जिल्ला वस्तुगत विवरण कास्की-२०८०

(District Profile of Kaski-2024)

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की

पुम्दिकोट महादेव मन्दिर

जिल्ला वस्तुगत विवरण, कास्की-२०८०
(District Profile of Kaski-2024)

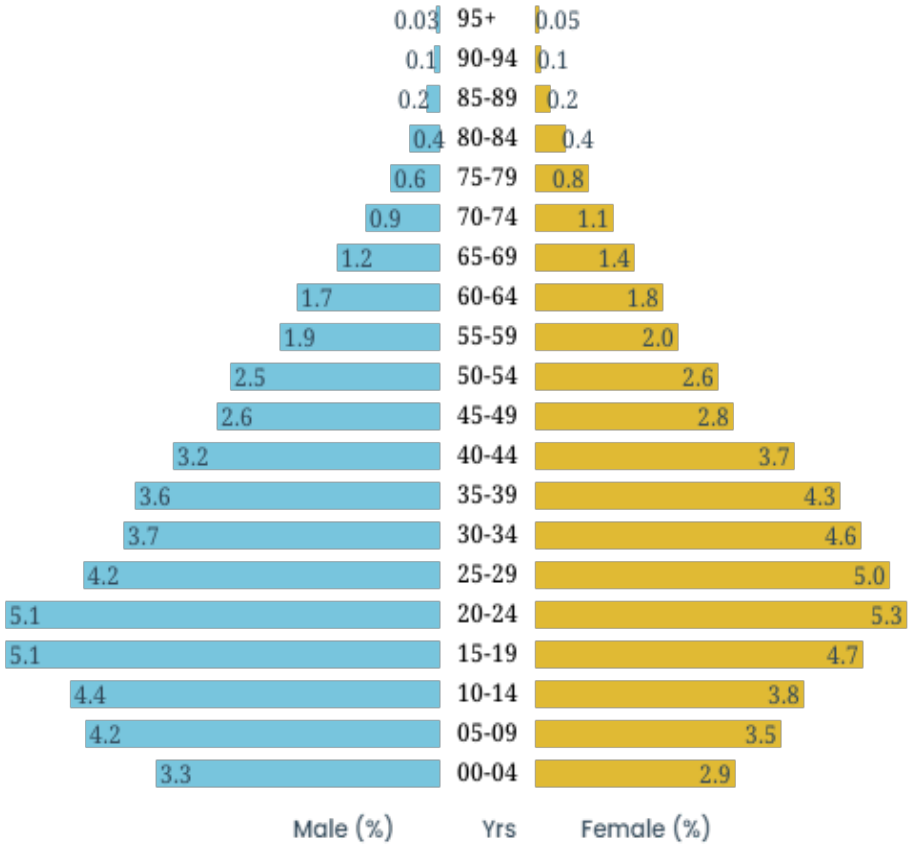

कास्की जिल्लाको जनसंख्या पिरामिड,२०७८

प्रकाशक

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की

२०८०

प्रकाशकः- तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की

फोन नं.- ०६१-४५५३१३

Email: sokaski313@gamil.com
Web site: www.sokaski.nsonepal.gov.np

कार्यालय रहेको स्थानः- पोखरा-७, रत्नचोक

प्रकाशन वर्षः- २०८० चैत्र

प्रकाशनः- २५० प्रति

सर्वाधिकार ©
तथ्यांक कार्यालय, कास्की, पोखरा

मुद्रकः-
न्यू सृजना छापाखाना पोखरा-८, गणेश जाल्पा मार्ग
फोन नं. ०६१-५७३३२९, ९८५६०२२७५५

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

फोन ४२४५९४६
४२४५९४७
४२४५९४८
४२४५८४८
४२४१८०१
४२२८४०६

फ्याक्स: १७७-१-२२७३२०
पो.ब.नं. ११०३१
रामशाहपथ
थापाथली, काठमाडौं

पत्र संख्या:
च.नं.:-

शुभकामना सन्देश

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयअन्तर्गत रहेका तथ्याङ्क कार्यालयहरूले आआफ्नो कार्यक्षेत्र रहेका जिल्लाहरूको जिल्ला वस्तुगत विवरण (Distrcit Profile) प्रकाशन गर्न लागेको सन्दर्भमा कार्यालयको तर्फबाट शुभकामना दिन चाहन्छु। यस प्रकाशनले सम्बन्धित जिल्लाको स्थानीय तह, सरकारी कार्यालय, संघसंस्था, सञ्चार जगत, अध्येता र आम प्रयोगकर्ताको समयसापेक्ष एवम् खण्डीकृत तथ्याङ्कको मागलाई सम्बोधन गर्ने विश्वास लिएको छु। स्थानीय तहको नीतिनिर्माण, निर्णय प्रक्रिया र योजना तर्जुमामा यस वस्तुगत विवरणमा समाविष्ट तथ्याङ्कहरू उपयोगी हुने अपेक्षा राखेको छु।

यस वस्तुगत विवरणको तयारी र प्रकाशनमा तथ्याङ्क संकलनदेखि, सम्पादन र प्रकाशनको चरणसम्म संलग्न तथ्याङ्क कार्यालयका कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। आगामी दिनमा यसका नवीन र परिमार्जित संस्करण प्रकाशन हुने विश्वास लिएको छु। भविष्यमा यसका परिमार्जित संस्करणहरूको प्रकाशनका लागि पाठकहरूबाट सदाझैं रचनात्मक सुझाव र प्रतिक्रिया प्राप्त हुने विश्वास लिएको छु।

कार्तिक, २०८०

तोयम राया
प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

कास्की

पत्र संख्या : ०८०/०८१

शुभकामना

तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीले कास्की जिल्लाको जनसांख्यिक, सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय, भौतिक पूर्वाधारको अवस्था लगायतका समग्र पक्षहरुको जानकारी गराउने उद्देयले समष्टिगत एकीकृत अध्यावधिक तथ्याङ्क एवम् विवरण समावेश गरी ***जिल्ला वस्तुगत विवरण कास्की-२०८०*** प्रकाशन गर्न लागेकोमा मलाई खुशी लागेको छ।

कास्की जिल्ला मानवीय श्रोत र प्राकृतिक श्रोतसाधनको दृष्ट्रीले धनी रहेको जिल्ला हो । यहाँ रहेका श्रोतसाधनहरुको पहिचान गरी उचित रुपमा परिचालन गर्न सके जिल्ला आफैमा आत्मनिर्भर बन्न सक्ने देखिन्छ। त्यस तर्फ अगाडि बढाउन यस प्रकाशनले राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौ र तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीले प्रकाशन गरेका विभिन्न गणना र सर्वेक्षणहरुबाट प्राप्त तथ्याङ्कको अतिरिक्त जिल्ला स्थित विभिन्न कार्यालय, स्थानीय तह र संघसंस्थाहरुमा छरिएर रहेका प्रशासनिक अभिलेख, प्रतिवेदन र प्रकाशनहरुमा आधारित सूचना तथा खण्डीकृत तथ्याङ्कहरुको एकिकृत विवरण रहेकोले सबै सरोकारवाला निकाय र व्यक्तिहरुलाई उपयोगी सामाग्रीको श्रोत बन्न सक्ने आशा लिएको छु।

यो प्रकाशन तयार गर्न अग्रणी भुमिका खेल्ने तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की तथा यसका लागि आवश्यक सुचना तथा तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने सम्पूर्ण कार्यालय, संघसंस्था तथा महानुभावहरु प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु।

अन्तमा, भित्री र बाहिरी दुवै आँखाले कास्की जिल्लाको तस्विर पढ्न सकिने गरी तयार गरिएको यस वस्तुगत विवरणले कास्कीलाई नजिकबाट बुझ्न खोज्ने, अध्ययन अनुसन्धान गर्न खोज्ने जो सुकैलाई सहयोगी सामाग्री हुन सक्नेछ भन्ने विश्वासका साथ हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

मिति : २०८० फाल्गुण ३० गते बुधबार।

.....

बासुदेव घिमिरे

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

बासुदेव घिमिरे
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

सम्पर्क नं : ०६१ ४६९७६४, ४६६०७६, ४६६९३६ इमेल daokaski@gmail.com

वेभ साईट www.daokaski.moha.gov.np

दुई शब्द

तथ्य र प्रमाणमा आधारित योजना र नीतिनियम बनाउनु आजको आवश्यकता हो । खण्डिकृत तथ्याङ्कको अभाव, प्रशोधन र व्यवस्थापनमा भएको कमी कमजोरीसँगै तथ्याङ्क प्रयोगमा देखिएको अभावले हाम्रा योजनाहरू बारम्बार असफल भई अधिकतम स्रोत साधनहरु परिचालन गर्नु पर्ने अवस्थामा रहेका पाइन्छन् । तथ्याङ्क देशको सामाजिक तथा आर्थिक विकासका लागि योजना तर्जुमा, अध्ययन, अनुसन्धान गर्न अति नै उपयोगी हुन्छ। तथ्यांकको सही विश्लेषणले मानिसको आवश्यकता पहिचान, सेवासुविधाको पहुँचका साथै संकट पूर्वानुमान र रोकथामका लागि ठूलो भूमिका खेल्ने हुनाले तथ्यांक अंकहरुको संग्रह र कम्प्युटरमा भण्डारण गरिएका नम्बरहरू मात्रै नभइ तथ्याङ्कसंग सम्बन्धित विषयहरुमा मानवीय क्रियाकलाप, समाजको सामाजिक, आर्थिक तथा वातावरणीय अवस्था र हामीले प्रयास गरेका विकास निर्माणहरुका उपलब्धीहरुको वास्तविक चित्रण हो भन्न सकिन्छ।

सरकारी क्षेत्रको प्रमुख आधिकारिक निकायको रुपमा रहेको राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालयबाट संचालन हुने राष्ट्रिय स्तरका गणना र सर्वेक्षणहरुको श्रोतका अतिरिक्त जिल्ला स्थित विभिन्न सरकारी कार्यालय तथा संघसंस्थाहरुको प्रशासनिक रेकर्ड समेत यस वस्तुगत विवरणमा समावेश गर्ने प्रयास गरिएको छ । तथ्यांकको उपलब्धता र पहुँच सबैलाई सहज बनाउनका लागि निरन्तर रुपमा जिल्ला तहबाट प्रयास गरिएको सन्दर्भमा तत्कालिन केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र हालको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले संचालन गरेका नेपालका ठूला गणना र सर्वेक्षणहरु सम्पन्न भई नतिजाहरु समेत आएको र जिल्लामा खण्डिकृत तथ्याङ्कको माग बढ्दै गएकोले यसलाई प्राथमिकतामा राखी यो वस्तुगत विवरण प्रकाशन गर्ने जमर्को गरिएको हो ।

यस कार्यलाई शुरुवात गर्न राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालयका श्रीमान् प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी तोयम रायज्यू, उप-प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारीज्यू र योजना शाखाका निर्देशकहरु श्री राजन सिलवाल र पद्मराज पाण्डेज्यूहरु र त्यस शाखाका अधिकृतहरु लगायत अन्य सम्पूर्ण कर्मचारीहरुले दिनुभएको दिशानिर्देश, हौसला तथा उत्प्रेरणा प्रति आभारी छु । तयारीको क्रममा कास्की जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री बासुदेब घिमिरेज्यूले दिनु भएको हौसला तथा प्रशंसा र जिल्ला स्थित विभिन्न कार्यालय तथा संघसंस्थाका प्रमुखज्यूहरु र तथ्याङ्क उपलब्ध गराउनु हुने सम्पुर्ण महानुभावहरु प्रति कृतज्ञ छु । त्यसैगरी तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीमा कार्यरत रहनु भएका तथ्याङ्क अधिकृत श्री जीवनाथ आचार्य, लेखापाल श्री प्रकाश सुवेदी, गणकहरु श्री सरिता शर्मा र श्री केदार बन्जारा, खरिदारहरु श्री इन्द्र प्रसाद अर्याल र श्री ममता अर्याल, कार्यालय सहयोगीहरु श्री कृष्ण प्रसाद चालीसे र श्री गोविन्द प्रसाद जैसी र हलुका सवारी चालक श्री ऋषिराम पौडेलले जिल्लामा छरिएर रहेका तथ्याङ्क संकलन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निभाउनु भएकोले उहांहरुलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्तमा, तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीले प्रकाशन गरेको जिल्ला वस्तुगत विवरण, कास्की-२०८० ले तथ्याङ्क भण्डारणमा सहयोग पुऱ्याउनुको साथै तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरुको माग सम्बोधन भई सरोकारवाला सबैलाई सहयोगी सामाग्रीको रुपमा रहने छ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु । धेरै क्षेत्रहरुबाट समावेश भएका तथ्याङ्कहरुमा कमी कमजोरी हुन सक्दछन् । यसलाई समय सापक्ष गराउदै देखिएका त्रुटीहरुलाई सुधार गर्दै आगामी प्रकाशनहरुमा परिस्कृत गर्दै निरन्तरता दिन सकिनेमा सरोकारवाला सबैसंग निवेदन गर्दछु ।

जगुलाल बस्याल
निर्देशक

मिति: वि.सं.२०८०, चैत्र

विषयसूचि

विषय पेज नं.

संक्षिप्त शब्दहरुको पुर्ण अर्थ
कास्की जिल्ला संक्षिप्त झलक
खण्ड १ वस्तुगत विवरण परिचय....१
१.१ पृष्ठभूमि....१
१.२ उद्देश्य....१
१.३ तयारी विधि....२
१.४ तयारी सीमा....२
खण्ड २ जिल्ला परिचय....३
२.१ भौगोलिक अवस्थिति....३
२.२ राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन....३
२.३ जिल्लाको नामकरण....४
२.४ ऐतिहासिक सन्दर्भ....४
२.५ वर्तमान परिचय....५
२.६ जलवायु....६
२.६.१ तापक्रम....६
२.६.२ वर्षा....८
२.७ जग्गा तथा जमिन....८
२.७.१ जमिनको भौतिक स्थिति....८
२.७.२ भू-उपयोग....१०
२.७.३ जग्गाको प्रकार....१०
२.७.४ जग्गाको उर्वराशक्ति....११
२.८ जलभण्डार....११
२.९ वनस्पति तथा वन्यजन्तु....१३
२.१० जातजाति....१४
२.११ चाडपर्व....१४
२.१२ धार्मिक परम्परा, संस्कृति, कला, भाषा र साहित्य....१४
२.१३ प्रमुख पर्यटकीय स्थल....१५
२.१४ महत्त्वपूर्ण धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थल....१६
खण्ड ३ जनसांख्यिक तथ्याङ्क....१७
३.१ जनसंख्या र घरपरिवार....१७
३.२ धर्म अनुसार जनसंख्या....२२
३.३ जातजाति अनुसार जनसंख्या....२३
३.४ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या....२६

३.५ जन्म र बसाइ सराइको आधारमा जनसंख्या २७
३.६ आवास र घरपरिवारको सेवा सुविधा ३०
३.७ घर सम्बन्धी विवरण ३३
३.८ बैकिङ सेवा, ऋण र प्राविधिक तालिम लिएका परिवार ३५
३.९ स्थानीय तह अनुसार जनसंख्या ३६
३.९.१ वडा अनुसार जनसंख्या ३६
३.९.२ जातजाति अनुसार जनसंख्या ३८
३.९.३ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या ४४
३.९.४ वडा अनुसार सेवा सुविधा ४७
खण्ड ४ शैक्षिक तथ्याङ्क ६८
४.१ साक्षरता ६८
४.२ शैक्षिक संस्था ६९
४.२.१ विद्यालय र क्याम्पस ६९
४.२..२ पृथ्वीनारायण क्याम्पस ७३
४.२.३ पोखरा विश्वविद्यालय ७५
४.३ सार्वजनिक पुस्तकालय ७६
४.४ खेलकूद ७६
खण्ड ५ स्वास्थ्य तथ्याङ्क ७८
५.१ स्वास्थ्य कार्यालय ७८
५.२ पश्चिमाञ्चल गण्डकी अस्पताल ८३
५.३ मातृ शिशु मितेरी अस्पताल ८७
५.४ गण्डकी आयुर्वेद औषधालय ८८
५.५ क्षयरोग उपचार केन्द्र ८९
५.६ स्वास्थ्य सम्बन्धी पूर्वाधार ८९
खण्ड ६ आर्थिक क्रियाकलाप र रोजगारी ९६
६.१ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या ९६
६.२ राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५ ..... ९९
६.३ व्यावसायिक तथा सिप विकास तालिम १०२
खण्ड ७ कृषि, वन तथा वातावरण तथ्याङ्क १०३
७.१ कृषि १०३
७.१.१ प्रशासनिक कृषि तथ्याङ्क १०३
७.१.२ राष्ट्रिय कृषि गणनाबाट प्राप्त तथ्याङ्क ११०
७.२ वन तथ्याङ्क ११५
७.३ भू-संरक्षण ११७
७.४ तालतलैया ११८

७.५ खानी तथा खनिज १२०
७.६ फोहरमैला उत्पादन तथा व्यवस्थापन १२०
खण्ड ८ उद्योग तथा वाणिज्य १२२
८.१ उद्योग १२२
८.२ वाणिज्य १२४
८.३ सहकारी संस्था १२५
८.४ प्रमुख बजार, सपिङ कम्प्लेक्स/मल १२६
८.५ बैकिङ सेवा १२७
खण्ड ९ भौतिक पूर्वाधार १२८
९.१ सडक १२८
९.२ विद्युत १३०
९.३ खानेपानी सुविधा १३१
९.४ हुलाक सेवा १३४
९.५ टेलिफोन १३४
९.६ आमसञ्चार सेवा १३४
९.७ खेलकुद सम्बन्धी पूर्वाधार १३९
९.८ केबलकार १३९
९.९ पुल १४०
९.१० बसपार्क १४०
९.११ इन्टरनेटप्रदायक १४०
९.१२ सार्वजनिक शौचालय १४०
९.१३ वस्ती विकास १४०
९.१४ घर नक्सा पास १४३
खण्ड १० सार्वजनिक यातायात १४४
१०.१ स्थल यातायात सेवा १४४
१०.१.१. बस सेवा १४४
१०.१.२ ट्याक्सी सेवा १४६
१०.२ हवाई यातायात १४७
१०.३ जल यातायात १४८
खण्ड ११ पर्यटन तथा मनोरञ्जन १४९
११.१ प्रमुख पर्यटकीय स्थल १४९
११.२ पदमार्ग १५४
११.३ होटल तथा रेष्टुरेन्ट १५६
११.४ होमस्टे १५९
११.५ संग्रहालय १६०

११.५ मनोरञ्जन स्थल तथा क्रियाकलाप.....१६१
खण्ड १२ स्थानीय प्रशासन तथा शान्ति सुरक्षा १६४
१२.१ जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की १६४
१२.२ शान्ति सुरक्षा १६९
खण्ड १३ कानुन तथा न्याय १७६
खण्ड १४ सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने निकाय.....१८२
१४.१ सरकारी कार्यालय १८२
१४.२ गैरसरकारी संघसंस्था १८६
१४.३ स्थानीय तहमा भएका असल अभ्यास १८६
खण्ड १५ आवधिक निर्वाचन १८८
१५.१ क्रियाशील राजनैतिक दल.....१८८
१५.२ आवधिक निर्वाचन २०७९ .....१८८
१५.२.१ प्रतिनिधि सभा १८८
१४.२.२ प्रदेश सभा १९०
खण्ड १६ विविध.....१९५
१६.१ बजेट विनियोजन तथा खर्च १९५
१६.२ गण्डकी प्रदेशको कूल गार्हस्थ्य उत्पादन (GDP).....१९६
१६.३ मानव विकास १९८
१६.४ गरिबीको अवस्था.....१९८
१६.५ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरु १९९
१६.६ आधिकारिक (सरकारी) तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तहरु १९९
१६.७ मालपोत २००
१६.८ व्यक्तिगत घटना दर्ता.....२०१
१६.९ सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण २०२
१६.१० विपद प्रकोप.....२०४
१६.११ भुकम्प २०५
१६.१२ बीमा सम्बन्धी.....२०६
१६.१३ तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीः- एक परिचय.....२०७
अनुसूचिः १ प्रमुख शब्दावलीहरुको अवधारणा र परिभाषा
सन्दर्भ सामाग्रीहरु

संक्षिप्त शब्दहरुको पुर्ण अर्थ

अ.ता.	अधिकतम तापक्रम
आ.व.	आर्थिक वर्ष
एच.आइ.भि.	ह्युमन इम्युन डिफिसियन्सी भाइरस
ए.मा.ले.	एकिकृत माक्सवादी लेलिनवादी
एस्.एल.सि.	स्कुल लिभिङ्ग सर्टिफिकेट
क्र.सं.	क्रम संख्या
का.स.	कार्यालय सहयोगी
कि.मि.	किलोमिटर
कि.वा.	किलो वाट
के.जि.	किलोग्राम (अंग्रेजी शब्दबाट लिइएको)
के.त.वि.	केन्द्रीय तथ्यांक विभाग
क्वि.	क्विन्टल
गा.वि.स.	गाउँ विकास समिति
ग.प्र.	गण्डकी प्रदेश
डि.से.	डिग्री सेल्सियस
जि.स.स.	जिल्ला समन्वय समिति
टि.टि.	टिटानस टक्साइड
टि.बि.	ट्युबरक्लोसिस (क्षयरोग)
प्र.	प्रतिशत
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
पो.उ.म.न.पा.	पोखरा उपमहानगरपालिका
व.मि.	वर्ग मिटर
वि.वि.	विश्व विद्यालय
वि.सं.	विक्रम सम्वत
मा.वि.	माध्यमिक विद्यालय
मा.	माननीय
मि.	मिटर
मि.मि.	मिलीमिटर
मे.टन.	मेट्रिक टन
मे.वा.	मेघा वाट (विद्युत क्षमता मापन गर्ने एकाई)
न.पा.	नगरपालिका
नं.	नम्बर
नि.मा.वि.	निम्न माध्यमिक विद्यालय
ने.क.पा.	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
न्यू.ता.	न्यूनतम तापक्रम
रा.त.का.	राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
सि.नं.	सिरियल नम्बर (अंग्रेजी शब्दबाट आयातित जसको अर्थ "क्रम संख्या" भन्ने हुन्छ)
सा. आ.	सापेक्षित आद्रता
हे.	हेक्टर
NSO	National Statistics Office

कास्की जिल्ला संक्षिप्त झलक

अवस्थितिः-	देशान्तर- ८३°४०' देखि ८४°१२' पूर्व सम्म र अक्षांश- २८°०६' देखि २८°३६' उत्तर सम्म ।
क्षेत्रफलः-	२०१७ वर्ग कि.मी. उचाईः- न्यूनतम ४५० मीटर देखि ८०९१ मीटर (अन्नपूर्ण प्रथम हिमाल)
हिमालः-	अन्नपुर्ण प्रथम (८०९१ मीटर), अन्नपुर्ण दोस्रो (७९३७ मीटर), अन्नपुर्ण तेस्रो (७५५५ मीटर), अन्नपूर्ण चौथौ (७५२५ मीटर), अन्नपूर्ण दक्षिण (७२१९ मीटर) र माछापुच्छ्रे (६९९३ मीटर)
हावापानीः-	न्यूनतम तापक्रम-२°, अधिकतम तापक्रम- ३६°, वार्षिक औषत वर्षाः-४२१८ मि.मि. (सन् २०२३)
स्थानीय तहः-	१. पोखरा म.न.पा. २. मादी गा.पा. ३. माछापुच्छ्रे गा.पा. ४. अन्नपूर्ण गा.पा. ५. रुपा गा.पा.
वडा संख्याः-	पोखरामा- ३३, मादीमा-१२, माछापुच्छ्रेमा.-९, अन्नपूर्णमा-११ र रुपामा.-७ गरी ७२ वटा वडा ।
निर्वाचन क्षेत्रः-	प्रतिनिधि सभाको निर्वाचन क्षेत्रः- ३ वटा, प्रदेश सभाको निर्वाचन क्षेत्रः - ६ वटा
जम्मा घर र जनसंख्याः-	घर संख्या- १,४२,६९८, परिवार संख्या- १,६०,६५१, जनसंख्या-६,००,०५१ जना
बस्ती अनुसार जनसंख्याः-	शहरी बस्ती-५३.०%, शहरोन्मुख बस्ती -३०.१% र ग्रामीण बस्ती-१६.९%
पालिका अनुसार जनसंख्याः	पोखरा म.न.पा.-५,१३,५०४, मादी गाउपालिका-१६,१४२, रुपा गा.पा.-१४,८९१, माछापुच्छ्रे गा.पा.-२२,८९८, अन्नपूर्ण गा.पा.-२२,०९९, संस्थागत-१०,५१७
परिवारमा सुविधाः-	बिजुलीबाट बत्ती बाल्ने- ९९.३७%, धारा/पाइपबाट खानेपानी सुविधा भएको- ८१.४६%, स्मार्ट मोवाइल फोन भएका- ८८.३२%, इन्टरनेट सुविधा भएका- ६५.९२%, सौचालय सुविधा भएका -९९.७२%, खाना पकाउन एल.पी.ग्यास प्रयोग गर्ने- ८३.२५%
साक्षरता दरः-	जम्मा- ८७.७३%, महिला- ८२.३९% र पुरुष- ९३.४१%
विद्यालय संख्याः-	बाल विकास केन्द्र-३७७, सामुदायिक-३७५, संस्थागत-२५९, जम्मा- १०११ वटा ।
+२ र क्याम्पसः-	प्राविधिक शिक्षालय-२२, क्याम्पस-३७ र कक्षा ११ र १२ पढाइ हुने शैक्षिक संस्था-१७५

स्वास्थ्य संस्थाः-	अस्पताल-४६, पोलिक्लिनिक-२०, डेन्टल क्लिनिक-६२, स्वास्थ्य क्लिनिक-७२, एक्स रे सेवा -७ र ल्याब प्याथोलोजी- २१ वटा
प्रतिष्ठान संख्याः-	आर्थिक कारोबार गर्ने- ३०,७४५, पर्यटन तथा उद्योग कार्यालयमा दर्ता भएका-१७,५४४
बेरोजगार जनसंख्याः-	जम्मा बेरोजगार- ८.७ %, पुरुष बेरोजगार- ७.४%, महिला बेरोजगार- १०.४%
कृषि कार्यः-	कृषक परिवार ५३२२८ (३३.१%), आफ्नो कृषि उत्पादनबाट खान पुग्ने परिवार- ३९.९% सिंचाइ सुविधा भएको जग्गाः- करिब ५३.८ प्रतिशत ।
बनको क्षेत्रफलः-	सरकारद्बारा व्यवस्थित वन- ४४५६.०६ हेक्टर, सामुदायिक वन- २१,७६५.६१ हे., संरक्षित वन- २४६२.९९ हे., धार्मिक वन- ११.२० हे., निजी वन- २४.४५ हे.
प्रमुख तालः-	फेवा, वेगनास, रुपा, दिपाङ, खास्टे, गुँदे, निउरेनी, कमलपोखरी र मौदी ।
सडकको लम्बाईः-	कालोपत्रे/ढलान- १११९.९५ कि.मी., ग्राभेल- ४७४.९ कि.मी., कच्ची/माटे-७१२.३४ कि.मी. जम्मा लम्बाई- २३०७.२४ कि.मी.
स्थल यातायात सेवाः-	पृथ्वीराजमार्ग बस सञ्चालक कम्पनी प्रा.लि मार्फत दैनिक ४२३ वटा रुटमा करिब ४५० वटा साधन सञ्चालन भएका, पोखरा यातायात प्रा.लि. मार्फत दैनिक ३७८ वटा बस सञ्चालन भएका, पोखरामा र पोखराबाट सञ्चालन भएका टयाक्सी- २५०० वटा
हवाइ यातायात सेवाः-	पोखराबाट दैनिक काठमाडौं, भैरहवा, नेपालगञ्ज, भरतपुर र जोमसोम संचालन हुने ।
आमसञ्चारः-	दैनिक पत्रिका-१० वटा, साप्ताहिक पत्रिका-९ वटा, पाक्षिक पत्रिका- १, मासिक पत्रिका- १, स्थानीय टेलिभिजन-४ वटा, अनलाइन-९१ वटा, एफ.एम.रेडियो-२७ वटा ।
पर्यटक स्थलः-	फेवाताल, वेगनासताल, रुपाताल, बिन्धवासिनी मन्दिर, पुम्दीकोट शिवालय, तालबाराही मन्दिर, पाताले छागो, गुप्तेश्वर महादेव, सराङकोट, शान्तीस्तुपा, काहुँडाँडा, महेन्द्रगुफा, मट्टीखान टावर, भद्रकाली गुम्बा, कास्कीकोट गुप्तकाली मन्दिर, फोक्सिङ, धम्पुस, ढिकुरपोखरी, काँढे, पञ्चासे, लुम्ले, घान्द्रुक, सिक्लेस, कोरी, अर्मलाकोट, सेतीनदी, अन्नपूर्ण हिमऋृंखलाको दृष्य, माछापुच्छ्रे हिमालको दृष्य आदि ।

पर्यटन पूर्वाधारः-	जम्मा होटल संख्या-१२०० वटा, बेडसंख्या-४०,००० वटा, पाँच तारा-१, चारतारा- ४, दुई तारा-४, डिलक्स रिसोर्ट-७, लक्जरी रिसोर्ट- ७, पर्यटकीय स्तर होटल-३८४, गैरपर्यटकीय होटल-७९३, होमस्टे-४९, ट्राभल एजेन्सी-१६५, ट्रेकिङ एजेन्सी-१५८
स्वास्थ्य वीमाः	स्वास्थ्य वीमा गरेको जनसंख्या करिब ४३.३ प्रतिशत
गण्डकी प्रदेशः-	
क्षेत्रफलः-	२१,७३३ वर्ग कि.मी., जिल्लाः- ११ वटा, जम्मा पालिका- ८५, महानगरपालिका-१, नगरपालिका-२६, गाउँपालिका-५८
जम्मा घर र जनसंख्याः-	घर संख्या- ७,७६,६८६, परिवार संख्या- ६,६२,४८०, जनसंख्या-२४,६६,४२७ जना
साक्षरता दरः-	जम्मा साक्षरता- ८१.७%, पुरुष साक्षरता - ८८.८%, महिला साक्षरता- ७५.४%
मानव विकास सूचकांकः-	०.६१८ (सन् २०२०), गरिबी दर- ११.८८% (आ.व. २०७९/८०)
कूल गार्हस्थ्य उत्पादन (GDP) -	करिब रु. ४ खरब ८२ अरब (आ.व. २०७९/०८० को अनुमान)

खण्ड १ वस्तुगत विवरण परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

तथ्याङ्क ऐन २०७९ मा भएको व्यवस्था बमोजिम तथ्याङ्क कार्यालय, कास्कीले विकास निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउनको लागि पछिल्ला राष्ट्रिय गणना र सर्वेक्षणहरुका तथ्याङ्क र जिल्लामा उत्पादन हुने प्रशासनिक तथ्याङ्क संकलन गरी नियमित रुपमा अद्यावधिक गर्दै जिल्लाको वस्तुस्थिति झल्किने गरी जिल्ला वस्तुगत विवरण तयार गर्नु पर्दछ । त्यसै अनुरुप तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीले विगतमा "कास्की जिल्ला वस्तुगत विवरण २०६२ र २०७१" र " गाउँपालिका/नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण, कास्की, २०७४" प्रकाशन गरेको थियो । जिल्लामा खण्डिकृत एकिकृत तथ्याङ्कको माग बृद्धि हुदै गएकोले जिल्ला वस्तुगत विवरणलाई अद्यावधिक गर्दै लैजानु पर्ने खाँचो रहेको सन्दर्भमा " जिल्ला वस्तुगत विवरण, कास्की- २०८०" तयार गरिएको हो ।

वैज्ञानिक योजना पद्धति र नीति निर्माणका लागि भरपर्दो आधार तथ्याङ्क आवश्यकता पर्दछ । वस्तुगत विवरण तयारीमा जति व्यापक तथा भरपर्दा तथ्याङ्क तथा सूचनाहरु समावेश गर्न सक्यो त्यति नै बढी तथ्याङ्क प्रयोगमा आउन सक्दछ । यस बस्तुनिष्ठ तथ्यलाई मध्यनजर गरी जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालयहरु र सरोकारवाला सवैलाई योजना तर्जुमा, कार्यक्रम कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई सहयोगी भुमिका रहने गरी तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीमा उपलब्ध भएका तथ्याङ्क र जिल्लामा उत्पादन भएका सामाजिक, आर्थिक, शैक्षिक, स्वास्थ्य, शैक्षिक, प्रशासनिक, वातावरणीय आदि सूचना, अभिलेख, रेकर्ड, प्रतिवेदन, अध्ययन अनुसन्धान गरिएका तथ्याङ्कहरु संकलन गरी ब्यवस्थित गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको छ । यस पुस्तकमा समावेश गरिएका तथ्याङ्क तथा सूचनाबाट जिल्ला तथा पालिकामा नीति निर्माण गर्न, आवधिक योजना तयारी गर्न र विकासमा चासो राख्ने जो कोहीलाई सहयोगी सामाग्री हुनेछ । यस वस्तुगत विवरणले राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार गर्ने राष्ट्रिय योजनाको नीति तथा गण्डकी प्रदेश नीति तथा योजना आयोगले तयार गर्ने नीतिलाई कास्की जिल्लाको विकासमा टेवा दिनेछ । बस्तुनिष्ट तथा तथ्यपरक आवधिक योजना निर्माणमा जिल्ला र स्थानीय तहमा रहेका मौजुदा प्राकृतिक तथा मानवीय श्रोत साधनहरुको पहिचान गरी उपलब्ध श्रोतसाधन समयमै परिचालन गर्दै लैजान योजना तर्जुमा गर्ने प्रकृयासगै विकास योजनाहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियामा समेत तथ्याङ्क र सूचनाका माध्यमद्वारा दिगो विकासको गतिमा प्रणालीगत जग बसाल्ने आशा गरिएको छ ।

१.२ उद्देश्य

यस जिल्लाको वस्तुगत विवरणले जिल्लाको स्थितिको बोध मात्र नगरी भविष्यमा जिल्लामा तय गरिने जुनसुकै योजना तथा कार्यक्रमको निर्माणसंग कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रणाली जस्ता कुराको पनि लेखाजोखा गर्न सक्नेछ । यस जिल्ला वस्तुगत विवरणका निम्न उद्देश्यहरु रहेका छन ।

१. जिल्लाको संक्षिप्त चिनारी गराई विद्यमान अवस्थाहरुको तथ्य चित्रण गर्ने,
२. जिल्ला भित्रका श्रोत, साधनहरुको समष्टिगत विवरण प्रस्तुत गर्ने,
३. जिल्लाको दिर्घकालिन योजना तथा नीति निर्माण गर्न सहयोग पु-याउने,
४. जिल्ला स्थित सवै सरोकारवालाहरुलाई तथ्यांकीय सूचना दिई तथ्यांकीय ज्ञान बृद्धि गर्न सहयोग पुऱ्याउने,
५. जिल्लाको बारेमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने अनुसन्धानकर्ता, योजनाकार, संघ/संस्था एवं

जिल्लाको विकासमा जिज्ञासा राख्ने जो कोही व्यक्तिहरुलाई महत्वपूर्ण क्षेत्र, सम्भावना र समस्याहरुको वारेमा अवगत गराउने उपयोगी सामाग्रीको रुपमा प्रस्तुत गर्ने ।

१.३ तयारी विधि

वस्तुगत विवरणको तयारी विधि निम्नानुसार रहेको छ ।

१. विषयगत कार्यालय तथा विभिन्न संघसस्थाहरुबाट उपलब्ध भएको द्वितीय श्रोतको तथ्याङ्कलाई आधार मानी विवरणहरु समावेश गरिएको छ ।
२. तथ्यांक कार्यालय कास्कीमा रहेका विभिन्न तथ्याङ्क, अभिलेख, प्रकाशन एवं प्रतिवेदनहरुको तथ्याङ्क समावेश गरिएको छ ।
३. राष्ट्रिय जनगणना, कृषिगणना, ओद्यौगिक गणना तथा सर्वेक्षण, आर्थिक गणना आदिका नतिजाहरु समावेश गरिएको छ ।
४. सम्बन्धित निकाय र जानिफकार व्यक्तिहरुसंग समय—समयमा तथ्याङ्कको वास्तविकताको सन्दर्भका बारेमा छलफल गरी उपयुक्त तथ्याङ्क तथा विवरण समावेश गरिएको छ ।
५. जिल्ला स्थित विभिन्न कार्यालयबाट प्रकाशित प्रगति प्रतिवेदन, अभिलेख, उपलब्ध विवरण, स्थानीय तहका प्रतिवेदन र विभिन्न निकायबाट प्राप्त प्रकाशन एवं प्रतिवेदनहरुको आधार लिई यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ ।

१.४ तयारी सीमा

साविकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र हालको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्रकाशित तथ्याङ्क, कास्की जिल्लास्थित विभिन्न सरकारी निकाय तथा संघ संस्थाहरुबाट प्राप्त सुचना, तथ्याङ्क, प्रकाशन, प्रतिवेदन, अभिलेख, जानकारी आदिको तथ्याङ्कीय श्रोतको सीमामा रही यो वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ । वस्तुगत विवरण तयारीमा प्रयोग गरिएका तालिकाहरुमा राखिएका विवरण कुन निकायको हो र तथ्याङ्क संकलन कुन बर्ष गरेको हो भन्ने खुलाईएको छ । तयार गर्ने क्रममा विभिन्न तहमा छरिएका श्रोत र विभिन्न कार्यालय तथा संघसंस्थाबाट तथ्याङ्क संकलन गर्नु परेकोले श्रोत नै पिच्छे तथ्याङ्कहरु बाझ्ने स्थिति समेत रहेको र अन्य कतिपय ब्यवहारिक कठिनाईहरुले केहि महत्वपूर्ण तथ्याङ्कहरु अझै पूर्ण रुपमा समावेश गर्न सकिएको छैन् । साथै तयारीको क्रममा तालिकाहरुमा राखिएका विवरणहरुको विष्लेणात्मक टिप्पणी तथा जानकारी लेखनमा विषयगत क्षेत्रको जानकारी राख्ने सम्बन्धित निकायसंग सहकार्य गर्ने समय अभाव र जिल्लास्थित कार्यालय, स्थानीय तह र संघसंसथाहरुमा सूचना तथा अभिलेख प्रणाली पूर्ण रुपमा व्यवस्थित भई नसकेकोले जिल्ला वस्तुगत विवरणको लेखन ढाँचामा समेत नयाँपनको कमी रहेको महशुस गरिएको छ । यसमा तयार गरिएका तालिकहरुमा अधिकांश विवरणहरु गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० सम्मका समावेश गरिएकोले आउँदा दिनहरुमा थपिन सक्ने तथ्याङ्क तथा सूचनाहरु प्रयोगकर्ताको मागको आधारमा समय क्रममा अद्यावधिक गर्दै लैजानु पर्ने हुन्छ, जसलाई आउँदा प्रकाशनहरुमा समीक्षा गरी तयारीको सीमालाई समयानुकूल गरिनेछ ।

खण्ड २ जिल्ला परिचय

२.१ भौगोलिक अवस्थिति

तालिका नं. २.१ कास्की जिल्लाको भौगोलिक अवस्थिति

क्र.सं.	विवरण	मान	
१	अक्षांश	२८° ०६' देखि २८° ३६' उत्तरी अक्षांश ।	
२	देशान्तर	८३° ४०' देखी ८४°१२' पूर्वि देशान्तर ।	
३	सिमाना	पूर्व	लमजुङ र तनहुं जिल्ला ।
		पश्चिम	स्याङजा र पर्वत जिल्ला ।
		उत्तर	मनाङ र म्याग्दी जिल्ला ।
		दक्षिण	स्याङजा र तनहुं जिल्ला ।
४	क्षेत्रफल	२०१७ वर्ग कि.मी.	
५	औषत लम्बाई	करिब ६३ कि.मी. (हवाई दुरीमा)	
६	औषत चौडाई	करिब ५० कि.मी. (हवाई दुरीमा)	

श्रोतः- गाउँपालिका/नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण, कास्की- २०७४, तथ्याङ्क कार्यालय,कास्की

२.२ राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

यस जिल्लामा १ (एक) महानगरपालिका र ४ (चार) वटा गाउँपालिकाहरु स्थानीय तहमा विभाजन गरिएको छ । स्थानीय तहको रुपमा यस जिल्लालाई पोखरा महानगरपालिकामा ३३ वटा वडा र ४ वटा गाउँपालिकामा ३९ वटा वडा गरी जम्मा ७२ वटा वडामा विभाजन भएको छ । जिल्लाको स्थानीय तह अनुसारको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका नं. २.२ कास्की जिल्लाको राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	वडा संख्या	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी).
१	मादी गाउँपालिका	१२	५६३
२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	९	५४४.५८
३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	११	३५०.३७
४	पोखरा महानगरपालिका	३३	४६४.२४
५	रुपा गाउँपालिका	७	९४.८१
जम्मा		**७२**	**२०१७**

श्रोतः जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, कास्की,२०८०

तालिका नं.२.३ कास्की जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र अनुसार विभाजन

प्रतिनिधि सभा सदस्य निर्वाचन		प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन	
क्षेत्र नं.	प्रतिनिधि सभाको क्षेत्र	क्षेत्र नं.	प्रदेश सभाको क्षेत्र
१	रुपा गा.पा. मादी गा.पा. पोखरा महानगरपालिका वडा नं. १०, १२, १३, १४, २६, २७, २८, २९, ३०, ३१ र ३२	१ (क)	रुपा गा.पा. र पोखरा महानगरपालिका वडा नं. २६, २७, २९, ३०, ३१ र ३२
		१ (ख)	मादी गा.पा. र पोखरा महानगरपालिका वडा नं. १०, १२, १३, १४ र २८
२	पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ४, ७, ८, ९, ११, १५, १६, १७, २०, २१ र ३३	२ (क)	पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ७, १५, १७, २१ र ३३
		२ (ख)	पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ४, ८, ९, ११, १६ र २०
३	अन्नपूर्ण गा.पा. माछापुच्छ्रे गा.पा. र पोखरा महानगरपालिका वडा नं. १, २, ३, ५, ६, १८, १९, २२, २३, २४ र २५	३ (क)	माछापुच्छ्रे गा.पा. र पोखरा महानगरपालिका वडा नं. १, २, ३, १८, १९ र २५
		३ (ख)	अन्नपुर्ण गा.पा. पोखरा महानगरपालिका वडा नं. ५, ६, २२, २३ र २४

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, पोखरा, २०८०

२.३ जिल्लाको नामकरण

यस जिल्लाको नाम "कास्की" रहनुमा विभिन्न कथनहरु पाइएका छन् । तिनीहरुमा निम्न कथनहरु प्रमुख रहेका छन् ।

१. काश्यप ऋषिले कास्कीकोटमा वसी "काश्यप समिता" नामक अमूल्य आयुर्वेदिक ग्रन्थ रचना गरेका र काश्यप ऋषिको तपोभूमी रहेको कारण उहाँ कै नामबाट अपभ्रंस भई कास्की नाम रहन गएको ।

२. पहेलो कपडा लगाउने सन्यासीहरूलाई काषायकी भनिने र त्यस्ता सन्यासीहरूको बसोवास क्षेत्र रहेकाले सोही नामबाट अपभ्रंस भई कास्की नाम रहन गएको ।

३. प्राकृतिक खनिज श्रोत प्रशस्त मात्रामा पाईने ठाँउलाई कोषकास भनिने र यस जिल्लामा प्राकृतिक खनिज श्रोत प्रशस्त पाईने अर्थमा सोही शब्दबाट अपभ्रंस भई कास्की नाम रहन गएको ।

४. कासैकासको टार र पाटन रहेको कारण कास्की नाम रहन गएको ।

५. तमु भाषामा "कास" भन्नाले कछाड "खिब" भन्नाले लगाउने अर्थात कछाड लगाउनेहरू बस्ने ठाँउ भन्ने अर्थमा कास्की नाम रहन गएको ।

६. जिल्लाको मध्यभागमा रहेको कास्कीडाँडा र कास्कीकोटबाट नै कास्की जिल्लाको नाम रहन गएको कुरा नेपाल एकीकरणको सन्दर्भमा निकै प्रचलित शब्द "त्रिशक्ति" मध्येको एउटा राज्य कास्की भएबाट यो भाग ऐतिहासिक भएको पुष्ट्याईं मिल्दछ ।

२.४ ऐतिहासिक सन्दर्भ

यद्यपि जिल्लाको ऐतिहासिक रुपरेखा र नामांकन सम्बन्धमा कुनै आधिकारिक एवं भरपर्दो अभिलेख प्राप्त भएको छैन तापनि हाल सम्म प्राप्त विभिन्न अभिलेख र जानिफकार व्यक्तिहरुको कथन समेतको

आधारमा यस जिल्लामा प्रागः ऐतिहासिक काल (**Pre-historic period**) देखि नै मानव बसोबास रहेको अनुमान छ । नेपालको ईतिहासको प्राचिनकालमा कास्की जिल्ला केन्द्रीय शासनकै अधिनमा रहेको थियो । मल्लकालको शुरुवात पश्चात बिक्रमको बाह्रौ शताब्दीसम्म पनि कर्णाली प्रदेशमा खसहरूको प्रभाव फैलिनु पूर्व कास्की केन्द्र कै अधिनमा रहेको थियो । बिक्रम सम्वतको बाह्रौंदेखि चौधौं शताब्दीसम्म खसिया मल्लहरूको शक्ति मजबुत भई कास्की त्यसबेला खसिया मल्लहरूको अधिनमा रहेको मानिन्छ । खस मल्लहरूको पतनपछि शाहबंशीय ठकुरी राजाहरूको उदयकालसम्म कास्कीमा गुरुङहरूको शासन रहेको कुरा इतिहासमा उल्लेख गरिएको पाइन्छ ।

बिचित्रखान देखि सिद्धि नारायण शाहसम्म कास्कीमा ठकुरी शाहबंशको शासन चल्यो । शाह बंशकै अधिनमा चौबिसे राज्य अन्तर्गत पर्ने यो राज्य शाहबंशीय तत्कालिन राजा श्री ५ पृथ्वी नारायण शाहद्वारा थालिएको एकिकरण अभियानकै क्रममा वि.सं १८४२ मा राजेन्द्रलक्ष्मीको नायवीकालमा विशाल नेपालमा बिलय भयो । सन् १८४६ को कोत पर्वपछि नेपालमा राणाशासन शुरुवात पश्चात सन् १८५७ मा जंगबहादुर राणा शक्तिशाली बनी कास्की र लमजुङको श्री ३ महाराज बन्न पुगे । २००७ सालमा प्रजातन्त्रको उदय पश्चात कास्कीले राणा प्रधानमन्त्रीको बिशेष अधिकारबाट मुक्ति पायो ।

२.५ वर्तमान परिचय

नेपालको गण्डकी प्रदेशका ११ जिल्ला मध्ये कास्की जिल्ला एक सुगम पहाडी जिल्ला हो । यो जिल्ला नेपालको भूगोलको केन्द्र भाग (Centroid) स्थित विश्व प्रशिद्ध अन्नपूर्ण हिमश्रृंखलाको दक्षिणी काखमा अवस्थित रहेको छ । यस जिल्लाको सम्पूर्ण भू–भागलाई सप्तगण्डकी प्रवाह प्रणाली अन्तरगत सेतीगण्डकी, मोदी, मादी र तिनका सहायक नदी र खोलाहरुले प्रवाहित गरेका छन् । यस जिल्लाको सदरमुकाम समुन्द्र सतहबाट करिब ७५० मिटर उचाईमा रहेको गण्डकी प्रदेशको केन्द्र पोखरा रहेको छ । यस जिल्लाको आकार करिब वर्गाकार रहेको छ भने फैलावट करिब ६३ कि.मी.को हवाई दुरीमा पूर्व–पश्चिम र करिब ५० कि.मी.को हवाई दुरीमा उत्तर दक्षिण रहेको छ । यो जिल्ला समुन्द्र सतहबाट न्यूनतम करिब ४५० मिटर (मादी नदीको किनार) देखि अधिकतम करिब ८,०९१ मिटर (अन्नपूर्ण प्रथम हिमाल) सम्म उचाईमा रहेको छ । यस जिल्लामा ११ वटा हिमशिखरहरु ७,००० मिटर भन्दा बढी उचाईमा रहेका छन् । ति हिमालहरु मध्ये उत्तर पश्चिम सिमानामा रहेको अन्नपूर्ण प्रथम (८,०९१ मिटर) र उत्तरी मध्य भागमा रहेको माछापुच्छ्रे (कुमारी चुचुरा Vergin Peak, ६,९९३ मिटर) प्रख्यात रहेका छन् । उत्तरको अन्नपूर्ण श्रृंखला सधै हिउँले ढाकी रहन्छ । उत्तर तर्फको मनमोहक हिम श्रृखंला, सेती नदीको गहिरो गल्छी, पाताले छागो, प्राकृतिक गुफाहरु र फेवातालमा माछापुच्छ्रेको प्रतिविम्व यस जिल्लाका आभूषण तथा पर्यटकलाई आकर्षण गराउने महत्वपूर्ण प्राकृतिक सम्पदा तथा निधिहरु हुन ।

यस जिल्लाको क्षेत्रफल २०१७ वर्ग कि.मी. रहेको छ । जनसंख्यामा नेपालको दोश्रो ठूलो शहर, नेपालको दोस्रो ठूलो ताल 'फेवाताल' र नौ तालको शहरको रुपमा परिचित र क्षेत्रफलमा नेपालको सवै भन्दा ठूलो महानगरपालिका पोखरा महानगरपालिका यसै जिल्लामा पर्दछ । पर्यटन, वाणिज्य, शिक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवा र सुविधाले सम्पन्न पोखरा शहरले नेपालको एक सुन्दर, सफा र व्यवस्थित नगरको रुपमा पहिचान राखेको छ । नेपालमा आउने विदेशी पर्यटकहरुलाई काठमाण्डौ उपत्यका बाहिरको रोजाईमा पोखरा प्रमुख गन्तव्य स्थलको रुपमा रहदै आएको छ ।

२.६ जलवायु

कास्की जिल्लाको भू–धरातलीय बनावटमा पाइने विषमतासगै हावापानीमा पनि बिविधता पाइन्छ । दक्षिणी होचो मैदानी र नदीका बेसीहरुमा गृष्मकालमा गर्मी र हिउँदमा चिसो हुन्छ भने उत्तरी हिमाली भेगमा गृष्मकालमा चिसो र हिँउदमा ठण्डा हुन्छ । पोखरा उपत्याका आसपास र गाउँपालिकाहरुका अधिकांश क्षेत्रहरुमा समशितोष्ण खालको हावापानी पाईन्छ । जिल्लामा अधिकतम तापक्रम अप्रिल, मे, जुन र जुलाई महिनाहरुमा करिब ३४ डि.से.सम्म र न्यूनतम तापक्रम डिसेम्बर र जनवरीमा करिब ३ डि.से.सम्म पोखरा बरावरको भूभागमा रेकर्ड भएको पाईन्छ । हिम श्रृंखलाको नजिक र हिउले ढाकेको क्षेत्र तथा बस्तीहरुमा यो भन्दा धेरै कम तापक्रम रहेको हुन्छ । कास्की नेपालको अन्य ठाउँको तुलनामा बढी पानी पर्ने क्षेत्र हो भने लुम्लेमा सवै भन्दा बढी बर्षा हुने गर्दछ । कास्की जिल्लाको सम्पूर्ण भागमा वार्षिक ४,५०० मि.मि. भन्दा बढी वर्षा हुन्छ । प्रायः धेरै वर्षा हुने मौसम बैशाख–जेष्ठ महिनामा शुरु भै भाद्र–आश्विनमा समाप्त हुने र गर्मी महिनाको तुलनामा जाडो महिनामा कम बर्षा हुने गर्दछ । उच्च हिमाली भागमा हिउँको वर्षा (Snow fall) हुन्छ । तापक्रम, वर्षा र मौसमको वितरणका आधारमा जिल्लामा निम्न पाँच प्रकारका हावापानी रहेको पाइन्छ ।

१. उप–उष्ण जलवायु (Sub-tropical climate)

जिल्लाको दक्षिणी भागमा होचो क्षेत्रमा १५०० मीटर उचाई सम्म पाइन्छ ।

२. समशीतोष्ण (Temperate climate)

मध्य पहाडी क्षेत्रका १५०० मीटर देखि २००० मीटर सम्मको उचाई क्षेत्रमा पाइन्छ ।

३. समशीतोष्ण चिसो (Temperate cold climate)

पहाडी क्षेत्रका २००० मीटर देखि ३००० मीटर सम्मको उचाईमा यो पाइन्छ । जिल्लाको प्रायः जसो यस क्षेत्रमा मिश्रित कोणधारी जंगल फैलिएको छ ।

४. चिसो लेकाली हावापानी (Alpine climate)

३००० मीटर देखि माथी ४५०० मीटर सम्म उच्च लेकाली हावापानी पाइन्छ । यो क्षेत्र हिउँदमा हिउँ भित्र रहन्छ भने गृष्ममा न्यानो रहन्छ । घाँस, जडिवुडी र चरनका लागि यो क्षेत्र अति उपयोगी छ ।

५. उच्च हिमाली हावापानी (Tundra climate)

४५०० मीटर भन्दा माथि सधै भरी हिउँले ढाक्ने क्षेत्रमा यो क्षेत्र पर्दछ । यस क्षेत्रका प्रमुख हिमालहरुमा अन्नपुर्ण प्रथम (८०९१ मीटर), अन्नपुर्ण दोस्रो (७९३७ मीटर), अन्नपुर्ण तेस्रो (७५५५ मीटर), अन्नपूर्ण चौथौ (७५२५ मीटर), अन्नपूर्ण दक्षिण (७२१९ मीटर) र माछापुच्छ्रे (६९९३ मीटर) रहेका छन् ।

२.६.१ तापक्रम

कास्की जिल्लाको पुरानो एयरपोर्टमा मापन गरिएको रेकर्ड अनुसार सन् २०११ देखि २०२३ सम्मको अधिकतम र न्यूनतम तापक्रममा करिब समान जस्तै देखिन्छ । विगत १३ वर्षको अवधिमा अधिकतम तापक्रम सवै भन्दा बढी सन् २०२३ जुनमा ३६.० डिग्री सेल्सियस सम्म र न्यूनतम तापक्रम सवै भन्दा कम सन् २०१२ जनवरी १२ गते २ डिग्री सेल्सियस सम्म रेकर्ड भएको देखिन्छ ।

तालिका नं.२.४ सन् २०११ -२०२३ सम्मको पोखराको वर्ष अनुसार अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम

वर्ष (सन्)	अधिकतम		न्यूनतम	
	तापक्रम (डिग्री से.)	महिना र गते	तापक्रम (डिग्री से.)	महिना र गते
२०११	३३.०	जुन-२२	२.८	डिसेम्बर-२५
२०१२	३४.२	मे-३०	२.०	जनवरी-१२
२०१३	३३.०	अप्रिल-१२	२.४	जनवरी-१०
२०१४	३४.५	मे-११	३.८	जनवरी-१०
२०१५	३४.२	जुन-८	४.०	डिसेम्बर-२४
२०१६	३५.०	अप्रिल-२९	६.६	जनवरी-२४
२०१७	३३.९	जुलाई-१९	३.८	जनवरी-१४
२०१८	३४.५	जुलाई-२०	३.५	जनवरी-९
२०१९	३५.०	अगस्त-१२	३.२	डिसेम्बर-२७
२०२०	३४.७	अगस्त-४	३.८	जनवरी-२०
२०२१	३४.७	मे-२४	४.४	जनवरी-१
२०२२	३४.८	जुलाई-१५	४.५	जनवरी-२७
२०२३	३६.०	जुन	४.५	जनवरी

श्रोतः जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय,पोखरा-२०८०

तालिका नं.२.५ मापन केन्द्र अनुसारको सन् २०२३ को तापक्रम र सापेक्षिक आद्रता

स्टेशन	पोखरा			मालेपाटन			लुम्ले		
महिना	अ.ता. (डि.से.)	न्यू.ता. (डि.से.)	सा.आ. (%)	अ.ता (डि.से.)	न्यू.ता. (डि.से.	सा.आ. (%)	अ.ता (डि.से.)	न्यू.ता. (डि.से.)	सा.आ. (%)
जनवरी	२६.०	४.५	७२.४	२४.५	२.२	७४.१	२०.५	२.०	६८.७
फेब्रुअरी	२७.८	८.८	६७.७	२६.०	६.५	६५.०	२०.५	५.०	६९.८
मार्च	२७.८	१०.२	६६.६	२८.०	८.३	६४.५	२१.५	६.८	७०.७
अप्रिल	३३.४	९.६	५७.८	३३.५	९.७	५४.२	२७.२	७.०	६०.५
मे	३३.८	१३.८	६७.७	३४.०	१३.५	६६.०	२७.१	१०.४	७१.८
जुन	३६.०	१७.५	६९.८	३५.५	१५.७	६८.१	२७.६	११.५	८४.५
जुलाई	३३.६	१८.८	८१.७	३४.२	२१.५	७८.८	२७.०	१७.०	९६.९
अगस्त	३२.६	२१.३	८६.२	३२.७	२१.५	८४.०	२७.०	१७.०	९७.०
सेप्टेम्बर	३२.८	२०.३	८१.७	३२.६	१९.६	७८.९	३४.२	१६.०	९६.०
अक्टुबर	३०.७	१३.०	७८.४	३०.३	१०.२	७६.८	२६.०	१०.०	९६.९
नोभेम्बर	२६.७	११.८	७४.८	२७.०	१०.०	७८.२	२१.४	८.०	९२.३
डिसेम्बर	२४.४	७.०	७६.१	२४.०	४.३	८२.४	२०.०	४.०	८५.२

श्रोतः जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय,पोखरा-२०८०

२.६.२ वर्षा

तालिका नं.२.६ मापन केन्द्र अनुसारको सन् २०२३ को मासिक कूल वर्षा (मि.मि.)

महिना	स्टेशनको नाम						
	पोखरा	मालेपाटन	लुम्ले	पाउदुर	बेगनास	भदौरे	घलेखर्क
जनवरी	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
फेब्रुअरी	३३.५	३४.१	१४.०	१६.५	१८.९	२०.१	४९.२
मार्च	१७२.२	१४६.८	१२८.३	१२८.६	१८९.०	१२७.१	१५१.२
अप्रिल	१००.५	६२.३	७९.५	७२.८	६२.७	७०.७	१००.९
मे	२३५.६	२६९.६	२०५.१	२२५.७	२८९.९	१६१.१	३५६.६
जुन	६२१.५	५९७.९	७५७.७	८३१.५	३५२.६	६२९.४	६४८.१
{जुलाई	८७०.४	१०७६.९	११५६.०	१३७२.८	८२३.०	१०९२.७	१३१८.३
अगस्त	८१३.१	१२३०.१	१३७६.९	१६९६.२	८७०.६	११७२.२	११३८.३
सेप्टेम्बर	३०६.६	५६२.०	७३९.७	७४५.९	३१९.९	५६९.८	५२५.३
अक्टुबर	२९८.८	३६३.७	१६२.७	१९४.५	२२९.६	२७७.२	२०४.२
नोभेम्बर	०.५	०.०	४.५	३३.२	१२.५	०.०	०.३
डिसेम्बर	१.०	१.५	१.०	०.०	०.०	०.०	३.३
जम्मा	**३४५३.७**	**४३४४.९**	**४६२५.४**	**५३१७.७**	**३१६८.७**	**४१२०.३**	**४४९५.७**

श्रोतः जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय,पोखरा-२०८०

२.७ जग्गा तथा जमिन

२.७.१ जमिनको भौतिक स्थिति

(क) भू–क्षेत्र-

मुख्यतः जिल्लाको भू–भाग पहाडी र उच्च हिमाली क्षेत्रमा फैलिएर रहेको छ । भौगोलिक बनावटको आधारमा जिल्लालाई पाँच प्रमुख क्षेत्रमा बिभाजन गर्न सकिन्छ ।

१. उच्च हिमाली पत्रे तथा परिवर्तित चट्टानी क्षेत्र

समुन्द्र सतहदेखि ४००० मी. भन्दा माथिको भाग वर्षभरी हिउँले ढाक्ने भू–भाग यस अन्तगत पर्दछ ।

२. घनपोखरा समूह क्षेत्र

यो क्षेत्र अत्यन्त कमजोर भू–वनोट अन्तर्गत पर्दछ । यसै क्षेत्रमा Main Central Thrust भनिने सम्वेदनशील भौगोलिक जोर्नीका पेटीले जिल्लाको लगभग १५०० देखि २००० मीटरको उचाई क्षेत्रमा पूर्व–पश्चिम काटेको छ । यो क्षेत्र पहिरो जाने र भूकम्पको केन्द्र विन्दुको लागि अत्यन्त प्रमुख मानिन्छ । त्यसैले ठूला निर्माण कार्यको लागि यस क्षेत्रमा ठूलो सावधानी लिनु पर्ने देखिन्छ ।

३. नाउँडाँडा समूह क्षेत्र

यो क्षेत्र घनपोखरा समूहको दक्षिणमा अवस्थित छ । यसमा खासगरी कमजोर चट्टान वाहुल्य छ । यो क्षेत्रमा अति वर्षा हुने हुँदा पहिरो जाने वढी सम्भावना रहन्छ ।

४. सेती समूह क्षेत्र

यो समूह खास गरी पोखरा उपत्यकामा अवस्थित छ । प्राचिन समयमा माछापुछ्रे देखि उत्तर तर्फको ठूलो हिउँ बाँध (Morainic Dam) फुटेर अकस्मात पोखरा उपत्यकामा रोडा र गिटि थुप्रिन गई निर्माण भएको समतल नदीका टार क्षेत्र र गण्डकीका विभिन्न तह यस समूहमा पर्दछन् । यसमा पनि निर्माण समयावधीका आधारमा कुनै निकै पुराना छन् र त्यहाँ भुङ्गान (भ्वाङ) पर्ने क्रिया देखिन्छ भने कुनै नयाँ र कठोर सिमेन्टेड (गेडुला ढुङ्गाको जमोट) अवस्थामा छन् । भुगर्भ वेत्ताहरूले यसलाई पनि विभिन्न उप–समूहमा राखी पोखरा उपत्यकाको वस्ती आयोजनालाई सुझाव दिएका छन् ।

५. अन्य समूह क्षेत्र

यसमा जिल्लाको दक्षिणी भागमा वर–साम्मी मटिखाना र पश्चिममा उल्लेरी निर्माण समूह पर्दछन् । यी क्षेत्रमा सामान्य फिलाइट समूहका चट्टान छन् । अन्य पहाडी क्षेत्रको तुलनामा केही स्थिर भू–वनोट छ ।

(ख) भू–सतह-

जिल्लाको भू–बनोटको विविधतासगै यसको भू–सतह (Land Surface) मा पनि विविधता पाईन्छ । भू–सतहको बनोटका आधारमा जिल्लाको भू–भागलाई तीन प्रमुख क्षेत्रमा विभाजन गर्न सकिन्छ । ति क्षेत्र देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

१.उच्च हिमाली क्षेत्र (High Himalayan Massit-HHM)

समुन्द्री सतहबाट लगभग ३५०० मीटर देखि माथीको भू–भागलाई यस समूहमा राख्न सकिन्छ । अधिक उचाईको कारण यस भन्दा माथि लामो समय हिउँले ढाकिरहन्छ । जिल्लाको सम्पूर्ण भू–भाग अन्नपूर्ण श्रृंखलाको दक्षिणी मोहोडामा परेको हुँदा स्थायी हिमरेखा (Permanent Snow Line) ४५०० मीटरको उचाई भन्दा माथि रहेको छ । स्थायी हिमरेखा माथि वर्ष भरी हिउँ रहेतापनि यस क्षेत्रको तल्लो सिमान्त भू–भागमा अस्थायी हिउँ पर्ने प्रक्रिया चलि रहन्छ । यस क्षेत्रको माथिल्लो भागमा भोजपत्र, धुपी र काँडेदार झाडी पाइन्छ भने तल्लो समथर भू–भागमा घाँसे चरन क्षेत्र रहेको छ । यस क्षेत्रका बासिन्दाहरुको गृष्मकालमा (असार–असोज सम्म) भेडा गोठ राख्ने प्रचलन रहेको छ ।

२. मध्यवर्ती पहाड तथा डाँडाहरू (Middle Mountain and Hills)जिल्लाको ३५०० मीटर देखि तल भिरालो पाखा तथा होंचा डाँडाहरू यस क्षेत्रमा पर्दछन् । खास गरी होंचो पहाडी पाखा नदी निर्मित टार तथा उपत्यकामा आएर समाहित हुने हुँदा यी भिराला पाखाहरू एकाएक अति जटिल र संवेदनशील छन् । यी पहाडी पाखामा होंचा र समथर भागमा मानव वस्ती र खेतीपाती गर्ने क्षेत्र रहेको छ भने अग्ला भागमा चरन, जंगल र भिरालो ठाउँमा भीर तथा पाखा रहेका छन् । यी क्षेत्रमा प्राचिन कालदेखि मानव वस्तीको लागि उपयुक्त हावापानी पाईने हुँदा पुराना वस्तीहरू केन्द्रीत रहेका छन् । कमजोर र भिराला ठाउँका मानव वस्ती र मानिसका क्रियाकलापको अधिक चापका कारण यो क्षेत्र निकै सम्वेदनशील रहेको छ ।

३. पहाडी फेदी तथा मैदानी उपत्यका (Foot-hill and valley)

भिराला पाखाहरूको तल्लो भाग तथा नदी र खोलाहरूको किनारी समथर भाग यस क्षेत्रमा पर्दछ । पोखरा उपत्यका आसपासको क्षेत्र देखि कोत्रेखोला सम्म, मर्दी, याम्दी, हर्पन, विजयपुर, दोभान र स्याङखुदी खोलाहरूको तल्लो भाग र त्यस्तै सुरौदी खोलाको वेसी, मादी नदीको वेसी र मोदी नदीको वेसी जिल्लाका अरु मैदानी भाग हुन् । यी क्षेत्रमा प्राय नदीले थुपारेका बलौटे, पाँगो र तलैया माटो भएको कारण उत्पादनका लागि ज्यादै

राम्रो रहेको छ । यसै क्षेत्रका केही भागहरु नदी कटान र वाढीका लागि ज्यादै सम्वेदनशील मानिन्छ । पहाडका फेदीमा मध्यवर्ती भिराला पाखाबाट आएको पहिरोले पुर्ने क्रम चलिरहन्छ । मर्दी र ईदी खोला, हर्पनखोला, स्याङखुदी र दोभान खोला यसका प्रत्यक्ष उदाहरण हुन् । ऐतिहासिक कालमा यो क्षेत्रमा मानव वस्ती पातलो रहेकोमा हाल यस क्षेत्रमा मानवीय सेवा सुविधाको पहुँचसंगै बसाईसराईमा बृद्धि भई घना बस्तीहरु विस्तार हुदै गएका छन् ।

२.७.२ भू-उपयोग

कास्की जिल्लाको जम्मा क्षेत्रफलको करिव ३७ प्रतिशत जमिन वन जंगलले ढाकेको छ भने २४ प्रतिशत जमिनमा खेती गरिएको छ । खेती नगरेको जमिन मध्ये ६.५ प्रतिशत जमिन खेती गर्न लायक र १०.६ प्रतिशत जमिन आवास क्षेत्रले ढाकेको छ ।

तालिका नं.२.७ भू-उपयोगको किसिम अनुसार जमिनको क्षेत्रफल

सि.नं.	भू-उपयोगको किसिम	क्षेत्रफल	
		हेक्टर	प्रतिशत
१	खेती गरिएको क्षेत्र	४८९६२	२४.३
२	खेती गर्न लायक	१३२००	६.५
३	बन जंगल	७५२६३	३७.३
४	चरन, झाडी, बुट्यान	२३९४२	११.९
५	आवास क्षेत्र	२१३८५	१०.६
६	हिउँले ढाकेको क्षेत्र	११५१६	५.७
७	अन्य (नदी,खोला, सडक, बाटो, बाँझो जमिन)	७४३२	३.७
जम्मा		२०१७००	१००

श्रोतः- गाउँपालिका/नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण, कास्की-२०७४, तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की

२.७.३ जग्गाको प्रकार

कास्की जिल्लामा रहेको जग्गाको क्षेत्रफल नापी भए अनुसार निम्न प्रकारको रहेको छ ।

तालिका नं.२.८ जिल्लाको जग्गाको प्रकार अनुसार क्षेत्रफल

क्र.सं.	जग्गाको प्रकार	क्षेत्रफल (रोपनीमा)
१	धान अबल	१९४७५–६–३–३
२	धान दोयम	९९५७७–११–१–३
३	धान सीम	१६५९५५–४–०–१
४	धान चाहार	११२३७२–३–३–३
५	पाखो अबल	६६४९३–८–२–०
६	पाखो दोयम	१३०१७६–७–३–०
७	पाखो सीम	१००४३८–३–१–२

८	पाखो चाहार	१०५५३७–१५–२–१
९	सरकारी जग्गा	१५२४६–६–०–०
१०	मिनाहा जग्गा	८२७२१०–६–१–०
११	गुठी जग्गा	२३७२–१३–३–१
१२	दर्ता बाँकी जग्गा	१०७००२–११–७–१
१३	गौचरण जग्गा	३६३१–१३–३–२
१४	ऐलानी जग्गा	६८४३–१३–३–०
जम्मा		**१७६२३३४–१४–१–१**

श्रोतः नापी कार्यालय, कास्की,२०७९

२.७.४ जग्गाको उर्वराशक्ति

जिल्लाको ठूलो क्षेत्रफल हिमाल, पहाड तथा भिरपाखाले ओगटेकोले कृषि उत्पादनको लागि उर्वर भूमि सिमित रहेको छ । जिल्लाका पुराना र चर्तित उर्वरा क्षेत्रहरुमा वैदामको बारी, आर्वाको घारी र माझठानाको टारी भन्ने भनाई रहेको छ । विगतमा पोखरा उपत्याकामा रहेका विरुवा, कुँडर, अर्घौं, शिशुवा फाँट उर्वरा क्षेत्र रहेकामा हाल शहरीकरणको प्रभावसंगै उर्वरभूमि साँगुरिदै गएका छन् । सेती नदी किनारा र आसपासका भूमिहरुमा गेगरिलो माटोको कारण खाद्यान्न बालीको लागि कम उर्वराशक्ति रहेको पाईन्छ । समथल भूभागमा खाद्यान्न बालीको लागि उर्वर भूमि पाइन्छ भने भिराला पाखाहरुमा फलफूल, डाँलेघाँस र खरघाँसको लागि उर्वरता रहेको पाइन्छ । कृषि अनुसन्धान केन्द्र लुम्ले, बागवानी अनुसन्धान केन्द्र र अन्नपूर्ण संरक्षरण आयोजना जस्ता प्रमुख निकायहरुबाट थालिएका प्रयासहरु पनि सिमित क्षेत्रमा मात्र कार्यान्वयनमा आउने र अधिकांश कृषकहरुको कृषि पेशा परम्परागत रुपमा नै रहेकोले कृषि पेशामा युवा पुस्ताहरुको आकर्षण कम रहनाले जिल्लामा रहेका सम्भाव्य क्षेत्रहरुमा समेत उर्वर भूमि बृद्धि गर्ने दिर्घकालिन सोचले सार्थकता पाउन सकेको छैन् ।

२.८ जलभण्डार

कास्की जिल्ला जलभण्डारमा धनि रहेको छ । प्रमुख नदीहरुमा सेती, मादी, मोदी र मर्दी रहेका छन् भने प्रमुख खोलाहरुमा विजयपुर, फुर्से, सुरौदी, हर्पन, भुरुङ्गदी, कोत्रे, ईदी, काँहु, सुईखेत आदि रहेका छन् । शान्ती कुण्ड, फेवाताल, वेगनासताल, रुपाताल, दिपाङ्गताल, मैदीताल, न्युरेनीताल, कमलपोखरी, खास्टेताल, गुदेताल, बढुवाताल र स्यार्खुताल जलभण्डारका अन्य श्रोतहरु हुन् ।

तालिका नं. २.९ मादी नदीको सन् २००६-२०१९ सम्मको अधिकतम र न्यूनतम जलप्रवाहको विवरण

वर्ष	अधिकतम जलप्रवाह			न्यूनतम जलप्रवाह		
	Discharge (m3/s)	Gauge height (m)	Date	Discharge (m3/s)	Gauge height (m)	Date
२००६	274	2.55	13/07/2006	9.42	1.09	29/03/2006
२००७	495	3.15	16/08/2007	15.8	1.20	31/01/2007
२००८	495	3.15	29/08/2008	13.5	0.96	31/03/2008
२००९	418	2.96	3/09/2009	9.86	1.10	21/03/2009
२०१०	561	3.30	23/08/2010	16.0	1.01	31/01/2010
२०११	414	2.95	20/07/2011	12.8	1.15	10/03/2011

२०१२	492	3.15	13/07/2012	11.8	1.27	12/03/2012
२०१३	561	3.30	22/07/2013	4.14	1.20	16/02/2013
२०१४	495	3.15	18/07/2014	11.8	1.35	12/03/2014
२०१५	804	3.85	16/07/2015	11.8	1.46	13/02/2015
२०१६	742	3.75	26/07/2016	16.9	1.09	3/3/2016
२०१७	460	3.22	11/8/2017	14.3	1.5	22/02/2017
२०१८	724	3.72	10/7/2018	10.7	1.54	15/02/2018
२०१९	358	3.02	17/09/2019	12.4	1.57	1/2/2019

मापन स्थानः सिसाघाट, श्रोतः जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय,पोखरा-२०७९

तालिका नं. २.१० मर्दी नदीको सन् २००६-२०१९ सम्मको अधिकतम र न्यूनतम जलप्रवाहको विवरण

वर्ष	अधिकतम जलप्रवाह			न्यूनतम जलप्रवाह		
	Discharge (m3/s)	Gauge height (m)	Date	Discharge (m3/s)	Gauge height (m)	Date
२००६	84.4	2.98	09/08/2006	0.920	1.20	08/04/2006
२००७	112	3.12	31/08/2007	2.23	1.26	2/02/2007
२००८	324	5.0	27/08/2008	1.67	1.23	22/03/2008
२००९	116	3.28	13/08/2009	1.74	1.10	12/11/2009
२०१०	155	3.58	12/09/2010	1.48	1.22	17/05/2010
२०११	152	3.55	19/07/2011	2.23	1.26	24/03/2011
२०१२	241	4.35	30/08/2012	2.04	1.25	25/12/2012
२०१३	147	3.50	2/09/2013	1.30	1.21	10/02/2013
२०१४	259	4.50	19/09/2014	1.67	1.23	2/04/2014
२०१५	90.2	2.87	22/08/2015	3.22	1.31	26/03/2015
२०१६	87.4	3.02	26/07/2016	1.72	1.22	9/5/2016
२०१७	87.4	3.02	5/7/2017	2.26	1.38	5/3/2017
२०१८	122	3.45	15/07/2018	2.25	1.49	27/03/2018
२०१९	91.8	2.8	17/09/2019	0.76	1.34	10/5/2019

मापन स्थानः लाहाचोक, श्रोतः जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय,पोखरा-२०७९

तालिका नं.२.११ सेती गण्डकी नदीको सन् २००६-२०१९ सम्मको अधिकतम र न्यूनतम जलप्रवाहको विवरण

वर्ष	अधिकतम जलप्रवाह			न्यूनतम जलप्रवाह		
	Discharge (m3/s)	Gauge height (m)	Date	Discharge (m3/s)	Gauge height (m)	Date
२००६	578	3.55	09/08/2006	11.50	0.86	30/03/2006
२००७	1340	4.70	31/08/2007	18.50	1.04	3/02/2007
२००८	877	4.08	27/08/2008	14.40	0.73	30/03/2008
२००९	645	3.68	13/08/2009	14.80	0.74	22/3/2009
२०१०	1780	5.22	12/09/2010	18.90	1.05	08/04/2010

२०११	2360	5.80	19/07/2011	14.20	0.93	11/04/2011
२०१२	578	3.55	30/08/2012	15.70	0.97	26/12/2012
२०१३	1100	4.40	2/09/2013	14.80	0.74	14/04/2013
२०१४	1190	4.50	19/09/2014	9.00	0.80	25/12/2014
२०१५	1100	4.40	22/08/2015	6.15	1.40	29/04/2015
२०१६	1850	5.3	27/07/2016	16	0.65	3/5/2016
२०१७	925	3.95	2/7/2017	12	0.47	7/3/2017
२०१८	768	3.65	11/9/2018	14.7	0.39	28/03/2018
२०१९	686	3.48	17/9/2019	16.5	0.56	16/05/2019

मापन स्थानः दमौली, श्रोतः जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय,पोखरा-२०७९

२.९ वनस्पति तथा वन्यजन्तु

यस जिल्लाको भौगोलिक विविधता संगसँगै उपोष्ण देखि उच्च हिमाली जलवायु पाइने हुँदा वनस्पती र सोही अनुसार वव्यजन्तुमा पनि विविधता रहेको पाइन्छ । यहाँ उपोष्ण देखि अल्पाइन सम्मको निम्नानुसारको वन पाइन्छ ।

(क) १५०० मीटर भन्दा कम उचाईः Sub- tropical Broad Leaf Forest जस्तैः चिलाउने, कटुस र उत्तिस प्रजातिको साथै सुख्खा ठाउँहरुमा पाइने प्रजातिहरु र कम उचाईका केहि ठाउँहरुमा सालको बन पाइन्छ ।

(ख) १५०० देखि ३००० मीटर सम्मको उचाईः Temperature Forest :- Mixed broad leaved प्रजातिहरुः खर्सु, गुँरास आदि ।

(ग) ३००० देखि ४८५० मीटर सम्मको उचाईः Sub alpine Forest जस्तैः भोजपत्र, धुपी, गुँरास आदि ।

(घ) ४८५० मीटर देखि माथिको उचाईः Alpine Forest जस्तैः काँढे घासका बुट्यानहरु आदि ।

गैरकाष्ठजन्य वन पैदावर-

कास्की जिल्लामा विभिन्न प्रकारका जडिबुटिजन्य र अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावर पाईन्छन् । स्थानीय रुपमा प्रयोगमा आउने प्रजातिहरुमा अमला, हर्रो, बर्रो, रोहिणी, वांस अम्रिसो, तेजपात, महुवा, निम, बेल, गिठ्ठा, वनतरुल, वावियो, चिउरी, सालको पात, भोर्लाको पात आदि प्रमुख हुन भने व्यापारिक हिसावले जिल्ला बाहिर सतुवा,निगालोको टुसा, चिराइतो, अल्लो, अगेर्ली, नागवेली, रिठ्ठा, काउलाको बोक्रा, सुनगाभा, टिमुर, पाषनवेद, पाती, पिपला, गुर्जो, सिस्नो र दालचिनीको बोक्रा र पात बिक्री वितरण हुन सक्ने सम्भावनामा पर्दछन् ।

बन्यजन्तु-

स्तनधारीः कस्तुरी मृग, घोरल, झारल, थार, भालु, चितुवा, स्याल, रतुवा, दुम्सी आदि ।

पंक्षीः डाँफे, मुनाल, कालिज, तित्रा, कोईली, ढुकुर, बकुल्ला, पानीहाँस, गिद्ध, चील, काग, गौथली, भगेरा, चिरविरे, सारौ, सुगा, मलेवा, कानटाटे तोरीगाडा, पंखथोप्ले ठूलो तितु, पितनयन फुलबुट्टा, लामपुच्छ्रे आदि ।

सरिसर्पः छोपारो, अजिंगर र सर्प ।

उभयचरः भ्याकुता, पाहा ।

किरापुतलीः खजुरो, कनसुत्लो, पुतली, इ्याउकिरी, गडेयौला, कमिला, अरिङगाल, बारुलो, कमलकट्टी, धमिरो, फट्याङ्ग्रा, शंखेकिरा, चिफ्लेकिरा, झुसिल किरा, आदि ।

यस जिल्लामा सिमसार क्षेत्र बढी भएको कारण ३० भन्दा बढी प्रजातिका चराहरु बसाई सरी आउने गर्दछन् ।

२.१० जातजाति

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कास्की जिल्लामा विदेशी र अन्य सहित ९२ वटा जातजातिहरुको बसोबास रहेको पाईन्छ । ९२ वटा जातजाति मध्ये धेरै जनसंख्या भएका प्रमुख ५ जातजातिहरुमा क्रमशः ब्राम्हण-पहाड (२६.३७ प्रतिशत), गुरुङ (१५.३६ प्रतिशत), क्षेत्री (१४.४३ प्रतिशत), मगर (९.७४ प्रतिशत) र विश्वकर्मा (९.०७ प्रतिशत) रहेका छन् ।

२.११ चाडपर्व

कास्की जिल्लामा विभिन्न प्रकारका जातजाति, धर्म र सम्प्रदायका मानिसहरुको बसोबास रहेको छ । चाडपर्वहरुलाई धार्मिक तथा जातिगत संस्कारले निर्देशित गरेको पाइन्छ । परम्परागत रुपमा मान्दै आएको दशैं, कोजाग्रत पूर्णिमा, तिहार, बुद्ध पूर्णिमा(जयन्ति), नागपञ्चमी, तिज, ऋषि पञ्चमी, अक्षय तृतीया, बालाचतुर्दशी, रक्षाबन्धन, कुशेऔशी, कृष्णाष्टमी, विवाह पञ्चमी, स्वस्थानी व्रत, श्रीपञ्चमी, साउने संक्रान्ती, श्रावण महिनाको सोमबार ब्रत, माघे संक्रान्ति, मातातीर्थ औंशी, हरिशयनी एकादशी, हरिबोधिनी एकादशी, महाशिवरात्री, फागुपुर्णिमा, जेष्ठ पूर्णिमा, असार १५, पुष १५, रामनवमी, मंगल चौथी, नयां वर्ष (वि.सं., इ.सं., लोसार, ने.सं.), विवाह र मृत्यु संस्कार रहेको छ । परम्परागत रुपमा धार्मिक संस्कारबाट निर्देशित जातिहरुले आफ्नै किसिमले कुल पूजा गर्ने चलन पनि रहेको छ । गाउँ बस्ती तथा टोलहरुमा कूल मन्दिर तथा इष्टदेवताहरुको मन्दिर बनाई नियमित पुजा गर्ने, पानीको मूलमा नाग बनाइ नाँग पूजा, डाडाँको टुप्पामा, ओडार वा गुफाहरुमा र ठूला वृक्षका फेदमा थान बनाएर देवी देवताको पूजा, झाक्री पूजा, भयर पूजा, माई पूजा, म्ह पूजा आदि गर्ने चलन रहेको छ । पोखराको नेवार संस्कृति जस्तैः तायामचा यात्रा, बाघजात्रा, कृष्णजात्रा, गाईजात्रा, माघेजात्रा (सहस्रधारा जात्रा), भैरवनाँच, लाखेनाँच, दहीलीला आदि र अन्य जातिका मध्य सोरठी, बालुन नाँच, ढुङङ्गेसाघु मेला, सितापाइला मेला पनि कास्कीका सांस्कृतिक धरोहरहरु हुन् । त्यसै गरी टोल, गाउँ तथा बस्तीहरुमा नागको थान, विभिन्न देवी देवताको मन्दिर, बौद्ध गुम्वा, मस्जिद, चर्च केन्द्रहरु र विभिन्न धार्मिक समुदायका संघसंस्थाहरु स्थापना भएका छन् । आधुनिक विकासको क्रमसंगै जन्म दिवस, विवाह दिवस, प्रेम दिवस, नयाँ वर्ष, सडकमा खाना महोत्सव, व्यापार महोत्सव, धान रोपाई, आलु महोत्सव, कृषि प्रर्दशनी महोत्सव, फेवा महोत्सव, पर्यटन महोत्सव, उद्योग महोत्सव, सांस्कृतिक महोत्सव आदि मनाउने प्रचलनमा बृद्धि हुदै गएको पाईन्छ ।

२.१२ धार्मिक परम्परा, संस्कृति, कला, भाषा र साहित्य

कास्की जिल्लामा बहुजाति, बहुभाषिक बहुधार्मिक तथा बहुसांस्कृतिक परम्परा र रितिरिवाजमा आस्था राख्ने मानिसहरुको बसोबास रहेको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कास्की जिल्लामा ९२ वटा जातजाति, ५२ वटा भाषाभाषी र १० वटा धार्मिक समूहहरुको अक्सर बसोबास रहेको छ । यस जिल्लामा तराई, पहाड, हिमालका, ७ वटै प्रदेशका र विदेशी व्यक्तिहरुको समेत बसोबास रहेकोले यस जिल्लाका जातजातिका आ–आफ्ना रैथाने परम्परा र मूल्य मान्यताका सामाजिक तथा सांस्कृतिक धरोहरहरुका मठ मन्दिर, गुम्बा र मस्जिद बाहेक आधुनिक सभ्यताको संगमस्थल रहेको पाईन्छ । ग्रामिण क्षेत्रमा आफ्नो जातजाति तथा परम्परा अनुसार छुट्टाछुट्टै बस्ती विकास भएका छन् भने शहरी तथा बजार क्षेत्रमा सबै जातजातिहरु एकै ठाउँमा मिलेर बसोबास गर्ने संस्कृतिको विकास भएको छ ।

यहाँ जात तथा धार्मिक समुदाय अनुसारका आ–आफ्नै खानपान, भेषभूषा, संस्कार तथा मूल्य मान्यता रहेका छन । प्रकृति प्रेमी कास्केलीहरु आफ्नो जातीय तथा परम्परागत संस्कारलाई सधै जोगाई राख्न

चाहन्छन । आ—आफ्नो जातिगत संस्कार तथा परम्परालाई धार्मिक समारोह, मेला पर्व, उत्सव र विशेष कार्यक्रमहरुमा प्रदर्शन गरी संरक्षणको लागि निरन्तरता दिन चाहन्छन् । यस जिल्लाको आफ्नै मौलिक लोक संस्कृति रहेको छ । अरुलाई दुःख पर्दा सबै मिलेर सघाउने र सुख र आनन्द हुँदा सबैसंग मिली मनोरञ्जन गर्ने परम्परा रहि आएको छ । यहाँ लोकगीत तथा लोकसंस्कृतिका माध्यमद्वारा आफ्ना दुःख तथा सुखका क्षणहरुलाई ब्यक्त गर्ने र अरुलाई मनोरञ्जन दिलाउने परम्परा सवै जातजातिमा रहेको पाइन्छ । जिल्लाका ग्रामीण बस्ती देखि शहरी बस्तीहरुमा मेला पर्व र जात्रा देखाउने चलनका साथै विदेशबाट आएका आफ्ना परिवार तथा कुटुम्बहरुको साथै विदेशी पाहुनाहरुलाई समेत स्वागत तथा मनोरञ्जनको लागि लोक गीत सहितका मनोरञ्जनयुक्त कार्यक्रमहरु संचालन गरिदै आएका छन । परम्परागत संस्कृतिमा आधारित गुरुङ संस्कृति, असारे गीत, तीज गीत, भजन किर्तन, झ्याउरे भाका, दोहरी गीत, गुरुङको घाँटु नाच, मारुनी नाचका साथै जातजाति अनुसार आ-आफ्नै मौलिक कला र नाचगान रहेका छन् । पोखरामा सन् २०१६ देखि शुरु भएको फेवाताल किनारमा हुने साहित्य महोत्सव, नेपाल लिटरेचर फेस्टिभल, गण्डकी प्रज्ञा प्रतिष्ठानले आयोजना गर्ने साहित्य तथा कला महोत्सव, विभिन्न साहित्यकर्मी र कलाकर्मीहरुले पोखरामा विभिन्न किसिमका साहित्य, कविता र चित्रकला, नाट्यशाला प्रदर्शनी गर्ने विषयहरु पनि जिल्लाका अमूल्य सांस्कृतिक सम्पदाहरु हुन् । जिल्लाका पर्यटकीय तथा रमणीय र सांस्कृतिक रुपले धनी रहेको स्थानहरुमा आन्तरिक र बाह्य पर्यटकहरुको लागि होमस्टेहरुमा सांस्कृतिक तथा मनोरञ्जन सहितका प्याकेज कार्यक्रमहरुको आनन्द लिन सकिन्छ । यहाँका मानिसहरुको पहिरन आधुनिक राष्ट्रिय पोशाकसंग मिल्दो जुल्दो नै रहेको छ । यस जिल्लामा बसोबास गर्ने मानिसहरुको आ–आफ्नै भेषभुषा पनि रहेको छ । यहाँका मानिसहरुको मुख्य खानाको रुपमा दाल, भात, तरकारी, मासु, रोटी, मकैको भात र ढिडो रहेको पाईन्छ । खानपानमा जाति तथा स्थान विशेष अनुसार परिकारहरुमा केहि भिन्नता रहेको पाइन्छ । आधुनिकीकरण र पश्चिमीकरणको प्रभावसंगै यस जिल्लामा बसोबास गर्ने मानिसहरुको उमेर र लिङ्ग अनुसार नयाँ पुस्ताको भेषभुषा र खानेकुराको परिकारमा परिवर्तन हुदै आएको छ । राष्ट्रिय पोशाक बाहेक आदिवासी तथा जनजातिको रुपमा परिचित गुरुङ, मगर, नेवार, थकाली, तामाङ र कुमालहरुको बिशेष भेषभुषा तथा पहिरन रहेको छ । औपचारिक समारोह बाहेक जातिगत पहिरनको प्रयोग घट्दो क्रममा छ । जिल्लाको सांस्कृतिक तथा धार्मिक विविधतामा जुनसुकै धर्म, सम्प्रदाय, भेषभुषा रहन सहन, संस्कृति, कला र जातजातिहरुको बसोबास रहेको भएता पनि कास्की जिल्लामा धार्मिक तथा सांस्कृतिक (साम्प्रदायिक) सहिष्णुता प्राचिन काल देखि नै कायम रहदै आएको पाईन्छ ।

२.१३ प्रमुख पर्यटकीय स्थल

फेवाताल(लेकसाइड), वेगनासताल, रुपाताल, पातले छागो, गुप्तेश्वर गुफा, महेन्द्र गुफा, चमेरे गुफा, सेतीनदी, शान्ती स्तुपा, पुम्दीकोट, सराङकोट, कास्कीकोटको ठूलीपोखरी, काँहुडाँडा र धरहरा, कालावाङ, मट्टीखान भ्यूटावर, सुन्दरीडाँडा भ्यूटावर, फोक्सिङ, हुँडीकोट, अर्मलाकोट,ठूलाकोट, कास्कीकोटको कुलमण्डल शाहको दरबार, ढिकुरपोखरी, काँढे, पञ्चासे, लुम्ले, घान्द्रुक, लान्द्रुक, सार्दीखोला, ल्वाङ गाउँ, घलेल गाउँ, धम्पुस, सार्दीखोलाको नुनिलो तातोपानी, मर्दी हिमाल, खुमैडाँडा, माछापुच्छ्रे हिमालको दृश्य र अन्नपूर्ण हिम ऋृंखलाको मनोहर दृश्य, रुपाकोट, सिक्लेस, कोरी, याङ्जाकोट, मादी गाउँपालिकामा रहेको क्हफुचे हिमताल, अन्नपूर्ण वेसक्याम्प, आदि रहेका छन् ।

२.१४ महत्त्वपूर्ण धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थल

विन्धवासिनी मन्दिर, गुप्तेश्वर गुफा, पुम्दीकोट शिवालय, ताल बराही मन्दिर, भद्रकाली मन्दिर, माटेपानी गुम्बा, शितलादेवी मन्दिर, केदारेश्वर महादेव मन्दिर, राम मन्दिर, पशुपति मन्दिर, भैरवथान, गणेश मन्दिर, गीतामन्दिर, भगवती मन्दिर, कास्कीकोट गुप्तकालिका मन्दिर, मट्टीखान कोट मन्दिर, नारायणस्थान तिर्थस्थल, रामघाट, गौरीघाट, तुलसीघाट, सितापाइला धार्मिक क्षेत्र, राधाकृष्ण मन्दिर, भलामको हरिहर गुफा शिवालय मन्दिर, अकाला देवी मन्दिर, धारापानी शिवालय (ढिकुरपोखरी), मादी गाउँपालिका अन्तरगत अन्नपूर्ण हिमालको दक्षिणी भागमा रहेको गुरुङहरुको ऐतिहासिक क्होलासोथर आदिम बस्ती, पञ्चासे धार्मिक क्षेत्र, चर्चहरु, मस्जिदहरु आदि रहेका छन् ।

खण्ड ३ जनसांख्यिक तथ्याङ्क

३.१ जनसंख्या र घरपरिवार

तालिका नं.३.१ जनसंख्याको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र घरपरिवार

जनगणना वर्ष वि.सं..	जनसंख्या			नेपालको जनसंख्याको अंश प्रतिशत	वार्षिक जनसंख्या बृद्धिदर	जनघनत्व/ वर्ग कि.मी. (जना)	घरपरिवार संख्या	औषत परिवार संख्या
	पुरुष	महिला	जम्मा					
२०२८	७३५९०	७८१५९	१५१७४९	१.३१	-	११७.६७	२९६६५	५.१२
२०३८	११२०२४	१०९२४८	२२१२७२	१.४७	३.७७	१०९.७	४१७६०	५.३
२०४८	१४१५३५	१५१४१०	२९२९४५	१.५८	२.८१	१४५.२४	६०४०२	४.८५
२०५८	१८४९९५	१९५५३२	३८०५२७	१.६४	२.६२	१८८.६६	८५०७५	४.४७
२०६८	२३६३८५	२५५७१३	४९२०९८	१.८६	२.५७	२४४	१२५६७३	३.९२
२०७८	२९२७९१	३०७२६०	६०००५१	२.०५	१.९०	२९८	१६०६५१	३.७४

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणनाहरु, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

चित्र १- कास्की जिल्लाको जम्मा जनसंख्या

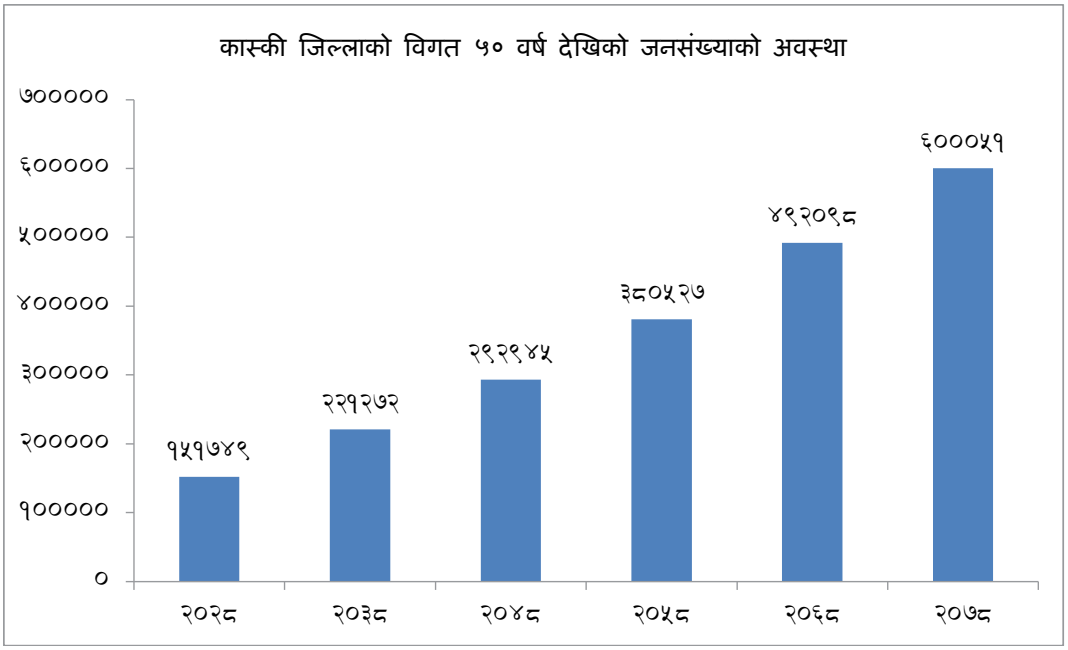

चित्र २- जनसंख्या बृद्धि दर

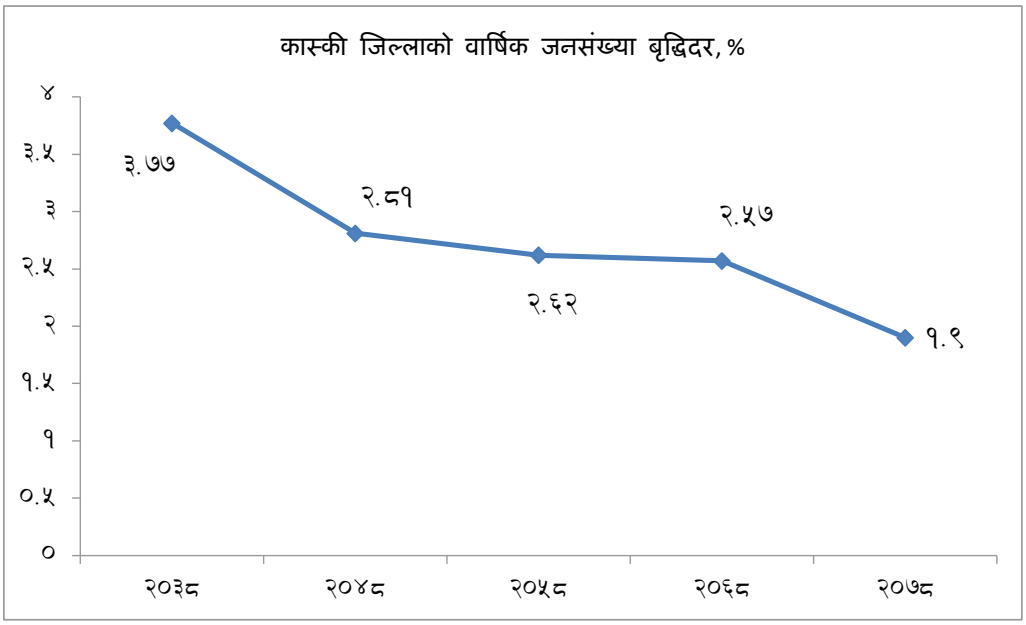

तालिका नं.३.२ जनसंख्याको लैङ्गिक विवरण

जनगणना वर्ष वि.सं.	पुरुष महिला अनुपात	मातृ-शिशु अनुपात	परिवारमूली,प्रतिशत		शहरी जासंख्या संस्थागत समेत (प्रतिशत)
			महिला	पुरुष	
२०२८	९४.१५	५१९	-	-	१३.५८
२०३८	१०२.५४	६५१	-	-	२१.०८
२०४८	९३.४८	५४०	-	-	३२.५४
२०५८	९४.६१	३६८	२९.५	७०.५	५१.९५
२०६८	९२.४४	२५४	३८.७	६१.३	८४.१६
२०७८	९५.२९	२०३	४०.९८	५९.०२	८७.३२

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणनाहरु, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.३ जनसंख्याको निर्भरता दर

जनगणना वर्ष	जम्मा जनसंख्या	निर्भरता दर (प्रतिशत)		
		बालनिर्भरता दर (०-१४वर्ष)	प्रौढ निर्भरता दर (६० वर्ष वा माथि)	कूल निर्भरता दर
२०२८	१५१७४९	७४.१	११.५	८५.६
२०३८	२२१२७२	७६.६	११.९	८८.५
२०४८	२९२९४५	७७.७	१३.३	९१
२०५८	३८०५२७	६०.३	१३.३	७३.६
२०६८	४९२०९८	४६.३	१४	६०.३
२०७८	६०००५१	३२.९०	१६.२७	४९.१७

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणनाहरु, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं.३.४ स्थानीय तह अनुसार जनसख्या, २०७८

विवरण	स्थानीय तह					संस्थागत
	अन्नपूर्ण गा.पा.	माछापुच्छ्रे गा.पा.	मादी गा.पा	पोखरा म.न.पा	रुपा गा.पा	
परिवार संख्या	६०४९	६१५१	४०९४	१४०४५९	३३६३	२३५
जम्मा जनसंख्या	२२०९९	२२८९८	१६१४२	५१३५०४	१४८९१	१०५१७
पुरुष	१०६८६	१११७३	८०१७	२४७५९५	७११३	८३०७
महिला	११४१३	११७२५	८१२५	२६६००९	७७७८	२२१०
औषत परिवार आकार	३.६५	३.७२	३.९४	३.६६	४.०७	-
लैङ्गिक अनुपात	९३.६३	९५.२९	९८.६७	९३.०४	९१.४५	-
वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर (%)	-०.५६	०.४४	-१.१३	२.३३	०.२४	-
जनघनत्व	५३	४२	२९	११०६	१५७	-

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८,, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं.३.५ निर्वाचन क्षेत्र अनुसार जनसंख्या

प्रतिनिधि सभाको निर्वाचन क्षेत्र अनुसार				प्रदेश सभाको निर्वाचन क्षेत्र अनुसार			
क्षेत्र नं.	जम्मा	पुरुष	महिला	क्षेत्र नं.	जम्मा	पुरुष	महिला
१	२०९३५०	९९४४०	१०९९१०	१ क	१०३८७९	४९२३७	५४६४२
				१ ख	१०५४७१	५०२०३	५५२६८
२	२०३८५७	९९००५	१०४८५२	२ क	१०७२९०	५११५५	५६१३५
				२ ख	९६५६७	४७८५०	४८७१७
३	१७६३२७	८६०३९	९०२८८	३ क	९९६२६	४८३६१	५१२६५
				३ ख	७६७०१	३७६७८	३९०२३

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८,, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं.३.६ उमेर समूह अनुसार जनसंख्या

सबै उमेर समूह	२०६८			२०७८					
	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
०-४	३७१०६	१९७६१	१७३४५	३७२१३	६.२०	२००८९	३.३५	१७१२४	२.८५
५-९	४७०५६	२४४१४	२२६४२	४६०५५	७.६८	२५१३३	४.१९	२०९२२	३.४९
१०-१४	५८०४३	३००६८	२७९७५	४९०८८	८.१८	२६१२१	४.३५	२२९६७	३.८३
१५-१९	५९२९३	३०७३९	२८५५४	५८७५६	९.७९	३०७८३	५.१३	२७९७३	४.६६
२०-२४	५३५९७	२५०२७	२८५७०	६२४४१	१०.४१	३०७१९	५.१२	३१७२२	५.२९
२५-२९	४४६६५	१९१५६	२५५०९	५५५१३	९.२५	२५२२२	४.२०	३०२९१	५.०५

३०– ३४	३६००५	१५७२३	२०२८२	५०२६०	८.३८	२२४२७	३.७४	२७८३३	४.६४
३५ - ३९	३११४८	१३६९४	१७४५४	४७५८५	७.९३	२१५३४	३.५९	२६०५१	४.३४
४० - ४४	२५९३९	११७३५	१४२०४	४१०८५	६.८५	१८९२५	३.१५	२२१६०	३.६९
४५– ४९	२१५८४	९८९३	११६९१	३२७०२	५.४५	१५७४८	२.६२	१६९५४	२.८३
५०– ५४	१९६०१	९३६३	१०२३८	३०४२२	५.०७	१४८३८	२.४७	१५५८४	२.६०
५५– ५९	१५१२६	७२७६	७८५०	२३५०१	३.९२	११३७७	१.९०	१२१२४	२.०२
६०– ६४	१३३८०	६०५५	७३२५	२१०६९	३.५१	१०११२	१.६९	१०९५७	१.८३
६५– ६९	१००४३	४६०४	५४३९	१५७३४	२.६२	७२३४	१.२१	८५००	१.४२
७०– ७४	८००७	३७२०	४२८७	१२०४१	२.०१	५३१२	०.८९	६७२९	१.१२
७५–७९	५६४३	२६०३	३०४०	८१२०	१.३५	३४९०	०.५८	४६३०	०.७७
८०–८४	३५०६	१५६६	१९४०	४७५५	०.७९	२१५१	०.३६	२६०४	०.४३
८५–८९	१५६६	७०६	८६०	२२४५	०.३७	९४३	०.१६	१३०२	०.२२
९०–९४	५८८	२२४	३६४	९८६	०.१६	४३०	०.०७	५५६	०.०९
९५ वर्ष वा भन्दा माथि	२०२	५८	१४४	४८०	०.०८	२०३	०.०३	२७७	०.०५
जम्मा	४९२०९८	२३६३८५	२५५७१३	६०००५१	१००	२९२७९१	४८.७९	३०७२६०	५१.२१

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८,, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

चित्र ३ - वि.सं. २०७८ सालको कास्की जिल्लाको जनसंख्या पिरामिड

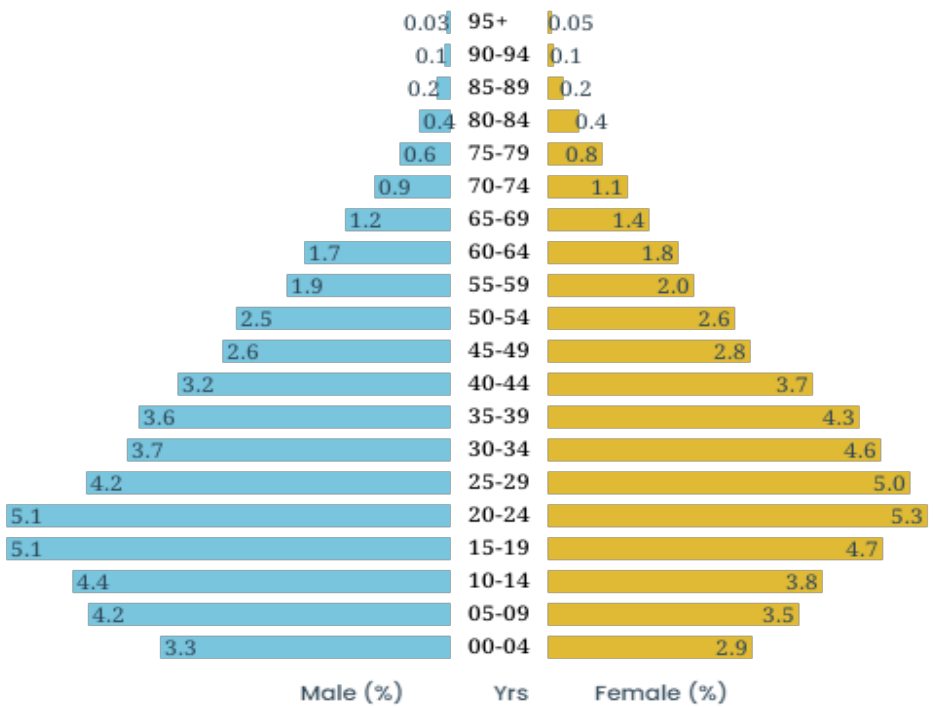

तालिका नं.३.७ अपाङ्गता सम्बन्धी विवरण

अपाङ्गताको अवस्था	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा जनसंख्या	६०००५१	१००	२९२७९१	१००	३०७२६०	१००
अपाङ्गता भएको	१२३६२	२.०६	६६८८	२.२८	५६७४	१.८५
अपाङ्गता नभएको	५८५८४०	९७.६३	२८५१९०	९७.४०	३००६५०	९७.८५
नखुलेको	१८४९	०.३१	९१३	०.३१	९३६	०.३०
अपाङ्गताको प्रकार अनुसार जनसंख्या						
शारीरिक अपाङ्गता	४४३५	३५.८८	२५८९	३८.७१	१८४६	३२.५३
न्यून दृष्टिविहिन	१८४९	१४.९६	८९९	१३.४४	९५०	१६.७४
पूर्ण दृष्टिविहिन	४६६	३.७७	२५३	३.७८	२१३	३.७५
बहिरोपन	१२१७	९.८४	६३२	९.४५	५८५	१०.३१
सुस्तश्रवण	१२६७	१०.२५	६१३	९.१७	६५४	११.५३
श्रवण दृष्टिविहिन	१३९	१.१२	७७	१.१५	६२	१.०९
स्वर र वोलाइ	७७९	६.३०	४५४	६.७९	३२५	५.७३
मानसिक वा मनोसामाजिक	८०६	६.५२	४४०	६.५८	३६६	६.४५
बौद्धिक अपाङ्गता	२८४	२.३०	१५८	२.३६	१२६	२.२२
अनुवंशीयरक्तश्राव (हेमोफोविया)	५०	०.४०	२७	०.४०	२३	०.४१
अटिजम्	९५	०.७७	४८	०.७२	४७	०.८३
बहुअपाङ्गता	९७५	७.८९	४९८	७.४५	४७७	८.४१
अपाङ्गता भएको जम्मा	१२३६२	१००.००	६६८८	१००	५६७४	१००

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८,, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं.३.८ परिवारको आकार अनुसार घरपरिवार संख्या

परिवारको आकार		
परिवारमा सदस्य संख्या	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
१ जना	१२३५०	७.६९
२ जना	२७८५८	१७.३४
३ जना	३८१८४	२३.७७
४ जना	४०८४६	२५.४३
५ जना	२१६६४	१३.४९
६ जना	१०८१६	६.७३
७ जना	४३५८	२.७१
८ जना	२२७७	१.४२
९ जना वा सो भन्दा धेरै	२२९८	१.४३
जम्मा	१६०६१	१००

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८,, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं.३.९ नागरिकताको हक अनुसार जनसंख्या

विवरण	जम्मा	नेपाल	भारत	चीन	भारत बाहेक शार्क देश	अन्य देश
पुरुष	२९२७९१	२८७९७५	४४९५	२१८	२६	७७
महिला	३०७२६०	३०५४१२	१७२८	१०	४०	७०
जम्मा	**६०००५१**	**५९३३८७**	**६२२३**	**२२८**	**६६**	**१४७**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८,, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं.३.१० वैवाहिक स्थिति अनुसारको जनसंख्या

वैवाहिक स्थिति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१० वर्ष वा सो भन्दा माथि	५१६७८३	१००	२४७५६९	१००	२६९२१४	१००
विवाह नभएको	१७६६७६	३४.१९	१०००२४	४०.४०	७६६५२	२८.४७
विवाहित	३१०५१७	६०.०९	१४१८८९	५७.३१	१६८६२८	६२.६४
विधुर/विधवा	२४००२	४.६४	३९५६	१.६०	२००४६	७.४५
पारपाचुके	१७७६	०.३४	५८५	०.२४	११९१	०.४४
छुट्टिएको	३८१२	०.७४	१११५	०.४५	२६९७	१.००

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८,, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

३.२ धर्म अनुसार जनसंख्या

तालिका नं.३.११ कास्की जिल्लाको धर्मको प्रमुख धर्मको ऐतिहासिक विवरण

गणना वर्ष	जम्मा जनसंख्याको प्रतिशत				
	हिन्दु	बौद्ध	इस्लाम	क्रिश्चियन	अन्य
२०२८	९५.२७	४.२८	०.४४	०.००	०.०२
२०३८	८९.६१	८.१८	०.३३	०.१०	२.१८
२०४८	८५.०९	१३.८५	०.५०	०.४०	०.१६
२०५८	८१.७१	१५.८८	०.६९	०.७९	०.९२
२०६८	८२.३	१३.५	०.९	२.१	१.२
२०७८	८१.११	१२.४४	१.०४	२.३४	३.०७

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणनाहरु, के.त.वि. र राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.१२ कास्की जिल्लाको धर्म अनुसार जनसंख्या, २०७८

धर्म	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
	६०००५१	१००	२९२७९१	३०७२६०
हिन्दु	४८६७२५	८१.११	२३८६६८	२४८०५७
बौद्ध	७४६६५	१२.४४	३४९९३	३९६७२
इस्लाम	६२१७	१.०४	३९०९	२३०८
किरात	१२६३	०.२१	६६१	६०२
क्रिश्चियन	१४०३१	२.३४	६४६२	७५६९
प्रकृति	१७००	०.२८	८००	९००

बन	१५३५८	२.५६	७२४६	८११२
जैन	३४	०.०१	१७	१७
बहाइ	१५	०.००	७	८
सिख	४३	०.०१	२८	१५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८,, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं

३.३ जातजाति अनुसार जनसंख्या

तालिका नं.३.१३ कास्की जिल्लामा बसोबास गरेका जात/जाति अनुसार जनसंख्या २०७८

सि.नं.	जात/जाति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१	ब्राम्हृण- पहाड	१५८२३९	२६.३७	७८६३७	७९६०२
२	गुरुङ	९२१४३	१५.३६	४२२६५	४९८७८
३	क्षेत्री	८६५६०	१४.४३	४२१६३	४४३९७
४	मगर	५८४२४	९.७४	२७८५३	३०५७१
५	बिश्वकर्मा	५४४३१	९.०७	२५८०१	२८६३०
६	नेवाः (नेवार)	२५६९८	४.२८	१२७२२	१२९७६
७	परियार	२३६०३	३.९३	११२१७	१२३८६
८	मिजार	२१५८९	३.६०	१०४८५	१११०४
९	तामाङ	१६०९१	२.६८	७९८४	८१०७
१०	ठकुरी	९१९४	१.५३	४३९०	४८०४
११	घर्ती/भुजेल	७०४३	१.१७	३४०४	३६३९
१२	विदेशी	६६६४	१.११	४८१६	१८४८
१३	राइ	४४७६	०.७५	२२८१	२१९५
१४	सन्यासी/दशनामी	४१५६	०.६९	१९५५	२२०१
१५	मुसलमान	४१५३	०.६९	२२६६	१८८७
१६	थारु	३५२१	०.५९	२२६५	१२५६
१७	पुन	३१७२	०.५३	१४२७	१७४५
१८	कुमाल	३०७६	०.५१	१५४२	१५३४
१९	थकाली	२२०४	०.३७	१०३९	११६५
२०	सुनुवार	१८४६	०.३१	८८४	९६२
२१	छन्त्याल	१८१२	०.३०	८३५	९७७
२२	सोनार	१०९१	०.१८	५२४	५६७
२३	याक्थुङ/लिम्बु	९००	०.१५	४६४	४३६
२४	ब्राम्हृण- तराइ	८२२	०.१४	५०४	३१८
२५	घले	७६२	०.१३	३८६	३७६
२६	माझी	६६३	०.११	३५७	३०६
२७	शेर्पा	६६२	०.११	३२३	३३९

२८	गाइने	६२२	०.१०	३००	३२२
२९	कल्वार	५९४	०.१०	३४९	२४५
३०	दुरा	५३९	०.०९	२४१	२९८
३१	यादव	५१२	०.०९	३६०	१५२
३२	हजाम/ठाकुर	३५७	०.०६	२३६	१२१
३३	तेली	३०४	०.०५	१९१	११३
३४	ह्वाल्मो/य्होल्मो	२८८	०.०५	१२८	१६०
३५	चेपाङ/पर्जा	२१३	०.०४	११४	९९
३६	बनियान	१९८	०.०३	११५	८३
३७	काथबनियान	१९१	०.०३	१०३	८८
३८	कोइरी/कुशवाहा	१६३	०.०३	१०३	६०
३९	कुर्मी	१५५	०.०३	११८	३७
४०	भोटे	१५०	०.०२	७०	८०
४१	खवास	१४१	०.०२	६७	७४
४२	दराइ	११६	०.०२	६१	५५
४३	राजवंसी	११४	०.०२	५७	५७
४४	रोनियार	१०४	०.०२	६६	३८
४५	मारवाडी	१०३	०.०२	५८	४५
४६	बोटे	९८	०.०२	४७	५१
४७	कानु	९४	०.०२	६०	३४
४८	कायस्थ	८६	०.०१	५२	३४
४९	तात्मा/तत्वा	८५	०.०१	५४	३१
५०	वराई	७२	०.०१	४५	२७
५१	बाधेई	६९	०.०१	४५	२४
५२	वराम/बरामु	६९	०.०१	३९	३०
५३	दुसाध/पशवान/पसी	६६	०.०१	४५	२१
५४	मल्लाह	६६	०.०१	५०	१६
५५	कुलुङ	६६	०.०१	३०	३६
५६	धोबी	६५	०.०१	३६	२९
५७	राजपुत	६५	०.०१	४१	२४
५८	दनुवार	५९	०.०१	३२	२७
५९	धानुक	५५	०.०१	३७	१८
६०	हलवाइ	५२	०.०१	२८	२४
६१	मुसहर	४८	०.०१	३६	१२
६२	नुनिया	४८	०.०१	३०	१८
६३	सन्थाइ	४५	०.०१	१९	२६

६४	थामी	४५	०.०१	२२	२३
६५	जिरेल	४३	०.०१	२२	२१
६६	सुन्दी	४२	०.०१	२६	१६
६७	बिन	४२	०.०१	२५	१७
६८	कमार	४०	०.०१	२४	१६
६९	रानाथारु	४०	०.०१	२७	१३
७०	धिमाल	३८	०.०१	२४	१४
७१	कोरी	३४	०.०१	२०	१४
७२	केवट	३३	०.०१	१६	१७
७३	बंगाली	३२	०.०१	२१	११
७४	बन्तवा	३२	०.०१	१६	१६
७५	अमात	२९	०.००	१५	१४
७६	कहर	२७	०.००	१४	१३
७७	बादी	२३	०.००	१४	९
७८	बन्करीया	२३	०.००	१०	१३
७९	लोध	२१	०.००	७	१४
८०	माली	२१	०.००	९	१२
८१	राजधोब	२१	०.००	१३	८
८२	पहरी	१९	०.००	७	१२
८३	कलर	१७	०.००	८	९
८४	ओराओन/कुदुख	१४	०.००	६	८
८५	पन्जाबी/सिख	१४	०.००	७	७
८६	च्याम्लिङ	१४	०.००	७	७
८७	लोहारुङ्ग	१४	०.००	४	१०
८८	भुमिहार	१३	०.००	७	६
८९	थुलुङ	१२	०.००	५	७
९०	याक्खम	११	०.००	६	५
९१	लेप्चा	१०	०.००	५	५
९२	अन्य	१०१	०.०२	५३	४८
९३	उल्लेख नभएको	१५९	०.०३	९९	६०
जम्मा		६०००५१	१००.००	२९२७९१	३०७२६०

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.४ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या

तालिका नं.३.१४ कास्की जिल्लाको मातृभाषा अनुसार जनसंख्या २०७८

मातृभाषा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
नेपाली	४६६०६९	७७.६७	२२६९०४	२३९१६५
गुरुङ	६६८६५	११.१४	३०५६६	३६२९९
मगर ढुत	२३५३३	३.९२	१११४०	१२३९३
नेपालभाषा(नेवारी)	११४७३	१.९१	५६६७	५८०६
तामाङ	९०२८	१.५०	४५०६	४५२२
भोजपुरी	५०७९	०.८५	३५८६	१४९३
हिन्दी	२६०७	०.४३	१८१४	७९३
थारु	२०३३	०.३४	१३१८	७१५
मैथिली	१८१५	०.३०	११६२	६५३
राइ	१६४८	०.२७	८३३	८१५
मगर खाम	१५४३	०.२६	७२३	८२०
थकाली	९६२	०.१६	४४३	५१९
छन्तयाल	९३६	०.१६	४३१	५०५
बज्जिका	६९१	०.१२	३५२	३३९
संस्कृत	५४२	०.०९	३९२	१५०
बांग्ला	५१८	०.०९	४१२	१०६
याक्थुङ/लिम्बु	३७०	०.०६	२०६	१६४
मुसलमान	३२४	०.०५	१६२	१६२
घले	२७६	०.०५	१४३	१३३
शेर्पा	२५७	०.०४	१३२	१२५
भुजेल	२४७	०.०४	१२१	१२६
ह्याल्मो/याल्मो	२१७	०.०४	९४	१२३
लोवा	१८३	०.०३	८४	९९
दुरा	१७०	०.०३	७४	९६
अवधि	१६९	०.०३	९०	७९
खाश	१६६	०.०३	८४	८२
कुमाल	१६४	०.०३	८३	८१
उर्दु	१४६	०.०२	८७	५९
सुनुवार	१३७	०.०२	६८	६९
राजबंशी	१२२	०.०२	६३	५९
तिब्बती	१०३	०.०२	५१	५२
अग्रेजी	१०२	०.०२	६०	४२

डोटेली	९९	०.०२	६३	३६
ल्होपा	९९	०.०२	६०	३९
बन्तवा	८६	०.०१	४३	४३
सांकेतिक भाषा	८१	०.०१	४०	४१
मारवाडी	७४	०.०१	४३	३१
चेपाङ	७३	०.०१	३८	३५
माझी	६३	०.०१	४३	२०
च्याम्लिङ	५५	०.०१	२६	२९
कुलुङ	५३	०.०१	२८	२५
भोटे	४६	०.०१	२०	२६
दराइ	४३	०.०१	२१	२२
जिरेल	३६	०.०१	२०	१६
थुरुङ्ग	२९	०.००	१५	१४
बैतडेली	२८	०.००	६	२२
पञ्जाबी	२५	०.००	१४	११
थामी	२२	०.००	१४	८
बोटे	१७	०.००	८	९
पुमा	१५	०.००	९	६
बाहिङ्ग/बायुङ्ग	१४	०.००	७	७
वाम्बुले	१२	०.००	८	४
छिन्ताङ्ग	११	०.००	७	४
अन्य	५०२	०.०८	३७५	१२७
उल्लेख नभएको	७३	०.०१	३२	४१
जम्मा	**६०००५१**	**१००**	**२९२७९१**	**३०७२६०**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.५ जन्म र बसाइ सराइको आधारमा जनसंख्या

तालिका नं.३.१५ जन्मका आधारमा कास्की जिल्लाको जनसंख्या

विवरण	स्वदेशमा जन्म भएका						विदेशमा जन्म भएका	जन्मस्थान नखुलेको
	जम्मा	जिल्ला भित्र	अर्को जिल्लामा जन्म भएका					
			हिमाल	पहाड	तराई	उल्लेख नभएको		
जम्मा	६०००५१	३६६१७४	६०३९	१८५६२५	२५४४७	८१	१५८११	८७४
पुरुष	२९२७९१	१८५०८८	३०७९	८२२८५	१३०२५	३१	८८९३	३९०
महिला	३०७२६०	१८१०८६	२९६०	१०३३४०	१२४२२	५०	६९१८	४८४

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.१६ बसेको स्थान लगतै अघिको अक्सर बसोबास गरेको स्थान अनुसार जनसंख्या

विवरण	स्वदेश							विदेश
	गणना गरिएको जिल्ला				अर्को जिल्ला			
	गणना गरिएको पालिका भित्र	अर्को पालिका						
		ग्रामिण	शहर	नखुलेको	ग्रामिण	शहर	नखुलेको	
जम्मा	२९९८०९	४५४६२	११८०७	५९९८	१६१८०६	४०६९९	१०९५८	२३५१२
पुरुष	१५८४२२	१५७७१	४८२२	२४८२	७०३८५	२०४२४	४७४८	१५७३७
महिला	१४१३८७	२९६९१	६९८५	३५१६	९१४२१	२०२७५	६२१०	७७७५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.१७ पालिका बाहिरबाट बसाइ सरी आएकाको बसाइको अवधि अनुसार जनसंख्या

विवरण	जम्मा	बसाईको अबधि, वर्ष						अवधि उल्लेख नगरेको
		१ वर्ष भन्दा कम	१-४ वर्ष	५-९ वर्ष	१०-२४ वर्ष	२५-४९ वर्ष	५० वर्ष वा सो भन्दा बढी	
जम्मा	२७६७३०	९२८५	६६१८६	५९८८०	८७७७६	२९२०३	४४०३	१९९९७
पुरुष	११८६३२	५२७९	३१४५७	२५८२५	३६७३७	१०१९१	७७६	८३६७
महिला	१५८०९८	४००६	३४७२९	३४०५५	५१०३९	१९०१२	३६२७	११६३०

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.१८ बसाई सरी आउनुका मुख्य कारण अनुसार जनसंख्या

बसाई सर्नुको मुख्य कारण	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
	२७६७३०	१००	११८६३२	१००	१५८०९८	१००
काम/रोजगारी	६४४९७	२३.३१	४३७३५	३६.८७	२०७६२	१३.१३
व्यापार/व्यवसाय	१२९६४	४.६८	७५४२	६.३६	५४२२	३.४३
अध्ययन/तालिम	३९८२६	१४.३९	२०९८४	१७.६९	१८८४२	११.९२
विवाह	५१५८७	१८.६४	८२४	०.६९	५०७६३	३२.११
आश्रित	६३९१३	२३.१०	२५८००	२१.७५	३८११३	२४.११
प्राकृतिक प्रकोप	९५२	०.३४	४७५	०.४०	४७७	०.३०
कृषि	१४६६	०.५३	७६८	०.६५	६९८	०.४४
घर फर्किएको	५०८४	१.८४	२६९९	२.२८	२३८५	१.५१
अन्य	२०५६०	७.४३	८८७७	७.४८	११६८३	७.३९
उल्लेख नभएको	१५८८१	५.७४	६९२८	५.८४	८९५३	५.६६

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं. ३.१९ कास्की जिल्लाबाट विदेशमा गएका (अनुपस्थित) को जनसंख्या

देश	वि.सं. २०६८	वि.सं. २०७८		
		जम्मा	पुरुष	महिला
भारत	९,०८२	६७४९	५८०२	९४७
सार्क देशहरु (भारत बाहेक)	८८९	३३५	२८०	५५
पूर्वि एशियाका देशहरु	३,२३६	२२७६	१९६४	३१२
मध्य एशियाका देशहरु	२५,५९५	२२९०५	२१३९१	१५१४
अन्य एशियाका देशहरु	५,४६०	१०९८२	७२५१	३७३१
युरोपियन युनियनका देशहरु	७,७४०	५१४५	३४४३	१७०२
अन्य युरोपका देशहरु	२१५	६०२१	३४०३	२६१८
उत्तर अमेरिका देशहरु	२,४५८	४९६७	३०६६	१९०१
दक्षिण अमेरिका/क्यारेवियन देशहरु	८८	३६	३०	६
अफ्रिकी देशहरु	२७३	१७४	१४९	२५
प्यासिफिक ओसन क्षेत्रका देशहरु	१,६०४	६३९९	३६०३	२७९६
अन्य देशहरु	२१४	८७	६६	२१
देश उल्लेख नभएको	४५१	२५१	१४६	१०५
जम्मा	**५७,३०५**	**६६३२७**	**५०५९४**	**१५७३३**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.२० विदेश जानुको प्रमुख कारण सम्बन्धी जनसंख्या विवरण

विवरण	जम्मा	ज्याला/नोकरी	व्यापार/व्यवसाय	अध्ययन/तालिम	कामको खोजी	आश्रित	अन्य	थाहा नभएको
जम्मा	६६३२७	३८७८७	४०७	११६७८	४३४७	८६०३	७२४	१७८१
प्रतिशत	१००	५८.४८	०.६१	१७.६१	६.५५	१२.९७	१.०९	२.६९
पुरुष	५०५९४	३३७४८	२६४	७१४३	३७६६	४१६६	३८०	११२७
महिला	१५७३३	५०३९	१४३	४५३५	५८१	४४३७	३४४	६५४

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.२१ पाँच (५) वर्ष वा सोभन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरुको जन्म दर्ताको अवस्था

क्षेत्र	जम्मा		जन्म दर्ता गरेको		जन्म दर्ता नगरेको	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा	४५९९८	१००	२९०१७	६३.१	१६९८१	३६.९
पुरुष	२४८७०	१००	१५७७१	६३.४	९०९९	३६.६
महिला	२११२८	१००	१३२४६	६२.७	७८८२	३७.३

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं. ३.२२ गत १२ महिनामा कम्तीमा एक जना मृत्यु भएको परिवार संख्या र मृतक सख्या

स्थानीय तह	जम्मा	कम्तीमा एक जना मृत्यु भएको परिवार	जम्मा मृत्यु संख्या		
			जम्मा	पुरुष	महिला
मादी गा.पा.	४०९४	१३७	१४४	९१	५३
माछापुच्छ्रे गा.पा.	६१५१	१८३	१८९	१२९	६०
अन्नपूर्ण गा.पा.	६०४९	१७५	१८०	१०७	७३
पोखरा म.न.पा.	१४०४५९	४०९७	४२४६	२४७४	१७७२
रुपा गा.पा.	३६६३	११२	११५	६६	४९
जम्मा	**१६०४१६**	**४७०४**	**४८७४**	**२८६७**	**२००७**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.६ आवास र घरपरिवारको सेवा सुविधा

तालिका नं.३.२३ घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या

विवरण	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
घरपरिवार	१६०४१६	९९८८५	५६३३४	१८७९	२३१८
प्रतिशत	१००	६२.२७	३५.१२	१.१७	१.४४

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.२४ प्रयोग गरेको घरको जगको बनोट अनुसार परिवार संख्या

विवरण	जम्मा	घरको जगको प्रकार				
		माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	ढलान पिलर सहितको	काठ/बाँसको खम्बा गाडेको	अन्य
घरपरिवार	१६०४१६	२७५७०	६८१२५	६४०१२	३७०	३३९
प्रतिशत	१००	१७.१९	४२.४७	३९.९०	०.२३	०.२१

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.२५ आवासीय एकाइको बाहिरी गारोको बनोट अनुसार परिवार संख्या

विवरण	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामाग्री	काँचो इँटा	जस्ता/ टिन	प्रिफ्याब	अन्य
घरपरिवार	१६०४१६	२४६११	१३४०२२	३३९	१०८	१८५	५२४	२७	६००
प्रतिशत	१००	१५.३४	८३.५५	०.२१	०.०७	०.१२	०.३३	०.०२	०.३७

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं. ३.२६ घरको छानाको बनोट अनुसार घरपरिवारको संख्या

विवरण	जम्मा	जस्ता / टिन/ च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल /छवाली	टायल/ खपडा/ झिगटी	ढुङ्गा /स्लेट	काठ/ फ्याल	माटो	अन्य
घरपरिवार	१६०४१६	६४१९१	९०९२६	५२०	३४०	४२७१	१०७	०	६१
प्रतिशत	१००	४०.०२	५६.६८	०.३२	०.२१	२.६६	०.०७	०	०.०४

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.२७ घरको भुईको बनोट अनुसार परिवार संख्या

विवरण	जम्मा	माटो	काठको फल्याक/बाँस	ईट्टा/ ढुङ्गा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
घरपरिवार	१६०४१६	१९६६७	१८८७	१८९८	१८८४७	११६९२७	११९०
प्रतिशत	१००	१२.२६	१.१८	१.१८	११.७५	७२.८९	०.७४

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.२८ खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार संख्या

जम्मा	धारा पाइप- घर परिसर भित्र	धारा पाइप- घर परिसर बाहिर	ट्युबेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुला इनार/कुवा	मुल धारा	नदी/ खोला	जार/ बोतल	अन्य
१६०४१६	१०५३६३	२५३११	२४७	७३४	१११३	७९६१	४१२	१८५८७	६८८
प्रतिशत	६५.६८	१५.७८	०.१५	०.४६	०.६९	४.९६	०.२६	११.५९	०.४३

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं. ३.२९ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार संख्या

जम्मा	काठ/ दाउरा	एल.पी. ग्यास	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्यास	मट्टीतेल	अन्य
१६०४१६	२५७८२	१३३५४०	३८९	४	६१९	३४	४८
१००	१६.०७	८३.२५	०.२४	०.००	०.३९	०.०२	०.०३

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.३० बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत अनुसार परिवार संख्या

जम्मा	बिजुली	सोलार/सौर्य ऊर्जा	मट्टीतेल	बाँयोग्यास	अन्य
१६०४१६	१५९४०६	७४६	१५०	११	१०३
१००	९९.३७	०.४७	०.०९	०.०१	०.०६

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.३१ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

जम्मा	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेफ्टी टयांकी)	साधारण (खाल्टे चर्पी)	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
१६०४१६	२६३५	१४३८४८	१३११०	३६९	४५४
१००	१.६४	८९.६७	८.१७	०.२३	०.२८

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.३२ घरायसी साधन/सुविधा अनुसारको परिवार संख्या

विवरण		जम्मा		महानगर नगरपालिका		गाउँपालिका	
		परिवार संख्या	प्रतिशत	परिवार संख्या	प्रतिशत	परिवार संख्या	प्रतिशत
कुनै पनि साधन/सुविधा नभएको		२५५२	१.५९	१७७४	१.२६	७७८	३.९०
कम्तीमा एक किसिमको साधन/सुविधा भएको		१५७८६४	९८.४१	१३८६८५	९८.७४	१९१७९	९६.१०
घरायसी साधन/सुविधाहरु	रेडियो	५८३००	३६.३४	५१४४४	३६.६३	६८५६	३४.३५
	टेलिभजन	११६९२३	७२.८९	१०४४४३	७४.३६	१२४८०	६२.५३
	ल्याण्डलाइन टेलिफोन	१८७२६	११.६७	१८३४६	१३.०६	३८०	१.९०
	मोबाईल फोन (साधारण)	९९८१०	६२.२२	८४१००	५९.८८	१५७१०	७८.७२
	स्मार्ट मोवाइल फोन	१४१६८४	८८.३२	१२७४६०	९०.७५	१४२२४	७१.२७
	कम्प्युटर/ल्यापटप	४८३५३	३०.१४	४६६४२	३३.२१	१७११	८.५७
	इन्टरनेट सुविधा	१०५७४७	६५.९२	१०१४५७	७२.२३	४२९०	२१.५०
	कार/जीप/भ्यान	११७२६	७.३१	११३५६	८.०८	३७०	१.८५
	मोटरसाइकल/स्कुटर	७१४८९	४४.५६	६८५६९	४८.८२	२९२०	१४.६३
	साइकल	२४८१५	१५.४७	२४३४१	१७.३३	४७४	२.३८
	बिद्युतीय पंखा	९९२९५	६१.९०	९७२७५	६९.२६	२०२०	१०.१२
	रेफ्रिजरेटर	८२३६६	५१.३५	७९३८२	५६.५२	२९८४	१४.९५
	वासिन मेशिन	१७९६४	११.२०	१७७९२	१२.६७	१७२	०.८६
	एयर कन्डिसन	१३५७	०.८५	१३३५	०.९५	२२	०.११
जम्मा		**१६०४१६**		**१४०४५९**		**१९९५७**	

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं. ३.३३ परिवारमा महिलाको नाममा भएको घरजग्गा अनुसार परिवार संख्या

विवरण	जम्मा	घर मात्र भएका	जग्गा मात्र भएका	घरजग्गा दुवै भएका	घर जग्गा दुवै नभएका	उल्लेख नभएको
परिवार	१६०४१६	९२५४	१७९६०	२७२८१	१००३८०	५५४१
प्रतिशत	१००	५.७७	११.२०	१७.०१	६२.५७	३.४५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.३४ परिवारले सञ्चालन गरेको कृषि बाहेक साना घरेलु व्यसाय अनुसारको विवरण

विवरण/स्थानीय तह	कास्की	मादी गा.पा.	माछापुच्छ्रे गा.पा.	अन्नपूर्ण गा.पा.	पोखरा म.न.पा.	रुपा गा.पा.
जम्मा परिवार संख्या	१६०४१६	४०९४	६१५१	६०४९	१४०४५९	३६६३
साना घरेलु व्यवसाय	१४५७०३	३७४२	५५०५	५०४८	१२७८७८	३५३०

नभएका परिवार संख्या							
साना घरेलु व्यवसाय भएका परिवार संख्या		१२७२१	३३६	४५४	८७३	१०९५२	१०६
उल्लेख नभएको		१९९२	१६	१९२	१२८	१६२९	२७
साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने	जम्मा	१२७२१	३३६	४५४	८७३	१०९५२	१०६
	पुरुष	५२४२	१७४	२२६	३९८	४३९६	४८
	महिला	७४७९	१६२	२२८	४७५	६५५६	५८
घरेलु उद्योग	जम्मा	२८२२	१४५	१६९	३४९	२१२२	३७
	पुरुष	१२०३	८४	९३	१७२	८३२	२२
	महिला	१६१९	६१	७६	१७७	१२९०	१५
व्यापार/ व्यवसाय	जम्मा	६८४५	१३९	१५७	३४२	६१६४	४३
	पुरुष	२३६८	५४	५५	११०	२१४०	९
	महिला	४४७७	८५	१०२	२३२	४०२४	३४
यातायात	जम्मा	५१५	६	१६	२२	४६६	५
	पुरुष	३८७	४	१३	१९	३४९	२
	महिला	१२८	२	३	३	११७	३
सेवा	जम्मा	१३७४	२२	८१	१५०	१११०	११
	पुरुष	७६०	१६	४७	९३	५९५	९
	महिला	६१४	६	३४	५७	५१५	२
अन्य	जम्मा	११६५	२४	३१	१०	१०९०	१०
	पुरुष	५२४	१६	१८	४	४८०	६
	महिला	६४१	८	१३	६	६१०	४

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.७ घर सम्बन्धी विवरण

तालिका नं.३.३५ घरको प्रयोजन अनुसार घरसंख्या

घरको प्रयोजन (प्रतिशत)	स्थानीय तह					कास्की जिल्ला
	मादी गा.पा.	माछापुच्छ्रे गा.पा.	अन्नपूर्ण गा.पा.	पोखरा म.न.पा.	रुपा गा.पा.	
आवासीय	६८.९३	६६.२५	६९.९२	७७.४९	६८.५४	**७५.८०**
व्यापार व्यवसाय	१.०८	१.९२	२.५८	६.१४	१.५५	**५.३५**
सरकारी	०.२९	०.३३	०.२३	०.३३	०.३५	**०.३३**
शिक्षा	१.०३	१.५६	१.८७	१.०४	१.७८	**१.१४**
स्वास्थ्य	०.३३	०.२०	०.२८	०.२०	०.२२	**०.२१**
उद्योग	०.३६	०.४७	०.३५	०.८०	०.३१	**०.७२**
बैक/बित्तीय संस्था	०.०७	०.०७	०.१६	०.१४	०.१०	**०.१४**

संस्थागत	०.७५	१.३४	०.९९	१.०२	०.७२	**१.०२**
होटल तथा लज	०.२१	१.५३	५.२०	१.२९	०.७०	**१.४३**
गोठ/धन्सार	६.६५	१३.४९	६.९६	३.५०	७.४९	**४.५१**
अन्य	९.००	५.७७	२.४९	२.८८	८.६५	**३.४८**
खाली	११.३१	७.०५	८.९६	५.१६	९.५९	**५.८७**
जम्मा घर संख्या	**५८३६**	**८१२२**	**७०९५**	**११६५३४**	**५१११**	**१४२६९८**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.३६ घरको तला अनुसार घर संख्या

घरको तला (प्रतिशत)	स्थानीय तह					कास्की जिल्ला
	मादी गा.पा.	माछापुच्छ्रे गा.पा.	अन्नपूर्ण गा.पा.	पोखरा म.न.पा.	रुपा गा.पा.	
१ तला	२९.४४	४४.६३	३८.७३	४८.०९	४६.८०	**४६.६२**
२ तला	६८.६८	५३.५१	५६.८४	३१.८८	५१.४२	**३६.५५**
३ तला	१.३२	१.५८	३.५४	१७.०४	१.६०	**१४.२९**
४ तला	०.०५	०.१६	०.५२	२.३०	०.०६	**१.९२**
५-७ तला	०.०९	०.०९	०.२१	०.५३	०.१२	**०.४६**
८-९ तला	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	**०.००**
१० र सो भन्दा बढी	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	**०.००**
नखुलेको	०.४३	०.०४	०.१६	०.१६	०.००	**०.१६**
जम्मा घर संख्या	**५८३६**	**८१२२**	**७०९५**	**११६५३४**	**५१११**	**१४२६९८**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.३७ घरको प्रयोजन अनुसार घरको आयु (वर्ष) - प्रतिशतमा

घरको प्रयोजन	जम्मा घर संख्या	घरको आयु (वर्ष) अनुसार, प्रतिशत					
		१-९ वर्ष	१०-१९ वर्ष	२०-४९ वर्ष	५०-९९ वर्ष	१००+	नखुलेको
जम्मा	१४२६९८	४०.५५	२४.५४	२७.५६	४.४७	०.६१	२.२८
आवासीय	१०८१७०	३९.७७	२५.४३	२८.१५	४.४३	०.६२	१.६०
व्यापार व्यवसाय	७६४०	५०.७१	२२.७१	२१.५४	१.४७	०.४२	३.१५
सरकारी	४६८	३३.९७	२१.३७	३३.७६	५.९८	०.४३	४.४९
शिक्षा	१६२७	३३.९३	२६.३१	३०.०६	४.६७	०.४९	४.५५
स्वास्थ्य	२९८	४२.६२	२२.१५	२९.५३	२.३५	०.००	३.३६
उद्योग	१०२७	५४.२४	२३.६६	१७.९२	०.८८	०.१९	३.१२
बैक/बित्तीय संस्था	१९३	४०.४१	२९.०२	२५.३९	१.०४	०.००	४.१५
संस्थागत	१४५३	४५.१५	२३.५४	२१.६१	४.७५	०.२८	४.६८
होटल तथा लज	२०४१	४२.६३	२४.४५	२७.०५	२.०६	०.२९	३.५३
गोठ/धन्सार	६४४०	४१.९६	२६.०४	२५.७८	३.२९	०.२६	२.६७

अन्य	४९६६	४९.१७	२०.९०	२१.४१	३.८९	०.४८	४.१५
खाली	८३७५	३३.७३	१५.८०	३२.००	९.९६	१.१२	७.३९

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.३८ सरकारी अनुदानमा आवासीय घर निर्माण गरेको (नेपालभर) घरपरिवार (संस्थागत बाहेक)

स्थानीय तहको नाम	जम्मा घर परिवार संख्या	सरकारी अनुदान लिए/नलिएको घरपरिवार, प्रतिशत		
		अनुदान लिएको	अनुदान नलिएका	नखुलाएका
मादी गा.पा.	४०९४	१५.८६	८४.०९	०.०५
माछापुच्छ्रे गा.पा.	६१५१	५.८९	९३.९३	०.१८
अन्नपूर्ण गा.पा.	६०४९	६.२७	९३.५८	०.१५
पोखरा म.न.पा.	१४०४५९	२.९६	९६.८०	०.२४
रुपा गा.पा.	३६६३	२४.४२	७५.५२	०.०५
जम्मा	**१६०४१६**	**३.९८**	**९५.७९**	**०.२२**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.८ बैकिङ सेवा, ऋण र प्राविधिक तालिम लिएका परिवार

तालिका नं.३.३९ बैक तथा बित्तीय संस्था (सहकारी बाहेक) मा खाता भएका घरपरिवार (संस्थागत बाहेक) र जनसंख्या

स्थानीय तहको नाम	जम्मा घर परिवार संख्या	न्यूतम १ जनाको नाममा बैक खाता हुने घरपरिवार (प्रतिशत)	बैक खाता हुने जनसंख्या, प्रतिशत		
			जम्मा	पुरुष	महिला
मादी गा.पा.	४०९४	७८.७५	३७.४०	३६.४४	३८.३५
माछापुच्छ्रे गा.पा.	६१५१	८०.१२	३८.०४	३४.५१	४१.४१
अन्नपूर्ण गा.पा.	६०४९	८०.६९	३८.५८	३७.४६	३९.६३
पोखरा म.न.पा.	१४०४५९	७५.९७	४३.७८	४३.६३	४३.९३
रुपा गा.पा.	३६६३	७६.८५	३२.७१	३३.०२	३२.४२
जम्मा	**१६०४१६**	**७६.४०**	**४२.१६**	**४१.३६**	**४२.९२**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.४० बैक, बित्तीय संस्था र सहकारीबाट ऋण लिएका घरपरिवार संख्या र प्रतिशत

स्थानीय तहको नाम	जम्मा घरपरिवार संख्या	ऋण लिए/नलिएको घरपरिवार, प्रतिशत	
		ऋण लिएका	ऋण नलिएका
मादी गा.पा.	४०९४	१७.८८	८२.१२
माछापुच्छ्रे गा.पा.	६१५१	३७.२५	६२.७५
अन्नपूर्ण गा.पा.	६०४९	२२.०७	७७.९३
पोखरा म.न.पा.	१४०४५९	२५.९३	७४.०७
रुपा गा.पा.	३६६३	२३.०६	७६.९४
जम्मा	**१६०४१६**	**२५.९४**	**७४.०६**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.४१ प्राविधिक तालिम लिएका घरपरिवार र १८ वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या

स्थानीय तहको नाम	जम्मा घर परिवार संख्या	कम्तीमा १ जनाले व्यवसायिक/ प्राविधिक तालिम लिएको घरपरिवार (प्रतिशत)	१८ वर्ष वा सो भन्दा माथिको	
			जनसंख्या	तालिम लिएको जनसंख्या, प्रतिशत
मादी गा.पा.	४०९४	१३.०७	११८१९	५.७१
माछापुच्छ्रे गा.पा.	६१५१	२१.९०	१६२६७	११.७५
अन्नपूर्ण गा.पा.	६०४९	१३.७२	१५६३९	६.७०
पोखरा म.न.पा.	१४०४५९	१५.२६	३७१२३५	७.६०
रुपा गा.पा.	३६६३	१५.५३	१०८०८	६.९५
जम्मा	**१६०४१६**	**१५.४१**	**४२५७६८**	**७.६६**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.९ स्थानीय तह अनुसार जनसंख्या

३.९.१ वडा अनुसार जनसंख्या

तालिका नं.३.४२ मादी गाउँपालिकाको वडा अनुसार जनसंख्या

वडा नं.	वि.सं. २०५८		वि.सं. २०६८		वि.सं. २०७८			
	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	पुरुष	महिला
१	६४६	२९७९	५८९	२,४१८	५३८	१९७७	९७१	१००६
२	३१६	१४७०	२६४	१,१०४	२६८	९४१	४८६	४५५
३	४८४	२४७९	४१५	१५७९	३३०	१२१७	५९४	६२३
४	३५१	१५५५	३१९	११८६	३०५	१२०३	५९६	६०७
५	४०४	१८८६	३९१	१५४७	४३०	१६९८	८१६	८८२
६	३९४	१८६४	३०२	१२९३	२४३	११९०	५९८	५९२
७	३१९	१६३५	२६८	१२०१	२९५	१२९७	६६१	६३६
८	४९७	२३५५	४४८	१८६९	३८१	१५०२	७५०	७५२
९	४६७	२४०४	४५९	१९१८	३९९	१५२३	७६५	७५८
१०	४३३	२०८४	३७८	१,५११	३२२	११८८	५९९	५८९
११	३८७	१७७८	३०९	१,१७१	२७७	११२०	५४८	५७२
१२	४००	१८२६	३६६	१३५६	३०६	१२८६	६३३	६५३
जम्मा	५०९८	२४३१५	**४५०८**	**१८१५३**	४०९४	१६१४२	८०१७	८१२५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.४३ माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको वडा अनुसार जनसंख्या

वडा नं.	वि.सं. २०५८		वि.सं. २०६८		वि.सं. २०७८			
	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	पुरुष	महिला
१	४२३	१९८५	३९५	१,७२९	४४७	१७४०	८४७	८९३
२	६७९	३११२	८७९	३,४४२	१०२४	३९८१	१९६१	२०२०
३	५२५	२८७७	३७८	१,५११	७७२	३०८६	१४८६	१६००
४	७६२	३७१४	८२९	३,१२९	९४२	३३७०	१६४२	१७२८

५	३७२	१६१७	३६४	१,३३२	४०१	१६१५	८०१	८१४
६	७७३	३६२१	७६७	२,७८१	७९२	२६००	१२६५	१३३५
७	६२०	२९५०	६२०	२,५३७	६७०	२४८३	११९८	१२८५
८	६३७	३०९६	७००	२६९१	७४१	२६५६	१२८९	१३६७
९	३५६	१७९३	३७०	१५२०	३६२	१३६७	६८४	६८३
जम्मा	५१४७	२४७६५	५३०२	२०६७२	६१५१	२२८९८	१११७३	११७२५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं. ३.४४ अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको वडा अनुसार जनसंख्या

वडा नं.	वि.सं. २०५८		वि.सं. २०६८		वि.सं. २०७८			
	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	पुरुष	महिला
१	५६५	२७५४	५९९	२२१५	६७५	२६३५	१२८५	१३५०
२	४१९	२१३५	५०५	२००४	५०१	१७३६	८४२	८९४
३	७०३	३१९२	७७६	३०९९	८४५	२९५९	१३७६	१५८३
४	६३२	३२४८	६७०	२४८३	५७५	१९२९	९०८	१०२१
५	४०१	२०३३	५११	२०३५	६५४	२३६२	११२०	१२४२
६	४४८	१९७९	५०२	१९२६	५८९	२१४३	१०१८	११२५
७	६११	२९३७	५५४	२३३२	४४८	१६६८	८३९	८२९
८	५०६	२२५७	५००	१९३९	४६८	१६३१	७६४	८६७
९	३४५	१४२१	३१०	१११९	२८२	९८५	४७२	५१३
१०	६२३	२८११	६१२	२३१८	५६८	२२२६	१०८७	११३९
११	५१९	२३२७	४९०	१९४७	४४४	१८२५	९७५	८५०
जम्मा	५७७२	२७०९४	६०२९	२३४१७	६०४९	२२०९९	१०६८६	११४१३

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.४५ पोखरा महानगरपालिकाको वडा अनुसार जनसंख्या

वडा नं.	वि.सं. २०५८		वि.सं. २०६८		वि.सं. २०७८			
	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	पुरुष	महिला
१	३१६८	१२,०३७	४,५४१	१५,५१३	४२७४	१३९४७	६७७६	७१७१
२	११४६	४,८५९	२,४६४	८,७२९	३०७५	१०१००	४९८४	५११६
३	१७३९	६,९६२	२,७५०	९,४६२	२३६५	८२८४	४०५५	४२२९
४	१४२५	५,९८८	२,४९१	९,११९	२५९७	९१५२	४७०६	४४४६
५	१६१५	६,८२९	३,९७३	१४,८०३	६२३२	२२३२५	११०८२	११२४३
६	२६०४	१०,६६३	३,८६९	१४,७२९	३९८४	१४४५५	७३६४	७०९१
७	२०४४	८,२४१	३,४५१	१२,८७५	४६७२	१६१३९	७९१६	८२२३
८	३८६४	१६,११२	७,१३८	२६,०८०	७३८०	२५४३९	१२७९६	१२६४३
९	२७८७	१२,१११	४,२९५	१६,६२६	४३७६	१५९८१	८०७२	७९०९
१०	२९३६	१२,४३३	४,९१२	१८,४७०	५१२८	१८४३५	८७८९	९६४६
११	२२५७	९६१९	४,०२३	१४,७१६	४८०८	१७५९४	८५३१	९०६३
१२	१७६९	७,३६९	३,०१४	११,६१३	३४९३	१२७१०	६०३९	६६७१
१३	२२२९	१०२६६	४,१४९	१७,०७७	५७५८	२२३९९	१०४०७	११९९२
१४	१२१८	५६८८	३,३०५	१३,२२५	८४२८	३१५६१	१४९६०	१६६०१
१५	२२६०	१०,०९९	४,३२८	१७,०२७	६५३६	२४४०६	११२८२	१३१२४
१६	३६७६	१५४१६	५,४६२	२०,२७८	६६५४	२४४६५	११८९४	१२५७१
१७	२९९८	१२,७०६	६,९४४	२६,७५२	१२६५८	४६००५	२२०६६	२३९३९

१८	१४०८	६६१२	२,०८०	८,३५४	३३१८	१२९४५	६३७६	६५६९
१९	१८६७	८७२८	२६१०	१०६२४	३६३९	१३८५५	६५९६	७२५९
२०	१०६२	४८०२	१०२७	४०२२	१०५९	३९३६	१८५१	२०८५
२१	२२८९	१०३५६	२,४३२	९,०९०	२४९४	९०७०	४३५१	४७१९
२२	१५६८	७९४७	१,८३७	७,३९१	२०८८	७५९६	३६७८	३९१८
२३	२१९५	१०३३९	१३००	४९१७	१२००	४२७६	२०१८	२२५८
२४	१२५५	४९५१	१,५०८	५,८९२	१६१८	५९५०	२८५०	३१००
२५	१९०२	८७०२	३,०१९	१२,२६२	४५९२	१७५९७	८४०१	९१९६
२६	१९०९	८५४७	२,९०३	११,३९४	४५७५	१६७७७	७८९०	८८८७
२७	१३५२	६१३६	२,३५८	९,५८३	४३६९	१६३७७	७८१४	८५६३
२८	१३४१	६००१	१३०३	४७२७	१२००	४२२४	१९९१	२२३३
२९	१२०४	५४४९	२,२६१	८,९६१	४२८७	१६२५७	७६२५	८६३२
३०	१५१४	६९६३	२,७८६	१०,८२३	४३०७	१६१९२	७७०२	८४९०
३१	१६७५	७१८०	१९०८	७३७८	२२७३	८७०२	४१७४	४५२८
३२	१७०८	७०९४	२,७२१	१०,६७७	३८७२	१४६८३	६९१९	७७६४
३३	२१७२	१०११५	२,४६८	९,८०६	३१५०	११६७०	५५४०	६१३०
जम्मा	६६१५६	२८७३२०	१०५६३०	४०२९९५	१४०४५९	५१३५०४	२४७४९५	२६६००९

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.४६ रुपा गाउँपालिकाको वडा अनुसार जनसंख्या

वडा नं.	वि.सं. २०५८		वि.सं. २०६८		वि.सं. २०७८			
	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	घरपरिवार	जम्मा	पुरुष	महिला
१	४८४	२४७९	४७८	१९८१	५१७	१९०४	८९२	१०१२
२	३५१	१५५५	३५०	१,३४७	२९७	१२९५	६४३	६५२
३	३६०	१६२८	३७५	१३७७	३९२	१४८६	६७२	८१४
४	४५१	२००५	४३९	१६०५	३८९	१४१७	६७६	७४१
५	६५९	२८८२	६४८	२,३७३	६०३	२१९९	१०५५	११४४
६	७८१	३६३९	७२८	२,९५८	७३९	३३९१	१६११	१७८०
७	७६२	३६३५	७६२	२८७८	७२६	३१९९	१५६४	१६३५
जम्मा	३८४८	१७८२३	३७८०	१४५१९	३६६३	१४८९१	७११३	७७७८

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.९.२ जातजाति अनुसार जनसंख्या

तालिका नं.३.४७ मादी गाउँपालिकाको जात/जाति अनुसार जनसंख्या, २०७८

सि.नं.	जात/जाति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१	गुरुङ	५६१२	३४.८	२७६१	२८५१
२	ब्राम्हण- पहाड	३९९२	२४.७	२००२	१९९०
३	बिश्वकर्मा	१७५९	१०.९	८७७	८८२
४	क्षेत्री	१५७६	९.८	७६७	८०९
५	परियार	१२२६	७.६	६११	६१५
६	मिजार	७३६	४.६	३७९	३५७

७	मगर	३६१	२.२	१८०	१८१
८	तामाङ	२६३	१.६	१४२	१२१
९	घर्ती/भुजेल	२४३	१.५	१०८	१३५
१०	ठकुरी	१९६	१.२	१०२	९४
११	सन्यासी/दशनामी	५७	०.४	२८	२९
१२	घले	२०	०.१	१३	७
१३	नेवाः (नेवार)	१९	०.१	९	१०
१४	मुसलमान	१४	०.१	६	८
१५	राइ	१३	०.१	५	८
१६	अन्य	५५	०.३	२७	२८
जम्मा		१६१४२	१००	८०१७	८१२५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.४८ माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको जात/जाति अनुसार जनसंख्या, २०७८

सि.नं.	जात/जाति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१	ब्राम्हृण- पहाड	६५८६	२८.७६	३२१९	३३६७
२	बिश्वकर्मा	३२४२	१४.१६	१५५३	१६८९
३	गुरुङ	२९८०	१३.०१	१४८६	१४९४
४	क्षेत्री	१८०९	७.९०	८७०	९३९
५	मिजार	१७०५	७.४५	७७४	९३१
६	मगर	१६३८	७.१५	८४३	७९५
७	तामाङ	१६२५	७.१०	८१९	८०६
८	परियार	१४२७	६.२३	६७७	७५०
९	पुन	५२३	२.२८	२३२	२९१
१०	ठकुरी	३६९	१.६१	१८६	१८३
११	नेवाः (नेवार)	२३१	१.०१	१२०	१११
१२	घर्ती/भुजेल	२१५	०.९४	११३	१०२
१३	सन्यासी/दशनामी	१०६	०.४६	५५	५१
१४	सुनुवार	१०३	०.४५	४८	५५
१५	राइ	८५	०.३७	४३	४२
१६	घले	३६	०.१६	१७	१९
१७	थारु	३४	०.१५	२५	९
१८	काठबनियान	२१	०.०९	८	१३
१९	शेर्पा	१९	०.०८	६	१३
२०	थकाली	१७	०.०७	७	१०
२१	छन्त्याल/छन्तेल	१४	०.०६	६	८

२२	याकथुङ्ग/लिम्बु	१३	०.०६	८	५
२३	कुमाल	११	०.०५	५	६
२४	मुसलमान	१०	०.०४	७	३
२५	अन्य	४४	०.१९	२६	१८
२६	विदेशी	२४	०.१०	१३	११
२७	उल्लेख नभएको	११	०.०५	७	४
जम्मा		२२८९८	१००	१११७३	११७२५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.४९ अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको जात/जाति अनुसार जनसंख्या,२०७८

सि.नं.	जात/जाति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१	ब्राम्हण- पहाड	५९३०	२६.८३	२८५३	३०७७
२	बिश्वकर्मा	५१६५	२३.३७	२३७०	२७९५
३	गुरुङ	३५९८	१६.२८	१८१६	१७८२
४	क्षेत्री	२१९५	९.९३	१०६५	११३०
५	मगर	१४०६	६.३६	७२६	६८०
६	परियार	११६९	५.२९	५४६	६२३
७	मिजार	१११५	५.०५	५५४	५६१
८	पुन	२५४	१.१५	१२१	१३३
९	सन्यासी/ दसनामी	२४२	१.१०	११४	१२८
१०	राइ	१५५	०.७०	७४	८१
११	घर्ती/ भुजेल	१५३	०.६९	७६	७७
१२	नेवाः (नेवार)	१२८	०.५८	७३	५५
१३	थकाली	१२६	०.५७	५८	६८
१४	तामाङ	१०७	०.४८	५९	४८
१५	ठकुरी	८१	०.३७	४३	३८
१६	सुनुवार	५५	०.२५	२५	३०
१७	सोनार	४५	०.२०	२१	२४
१८	मुसलमान	२७	०.१२	१६	११
१९	थारु	१९	०.०९	७	१२
२०	घले	१७	०.०८	८	९
२१	शेर्पा	१५	०.०७	६	९
२२	याक्थुङ्ग/लिम्बु	१४	०.०६	७	७
२३	कुलुङ	११	०.०५	५	६
२४	छन्त्याल/ छन्तेल	११	०.०५	५	६
२५	अन्य	४४	०.२०	२४	२०

२६	विदेशी	१७	०.०८	१४	३
जम्मा		२२०९९	१००	१०६८६	११४१३

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं. ३.५० पोखरा महानगरपालिकाको जात/जाति अनुसार जनसंख्या, २०७८

सि.नं.	जात/जाति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१	ब्राम्हण- पहाड	१३५८९६	२६.५	६७१०९	६८७८७
२	गुरुङ	७७३८१	१५.१	३७००६	४०३७५
३	क्षेत्री	७६७७४	१५	३४४७९	४२२९५
४	मगर	५२७३३	१०.३	२४५८६	२८१४७
५	बिश्वकर्मा	४२२१०	८.२	१९८११	२२३९९
६	नेवाः (नेवार)	२४०८१	४.७	११७९४	१२२८७
७	मिजार	१८६४२	३.६	८७१०	९९३२
८	तामाङ	१६८९०	३.३	८१०१	८७८९
९	ठकुरी	१३६४८	२.७	६६४४	७००४
१०	घर्ती/भुजेल	७७२१	१.५	३५९२	४१२९
११	मिजार	६०२६	१.२	२८९०	३१३६
१२	राइ	४१२५	०.८	२०८७	२०३८
१३	सन्यासी/दशनामी	३६७५	०.७	१७१४	१९६१
१४	मुसलमान	३४००	०.७	१९०४	१४९६
१५	थारु	३१०६	०.६	१९२४	११८२
१६	पुन	२३९५	०.५	१०७४	१३२१
१७	कुमाल	२२६०	०.४	११२२	११३८
१८	थकाली	२०४७	०.४	९६६	१०८१
१९	छन्याल/छन्तेल	१७८०	०.३	८२१	९५९
२०	सुनुवार	१६२५	०.३	७८१	८४४
२१	सोनार	१०३२	०.२	४९३	५३९
२२	याक्थुङ्ग/लिम्बु	८३७	०.२	४२३	४१४
२३	ब्रम्हाण - तराइ	७७५	०.२	४६१	३१४
२४	घले	६७०	०.१	३३६	३३४
२५	माझी	६२९	०.१	३३२	२९७
२६	गाइने	६१८	०.१	२९८	३२०
२७	शेर्पा	६०८	०.१	२९९	३०९
२८	कलवार	५८२	०.१	३४०	२४२
२९	दुरा	४८५	०.१	२०७	२७८
३०	यादव	४५१	०.१	३०८	१४३
३१	हजाम/ठाकुर	३२६	०.१	२११	११५

३२	तेली	२९०	०.१	१८१	१०९
३३	ह्यालमो/ योल्मोपा	२८१	०.१	१२४	१५७
३४	बनियान	१९३	०	११०	८३
३५	चेपाङ/पर्जा	१६७	०	८६	८१
३६	काठबनियान	१६१	०	८८	७३
३७	कोइरी/कुशहवा	१६०	०	१००	६०
३८	कुर्मी	१४९	०	११२	३७
३९	खवास	१४०	०	६६	७४
४०	दाराइ	१०६	०	५२	५४
४१	राजबंशी	१०४	०	५३	५१
४२	रौनियार	१०४	०	६६	३८
४३	मारवाडी	१००	०	५५	४५
४४	कानु	९२	०	५८	३४
४५	भोटे	८८	०	४४	४४
४६	कायस्थ	८५	०	५१	३४
४७	तात्मा/तात्वा	८३	०	५२	३१
४८	वारई	७०	०	४३	२७
४९	Badhaee/Badhee बाढाई/बाढी	६८	०	४४	२४
५०	बोटे	६७	०	३४	३३
५१	धोवी	६१	०	३४	२७
५२	बराम/बरमु	५७	०	२९	२८
५३	दुसाध/पसवान/पासी	५६	०	३७	१९
५४	राजपुत	५५	०	३५	२०
५५	कुलुङ	५४	०	२४	३०
५६	दनुवार	५१	०	२५	२६
५७	हलुवाइ	५१	०	२७	२४
५८	धानुक	४६	०	३०	१६
५९	नुनिया	४६	०	२८	१८
६०	मुशहर	४३	०	३३	१०
६१	जिरेल	४३	०	२२	२१
६२	बिन	४०	०	२३	१७
६३	धिमाल	३८	०	२४	१४
६४	रानाथारु	३८	०	२६	१२
६५	सुदी	३७	०	२२	१५
६६	सन्थाल	३७	०	१५	२२
६७	थामी	३७	०	१९	१८

६८	कमार	३७	०	२१	१६
६९	मल्लाहा	३५	०	२५	१०
७०	बन्तवा	३२	०	१६	१६
७१	कोरी	३०	०	१८	१२
७२	बंगाली	२९	०	२०	९
७३	केवट	२८	०	१३	१५
७४	बनकरिया	२३	०	१०	१३
७५	आमत	२२	०	११	११
७६	कहर	२१	०	११	१०
७७	लोध	२१	०	७	१४
७८	राजधोब	१८	०	१०	८
७९	माली	१७	०	६	११
८०	पहरी	१७	०	५	१२
८१	ओराओन/कुदुख	१४	०	६	८
८२	पन्जाबी/सिख	१४	०	७	७
८३	च्याम्लिङ्ग	१४	०	७	७
८४	कलार	१४	०	६	८
८५	भुमिहार	१३	०	७	६
८६	थुलुङ्ग	१२	०	५	७
८७	याक्खा	११	०	६	५
८८	लेप्चा	१०	०	५	५
८९	अन्य	१०२	०	५२	५०
९०	विदेशी	६१०१	१.२	४४३७	१६६४
९१	नखुलेको	१४३	०	८९	५४
जम्मा		**५१३५०४**	**१००.०**	**२४७४९५**	**२६६००९**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.५१ रुपा गाउँपालिकाको जात/जाति अनुसार जनसंख्या, २०७८

सि.नं.	जात/जाति	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
१	ब्राम्हण-पहाड	३८५९	२५.९	१९०८	१९५१
२	गुरुङ	२१२७	१४.३	१००९	१११८
३	क्षेत्री	१५३५	१०.३	६९३	८४२
४	बिश्वकर्मा	१४३४	९.६	७०१	७३३
५	मगर	९५९	६.४	४४६	५१३
६	नेवाः (नेवार)	८५१	५.७	४१५	४३६
७	मिजार	७६५	५.१	३७३	३९२
८	परियार	७४१	५	३४९	३९२

९	कुमाल	६९६	४.७	३२३	३७३
१०	मुसलमान	६७२	४.५	३०९	३६३
११	ठकुरी	६१७	४.१	२९०	३२७
१२	घर्ती/भुजेल	३३६	२.३	१५९	१७७
१३	तामाङ	७०	०.५	३३	३७
१४	सन्यासी/दशनामी	४६	०.३	२०	२६
१५	सुनुवार	४५	०.३	२१	२४
१६	दुरा	३२	०.२	१५	१७
१७	बोटे	२८	०.२	१२	१६
१८	माझी	१२	०.१	५	७
१९	अन्य	६६	०.४	३२	३४
जम्मा		१४८९१	१००.०	७११३	७७७८

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.९.३ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या

तालिका नं.३.५२ मादी गाउँपालिकाको मातृभाषा अनुसार जनसंख्या २०७८

मातृभाषा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
नेपाली	१०४४४	६४.७०	५२०३	५२४१
गुरुङ	५२७५	३२.६८	२५९७	२६७८
तामाङ	२४०	१.४९	१२९	१११
मगर ढुत	११८	०.७३	५३	६५
नेपालभाषा (नेवारी)	१२	०.०७	६	६
राई	११	०.०७	५	६
अन्य	४२	०.२६	२४	१८
जम्मा	**१६१४२**	**१००**	**८०१७**	**८१२५**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.५३ माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको मातृभाषा अनुसार जनसंख्या २०७८

मातृभाषा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
नेपाली	१८३६१	८०.१९	८९०९	९४५२
गुरुङ	२५१३	१०.९७	१२५५	१२५८
तामाङ	११०३	४.८२	५५५	५४८
मगर ढुत	६३५	२.७७	२९७	३३८
नेपालभाषा (नेवारी)	१०१	०.४४	४८	५३
मगर खाम	३२	०.१४	१६	१६
घले	२९	०.१३	१३	१६
भोजपुरी	२४	०.१	१९	५

थारु	२१	०.०९	१५	६
राई	१७	०.०७	११	६
अवधि	१२	०.०५	८	४
अन्य	५०	०.२२	२७	२३
जम्मा	**२२८९८**	**१००**	**१११७३**	**११७२५**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.५४ अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको मातृभाषा अनुसार जनसंख्या २०७८

मातृभाषा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
नेपाली	१७७५७	८०.३५	८४५६	९३०१
गुरुङ	३२४५	१४.६८	१६५३	१५९२
मगर ढुत	६६८	३.०२	३३७	३३१
नेपालभाषा (नेवारी)	८३	०.३८	४८	३५
थकाली	८१	०.३७	३९	४२
राई	७६	०.३४	४२	३४
तामाङ	६७	०.३	४२	२५
भोजपुरी	२०	०.०९	१३	७
हिन्दी	१६	०.०७	१३	३
याकथुङ/लिम्बु	१४	०.०६	७	७
सांकेतिक भाषा	१३	०.०६	८	५
थारु	१२	०.०५	४	८
शेर्पा	११	०.०५	५	६
अन्य	३६	०.१६	१९	१७
जम्मा	**२२०९९**	**१००**	**१०६८६**	**११४१३**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.५५ पोखरा महानगरपालिकाको मातृभाषा अनुसार जनसंख्या २०७८

मातृभाषा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
नेपाली	३९९२७३	७७.७५	१९२०११	२०७२६२
गुरुङ	५३७२०	१०.४६	२३९४५	२९७७५
मगर ढुत	२१३४४	४.१६	९९८५	११३५९
नेपालभाषा (नेवारी)	१०९४४	२.१३	५३७४	५५७०
तामाङ	७३७८	१.४४	३६०१	३७७७
भोजपुरी	४९३३	०.९६	३४६४	१४६९
हिन्दी	२४०८	०.४७	१७३०	६७८
थारु	१८०७	०.३५	११४२	६६५

मैथिली	१७२४	०.३४	१०९०	६३४
राइ	१५२०	०.३०	७५९	७६१
मगर खाम	१५०७	०.२९	७०६	८०१
छन्त्याल	९३२	०.१८	४२८	५०४
थकाली	८७७	०.१७	४०३	४७४
बज्जिका	६८८	०.१३	३५०	३३८
बांग्ला	५१६	०.१०	४१०	१०६
संस्कृत	३६४	०.०७	२२१	१४३
याक्थुङ्ग/लिम्बु	३३४	०.०७	१८५	१४९
घले	२४३	०.०५	१२९	११४
शेर्पा	२३६	०.०५	१२०	११६
भुजेल	२१८	०.०४	१०५	११३
ह्वाल्मो/य्होल्मो	२१५	०.०४	९३	१२२
दुरा	१६५	०.०३	७१	९४
खाश	१६२	०.०३	८१	८१
कुमाल	१५४	०.०३	७५	७९
अवधि	१४७	०.०३	७२	७५
उर्दु	१३६	०.०३	८१	५५
सुनुवार	१३३	०.०३	६४	६९
राजबंशी	१२२	०.०२	६३	५९
मुसलमान	१२१	०.०२	७२	४९
अंग्रेजी	८८	०.०२	५५	३३
बान्तवा	७८	०.०२	३८	४०
डोटेली	७५	०.०१	४६	२९
मारवाडी	७४	०.०१	४३	३१
च्याम्लिङ्ग	५४	०.०१	२६	२८
माझी	५४	०.०१	३८	१६
चेपाङ्ग	५२	०.०१	२९	२३
सांकेतिक भाषा	५१	०.०१	२५	२६
कुलुङ्ग	४७	०.०१	२६	२१
दराइ	४१	०.०१	२०	२१
भोटे	४१	०.०१	१७	२४
तिब्बती	३९	०.०१	२६	१३
जिरेल	३६	०.०१	२०	१६
थुलुङ्ग	२९	०.०१	१५	१४
बैतडेली	२६	०.०१	५	२१

पञ्जाबी	२५	०.००	१४	११
थामी	१८	०.००	१२	६
बोटे	१५	०.००	८	७
पुमा	१५	०.००	९	६
बाहिङ्ग/बायुङ्ग	१४	०.००	७	७
वाम्बुले	१२	०.००	८	४
छिन्ताङ्ग	११	०.००	७	४
अन्य	२८८	०.०६	१७१	११७
जम्मा	**५१३५०४**	**१००**	**२४७४९५**	**२६६००९**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.५६ रुपा गाउँपालिकाको मातृभाषा अनुसार जनसंख्या २०७८

मातृभाषा	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	महिला
नेपाली	१२२४४	८२.२२	५८७२	६३७२
गुरुङ	१७१६	११.५२	८०८	९०८
मगर ढुत	४०१	२.६९	१९७	२०४
नेपालभाषा (नेवारी)	२३४	१.५७	१११	१२३
मुशलमान	१७५	१.१८	६३	११२
मैथिली	१८	०.१२	११	७
तामाङ	४४	०.३०	१७	२७
भुजेल	२२	०.१५	१३	९
अन्य	३७	०.२५	२१	१६
जम्मा	**१४८९१**	**१००**	**७११३**	**७७७८**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

३.९.४ वडा अनुसार सेवा सुविधा

तालिका नं.३.५७ घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या

१. माढी गाउँपालिका					
वडा	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
१	५३८	५०९	४	९	१६
२	२६८	२३२	१९	२	१५
३	३३०	२८८	२७	०	१५
४	३०५	२९३	२	०	१०
५	४३०	४०६	१२	३	९
६	२४३	२३२	०	०	११
७	२९५	२५९	२	०	३४
८	३८१	३६९	०	०	१२
९	३९९	३७६	१६	१	६

१०	३२२	३१०	२	२	८
११	२७७	२५७	३	१	१६
१२	३०६	२९५	८	०	३
जम्मा	४०९४	३८२६	९५	१८	१५५
२.माछापुच्छ्रे गाउँपालिका					
वडा	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
१	४४७	३९८	१५	०	३४
२	१०२४	८०४	१७४	३	४३
३	७७२	७१०	२८	२	३२
४	९४२	८८५	४१	६	१०
५	४०१	३८४	६	०	११
६	७९२	७२९	४८	३	१२
७	६७०	५८४	४९	३	३४
८	७४१	६७७	३९	०	२५
९	३६२	३४७	७	०	८
जम्मा	६१५१	५५१८	४०७	१७	२०९
३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका					
वडा	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
१	६७५	५८७	६४	९	१५
२	५०१	४५४	३०	५	१२
३	८४५	७९३	४२	०	१०
४	५७५	५४८	१४	५	८
५	६५४	४९३	१५५	२	४
६	५८९	५००	८२	१	६
७	४४८	३६५	४५	०	३८
८	४६८	३८६	४५	२	३५
९	२८२	२१०	४४	५	२३
१०	५६८	४९७	३३	२	३६
११	४४४	४०७	३४	१	२
जम्मा	६०४९	५२४०	५८८	३२	१८९
४. पोखरा महानगरपालिका					
वडा	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
१	४२७४	१४१०	२७२२	१०५	३७
२	३०७५	९९७	२०३५	१६	२७
३	२३६५	८७९	१४३९	२४	२३
४	२५९७	७२६	१८४४	११	१६
५	६२३२	२३९५	३७५७	४७	३३
६	३९८४	१५६८	२२९०	६२	६४
७	४६७२	१८९९	२५७५	१४८	५०
८	७३८०	२४५५	४८२४	३०	७१
९	४३७६	१७७१	२४९१	७८	३६
१०	५१२८	२१०७	२६९२	२२६	१०३
११	४८०८	२५०९	२०६८	१८३	४८
१२	३४९३	१६०७	१७१८	६३	१०५

१३	५७५८	३७९१	१८५५	२२	९०
१४	८४२८	५३५०	२८९२	६१	१२५
१५	६५३६	३९५३	२३५६	१६१	६६
१६	६६५४	४०८२	२२३१	१८८	१५३
१७	१२६५८	६९१८	५४३५	१५७	१४८
१८	३३१८	२५०६	७४२	१८	५२
१९	३६३९	२८९५	७१५	५	२४
२०	१०५९	९१६	१०३	०	४०
२१	२४९४	२३५४	९०	११	३९
२२	२०८८	१८८३	१६०	५	४०
२३	१२००	१०९६	७३	३	२८
२४	१६१८	१४३८	१५१	२	२७
२५	४५९२	३२१५	१३४९	१३	१५
२६	४५७५	२८८७	१६१५	२१	५२
२७	४३६९	३०५३	१२७१	१८	२७
२८	१२००	११४६	३६	०	१८
२९	४२८७	३०१२	१२१०	३२	३३
३०	४३०७	२९९४	१२६९	२८	१६
३१	२२७३	१९३३	३०८	१२	२०
३२	३८७२	३२७०	४९५	३९	६८
३३	३१५०	२७८२	३२४	१५	२९
जम्मा	१४०४५९	८१७९७	५५१३५	१८०४	१७२३

५. रुपा गाउँपालिका

वडा	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
१	५१७	५०२	१२	०	३
२	२९७	२९०	२	०	५
३	३९२	३८०	७	०	५
४	३८९	३८३	२	१	३
५	६०३	५५७	२७	५	१४
६	७३९	७०३	३०	१	५
७	७२६	६८९	२९	१	७
जम्मा	३६६३	३५०४	१०९	८	४२

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.५८ प्रयोग गरेको घरको जगको बनोट अनुसार परिवार संख्या

१. मादी गाउँपालिका

वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	ढलान पिलर सहितको	काठ/बाँसको खम्बा गाडेको	अन्य
१	५३८	५२५	१०	३	०	०
२	२६८	२५९	५	४	०	०
३	३३०	३२०	७	३	०	०
४	३०५	२७०	२४	८	३	०
५	४३०	२६७	१३५	२४	४	०

६	२४३	२११	२९	३	०	०
७	२९५	२२०	७०	४	१	०
८	३८१	३६८	१०	३	०	०
९	३९९	३३८	५२	२	६	१
१०	३२२	२८६	२६	८	२	०
११	२७७	२१०	५९	६	२	०
१२	३०६	२५३	४०	१३	०	०
जम्मा	४०९४	३५२७	४६७	८१	१८	१

२. माछापुच्छ्रे गाउँपालिका

वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	ढलान पिलर सहितको	काठ/बाँसको खम्बा गाडेको	अन्य
१	४४७	३६४	७०	१२	१	०
२	१०२४	४५२	४११	१४९	१२	०
३	७७२	५५७	१०५	९०	२	१८
४	९४२	४९०	२६३	१८९	०	०
५	४०१	२८४	५४	६०	२	१
६	७९२	५३७	१९६	५०	८	१
७	६७०	४६८	१२३	६५	१२	२
८	७४१	४६४	१७६	१००	१	०
९	३६२	२७०	७५	१४	३	०
जम्मा	६१५१	३८८६	१४७३	७२९	४१	२२

३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका

वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	ढलान पिलर सहितको	काठ/बाँसको खम्बा गाडेको	अन्य
१	६७५	३१३	१९७	१६२	३	०
२	५०१	२८०	९४	१२६	०	१
३	८४५	४९६	१४४	१९९	४	२
४	५७५	४८७	५०	३८	०	०
५	६५४	२७७	२०८	१५१	१३	५
६	५८९	२८६	१७८	११७	८	०
७	४४८	४०२	३५	४	६	१
८	४६८	४०७	२८	२०	७	६
९	२८२	२५६	१६	९	१	०
१०	५६८	४६७	५९	२६	१५	१
११	४४४	३६१	४२	३१	१०	०
जम्मा	६०४९	४०३२	१०५१	८८३	६७	१६

४. पोखरा महानगरपालिका

वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	ढलान पिलर सहितको	काठ/बाँसको खम्बा गाडेको	अन्य
१	४२७४	१२०	१६२९	२५२०	१	४
२	३०७५	६९	१३१७	१६८५	२	२
३	२३६५	११०	११२७	१११७	३	८
४	२५९७	६०	१४४३	१०८४	४	६

५	६२३२	८९	२५४४	३५८०	९	१०
६	३९८४	९९	१८५५	१९९७	९	२४
७	४६७२	११९	१९१६	२६०५	११	२१
८	७३८०	१७७	३३३६	३८५७	६	४
९	४३७६	६४	२४०५	१८९६	१	१०
१०	५१२८	१११	१८९७	३१०५	३	१२
११	४८०८	३५९	२०९८	२३३६	९	६
१२	३४९३	३९	२०५९	१३८२	८	५
१३	५७५८	३६३	२२०१	३१८६	५	३
१४	८४२८	१०५	४१२२	४१७७	१४	१०
१५	६५३६	११९	३१४३	३२६२	१०	२
१६	६६५४	७५०	२८४४	३००५	२६	२९
१७	१२६५८	२५५	५३९५	६९७४	१५	१९
१८	३३१८	६२२	१७८९	८८७	१३	७
१९	३६३९	७१७	१८९५	१०१६	९	२
२०	१०५९	५४४	२४७	२६१	७	०
२१	२४९४	१६१५	६३४	२४२	२	१
२२	२०८८	१०४३	७२९	३१०	५	१
२३	१२००	६७०	२३१	२९४	३	२
२४	१६१८	८६७	४४४	२९९	७	१
२५	४५९२	५५७	२५५८	१४५६	९	१२
२६	४५७५	५४३	२०३९	१९२७	९	५७
२७	४३६९	४६५	२०४९	१८४९	४	२
२८	१२००	६८६	४३४	७९	१	०
२९	४२८७	१०५	२७९८	१३७४	५	५
३०	४३०७	१८७	२३८९	१७०२	३	२६
३१	२२७३	५८३	९३३	७५१	५	१
३२	३८७२	२७०	२४३४	११६२	३	३
३३	३१५०	११६२	१२८७	६८६	१३	२
जम्मा	१४०४५९	१३६४४	६४२२१	६२०६३	२३४	२९७

५. रुपा गाउँपालिका

वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	ढलान पिलर सहितको	काठ/बाँसको खम्बा गाडेको	अन्य
१	५१७	३३५	१७४	४	३	१
२	२९७	१९५	९२	१०	०	०
३	३९२	२४३	९१	५५	३	०
४	३८९	३२८	५६	५	०	०
५	६०३	४०१	१२३	७६	३	०
६	७३९	४३६	२०६	९५	१	१
७	७२६	५४३	१७१	११	०	१
जम्मा	३६६३	२४८१	९१३	२५६	१०	३

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.५९ आवासीय एकाइको बाहिरी गारोको बनोट अनुसार परिवार संख्या

१. मादी गाउँपालिका									
वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामाग्री	काँचो इँटा	जस्ता/ टिन	प्रिफ्याब	अन्य
१	५३८	५२६	१२	०	०	०	०	०	०
२	२६८	२२८	३८	१	०	०	१	०	०
३	३३०	२८८	४०	०	२	०	०	०	०
४	३०५	२५८	४३	०	४	०	०	०	०
५	४३०	१६२	२६५	०	२	०	१	०	०
६	२४३	२०३	३९	१	०	०	०	०	०
७	२९५	२०६	८३	२	३	०	१	०	०
८	३८१	३६४	१४	०	०	०	३	०	०
९	३९९	३१२	६२	७	०	१	१७	०	०
१०	३२२	२८५	३५	०	१	०	१	०	०
११	२७७	१९८	७७	०	०	०	१	०	१
१२	३०६	२१२	८८	१	०	०	५	०	०
जम्मा	४०९४	३२४२	७९६	१२	१२	१	३०	०	१

२. माछापुच्छ्रे गाउँपालिका									
वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामाग्री	काँचो इँटा	जस्ता/ टिन	प्रिफ्याब	अन्य
१	४४७	३५१	८९	३	०	२	२	०	०
२	१०२४	३६९	६२७	०	८	०	३	१	१६
३	७७२	४८५	२६६	०	२	१	२	०	१६
४	९४२	३२०	६१८	०	०	१	१	१	१
५	४०१	२५३	१४४	१	२	०	१	०	०
६	७९२	४८४	३००	१	२	०	५	०	०
७	६७०	४५४	१९१	७	५	२	१०	०	१
८	७४१	४२२	२९९	४	०	०	२	०	१४
९	३६२	२६६	९३	१	१	०	१	०	०
जम्मा	६१५१	३४०४	२६२७	१७	२०	६	२७	२	४८

३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका									
वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामाग्री	काँचो इँटा	जस्ता/ टिन	प्रिफ्याब	अन्य
१	६७५	३०५	३६५	०	०	०	५	०	०
२	५०१	२८२	२१८	०	०	०	१	०	०
३	८४५	४५७	३६३	३	०	४	१४	०	४
४	५७५	४८९	८३	१	०	०	१	०	१
५	६५४	२४३	३७१	४	१	०	३४	०	१
६	५८९	२४२	३०४	३	१	०	३९	०	०
७	४४८	३८४	३७	१६	३	२	६	०	०
८	४६८	३७६	५४	११	२	१	२४	०	०
९	२८२	२२६	४५	८	०	०	३	०	०
१०	५६८	४२८	९६	९	३	१	३१	०	०
११	४४४	३४७	६५	११	२	०	१८	०	१

जम्मा	६०४९	३७७९	२००१	६६	१२	८	१७६	०	७

४. पोखरा महानगरपालिका

वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामाग्री	काँचो इँटा	जस्ता/ टिन	प्रिफ्याब	अन्य
१	४२७४	३६८	३८९४	५	०	३	४	०	०
२	३०७५	७५	२९९४	२	०	२	०	०	२
३	२३६५	६४	२२६५	८	०	१	२	०	२५
४	२५९७	५३	२५२८	४	१	०	११	०	०
५	६२३२	१०२	६०८६	६	१	४	२३	१	९
६	३९८४	१०४	३८२९	७	४	१	५	०	३४
७	४६७२	६२	४५५७	४	०	३	२३	०	२३
८	७३८०	१५५	७१८५	६	१	९	१६	३	५
९	४३७६	५९	४२८९	८	१	०	१३	१	५
१०	५१२८	१०२	४९८४	६	०	११	४	०	२१
११	४८०८	२७०	४५१५	७	१	१	१४	०	०
१२	३४९३	४७	३४२९	७	२	१	३	०	४
१३	५७५८	३२४	५३८९	७	३	१	३	०	३१
१४	८४२८	१११	८२५९	१३	०	१	२९	५	१०
१५	६५३६	८४	६४१६	१२	२	११	५	०	६
१६	६६५४	६७८	५८५४	२४	२	११	१९	१	६५
१७	१२६५८	९७	१२४५१	३२	३	८	९	१	५७
१८	३३१८	५१६	२७५०	३	१	२	२७	०	१९
१९	३६३९	५६२	३०३५	१९	६	३	१४	०	०
२०	१०५९	५२४	५२८	५	१	०	१	०	०
२१	२४९४	१५०८	९७९	४	१	०	१	०	१
२२	२०८८	९००	११७२	५	२	२	२	१	४
२३	१२००	५८२	६११	१	२	०	२	०	२
२४	१६१८	७७६	८२५	८	२	२	४	१	०
२५	४५९२	४६२	४०९६	११	०	०	१४	०	९
२६	४५७५	५१८	३९७३	३	४	१५	१२	०	५०
२७	४३६९	२८४	४००६	२	१	१	३	१	७१
२८	१२००	५८९	६००	१	०	०	०	१०	०
२९	४२८७	८६	४१२८	४	३	११	६	०	४९
३०	४३०७	९२	४११३	७	१	५८	३	०	३३
३१	२२७३	४९९	१७६२	१	६	२	२	०	१
३२	३८७२	१३०	३७२२	५	१	५	२	०	७
३३	३१५०	१०९९	२०३१	५	६	१	८	०	०
जम्मा	१४०४५९	११८८२	१२७२५५	२४२	५८	१७०	२८४	२५	५४३

५. रुपा गाउँपालिका

वडा	जम्मा	माटो जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित/ ईट्टा/ ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामाग्री	काँचो इँटा	जस्ता/ टिन	प्रिफ्याब	अन्य
१	५१७	२६८	२४४	१	१	०	३	०	०
२	२९७	१९३	१०४	०	०	०	०	०	०
३	३९२	२०२	१८७	०	१	०	२	०	०
४	३८९	३२७	६१	०	१	०	०	०	०

५	६०३	३६०	२४०	०	२	०	१	०	०
६	७३९	४२३	३१५	०	०	०	१	०	०
७	७२६	५३१	१९२	१	१	०	०	०	१
जम्मा	३६६३	२३०४	१३४३	२	६	०	७	०	१

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.६० घरको छानाको बनोट अनुसार घरपरिवारको संख्या

१. मादी गाउँपालिका

वडा	जम्मा	जस्ता/टिन /च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल /छवाली	टायल/ खपडा /झिगटी	ढुङ्ग/ स्लेट	काठ/फ्याल	माटो	अन्य
१	५३८	४७९	९	०	०	५०	०	०	०
२	२६८	२०५	२	१	०	५९	१	०	०
३	३३०	२०१	३	२	०	१२४	०	०	०
४	३०५	२९२	७	०	०	५	१	०	०
५	४३०	३८७	४१	०	०	१	१	०	०
६	२४३	१८०	३	१	०	५८	१	०	०
७	२९५	२६३	२५	०	०	७	०	०	०
८	३८१	३०५	५	४	०	६७	०	०	०
९	३९९	३७२	१३	५	०	९	०	०	०
१०	३२२	२३८	१५	२	०	६७	०	०	०
११	२७७	२२२	११	१०	०	३४	०	०	०
१२	३०६	२८५	१८	१	०	२	०	०	०
जम्मा	४०९४	३४२९	१५२	२६	०	४८३	४	०	०

२. माछापुच्छ्रे गाउँपालिका

वडा	जम्मा	जस्ता/टिन /च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल /छवाली	टायल/ खपडा /झिगटी	ढुङ्ग/ स्लेट	काठ/फ्याल	माटो	अन्य
१	४४७	२८३	२८	२	०	१३४	०	०	०
२	१०२४	५०२	२३०	७	१	२८२	१	०	१
३	७७२	५८५	१४३	२	१	२६	०	०	१५
४	९४२	६७७	२१३	१	१	५०	०	०	०
५	४०१	२५०	८७	०	०	६३	०	०	१
६	७९२	५२३	१२१	२	२	१४४	०	०	०
७	६७०	४३३	८२	१	२	१४७	४	०	१
८	७४१	४२२	१४०	२	०	१७६	०	०	१
९	३६२	१५२	२६	०	१	१८३	०	०	०
जम्मा	६१५१	३८२७	१०७०	१७	८	१२०५	५	०	१९

३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका

वडा	जम्मा	जस्ता/टिन /च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल /छवाली	टायल/ खपडा /झिगटी	ढुङ्ग/ स्लेट	काठ/फ्याल	माटो	अन्य
१	६७५	३९३	२०९	३	२	६८	०	०	०
२	५०१	२७५	१३१	१	०	९४	०	०	०
३	८४५	५२६	२१६	१	०	१०२	०	०	०
४	५७५	३२१	४२	०	०	२११	०	०	१
५	६५४	३२८	२५९	३	०	६४	०	०	०

६	५८९	३१६	१८३	२	०	८७	१	०	०
७	४४८	३०९	१९	७	०	११३	०	०	०
८	४६८	२६२	२५	२	०	१७९	०	०	०
९	२८२	१८९	१७	१	०	७१	४	०	०
१०	५६८	३१४	२८	११	१	२१४	०	०	०
११	४४४	२००	१२	२	०	२२८	०	०	२
जम्मा	६०४९	३४३३	११४१	३३	३	१४३१	५	०	३
४. पोखरा महानगरपालिका									
वडा	जम्मा	जस्ता/टिन /च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल /छवाली	टायल/ खपडा /झिगटी	ढुङ्ग/ स्लेट	काठ/फ्याल	माटो	अन्य
१	४२७४	१२१२	३०३०	४	१०	१७	१	०	०
२	३०७५	६५०	२४०४	६	७	७	१	०	०
३	२३६५	५०६	१८५१	३	१	२	२	०	०
४	२५९७	७४३	१८३३	८	२	९	२	०	०
५	६२३२	१५५९	४५८१	३४	५१	३	४	०	०
६	३९८४	१३०२	२६६७	६	१	३	४	०	१
७	४६७२	१४६०	३१८३	५	१४	८	१	०	१
८	७३८०	१६५१	५६४१	१७	२५	३६	९	०	१
९	४३७६	१८१८	२५२४	७	१	१९	३	०	४
१०	५१२८	१४३१	३६७३	११	४	५	१	०	३
११	४८०८	१३४७	३४१३	१२	१४	९	१३	०	०
१२	३४९३	७१०	२७५७	११	६	५	२	०	२
१३	५७५८	१७०५	४०२३	१३	८	६	२	०	१
१४	८४२८	२६११	५७३५	१३	३७	२५	४	०	३
१५	६५३६	१८५१	४६४५	१८	८	७	४	०	३
१६	६६५४	२४९६	४०६०	२०	१०	६४	२	०	२
१७	१२६५८	२६९३	९८२५	३२	३५	५२	१६	०	५
१८	३३१८	१९८३	१३१०	५	१	१८	१	०	०
१९	३६३९	१५३५	१९४७	२३	१६	११४	४	०	०
२०	१०५९	६९०	२९५	२	४	६५	३	०	०
२१	२४९४	२०६८	४१०	७	०	८	०	०	१
२२	२०८८	१४१९	४८९	२०	१	१५९	०	०	०
२३	१२००	८९०	१५३	६	२	१४९	०	०	०
२४	१६१८	१०४१	३६७	१	३	२०५	१	०	०
२५	४५९२	२२७२	२२५३	१७	१६	२५	४	०	५
२६	४५७५	१६९७	२८४०	१२	५	१५	३	०	३
२७	४३६९	१८४७	२५०६	६	५	५	०	०	०
२८	१२००	१०३८	१५७	४	०	१	०	०	०
२९	४२८७	१७३१	२५३१	८	२	१२	३	०	०
३०	४३०७	११७९	३०७९	१०	३१	५	२	०	१
३१	२२७३	११९९	१०५७	१०	०	६	०	०	१
३२	३८७२	१८५६	१९९७	८	१	१०	०	०	०
३३	३१५०	२१५६	९१९	१७	२	५६	०	०	०
जम्मा	१४०४५९	५०३४६	८८१५५	३७६	३२३	११३०	९२	०	३७
५. रुपा गाउँपालिका									

वडा	जम्मा	जस्ता/टिन /च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल /छवाली	टायल/ खपडा /झिगटी	ढुङ्ग/ स्लेट	काठ/फ्याल	माटो	अन्य
१	५१७	४७८	२५	६	०	६	०	०	२
२	२९७	२४८	१८	२७	०	४	०	०	०
३	३९२	३०३	७७	९	०	२	१	०	०
४	३८९	३६५	११	११	०	२	०	०	०
५	६०३	५०६	९२	२	०	३	०	०	०
६	७३९	६०२	१२६	५	३	३	०	०	०
७	७२६	६५४	५९	८	३	२	०	०	०
जम्मा	३६६३	३१५६	४०८	६८	६	२२	१	०	२

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.६१ घरको भुईको बनोट अनुसार परिवार संख्या

१. मादी गाउँपालिका

वडा	जम्मा	माटो	काठको फल्याक/बाँस	ईट्टा /ढुङ्गा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
१	५३८	४७०	३	३१	०	३२	२
२	२६८	२४४	१	२	०	१९	२
३	३३०	२५२	१	३	०	७४	०
४	३०५	२२५	१	०	०	७९	०
५	४३०	८२	१	०	०	३४५	२
६	२४३	१९१	४	०	१	४७	०
७	२९५	२०६	५	०	०	७५	९
८	३८१	३५९	३	०	०	१८	१
९	३९९	२६३	१	४	०	१३१	०
१०	३२२	२७१	०	६	०	४३	२
११	२७७	१८१	०	१	०	९२	३
१२	३०६	१७८	४	१	०	१२३	०
जम्मा	४०९४	२९२२	२४	४८	१	१०७८	२१

२. माछापुच्छ्रे गाउँपालिका

वडा	जम्मा	माटो	काठको फल्याक/बाँस	ईट्टा/ ढुङ्गा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
१	४४७	३००	९	३	१	१३३	१
२	१०२४	३०३	८	९	२९	६६६	९
३	७७२	२८४	२	७	१५	४४५	१९
४	९४२	३०१	३४	२	२८	५७१	६
५	४०१	२२८	१	०	१	१७१	०
६	७९२	३९८	६	५	१२	३६३	८
७	६७०	४१४	१८	६	१	२२८	३
८	७४१	३६१	५	७	२	३५६	१०
९	३६२	२५७	२	३	०	१००	०
जम्मा	६१५१	२८४६	८५	४२	८९	३०३३	५६

३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका							
वडा	जम्मा	माटो	काठको फल्याक/बाँस	ईट्टा/ ढुङ्गा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
१	६७५	२५२	१४	६	६	३९७	०
२	५०१	२३७	१	१	५	२५७	०
३	८४५	३६२	३०	२	४	४४५	२
४	५७५	४०३	२	३	२	१६४	१
५	६५४	२३६	१६	३	५	३९१	३
६	५८९	२३०	१८	६	११	३०२	२२
७	४४८	३५५	१०	९	१	७०	३
८	४६८	३६३	९	५	१	८६	४
९	२८२	१६८	२४	१	२	८२	५
१०	५६८	४०८	१०	१४	०	१३२	४
११	४४४	२९८	७	४५	२	९२	०
जम्मा	६०४९	३३१२	१४१	९५	३९	२४१८	४४

४. पोखरा महानगरपालिका							
वडा	जम्मा	माटो	काठको फल्याक/बाँस	ईट्टा/ ढुङ्गा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
१	४२७४	६०	१८	३०	१२०	४०१६	३०
२	३०७५	३७	३५	३८	७४	२८७३	१८
३	२३६५	२५	२८	१४	२३९	२०५१	८
४	२५९७	६८	२२	११	८४	२४०४	८
५	६२३२	३८	४०	५२	१२३५	४८३६	३१
६	३९८४	३६	३५	७२	७४२	३०७८	२१
७	४६७२	५७	२७	१२	६६८	३८७२	३६
८	७३८०	९२	१०८	६२	९९६	६०४८	७४
९	४३७६	३५	६१	४०	४०३	३८२५	१२
१०	५१२८	५८	४०	६६	११३०	३७६८	६६
११	४८०८	२१३	७४	६०	६१५	३८०६	४०
१२	३४९३	१६	३३	३१	९२३	२४७०	२०
१३	५७५८	२८३	३२	७३	१०९८	४२३८	३४
१४	८४२८	१८४	१२०	११२	१६८४	६२४२	८६
१५	६५३६	५९	१४५	५१	१०७९	५१७७	२५
१६	६६५४	५८३	८८	९५	१२१५	४६१९	५४
१७	१२६५८	११४	२०१	१९१	२२१२	९७८०	१६०
१८	३३१८	४२१	४९	६१	१४३	२६३०	१४
१९	३६३९	४३७	५७	१३०	३४४	२६४२	२९
२०	१०५९	४७२	३१	१३	९	५२७	७
२१	२४९४	९३०	१२	६४	१७	१४२६	४५
२२	२०८८	७४३	२१	१७	२०	१२७५	१२
२३	१२००	४८६	१०	१२	२४	६६६	२
२४	१६१८	७०७	८	५१	२४	८२४	४
२५	४५९२	१७९	५८	१३४	३२७	३८६९	२५
२६	४५७५	३०१	३५	३३	६२१	३५६५	२०

२७	४३६९	२२९	५०	२६	५८१	३४१५	६८
२८	१२००	४७८	३	१५	३	६९८	३
२९	४२८७	५८	३७	७१	६३३	३४७३	१५
३०	४३०७	४४	३८	२०	८८७	३२९२	२६
३१	२२७३	३७२	१८	१२	१६३	१६९६	१२
३२	३८७२	९४	५१	१६	२६४	३४०९	३८
३३	३१५०	७८४	२०	४	१२७	२२०४	११
जम्मा	१४०४५९	८६९३	१६०५	१६८९	१८७०४	१०८७१४	१०५४

५. रुपा गाउँपालिका

वडा	जम्मा	माटो	काठको फल्याक/बाँस	ईट्टा/ ढुङ्गा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
१	५१७	२१६	०	८	०	२९२	१
२	२९७	१८१	०	०	०	११३	३
३	३९२	१९३	२	४	०	१९२	१
४	३८९	२८४	४	२	०	९९	०
५	६०३	२६७	४	२	३	३२५	२
६	७३९	२९७	१७	३	११	४०५	६
७	७२६	४५६	५	५	०	२५८	२
जम्मा	३६६३	१८९४	३२	२४	१४	१६८४	१५

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं. ३.६२ खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार संख्या

१. मादी गाउँपालिका

वडा	जम्मा	धारा घर परिसर भित्र	धारा घर परिसर बाहिर	ट्युबेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुला इनार /कुवा	मुल धारा	नदी/ खोला	जार/ बोतल	अन्य
१	५३८	४२४	११२	०	०	०	२	०	०	०
२	२६८	२६४	३	०	०	०	१	०	०	०
३	३३०	२००	५९	०	२	३	५३	१०	१	२
४	३०५	४६	२५३	१	०	१	३	१	०	०
५	४३०	३१७	३३	०	०	०	७७	१	०	२
६	२४३	१२०	११४	०	०	८	१	०	०	०
७	२९५	५६	२३५	०	१	०	३	०	०	०
८	३८१	१८०	१९६	०	१	३	०	१	०	०
९	३९९	५९	१०४	०	१	६०	१७४	१	०	०
१०	३२२	२१८	१०२	०	०	१	१	०	०	०
११	२७७	१५४	११५	०	०	०	४	१	१	२
१२	३०६	१५०	८२	०	०	२	६८	२	०	२
जम्मा	४०९४	२१८८	१४०८	१	५	७८	३८७	१७	२	८

२. माछापुच्छ्रे गाउँपालिका

वडा	जम्मा	धारा घर परिसर भित्र	धारा घर परिसर बाहिर	ट्युबेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुला इनार /कुवा	मुल धारा	नदी/ खोला	जार/ बोतल	अन्य

१	४४७	२९१	१५३	१	०	१	०	०	०	१
२	१०२४	८६५	१४२	१	०	४	०	१०	०	२
३	७७२	६०३	१०२	०	०	२	३३	०	२८	४
४	९४२	७७६	१५७	१	१	४	१	०	०	२
५	४०१	३९०	६	०	०	३	०	०	०	२
६	७९२	४७०	२०७	१	३	१०२	२	१	१	५
७	६७०	५४४	१२०	०	०	२	२	२	०	०
८	७४१	६७५	६५	०	०	१	०	०	०	०
९	३६२	२०२	१४२	०	०	१	१	१६	०	०
जम्मा	६१५१	४८१६	१०९४	४	४	१२०	३९	२९	२९	१६

३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका

वडा	जम्मा	धारा घर परिसर भित्र	धारा घर परिसर बाहिर	ट्युबेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुला इनार /कुवा	मुल धारा	नदी/ खोला	जार/ बोतल	अन्य
१	६७५	२२९	४३१	०	०	०	९	०	०	६
२	५०१	४८८	६	०	०	१	१	५	०	०
३	८४५	७८८	२५	०	०	१५	८	०	०	९
४	५७५	५५७	६	१	०	९	०	१	०	१
५	६५४	५८०	५६	०	०	१	०	१२	०	५
६	५८९	३९२	१८२	१	०	३	९	०	०	२
७	४४८	४२१	२२	१	१	३	०	०	०	०
८	४६८	३१९	७	१	०	०	१४०	१	०	०
९	२८२	१५४	५५	०	१	१	७१	०	०	०
१०	५६८	३७२	१८२	१	०	२	२	०	०	९
११	४४४	३०९	११९	३	०	४	४	१	०	४
जम्मा	६०४९	४६०९	१०९१	८	२	३९	२४४	२०	०	३६

४. पोखरा महानगरपालिका

वडा	जम्मा	धारा घर परिसर भित्र	धारा घर परिसर बाहिर	ट्युबेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुला इनार /कुवा	मुल धारा	नदी/ खोला	जार/ बोतल	अन्य
१	४२७४	३४५३	३४२	२	११	९५	२८	२	३३९	२
२	३०७५	२६६८	१११	२	०	१	२६	१	२६४	२
३	२३६५	१९१९	१०३	१	०	२	६४	०	२७१	५
४	२५९७	१३१४	२२७	१	१	५	८९	०	९५७	३
५	६२३२	४२८५	१७९	१	२	४	४०५	५	१३३२	१९
६	३९८४	२०६५	३५८	४	११	१५	७१५	१	८०५	१०
७	४६७२	३८९४	२१४	२	७	४	७५	०	४५७	१९
८	७३८०	५१७६	३४८	४	५	२०	१०	२	१७९२	२३
९	४३७६	१७४५	४८३	२	०	७	९८	१	२००६	३४
१०	५१२८	३९४६	३८८	५	२	२	१०	३	७३५	३७
११	४८०८	३४४०	१०९०	४	३	६	९७	१	१६४	३
१२	३४९३	२९७६	३०९	१	४	४	१९	०	१६६	१४
१३	५७५८	४१३५	२८८	२	८३	५४	५९१	३	५८८	१४
१४	८४२८	५१८०	४८३	१३	१७	५६	८६	५	२५५८	३०

१५	६५३६	३३६५	९०८	८	१३	१३	२२५	१०	१९००	९४
१६	६६५४	४९६६	१०२४	१	८	८	१२५	३	५१३	६
१७	१२६५८	७४०५	१४७१	१२७	१३२	२८	९८१	६०	२२२१	२३३
१८	३३१८	१४२७	१२४५	४	५४	१३७	२८१	१५६	७	७
१९	३६३९	२७९३	६७२	९	७	८	७९	२	५७	१२
२०	१०५९	३८३	६२१	२	१	२	३६	१४	०	०
२१	२४९४	१७८५	५११	३	१	२९	१५९	०	०	६
२२	२०८८	१६२७	३८८	०	१६	११	१३	३२	०	१
२३	१२००	६५०	४०६	१	०	२	१३९	०	०	२
२४	१६१८	१५०९	४३	०	३	६	५५	२	०	०
२५	४५९२	२७३०	११८०	२	२	१४	६४८	०	११	५
२६	४५७५	३०२३	९५३	१०	३२	५२	४३३	१	६७	४
२७	४३६९	२६०७	१२२४	२	४	२१	१७०	२	३३०	९
२८	१२००	४०३	६११	१	१	३८	१४३	३	०	०
२९	४२८७	२३२५	१३४६	२	५०	२८	२५४	०	२७९	३
३०	४३०७	२४४४	७६८	३	३८	११	३९७	०	६३२	१४
३१	२२७३	१५३७	४२६	१	७७	५५	१५४	४	१६	३
३२	३८७२	२४७४	१२५७	८	३	१५	३५	३	७४	३
३३	३१५०	१८६९	६९५	०	८	६५	४९३	२	१४	४
जम्मा	१४०४५९	९१५१८	२०६७२	२२८	५९६	८१८	७१३३	३१८	१८५५५	६२१

५. रुपा गाउँपालिका

वडा	जम्मा	धारा घर परिसर भित्र	धारा घर परिसर बाहिर	ट्युबेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुला इनार /कुवा	मुल धारा	नदी/ खोला	जार/ बोतल	अन्य
१	५१७	३६०	५०	३	४८	४	४९	३	०	०
२	२९७	२२७	५	०	१	५	५९	०	०	०
३	३९२	११२	२१२	१	४	८	३२	२२	१	०
४	३८९	३५३	३२	०	०	४	०	०	०	०
५	६०३	३९७	१७९	०	१	६	१५	३	०	२
६	७३९	६७७	३०	१	१	२७	१	०	०	२
७	७२६	१०६	५३८	१	७२	४	२	०	०	३
जम्मा	३६६३	२२३२	१०४६	६	१२७	५८	१५८	२८	१	७

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.६३ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार संख्या

१. मादी गाउँपालिका

वडा	जम्मा	काठ/ दाउरा	एल.पी. ग्यास	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्यास	मट्टीतेल	अन्य
१	५३८	४९७	४१	०	०	०	०	०
२	२६८	२२९	३९	०	०	०	०	०
३	३३०	२८०	५०	०	०	०	०	०
४	३०५	२९७	८	०	०	०	०	०
५	४३०	२५१	१७२	१	०	६	०	०
६	२४३	२३४	७	१	०	१	०	०

७	२९५	२७७	१४	०	०	४	०	०
८	३८१	३७७	४	०	०	०	०	०
९	३९९	३३९	५९	१	०	०	०	०
१०	३२२	२९२	२८	२	०	०	०	०
११	२७७	२४२	३४	१	०	०	०	०
१२	३०६	२६७	३८	०	०	१	०	०
जम्मा	४०९४	३५८२	४९४	६	०	१२	०	०
२. माछापुच्छ्रे गाउँपालिका								
वडा	जम्मा	काठ/ दाउरा	एल.पी. ग्यास	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्यास	मट्टीतेल	अन्य
१	४४७	३३०	११७	०	०	०	०	०
२	१०२४	४५७	५६२	०	०	५	०	०
३	७७२	२४१	५२९	०	०	१	०	१
४	९४२	२२०	७०४	०	०	१८	०	०
५	४०१	२८४	११७	०	०	०	०	०
६	७९२	५२२	२५६	०	०	१४	०	०
७	६७०	५११	१५७	१	०	१	०	०
८	७४१	५११	२२९	१	०	०	०	०
९	३६२	३०५	५६	०	०	१	०	०
जम्मा	६१५१	३३८१	२७२७	२	०	४०	०	१
३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका								
वडा	जम्मा	काठ/ दाउरा	एल.पी. ग्यास	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्यास	मट्टीतेल	अन्य
१	६७५	३९४	२७६	१	०	४	०	०
२	५०१	२४३	२५७	०	०	१	०	०
३	८४५	६००	२४२	१	०	२	०	०
४	५७५	४९०	८१	०	०	१	०	३
५	६५४	२८८	३६३	१	०	२	०	०
६	५८९	३२७	२५८	०	०	३	१	०
७	४४८	४११	३७	०	०	०	०	०
८	४६८	३९०	७७	०	०	१	०	०
९	२८२	२१०	७२	०	०	०	०	०
१०	५६८	४८७	८०	१	०	०	०	०
११	४४४	३३०	११२	२	०	०	०	०
जम्मा	६०४९	४१७०	१८५५	६	०	१४	१	३
४. पोखरा महानगरपालिका								
वडा	जम्मा	काठ/ दाउरा	एल.पी. ग्यास	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्यास	मट्टीतेल	अन्य
१	४२७४	३३	४२२२	१७	०	२	०	०
२	३०७५	१९	३०५१	४	०	०	०	१
३	२३६५	२४	२३२७	१३	०	१	०	०
४	२५९७	३२	२५५३	९	०	१	०	२
५	६२३२	४३	६१७०	१७	०	१	१	०

६	३९८४	४०	३९२८	४	०	६	१	५
७	४६७२	५५	४६०२	१३	०	२	०	०
८	७३८०	१२९	७२२७	१५	०	६	१	२
९	४३७६	१०४	४२३०	२२	०	४	१२	४
१०	५१२८	४३	५०७१	१०	०	२	१	१
११	४८०८	१४५	४६०६	११	०	४५	०	१
१२	३४९३	३५	३४४६	४	१	७	०	०
१३	५७५८	३३७	५३७६	७	०	३४	२	२
१४	८४२८	१७८	८२०५	२३	०	१७	१	४
१५	६५३६	१३०	६३६२	२७	०	१६	१	०
१६	६६५४	६९५	५९२८	१३	०	८	०	१०
१७	१२६५८	२७९	१२३०९	४६	१	२०	२	१
१८	३३१८	६४९	२६५१	६	०	८	३	१
१९	३६३९	५०६	३०८४	१६	०	२९	१	३
२०	१०५९	३५४	७०२	२	०	१	०	०
२१	२४९४	१५४३	९२९	४	०	१८	०	०
२२	२०८८	८२६	१२४४	३	०	१५	०	०
२३	१२००	७८७	४१०	१	०	१	१	०
२४	१६१८	१०६२	५५४	०	०	२	०	०
२५	४५९२	२३०	४३४६	८	०	६	०	२
२६	४५७५	४०२	४१२३	१५	१	३२	१	१
२७	४३६९	२८५	४०४३	७	०	३१	२	१
२८	१२००	८३३	३५२	३	०	१२	०	०
२९	४२८७	५५	४१८०	२१	०	३०	०	१
३०	४३०७	९४	४१५७	१०	०	४५	०	१
३१	२२७३	७६१	१४९०	२	०	१९	१	०
३२	३८७२	२९३	३५२४	१७	०	३७	०	१
३३	३१५०	८९२	२१६९	२	१	८५	१	०
जम्मा	१४०४५९	११८९३	१२७५७१	३७२	४	५४३	३२	४४

५. रुपा गाउँपालिका

वडा	जम्मा	काठ/ दाउरा	एल.पी. ग्यास	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्यास	मट्टीतेल	अन्य
१	५१७	४२८	८९	०	०	०	०	०
२	२९७	२८६	११	०	०	०	०	०
३	३९२	२९२	९५	१	०	४	०	०
४	३८९	३४४	४५	०	०	०	०	०
५	६०३	३७३	२२७	१	०	१	१	०
६	७३९	४५४	२८०	०	०	५	०	०
७	७२६	५७९	१४६	१	०	०	०	०
जम्मा	३६६३	२७५६	८९३	३	०	१०	१	०

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.६४ बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत अनुसार परिवार संख्या

१. मादी गाउँपालिका						
वडा	जम्मा	बिजुली	सोलार/सौर्य ऊर्जा	मट्टीतेल	बाँयोग्यास	अन्य
१	५३८	५३६	०	०	०	२
२	२६८	२६८	०	०	०	०
३	३३०	३०८	१७	४	०	१
४	३०५	२९८	१	५	०	१
५	४३०	४२४	३	१	०	२
६	२४३	२४१	०	१	०	१
७	२९५	२९२	३	०	०	०
८	३८१	३७०	९	०	०	२
९	३९९	३९३	४	०	०	२
१०	३२२	३१८	२	२	०	०
११	२७७	२६९	१	१	१	५
१२	३०६	३०४	०	१	०	१
जम्मा	४०९४	४०२१	४०	१५	१	१७
२. माछापुच्छ्रे गाउँपालिका						
वडा	जम्मा	बिजुली	सोलार/सौर्य ऊर्जा	मट्टीतेल	बाँयोग्यास	अन्य
१	४४७	४३६	१०	१	०	०
२	१०२४	१००३	११	९	०	१
३	७७२	७५४	१०	४	०	४
४	९४२	९०७	३२	२	१	०
५	४०१	३९०	८	३	०	०
६	७९२	७७६	१०	५	०	१
७	६७०	६६४	३	२	०	१
८	७४१	७३८	२	०	०	१
९	३६२	३५९	२	१	०	०
जम्मा	६१५१	६०२७	८८	२७	१	८
३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका						
वडा	जम्मा	बिजुली	सोलार/सौर्य ऊर्जा	मट्टीतेल	बाँयोग्यास	अन्य
१	६७५	६६७	६	०	१	१
२	५०१	५०१	०	०	०	०
३	८४५	८०८	३३	१	०	३
४	५७५	५६७	२	५	०	१
५	६५४	६४८	५	१	०	०
६	५८९	५७९	८	२	०	०
७	४४८	४४३	४	०	०	१
८	४६८	४६०	२	५	०	१
९	२८२	२७९	३	०	०	०
१०	५६८	५५८	६	४	०	०
११	४४४	४३२	४	५	०	३
जम्मा	६०४९	५९४२	७३	२३	१	१०

४. पोखरा महानगरपालिका						
वडा	जम्मा	बिजुली	सोलार/सौर्य ऊर्जा	मट्टीतेल	बाँयोग्यास	अन्य
१	४२७४	४२५०	२३	१	०	०
२	३०७५	३०५५	१६	१	०	३
३	२३६५	२३५८	६	०	०	१
४	२५९७	२५८९	८	०	०	०
५	६२३२	६२१७	१३	२	०	०
६	३९८४	३९७४	९	०	०	१
७	४६७२	४६६२	८	०	१	१
८	७३८०	७३६१	१९	०	०	०
९	४३७६	४३३६	३४	३	१	२
१०	५१२८	५१२४	४	०	०	०
११	४८०८	४७८२	२०	४	०	२
१२	३४९३	३४९०	३	०	०	०
१३	५७५८	५७३८	१६	०	१	३
१४	८४२८	८४०३	२३	२	०	०
१५	६५३६	६५२०	८	३	०	५
१६	६६५४	६६००	४९	४	०	१
१७	१२६५८	१२६३३	२२	१	०	२
१८	३३१८	३२८७	२३	१	०	७
१९	३६३९	३६०७	२८	१	१	२
२०	१०५९	१०३५	१२	८	०	४
२१	२४९४	२४८२	१०	१	०	१
२२	२०८८	२०६७	१३	५	०	३
२३	१२००	११८६	१२	२	०	०
२४	१६१८	१६०४	९	५	०	०
२५	४५९२	४५६४	२२	२	०	४
२६	४५७५	४५५९	९	४	०	३
२७	४३६९	४३५०	१७	२	०	०
२८	१२००	११९०	७	१	०	२
२९	४२८७	४२५९	२५	१	१	१
३०	४३०७	४२९५	९	१	०	२
३१	२२७३	२२४३	२३	५	०	२
३२	३८७२	३८६०	३	३	१	५
३३	३१५०	३११६	१४	१०	०	१०
जम्मा	१४०४५९	१३९७९६	५१७	७३	६	६७

५. रुपा गाउँपालिका						
वडा	जम्मा	बिजुली	सोलार/सौर्य ऊर्जा	मट्टीतेल	बाँयोग्यास	अन्य
१	५१७	५१६	१	०	०	०
२	२९७	२९५	१	०	१	०
३	३९२	३९१	०	१	०	०
४	३८९	३७५	११	३	०	०
५	६०३	५९९	२	२	०	०
६	७३९	७२५	८	४	१	१
७	७२६	७१९	५	२	०	०

जम्मा	३६६३	३६२०	२८	१२	२	१

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.३.६५ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

१. मादी गाउँपालिका						
वडा	जम्मा	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेफ्टी टयांकी)	साधारण (खाल्टे चर्पी)	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
१	५३८	७	५१३	१५	२	१
२	२६८	२४	२४०	१	२	१
३	३३०	५	२८०	२९	५	११
४	३०५	१	२९९	५	०	०
५	४३०	८	३८३	३४	३	२
६	२४३	३९	८०	१२२	०	२
७	२९५	१३	२२६	५६	०	०
८	३८१	६	३५९	१३	०	३
९	३९९	१३	३६७	१३	०	६
१०	३२२	६	२८९	२६	०	१
११	२७७	२	२४९	१५	०	११
१२	३०६	२१	११४	१७०	०	१
जम्मा	४०९४	१४५	३३९९	४९९	१२	३९

२. माछापुच्छ्रे गाउँपालिका						
वडा	जम्मा	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेफ्टी टयांकी)	साधारण (खाल्टे चर्पी)	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
१	४४७	३	४०७	३६	०	१
२	१०२४	१६	९७३	२१	०	१४
३	७७२	१८४	४२८	१५४	१	५
४	९४२	४८	८८३	१०	०	१
५	४०१	४२	३३०	२३	२	४
६	७९२	२९	६२५	१३४	०	४
७	६७०	७	५२५	१२८	०	१०
८	७४१	२७	७०३	८	०	३
९	३६२	०	३५३	९	०	०
जम्मा	६१५१	३५६	५२२७	५२३	३	४२

३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका						
वडा	जम्मा	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेफ्टी टयांकी)	साधारण (खाल्टे चर्पी)	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
१	६७५	२४	६१७	३४	०	०
२	५०१	०	३९१	१०४	४	२
३	८४५	५६	७७८	६	१	४
४	५७५	१५	५२४	२८	०	८
५	६५४	२०	५८३	४६	१	४
६	५८९	२३	४३१	१०५	५	२५

७	४४८	६७	२७४	१०१	०	६
८	४६८	६	४४०	१७	०	५
९	२८२	५	२६७	८	१	१
१०	५६८	८	५२४	२२	१	१३
११	४४४	१२	४२५	२	१	४
जम्मा	६०४९	२३६	५२५४	४७३	१४	७२
४. पोखरा महानगरपालिका						
वडा	जम्मा	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेफ्टी टयांकी)	साधारण (खाल्टे चर्पी)	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
१	४२७४	१५४	३९१४	२०१	१	४
२	३०७५	२४	२७७८	२६१	१	११
३	२३६५	८	२०२६	३१५	९	७
४	२५९७	१३	२४२०	१५४	३	७
५	६२३२	३६	५९६२	२२०	१२	२
६	३९८४	१३	३९०९	५३	६	३
७	४६७२	५९	४४०७	१६१	३६	९
८	७३८०	५२	७०४९	२५२	१०	१७
९	४३७६	३७	४०३१	२४५	५३	१०
१०	५१२८	१६५	४७६२	१९९	१	१
११	४८०८	६१	४३११	४२५	५	६
१२	३४९३	२९	३२८२	१७६	४	२
१३	५७५८	२९	५०९९	६१२	१२	६
१४	८४२८	५९	७७७५	५५४	२०	२०
१५	६५३६	३९	६३६८	९६	२६	७
१६	६६५४	३९	६०६४	५४१	२	८
१७	१२६५८	३२८	११७८५	५२४	५	१६
१८	३३१८	२७	२७९६	४७०	७	१८
१९	३६३९	४४	३०२६	५५५	९	५
२०	१०५९	६	७९०	२३३	२	२८
२१	२४९४	५५	२११४	३१७	३	५
२२	२०८८	२२	१५५१	५०३	२	१०
२३	१२००	१२	५८९	५९४	३	२
२४	१६१८	२७	१३४२	२४३	१	५
२५	४५९२	५३	४२०४	३२४	२	९
२६	४५७५	२०	३९११	५८७	४८	९
२७	४३६९	११६	३९०५	३२२	२०	६
२८	१२००	८	१०७७	१०८	१	६
२९	४२८७	२४	३९०२	३५३	३	५
३०	४३०७	३१	४१५०	१२०	२	४
३१	२२७३	४५	१७४७	४६६	३	१२
३२	३८७२	१२४	३३२८	३९५	१८	७
३३	३१५०	२६	२९०६	१९८	२	१८
जम्मा	१४०४५९	१७८५	१२७२८०	१०७७७	३३२	२८५
५. रुपा गाउँपालिका						

वडा	जम्मा	फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेफ्टी टयांकी)	साधारण (खाल्टे चर्पी)	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
१	५१७	५	३२७	१८०	२	३
२	२९७	३	१४१	१५३	०	०
३	३९२	२	२८४	१०४	०	२
४	३८९	१८	३६४	५	०	२
५	६०३	५	५६२	३३	१	२
६	७३९	३२	६५४	४८	२	३
७	७२६	४८	३५६	३१५	३	४
जम्मा	३६६३	११३	२६८८	८३८	८	१६

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

खण्ड ४ शैक्षिक तथ्याङ्क

४.१ साक्षरता

तालिका नं.४.१ कास्की जिल्लाको सारक्षता दरको ऐतिहासिक विवरण

जनगणना वर्ष	लिङ्ग अनुसार सारक्षता					
	जम्मा (दुवै)	बिन्दुले बढेको	पुरुष	बिन्दुले बढेको	महिला	बिन्दुले बढेको
२०२८	२४.७	-	४३.५	-	७.०	-
२०३८	३४.९८	१०.२५	४८.६६	५.१६	२०.९९	१३.९९
२०४८	५७.२०	२२.२२	७१	२२.३४	४४.५०	२३.५१
२०५८	७२.१३	१४.९३	८३.२३	१२.२३	६१.७६	१७.२६
२०६८	८२.३८♦	१०.२५	९०.१०	६.८७	७५.३५	१३.५९
२०७८	८७.७३	५.३५	९३.४१	३.३१	८२.३९	७.०४

श्रोतः- विभिन्न जनगणना वर्षहरु, केन्द्रीय तथ्यांक विभाग र राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं ।

नोटः ♦ वि.सं. २०६८ साल देखि साक्षरता लिदा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेरलाई आधार मानिएको छ ।

चित्र नं. ४ कास्की जिल्लाको साक्षरता- प्रतिशत

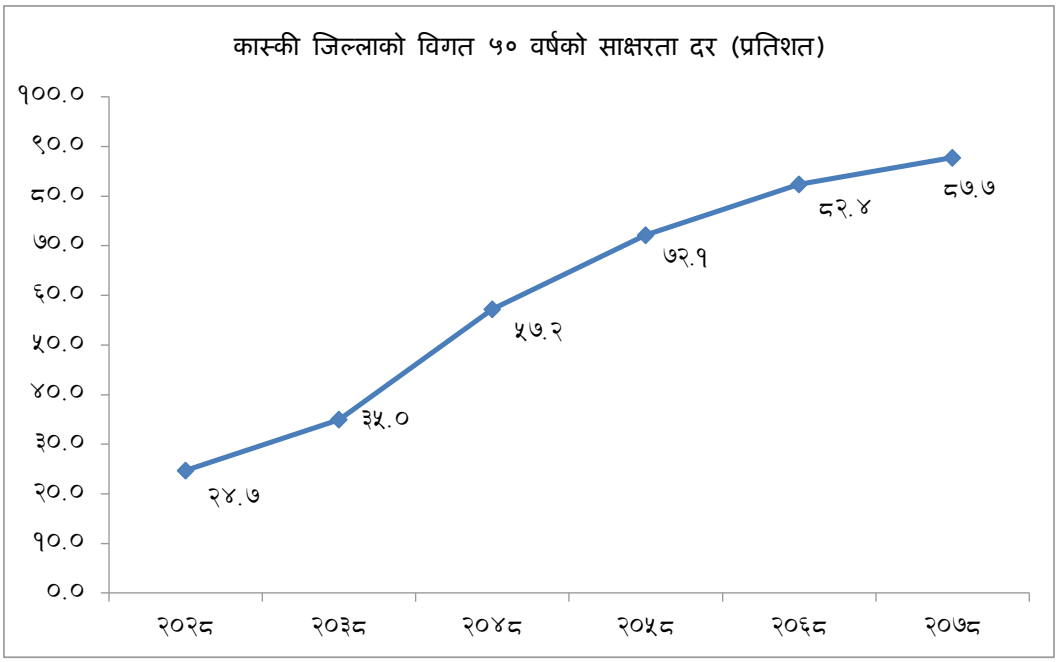

तालिका नं. ४.२ जनगणना २०७८ अनुसार साक्षर जनसख्या र साक्षरता दर (प्रतिशत)

लिङ्ग	५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या	शैक्षिक अवस्था			साक्षरता नखुलेको	साक्षरता दर
		लेख्न पढ्न जान्ने	पढ्न मात्र जान्ने	पढ्न लेख्न नजान्ने		
दुवैको	५६२८३८	४९३७७६	३७५३	६३९७२	१३३७	८७.७३
पुरुष	२७२७०२	२५४७२३	११५१	१६२१७	६११	९३.४१
महिला	२९०१३६	२३९०५३	२६०२	४७७५५	७२६	८२.३९

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.४.३ साक्षरताको तह अनुसार जनसंख्या (५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर) र प्रतिशत

सि.नं.	तह	जम्मा पढ्न लेख्न जान्ने	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१	प्रारम्भिक शिक्षा	१६१०७	३.२५	८८९४	३.४८	७२१३	३.००
२	आधारभूत (१—५कक्षा)	१०१९८८	२०.५७	५२४९६	२०.५५	४९४९२	२०.५९
३	आधारभूत (६—८ कक्षा)	८६२४३	१७.३९	४३८६०	१७.१७	४२३८३	१७.६३
४	मावि (९—१० कक्षा)	७८३४६	१५.८०	४०७४७	१५.९५	३७५९९	१५.६४
५	एस. एल. सी. वा सो सरह	५९०२५	११.९०	३२४५१	१२.७०	२६५७४	११.०६
६	आई ए वा सो सरह	९१२९०	१८.४१	४५३०८	१७.७३	४५९८२	१९.१३
७	बि, ए. वा सो सरह	३२८८३	६.६३	१६७९८	६.५७	१६०८५	६.६९
८	एम ए वा सो सरह	१५५९३	३.१४	९७०७	३.८०	५८८६	२.४५
९	अन्य	३५५	०.०७	१२६	०.०५	२२९	०.१०
१०	तह नभएको	४८३७	०.९८	१४०६	०.५५	३४३१	१.४३
११	तह थाहा नभएको	९२०७	१.८६	३७०५	१.४५	५५०२	२.२९
जम्मा		**४९५८७४**	**१००**	**२५५४९८**	**१००**	**२४०३७६**	**१००**

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

तालिका नं.४.४ स्थानीय तह अनुसार साक्षरता

विवरण	स्थानीय तह अनुसार साक्षरता- प्रतिशत					संस्थागत
	अन्नपूर्ण गा.पा.	माछापुच्छ्रे गा.पा.	मादी गा.पा	पोखरा म.न.पा	रुपा गा.पा	
जम्मा -%	७९.२३	८०.२६	७७.४३	८८.७२	८२.४८	९६.०९
पुरुष - %	८६.८२	८६.८५	८६.०३	९४.१८	९०.९५	९६.७५
महिला - %	७२.२३	७४.०७	६८.९६	८३.७२	७४.७८	९३.६०

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय,काठमाडौं ।

४.२ शैक्षिक संस्था

४.२.१ विद्यालय र क्याम्पस

तालिका नं. ४.५ कास्की जिल्लाका स्थानीय तह अनुसार विद्यालय संख्या

स्थानीय तहको नाम	विद्यालय संख्या			
	बाल बिकास केन्द्र	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा
मादी गा.पा.	३८	५१	०	८९
माछापुच्छ्रे गा.पा.	४९	३८	७	९४
अन्नपूर्ण गा.पा.	४९	५२	४	१०५
पोखरा म.न.पा.	२०९	२०५	२४७	६६१
रुपा गा.पा.	३२	२९	१	६२
कुल जम्मा	**३७७**	**३७५**	**२५९**	**१०११**

श्रोतः- कास्की शैक्षिक दर्पण २०८०, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ, कास्की

तालिका नं.४.६ स्थानीय तह अनुसार तहगत शिक्षक दरबन्दी विवरण संख्या

स्थानीय तहको नाम	स्वीकृत तहगत शिक्षक दरबन्दी							
	प्रा.वि.		नि.मा.वि.		मा.वि.(९-१०)		मा.वि.(११-१२)	
	दरबन्दी	राहत	दरबन्दी	राहत	दरबन्दी	राहत	दरबन्दी	राहत
मादी गा.पा.	१७४	५	५०	७	२६	१३	-	८
माछापुच्छ्रे गा.पा.	१६९	१०	३१	१८	२३	१३	-	११
अन्नपूर्ण गा.पा.	१७१	१६	३९	२२	२८	२०	२	५
पोखरा म.न.पा.	९५६	६१	२३८	७४	२८०	५३	३८	५८
रुपा गा.पा.	११८	६	२५	१०	२३	८	४	४
जम्मा	**१५८८**	**९८**	**३८३**	**१३१**	**३८०**	**१०७**	**४४**	**८६**

श्रोतः कास्की शैक्षिक दर्पण २०८०, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ, कास्की

तालिका नं.४.७ कास्की जिल्लामा स्नातक तह वा सो भन्दा माथिको तहका क्याम्पसहरु

सि.नं.	संस्थाको नाम	ठेगाना	सञ्चालित तह सम्म	विषय	सम्वन्धन प्राप्त
१	माछापुच्छ्रे शिक्षा क्याम्पास	अन्नपूर्ण २	स्नातक	शिक्षा	TU
२	गौरीशंकर क्याम्पस	पोखरा २५, हेम्जा	स्नातक	शिक्षा	TU
३	पश्चिमाञ्चल इन्जिनियरिङ क्याम्पस	पोखरा १६ लामाचौर	स्नातक	इन्जिनियरीङ्ग	TU
४	गण्डकी कलेज अफ इन्जिनियरिङ एण्ड साइन्स	पोखरा १६	स्नातक	IT sofgware Engineering	PU
५	पृथ्वीनारायण क्याम्पस	पोखरा १	स्नातकोत्तर	शिक्षा, मानविकी, व्यवस्थापन, विज्ञान	TU
६	कन्या क्याम्पस	पोखरा २ नदिपुर	स्नातक	शिक्षा, मानविकी, व्यवस्थापन,	TU
७	शिक्षा महाविद्यालय	पोखरा ११ फुलवारी	स्नातक	शिक्षा	TU
८	मणिपाल कलेज अफ मेडिकल साइन्सेस	पोखरा ११ फुलवारी	स्नातक	नर्सिङ, MBBS	KU
९	भद्रकाली क्याम्पस	पोखरा १२ कुँडडहर	स्नातक	शिक्षा,मानविकी	TU
१०	जनप्रिय वहुमुखी क्याम्पस	पोखरा ८ सिमलचौर	स्नातक	शिक्षा,मानविकी, व्यवस्थापन,	TU
११	महेन्द्र वहुमुखी क्याम्पस	पोखरा ९ नयांवजार	स्नातक	शिक्षा,मानविकी,व्यवस्थापन,	TU
१२	कालिका वहुमुखी क्याम्पस	पोखरा १४	स्नातक	शिक्षा,व्यवस्थापन,	TU

		काजिपोखरी			
१३	कालिका पब्लिक कलेज	पोखरा १० रामवजार	स्नातक	शिक्षा,व्यवस्थापन,	TU
१४	नेपाल टुरिजम एण्ड होटल मेनेजमेन्ट	पोखरा १४ छिनेडाडा	स्नातक	होटल म्यानेजमेण्ट टुरिजम	PU
१५	गुप्तेश्वर वहुमुखी क्याम्पस	पोखरा १७ छोरेपाटन	स्नातक	शिक्षा व्यवस्थापन	TU
१६	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान	पोखरा १५ ढुङ्गेसाघु	स्नातकोत्तर	वन विज्ञान	TU
१७	जनप्रकाश वहुमुखी क्याम्पस	लेखनाथ २९ भण्डारीढिक	स्नातक	शिक्षा,व्यवस्थापन,	TU
१८	लक्ष्मी आदर्श वहुमुखी क्याम्पस	पोखरा २७ शिशुवा	स्नातक	शिक्षा	TU
१९	पोखरा विश्वविद्यालय	लेखनाथ ३० खुदी	स्नातकोत्तर	मानविकी, व्यवस्थापन, इन्जिनियरीङ स्वास्थ्य विज्ञान	PU
२०	अन्नपूर्ण साइन्स कलेज फुलवारी	पोखरा ११ फुलवारी	स्नातक	विज्ञान	TU
२१	विन्ध्यावासिनी संस्कृत विद्यापिठ	पोखरा १ वगर	स्नातक	संस्कृत	नेपाल संस्कृत वि.वि.
२२	पोखरा कलेज अफ मेनेजमेन्ट	पोखरा २ नदिपुर	स्नातक	व्यवस्थापन	PU
२३	त्रिवेणी इन्टरनेसलन कलेज	लेखनाथ ७	स्नातक	व्यवस्थापन	TU
२४	शिक्षा विकास केन्द्र	पोखरा ८ सिमलचौर	स्नातक (खुल्ला)	शिक्षा १ वर्षे	PU
२५	गण्डकी आ.उ.मा.वि.	पोखरा १६ लामाचौर	GCE A Levl	विज्ञान	क्याम्ब्रिज वि.वि
२६	कश्मस इन्टरनेशनल कलेज	पोखरा ४ पालिखेचोक	GCE A Levl	विज्ञान, व्यवस्थापन	क्याम्ब्रिज वि.वि
२७	नोवेल एकेडेमी	पोखरा ८ न्यूरोड	GCE A Levl स्नातकोत्तर	विज्ञान, Non science, व्यवस्थापन	क्याम्ब्रिज वि.वि
२८	इन्फोम्याक्स कलेज	पोखरा ११, फुलवारी	स्नातकोत्तर	IT	सिक्किम मणिपाल वि.वि
२९	पोखरा इन्जिनिरयरीङ कलेज	पोखरा ८ फिर्के	स्नातकोत्तर	इन्जिनियरीङ	PU
३०	पोखरा मल्टीमोडेल कलेज	पोखरा ८ सिमलचौर	स्नातक	व्यवस्थापन, मानविकी	TU

३१	गण्डकी मेडिकल कलेज	लेखनाथ २६ अर्घो	स्नातक	MBBS	TU
३२	पोखरा कलेज अफ टेक्नोलोजी	पोखरा ८ सिमलचौर	स्नातक	BBA	PU
३३	पोखरा नर्सिङ क्याम्पस	पोखरा १० रामघाट	नर्सिङ	नर्सिङ	TU
३४	पोखरा बहुमुखी क्याम्पस	पोखरा, नयाँबजार	स्नातक	व्यवस्थापन, मानविकी	TU
३५	सरस्वती टिका बहुमुखी क्याम्पस	पोखरा ३३	स्नातक	शिक्षा, व्यवस्थापन	TU
३६	प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन कलेज, पुरनचौर	पोखरा १९, पुरनचोर	स्नातक	कृषि	कृषि तथा बन विज्ञान
३७	नरपानी कलेज अफ टेक्नोलोजी	पोखरा	स्नातक	मानविकी	TU

श्रोतः-टेलिफोन डाइरेक्ट्री, त्रि.वि. क्याम्पस संघ, पृथ्वीनारायण क्याम्पस इकाइ समिति, २०७६, पोखरा

तालिका नं.४.८ CTEVT बाट सम्वन्धन प्राप्त गरी प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन गर्ने शैक्षिक संस्थाहरु

सि.नं.	संस्थाको नाम	ठेगाना	सञ्चालित तह	विषय
१	मणिपाल कलेज अफ मेडिकल साइन्स (नर्सिङ प्रोग्राम)	पोखरा ११ फुलवारी	PCL	Nursing
२	चरक एकेडेमी (चरक हस्पिटल नर्सिङ कलेज)	पोखरा १३ कुँडहर	PCL	Nursing
३	पोखरा टेक्निकल हेल्थ मल्टिपर्पोज इन्स्टिच्यूट	पोखरा ८ फिर्के	PCL	Nursing
४	पदम नर्सिङ होम (स्कूल अफ नर्सिङ)	पोखरा ८, न्यूरोड	PCL	HA (General Medicine)
५	फिस्टेल नर्सिङ क्याम्पस	पोखरा ४ गैह्रापाटन	PCL	Nursing
६	फेवासिटी इन्स्टिच्यूट अफ मेडिकल साइन्सेस प्रा.लि	पोखरा ८ नागढुङ्गा	PCL	Nursing
७	वराह मा.वि. भेंडावारी	धिताल भेडावारी	PCL	Veterinaty
८	पोखरा इन्जिनियरिङ कलेज	पोखरा ८ फिर्के	PCL	Nursing
९	वोष्टर्न हेल्थ साइन्स एकेडेमी	पोखरा ११ रानीपौवा	PCL	Nursing (CAM)
१०	कान्तिपुर इन्स्टिच्यूट अफ हेल्थ साइन्सृस	पोखरा ८ न्यूरोड	PCL	Lab Assistance
११	पोखरा टेक्निकल ट्रेनिङ एण्ड रिसर्च सेन्टर	पोखरा ११ रानीपौवा	PCL	Nursing(CAM)
१२	पश्चिमाञ्चल प्रांविधिक शिक्षालय	पोखरा ३ नदिपुर	PCL	(CMA/ANM)
१३	IDEA (Innovative Devlopment education academy)	पोखरा ९, न्यूरोड	PCL	Radiography

१४	रिजनल कलेज अफ साइन्स एण्ड टेक्नोलोजी	पोखरा ९ नयांवजार	PCL	Lab Technician
१५	Innovative Development Education	पोखरा ९, न्यूरोड	ANM	
१६	पोखरा टुरिज्म तालिम	पोखरा- १७	PCL	Tourism
१७	आनन्द ज्योति मा.वि.	पोखरा-३१	pre-diploma	Plant science
१८	रामकोट मा.वि.	रुपा गा.पा.-७	pre-diploma	Plant science
१९	आनन्द ज्योति मा.वि.	रुपा गा.पा.	pre-diploma	Plant science
२०	विश्व शान्ती मा.वि.	रुपा गा.पा.-५	Diploma	Civil Engineering
२१	सरस्वती टिका मा.वि.	पोखरा-३३	Diploma	Civil Engineering
२२	सहिद स्मृती मा.वि.	पोखरा-१४	Diploma	Goematics Engineering

श्रोतः CTEVT, गण्डकी प्रदेश कार्यालय, पोखरा, २०८०

तालिका नं.४.९ गण्डकी प्रदेशमा कक्षा ११ र १२ सञ्चालन गर्ने विद्यालय र क्याम्पसहरुको जिल्लागत विवरण

जिल्ला	विद्यालय			क्याम्पस	कुल जम्मा
	सामुदायिक		संस्थागत		
	साधारण	प्राविधिक धार समेत सञ्चालित			
गोरखा	६२	२	१	१	६६
लमजुङ	२७	५	७	१	४०
तनहुँ	५८	४	२४	३	८९
स्याङ्जा	७७	४	१३	२	९६
कास्की	७३	५	९३	६	१७५
मनाङ	२	२	०	०	४
मुस्ताङ	१	१	०	०	२
म्याग्दी	२०	५	२	१	२८
पर्वत	३८	३	३	१	४५
बाग्लुङ	५४	९	१२	०	७५
जम्मा	**४१२**	**४०**	**१५५**	**१५**	**६२०**

श्रोतः- राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड, प्रदेश परीक्षा व्यवस्थापन कार्यालय, पोखरा, २०८०

४.२..२ पृथ्वीनारायण क्याम्पस

पृथ्वीनारायण क्याम्पस पोखरामा विद्यार्थी संख्या, प्राध्यापक र कर्मचारी यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका नं. ४.१० तहगत विद्यार्थी भर्ना विवरण (२०८० आषाढ मसान्त सम्मको)

तह	छात्र	छात्रा	जम्मा
स्नातक	५०३१	५३८९	१०४२०
स्नातकोत्तर	६२५	६३९	१२६४

जम्मा	५६५६	६०२८	११६८४

श्रोतः- पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा, वार्षिक प्रतिवेदन - २०८०

तालिका नं. ४.१२ संकायगत विद्यार्थी विवरण

संकाय/संस्थान	छात्र	छात्रा	जम्मा
शिक्षा	५८६	१४०७	१९९३
मानविकी	८६३	७४९	१६१२
कानून	७०९	४२८	११३७
व्यवस्थापक	२९३४	२९०८	५८४२
विज्ञान तथा प्रविधि	५६४	५३६	११००
जम्मा	५६५६	६०२८	११६८४

श्रोतः- पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा, वार्षिक प्रतिवेदन - २०८०

तालिका नं.४.१३ नियमित कार्यक्रम तर्फ विद्यार्थी विवरण

संकाय/संस्थान	छात्र	छात्रा	जम्मा
वि.ए.	५२१	५४४	१०६५
वि.वि. एम.	२४४१	२३०७	४७४८
वि.एड	५४९	१२९४	१८४३
वि.एस.सी.	३७०	४७०	८४०
एल.एल.वि.	५५४	१६४	७१८
एम. ए.	२९९	१९०	४८९
एम.वि.एस.	२१३	२८५	४९८
एम.एड.	३७	११३	१५०
एम.एस.सी.	१२	९	२१
जम्मा	४९९६	५३७६	१०३७२

श्रोतः- पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा, वार्षिक प्रतिवेदन - २०८०

तालिका नं.४.१४ विशेष शैक्षिक कार्यक्रम तर्फ विद्यार्थी विवरण

संकाय/संस्थान	छात्र	छात्रा	जम्मा
वि.ए. एल.एल.वि.	२६४	१५५	४१९
वि.वि. ए.	२५४	२०६	४६०
वि.सि.ए.	४३	१५	५८
वि.पि.ए.	१०	२०	३०
वि.एस.सी. सि.एस. आई.टी	१८२	५७	२३९
एम.पि.ए.	६४	४२	१०६
जम्मा	६६०	६५२	१३१२

श्रोतः- पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा, वार्षिक प्रतिवेदन - २०८०

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखराका विभिन्न संकाय एवं संस्थानहरुमा २०८० मसान्तसम्म स्थायी, अस्थायी, करार र आंशिक सेवामा कार्यरत प्रध्यापकहरुको जम्मा संख्या ४८२ रहेको छ । यी मध्ये आंशिक शिक्षक थपघट भइरहन्छ ।

तालिका नं.४.१५ प्राध्यापकहरुको विवरण

पद/योग्यता	पि.एच.डी.		एम. फिल		स्नातकोत्तर		जम्मा	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
प्राध्यापक	१४	-	१	-	२	-	१७	-
सह-प्राध्यापक	१६	-	-	-	२५	२	४१	२
उप- प्राध्यापक	९	३	१४	-	१५१	२४	१७४	२७
शिक्षण सहायक	-	-	-	-	५९	८	५९	८
आंशिक शिक्षक	-	-	-	-	-	-	११९	३५
कूल जम्मा	**३९**	**३**	**१५**	**-**	**२३७**	**३४**	**४१०**	**७२**

श्रोतः- पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा, वार्षिक प्रतिवेदन - २०८०

तालिका नं.४.१६ कर्मचारीहरुको विवरण

स्तर/श्रेणी प्रकार	पुरुष	महिला	जम्मा	कैफियत
अधिकृत स्तर	४	२	६	आ.स.नि. १
मु.कार्यालय सहायक/ का.स.	३०	१२	४२	
कार्यालय सहयोगी	२०	१४	३४	
दैनिक ज्यालादारी (विभिन्न तह)	६	६	१२	
जम्मा	६०	३४	९४	

श्रोतः- पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा, वार्षिक प्रतिवेदन - २०८०

४.२.३ पोखरा विश्वविद्यालय

तालिका नं.४.१७ पोखरा विश्वविद्यालय पोखरा स्थित क्याम्पसहरुमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या २०७९

तह	संकाय			
	व्यवस्थापन	स्वास्थ्य विज्ञान	विज्ञान तथा प्रविधि (इन्जिनियरिङ)	विकास तथा सा.इन्जिनियरिङ
स्नातक				
छात्र	३३५	१४०	९९०	१२२
छात्रा	३०७	५१९	८२	१५४
जम्मा	**६४२**	**६५९**	**१०७२**	**२७६**
स्नातकोत्तर				
छात्र	१५८	४६	२३१	१२
छात्रा	१०५	४१	१४	१६
जम्मा	**२६३**	**८७**	**२४५**	**२८**

कुल जम्मा				
छात्र	४९३	१८६	१२२१	१३४
छात्रा	४१२	५६०	९६	१७०
जम्मा	**९०५**	**७४६**	**१३१७**	**३०४**

श्रोतः- वार्षिक प्रतिवेदन २०८०, एघारौं संस्करण, पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा

४.३ सार्वजनिक पुस्तकालय

तालिका नं. ४.१८ कास्की जिल्लामा सञ्चालित सार्वजनिक पुस्तकालय/वाचानालयहरु

सि.नं.	पुस्तकालय/वाचनालयको नाम	न.पा./ गा.पा.	वार्ड नं.	टोल	सम्पर्क फोन (कोड नं.०६१)
१	पोखरा सार्वजनिक पुस्तकालय	पोखरा	८	न्यूरोड	५३२५११
२	दीप शिखा सामुदायिक पुस्तकालय	पोखरा	३०	भण्डारढिक	५६१७८३
३	सहिद स्मृति पुस्तकालय	पोखरा	५	मालेपाटन	५२२७५०
४	बुद्ध बाल घुम्ती पुस्तकालय	पोखरा	६	लेकसाइड	४६५२२८
५	गुप्तेश्वर महादेव पुस्तकालय	पोखरा	१७	छोरेपाटन	४६०५८७
६	आदर्श पुस्तकालय	पोखरा	४	गणेशटोल	
७	ज्ञान ज्योती पुस्तकालय	पोखरा	१५	रामबजार	४३००११
८	अरण्य ज्योती पुस्तकालय	पोखरा	१३	कुँडहर	५२६६५५
९	नेपाल भारत मैत्री पुस्तकालय	पोखरा	३	नदीपुर	
१०	प्रगतिशील पुस्तकालय	रुपा गा.पा.	७		

श्रोतः- पोखरा सार्वजनिक पुस्तकालय, कास्की, २०८०

४.४ खेलकूद

व्यक्तिको चौतर्फी विकासमा शारीरिक तथा मानसिक रुपमा तन्दुरुस्त रहनको लागि खेलकूदको महत्व सबै उमेर समूहका व्यक्तिहरुलाई आवश्यक पर्दछ । खेलकुद विकासको लागि कास्की जिल्ला प्रशस्त सम्भावना भएको ठाउँ हो । गण्डकी प्रदेशको केन्द्र पोखरा भएकोले राष्ट्रियस्तर देखि अन्तरराष्ट्रिय स्तरका खेलकुद प्रतियोगिता सफलतापूर्क सम्पन्न गर्न खेल पूर्वाधार रहेको छ । खेलकुद विकासको लागि विद्यालय तह देखि उच्च शिक्षा सम्म पूर्वाधार र प्रविधिमा लगानी भई रहेको र सरकारी, गैरसरकारी, नागरिक समाज, शिक्षक र विद्यार्थी सबैको सहभागिता र प्रयास रहदै आएको छ । खेलाडी उत्पादनका लागि गण्डकी विश्वविद्यालयमा खेलकुद विषयको अध्ययन भइ रहेको छ । गण्डकी प्रदेश खेलकुद परिषद् र जिल्ला खेलकूद विकास समिति कास्कीले पोखरामा खेलकुदको विकासमा अग्रणी भूमिका निभाउदै आएको छ । कास्कीमा पोखरा रंगशाला सहित धेरै खेलमैदान तथा खेलका पूर्वाधारहरु रहेका छन् ।

तालिका नं. ४.१९ कास्को जिल्लामा क्रियासील रहेका खेलकुद संघहरु

खेलकुद संघ	खेलकुद संघ	खेलकुद संघ
जिल्ला भारोत्तोलन संघ	जिल्ला तेक्वान्दो संघ	जिल्ला सितेरियो कराते संघ
जिल्ला बास्केट बल	जिल्ला लनटेनिक संघ	जिल्ला भलिबल संघ
जिल्ला हक्की संघ	जिल्ला टेबल टेनिस	जिल्ला शारीरिक शुसंगठन संघ
जिल्ला बक्सिङ संघ	जिल्ला आर्चरी संघ	जिल्ला फुटवल संघ
जिल्ला ब्याडमिन्टन संघ	जिल्ला स्क्वास संघ	जिल्ला उसु संघ
जिल्ला जुडो संघ	जिल्ला एथलेटिक्स संघ	जिल्ला कवड्डी संघ
जिल्ला सेपाकताको संघ	जिल्ला फेन्सीङ्ग संघ	जिल्ला साइक्लिङ संघ
जिल्ला कुस्ती संघ	जिल्ला ह्वयाण्डबल संघ	जिल्ला खो खो संघ
जिल्ला ट्रयाथोलन संघ	जिल्ला जिम्न्याष्टिक संघ	जिल्ला सफ्ट टेनिस संघ
जिल्ला आइ टि.एफ.तेक्वान्दो संघ	जिल्ला पौडी संघ	जिल्ला गल्फ संघ
जिल्ला प्याराग्लाइडिङ संघ	जिल्ला बुद्धिचाल संघ	जिल्ला क्रिकेट संघ
जिल्ला सुटिङ संघ	जिल्ला रग्बी संघ	जिल्ला सेभेनसाइड फुटवल संघ
जिल्ला स्ट्रोङ्गगेस्ट क्यूकोसिन कराते	जिल्ला मोआ थाई	जिल्ला सिदो कराते संघ
जिल्ला टी स्पोर्टस संघ	जिल्ला योग खेलकुद संघ	पोखरा बेसबल संघ
जिल्ला स्की संघ	जिल्ला नेटबल संघ	

श्रोतः- वार्षिक प्रतिवेदन २०८०, प्रदेश खेलकुद परिषद्, गण्डकी प्रदेश, पोखरा

खण्ड ५ स्वास्थ्य तथ्याङ्क

५.१ स्वास्थ्य कार्यालय

तालिका नं.५.१ जिल्लामा संचालित स्वास्थ्य संस्थाहरु

स्वास्थ्य संस्था	संख्या	स्वास्थ्य संस्था	संख्या
सरकारी अस्पताल	५	FCHV	१०४९
निजी र सामुदायिक अस्पताल	४०	Birthing Center	२४
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	४	BEONC	४
हेल्थ पोष्ट	४२	CEONC	५
जिल्ला आयुर्वेद केन्द्र	१	DR Center	१
आयुर्वेद औषधालय	५	DR Sub Center	३
नागरिक आयुर्वेद सेवा केन्द्र	३	Gene-export Center	३
HPC/UPH	२५	CD4 center	१
BHSC/CHU	२४	ART Center	१
PHC-ORC	१६६	HTC	१
EPI	२३०	NRH	१

श्रोतः- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७९/८०, स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं.५.२ कास्की जिल्लाका स्वास्थ्य संस्थाको सेवा सम्बन्धी विवरण

सुचकहरु	इकाई	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
क. स्वास्थ्य संस्थामा सेवा दिएको				
स्वास्थ्य संस्थामा आएका सेवाग्राहीलाई सेवा पु-याएको (प्रति दिन)	संख्या	३८८३	३१६१	३४८७
गाउँघर क्लिनिकबाट सेवा दिएको (प्रति क्लिनिक)	संख्या	२३	१८	१७
खोप क्लिनिकमा सेवा दिएको (प्रति क्लिनिक)	संख्या	२५	२२	२२
म.स्वा.स्वं.से.ले प्रति महिना सेवा पुर्याएको	संख्या	१८	१८	१७
बहिरंग सेवामा स्वास्थ्य सेवा लिन आएका नयाँ सेवाग्राही	प्रतिशत	१२७	९१	११३
ख. बाल स्वास्थ्य (खोप)				
एक वर्ष मुनिका बालबालिकालाई बि.सि.जि. खोप लगाएको	प्रतिशत	९०	७७	१२६
एक वर्ष मुनिका बालबालिकालाई डि.पि.टि.-हेप बि.-हिब खोप तेस्रो मात्रा लगाएको	प्रतिशत	६४	६७	८८
एक वर्ष मुनिका बालबालिकालाई पिसीभी खोप तेस्रो खोप तेस्रो मात्रा लगाएको	प्रतिशत	६५	७०	८८
एक वर्ष मुनिका बालबालिकालाई एफआईपिभी खोप दोस्रो मात्रा लगाएका	प्रतिशत	६२	६७	८७
१२-२३ महिनाका बालबालिकालाई जे.ई. खोप	प्रतिशत	६९	७१	९६

लगाएको				
१२-२३ महिनाका दादुरा रुबेला खोप दोस्रो मात्रा लगाएको	प्रतिशत	६४	७१	९६
१२-२३ महिनाका पूर्ण खोप पाएका बालबालिकाहरू	प्रतिशत	४३	५८	९५
गर्भवती महिलालाई टि.डि. खोप दोस्रो मात्रा तथा दोस्रो थप मात्रा लगाएका	प्रतिशत	४०	२४	६२
ड्रप आउट दर बि.सि.जि. को तुलनामा दादुरा दोस्रो मात्रा	प्रतिशत	२७	९	२९
ड्रप आउट दर डि.पि.टि.-हेप बि.-हिब पहिलो मात्राको तुलनामा डि.पि.टि.-हेप बि.-हिब तेस्रो मात्रा	प्रतिशत	३६.	-५.६	२.२
बि.सि.जि. खोप भ्याक्सनि खेर जाने दर	प्रतिशत	७२	७६	७२
डि.पि.टि.-हेप बि.-हिब (पेण्टा) खोप खेर जाने दर	प्रतिशत	१८	१९	२२
पोलियो खोप खेर जाने दर	प्रतिशत	१८	२०	२३
पि.सी.भी. खोप खेर जाने दर	प्रतिशत	११	९	१०
एफ.आई.पि.भी. खोप खेर जाने दर	प्रतिशत	२६	२६	२७
दादुरा-रुबेला खोप खेर जाने दर	प्रतिशत	४३	४४	४५
जे.ई. खोप खेर दर	प्रतिशत	४०	४१	४२
टि.डि. खोप खेर जाने दर	प्रतिशत	११	४७	२५
ग. पोषण				
१ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूको नयाँ बृद्धि अनुगमन	प्रतिशत	१०६	८७	१६७
२ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूको नयाँ बृद्धि अनुगमन	प्रतिशत	९६	७०	१२२
२ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूमा कुपोषण	प्रतिशत	०.०४	०.६	०.६
०-२३ महिनाका बालबालिकाहरूको औषत बृद्धि अनुगमन	प्रतिशत	२.८	२.६	२.६
घ. समुदायमा आधारित बालस्वास्थ्य व्यवस्थापन (नवशिशु स्याहार)				
जन्मना साथ नाभी मलम लगाएका बच्चाहरू	प्रतिशत	१००	१००	९५
२ महिना मुनिका शिशुहरूलाई व्याक्टेरियाको सम्भावित गम्भिर संक्रमण (पिएसबिआई) भएको	प्रतिशत	१६.	२.८	८.९
व्याक्टेरियाको सम्भावित गम्भिर संक्रमण (पिएसबिआई) भएको २ महिना मुनिका शिशुहरूलाई पुरा मात्रामा जेन्टामाईसिन वितरण	प्रतिशत	८	५२	८३
२ महिना मुनिका शिशुहरूको मृत्यु संख्या	संख्या	०	०	०
ङ. श्वासप्रश्वास रोग नियन्त्रण				
ए.आर.आई. नयाँ संक्रमण दर (प्रति १००० पाँच	प्रतिहजार	३५६	३४७	५०३

वर्ष मुनिका बालबालिका)				
न्यूमोनिया (सामान्य+कडा) नयाँ संक्रमण दर (प्रति १००० पाँच वर्ष मुनिका बालबालिका	प्रतिहजार	२४	१४	३०
नयाँ श्वासप्रश्वास बिरामीमा कडा न्यूमोनियाको अनुपात	प्रतिशत	०.	०.११	०
न्यूमोनिया एन्टीबायोटिकबाट उपचार गरेको (प्रति १००० पाँच वर्ष मुनिका बालबालिका)	प्रतिशत	१०४	१००	९८
ए.आर.आई. बिरामीको मृत्यु दर (५ वर्ष मुनिका बालबालिका)	संख्या	१	१	०
च. झाडापखाला रोग नियन्त्रण				
झाडापखाला नयाँ संक्रमण दर (प्रति १००० पाँच वर्ष मुनिका बालबालिका)	प्रतिहजार	१७५	१७९	२२१
नयाँ बिरामी मध्ये कडा जलवियोजन प्रतिशत (५ वर्ष मुनिका बालबालिका)	प्रतिशत	००७.	०.००	०
ओ.आर.एस. र जिङ्क चक्कीबाट उपचार प्रतिशत (५ वर्ष मुनिका बालबालिका)	प्रतिशत	९६	१००	८६
झाडापखाला बिरामीको मृत्यु दर (५ वर्ष मुनिका बालबालिका)	संख्या	०	०	०
छ. परिवार स्वास्थ्य (सुरक्षित मातृत्व)				
अनुमानित गर्भवती मध्ये प्रथम गर्भ जाँच गर्ने गर्भवती (**any time first visit)**	प्रतिशत	१९४	१२८	१०३
अनुमानित गर्भवती मध्ये चौथो गर्भ जाँच गर्ने गर्भवती	प्रतिशत	१४६	९६	७७
गर्भवती महिलाहरूले १८० चक्की आईरन चक्की पाएको	प्रतिशत	१२७	६२	६४
अनुमानित जीवित जन्म मध्ये संस्थागत सुत्केरी भएको	प्रतिशत	११६	११०	८६
अनुमानित जीवित जन्म मध्ये दक्ष प्रस्तुतीकर्मीले (स्वा.सं.+घरमा) गराएको	प्रतिशत	११६	११०	८६
जीवित जन्म मध्ये उत्तर प्रसुती कम्तीमा ३ पटक सेवा दिएको	प्रतिशत	१७	२०	३२
अनुमानित जीवित जन्म मध्ये सुत्केरी महिला (४२ दिन भित्र) लाई भिटामिन ए	प्रतिशत	३६	३७	८३
जम्मा संस्थागत प्रसुती भएका महिला मध्ये यातायात खर्च पाएका महिलाहरु	प्रतिशत	८३	९६	९६
शिशु मृत्यु	संख्या	४५	३१	२२
मातृ मृत्यु	संख्या	३	६	१३
आधारभूत गर्भपतन सेवा (MVA) औजारद्वारा गर्भपतन	संख्या	१६११	१०१३	१५७३

आधारभुत गर्भपतन सेवा (MA) औषधीद्वारा गर्भपतन	संख्या	२१९१	१९१०	२२५०
२० वर्ष मुनिका गर्भपतन सेवा लिने महिलाहरू	प्रतिशत	९५.	१४.९९	९.२६
गर्भपतनको जटिलता	संख्या	३७	१३	२७
गर्भपतन पश्चात लामो अवधिको प.नि. साधन प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	८६.	१०.२२	१७.८९
अपुरो गर्भपतन पश्चात दिईएको सेवा **PAC**	संख्या	४६४	३७८	२८२
ज. परिवार नियोजन				
प्रजनन् उमेरका महिला मध्ये प.नि नयाँ प्रयोगकर्ता प्रतिशत (All modern method)	प्रतिशत	७९.	४.४	४.२
आईयुसिडीका नयाँ प्रयोगकर्ता	संख्या	४५२	३४१	४९९
ईम्प्लान्टका नयाँ प्रयोगकर्ता	संख्या	१२५३	१७९४	१९१४
अस्थाई प.नि. साधन हाल प्रयोगकर्ता दर-CPR (WRA)	प्रतिशत	१२	१०	११
हाल प्रयोगकर्ता-कण्डम	संख्या	२८८६	२५८३	२७१५
हाल प्रयोगकर्ता-पिल्स	संख्या	१६४१	१८९६	१९०८
हाल प्रयोगकर्ता-डिपो	संख्या	१९४२	२१६९	२४९५
हाल प्रयोगकर्ता-आई.यु.सि.डि.	संख्या	६७३९	६०६०	६२५४
हाल प्रयोगकर्ता-इम्प्लाण्ट	संख्या	७२६०	७७७६	७७८५
झ. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक कार्यक्रम				
कुल महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक संख्या	संख्या	१०५०	१०५०	१०५०
आमा समूह वैठक संचालन	प्रतिशत	७७	६९	७९
ञ. औलो-कालाजार				
कालाजार पोजेटिभ विरामी	संख्या	०	०	०
जम्मा स्लाईड परीक्षण (आरडिटि समेत)	संख्या	१९७२	७४५	१३८१
मलेरिया पोजेटिभ (पिभी, पिएफ, पि मिक्स)	संख्या	४	५	७
मलेरिया पोजेटिभ (स्थानीय, आयतित) आयतित)	संख्या	४	५	७
ट. क्षयरोग				
सबै प्रकारका विरामीहरूको केश नोटिफिकेसन दर	प्रति एकलाख	८५	७८	१०८
नयाँ तथा पुनः रोग दोहोरिएका पि.बि.सि. केश नोटिफिकेसन दर	प्रति एकलाख	३६	७४	१०१
नयाँ खकार पोजिटिभ मध्ये उपचार सफलता दर	प्रतिशत	९१	९२	८६
ठ. कुष्ठरोग				
कुष्ठरोगका नयाँ विरामी दर	प्रति एकलाख	४.६	३.९	३.८
कुष्ठरोगका हाल रहेका विरामी दर	प्रति दश हजार	०.४३	०.५७	०.२९
बच्चा विरामी दर (१४ वर्ष मूनिका नयाँ विरामी मध्ये)	प्रतिशत	१५	९.५	१३
जम्मा असमर्थता भएका विरामी (दोश्रो तह नयाँ	संख्या	१	२	१

विरामी मध्ये)				
ड. एच. आई.भी./ एड्स				
गर्भवती महिलाहरुको गर्भ जाँच गर्दा एच.आई. भी. परिक्षण	प्रतिशत	६४	८०	१२४
गर्भवती महिलाहरुको एच.आई. भी. परिक्षण गर्दा पोजेटिभ भएका	संख्या	०	६	१०
ढ. उपचरात्मक सेवा				
नयाँ बहिरङ्ग विरामी	संख्या	६६८६२९	५३७४८५	६७८२३१
कूल जनसख्यामा नयाँ बहिरङ्ग विरामीको प्रतिशत	प्रतिशत	११५	९१	११३
नयाँ बहिरङ्ग विरामी मध्ये महिला विरामी	प्रतिशत	५५	५५	५६

श्रोतः- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७८/७९, स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०७९

तालिका नं.५.३ सुरक्षित गर्भपतन सम्बन्धी **(Safe Abortion Care)**

Safe Abortion Care	आर्थिक वर्ष		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
1. No of CAC (Surgical Abortion)	१०१३	१५७३	१६३३
2. No of CAC (Medical Abortion)	१९१०	२२५०	२४९०
3. Proportion of <20 yrs women receiving abortion service	१३.०३ %	९.२६ %	६.९१ %
4. No of abortion complication	१३	२७	९३
5. Proportion of Long term contraception among post abortion contraception used	२०.५७ %	१७.८९ %	२०.९२ %
6. No of PAC	३७८	२८२	८६९

श्रोतः- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७९/८०, स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. ५.४ कास्की जिल्लाको मातृ मृत्युदर र नवजात शिशु मृत्यु दर

मृत्युको अवस्था	मृत्युदर		
	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
मातृ मृत्यु (प्रति लाख)	६	१३	७
नवजात शिशु मृत्यु,,संख्या	३१	२२	१२३

श्रोतः- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७९/८०, स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. ५.५ **HIV/AIDS Control** सम्बन्धी विवरण

विवरण	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
उपचार गरेका व्यक्ति संख्या	३५०१	९८४९	५११३
नयाँ HIV +ve विरामी संख्या	१४२	१६८	१७९
ART स्वास्थ्य सेवा लिएका	१२७९	१३४६	१४२५

श्रोतः- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७९/८०, स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. ५.६ उपचार गरेका प्रमुख १० स्वास्थ्य समस्याहरु

सि.नं.	अस्वस्थ हुनुको कारण	जम्मा new OPD मध्ये %	प्राथमिकता क्रम
१	Cough	९.५६	१
२	General Examination	४.९७	२
३	Gastritis (APD)	४.१०	३
४	Hypertension	३.७१	४
५	Headache	३.२६	५
६	Upper Respiratory Tract Infection (URTI) Cases	३.२०	६
७	Diabetes Mellitus (DM) Cases	२.८३	७
८	Fever	२.३४	८
९	ARI/Lower Respiratory Tract Infection (LRTI) Cases	२.०३	९
१०	Abdominal Pain	१.९३	१०

श्रोतः- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७९/८०, स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०८०

५.२ पश्चिमाञ्चल गण्डकी अस्पताल

तालिका नं.५.७ **Human Resource**

S.N	Posts	Government		Internal		Currently Available	
		Sanctioned Post	Fulfilled	Sanctioned Post	Fulfilled	Government	Internal
1	Specialized Doctor	54	26	5	2	34	2
2	Medical officer	45	20	40	22	138	22
3	Nursing officer and above	4	3	0	0	9	0
4	Staff Nurse	100	65	70	69	65	104
5	ANM	4	4	12	12	4	12
6	HA/AHW	13	9	10	10	9	11
7	Radiographer/Dark room Assistant	12	7	2	2	7	2
8	Lab technician /Assistant	10	7	7	7	7	12
9	Medical Record Officer/Assistant	4	2	0	0	3	0
10	Administrative Staffs	9	9	18	18	10	17
11	Other Technical Staffs	21	8	20	15	12	48
12	Helper/Driver	25	5	116	108	5	138
Total		**301**	**165**	**300**	**265**	**303**	**368**

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं.५.८ **Hospital Statistics**

S. N	Contents	Fiscal Year		
		2077/078	2078/079	2079/080
1	Total Number of OPD Cases	130454	272359	356402
2	Total Number of Emergency Cases	26033	40739	54971
3	Total Number of Inpatients	14228	20466	22684
4	Total Number of Lab Services Provided	943553	1745257	1627191
5	Total Number of Hospital Services Provided	156487	313098	411373
6	Total Number of Delivery Conducted	5346	7840	8915
7	Total Surgery Cases	4184	7203	9690
8	Number of CAC Services Provided	172	256	405
9	Total Maternal Deaths	5	9	1
10	Total Hospital Deaths	484	493	304

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं. ५.९ **Department wise Service (F/Y 2079/080)**

S.N	OPD Service			Inpatients Service		
	Department	**No.**	**Percent**	**Wards**	**No.**	**Percent**
1	Medical	117205	28.5	Maternity	9431	41.6
2	Orthopedic	42830	10.4	Surgery	3327	14.7
3	Antenatal	42619	10.4	Medical	2472	10.9
4	Paediatric	30314	7.4	Pediatric	2036	9
5	Surgery	25601	6.2	NICU	1802	7.9
6	Gynaecology	23309	5.7	Orthopedic	1529	6.7
7	ENT	22215	5.4	Gynaecology	1157	5.1
8	Dental	19142	4.7	ENT	406	1.8
9	Dermatology	11831	2.9	ICU	293	1.3
10	Psychiatric	8635	2.1	PICU	90	0.4
11	Urology	4839	1.2	COVID	43	0.2
12	Neuro-Surgery	3385	0.8			
13	Gastrology	858	0.2			
14	Nephrology	642	0.2			

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं.५.१० **Hospital Indicators**

S.N	Indicators	F/Y 2077/078	F/Y 2078/079	F/Y 2079/080
1	Total OPD Visits as % of Total Population	5.2	10.96	14.5
2	% of Emergency Visits Among Total hospital Visits	16.63	13.01	13.4
3	Bed Occupancy Rate	46.86	62.8	74

4	Delivery Conducted as a % of Expected Pregnancy	7.9	15.95	18.8
6	Death Rate among In-patients	3.4	2.4	1.3
8	% of Major Surgery among Total Surgery Cases	69.67	64.89	63.4
9	Doctor: In-patient Ratio	1:76	1:104	1:109
10	Doctor: Out patient Ratio	1:701	1:1390	1:1650
11	Nurse: In-patient Ratio	1:65	1:105	1:122
12	Outpatient Sex Ratio	31	38	58
13	Inpatient Sex Ratio	48	31	45
14	Deaths within 48 hours of admission	13	114	64
15	Deaths after 48 hours of admission	79	379	242
16	Average number of Radiographic Image	177	340	514
17	Average Number of Laboratory Tests	2585	4782	4458
18	Bed occupancy Rate	46.86	62.8	74.0
19	Average Length of Stay	4.1	3.95	3.89
20	Bed Turnover Rate	42	58	69
21	Bed Turnover Interval	4.6	2.3	1.4
22	% of Surgeries among inpatients	29	29	32

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं.५.११ **Department wise Operation in F/Y 2079/080**

S.N	Department	Major	Intermediate	Minor	Total
1	OBS/Gynae	3103	4	2194	5301
2	Surgery	1989	223	448	2660
3	Orthopedic	870	241	66	1177
4	ENT	153	0	79	232
5	Dental	30	3	2194	2233
Total		**6145**	**477**	**3068**	**9690**

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं. ५.१२ **Top 10 Morbidity Among Inpatients**

S.N	**F/Y 2077/078**		**F/Y 2078/079**		**F/Y 2079/080**	
	Disease	No. of Patients	Disease	No. of Patients	Disease	No. of Patients
1	COVID-19	1336	Bac.Sepsis	1024	Bac. Sepsis	1146
2	Bac.Sepsis	532	COVID-19	900	Appendicitis	607

3	Pneumonia	352	Pneumonia	625	Pneumonia	599
4	Appendicitis	346	Appendicitis	570	Hernia	423
5	Kidney Disease	225	NNJ	339	Cholelithiasis	414
6	COPD	190	Abortion	302	NNJ	394
7	Cholelithiasis	178	COPD	286	Abortion	380
8	Inguinal Hernia	154	ARI	274	COPD	376
9	AGE	145	Kidney Disease	265	Kidney Disease	315
10	NNJ	139	Fever	263	Thalasaemia	283

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं.५.१३ Top Ten Mortality Among Inpatients

S.N	F/Y 077/078		F/Y 078/079		F/Y 079/080	
	Disease	No. of Patients	Disease	No. of Patients	Disease	No. of Patients
1	COVID-19	228	COVID-19	161	Sepsis	118
2	Pneumonia	36	Bac.Sepsis	69	Heart Disease	27
3	Bac.Sepsis	34	Pneumonia	26	Pneumonia	22
4	LBW	24	COPD	22	Resp.distress of Newborn	13
5	Kidney Disease	18	Heart Disease	22	COPD	13
6	Liver Disease	17	Birth Asphyxia	17	LBW	12
7	Birth Asphyxia	16	Liver Disease	16	Kidney Disease	11
8	COPD	15	LBW	13	Brain Haemorrhage	11
9	Stroke	7	Septicaemia	11	Liver Disease	10
10	Septicaemia	5	Kidney Disease	9	NNJ	7

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं. ५.१४ Hospital Delivery Statistics

Description	F/Y 2077/078	F/Y 2078/079	F/Y 2079/080
No. of Deliveries	5346	7840	8915
No. of Normal Deliveries	3496	5268	5744
No. of Assisted Deliveries (Complicated)	129	113	225
No. of LSCS	1700	2414	2922
LSCS %	31.79	30.79	32.8
Breech	21	45	35
No. of Maternal Deaths	5	9	1
No. of Perinatal Deaths	180	215	174
No. of Early Neonatal Deaths	67	94	78
No. of Late Neonatal Deaths	2	15	34
No. of Still Birth	113	121	96

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं. ५.१५ Free Health Service

F/Y	EMERGENCY	OPD	INDOOR
2077/078	1356	1321	1154
078/079	2464	2094	1603

2079/080	2467	1509	4962

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं.५.१६ **Free Health Service**

Total Number of Patients Taken Free Services By Gender				Total Exempted Amount (in Rs)
F/Y	Male	Female	Total	
2077/078	2108	1723	3831	69,78,525
2078/079	3634	2527	6161	1,04,96,953
2079/080	5704	3234	8938	1,15,37,525

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

तालिका नं. ५.१७ **Immunization Dataset (F/Y 2079/080)**

Type	**Stage**	**Immunized No.**	**Received Dose**	**Expenditure**
B.C.G.		7067	19740	7169
D.P.T-Hep B	First	1353	6190	3500
	Second	1058		
	Third	1034		
Polio (OPV)	First	1353	6210	3500
	Second	1058		
	Third	1034		
P.C.V.	First	1352	6956	3413
	Second	1058		
	Third	911		
Rota	First	1353	5208	2311
	Second	1058		
F.I.P.V	First	870	4449	1490
	Second	586		
Measles/ Rubella	First	911	3830	1658
	Second	671		
J.E 12 Months		776	2115	800

Source:- Western Regional Hospital Pokhara,Kaski, 2080

५.३ मातृ शिशु मितेरी अस्पताल

तालिका नं.५.१८ उपचार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	विवरण (Description)	आर्थिक वर्ष अनुसार संख्या		
		2077/78	2078/79	2079/80
1	Master Registred Patient	22666	35756	46915
2	Total Number of OPD	12734	16973	25915
3	Total Number of Emergency cases	2437	3375	3075
4	Total Number of Inpatients Discharged	1079	1297	1254
5	Total Number of Lab tests	91990	138276	155391

6	No of Normal spontaneous Delivery	468	408	533
7	Forcep/vaccume	5	4	6
8	No of C/S Delivery	236	115	177
9	Total Deliveries	709	527	716
10	Referral Cases (Out) Total	1256	3701	4794
11	Still birth mascerated	1	0	3
12	Health insurance Patient	12952	23474	31696
13	Breast care massage	13	25	28
14	1st ANC	727	1054	885
15	4 times ANC	397	358	437

श्रोतः- वार्षिक स्थिति प्रतिवेदन आ.व. २०७९/८०, मातृशिशु मितेरी अस्पताल, कास्की, २०८०

५.४ गण्डकी आयुर्वेद औषधालय

तालिका नं. ५.१९ गण्डकी आयुर्वेद औषधालयमा सेवा लिएका विरामीहरुको संख्या

सि.नं.	सेवाहरु	आ.व. २०७६/७७	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९
१	OPD विरामी	१३३७१	१६०८१	२१२५४
२	स्तनपायी आमा सेवा कार्यक्रम	२१०	९९	२९८
३	जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य प्रबर्धन कार्यक्रम	४०८	४८१	१२७१
४	पंचक्रम कार्यक्रम	२२८	२१८	३३०६
५	गाउँघर कार्यक्रम	५८०	४२२	२०१७
६	निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर	०	१९२	१७८
७	स्वस्थ जीवन कार्यक्रम	४०	६७२	११८
८	अकुपेञ्चर र अन्य	११९	०	११०७
१०	प्रयोगशाला परिक्षण	१००	१५८	५५०

श्रोतः गण्डकी आयुर्वेद औषधालय, पोखरा, २०७९

तालिका नं. ५.२० गण्डकी आयुर्वेद औषधालयबाट सेवा लिएका प्रमुख १० रोगहरु

आ.व. २०७८/७९		आ.व. २०७९/८०	
रोगको नाम	संख्या	रोगको नाम	संख्या
अम्लपित्त	२८०६	APD	५०४९
वातज व्याधि	२०४२	Respiratory Disorder -Cough	४२७
उदररोग	१८७५	Gudavikar-Haemrrhoids	४०९
श्वास प्रश्वास	९९४	Skeleto-muscalar and Nervous System -osteoarthritis	३७७
स्त्री प्रसुति	७३३	Paediatric-Disorder	३३९
उर्ध्व जत्रुगत रोग	६६९	Blood pressure Disorder- Hypertension	३०४
वातरक्त	४९६	Gout	३०२

बालरोग	४३०	Respiratory Disorder-Asthama and COPD	२९३
आमवात	४१३	Skeleto-muscular and Nervous System- Lumbago	२५९
रक्तचाप	४०३	Blood pressure Disorder - hypotension	२४६

श्रोतः वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनहरु, गण्डकी आयुर्वेद औषधालय, पोखरा, २०८०

५.५ क्षयरोग उपचार केन्द्र

तालिका नं. ५.२१ गत ३ आर्थिक वर्षको क्षयरोग उपचार सम्बन्धी विवरण

आ.व.	PBC	PCD	EP	Re-treatment	EP-Re Lapse	DR	Grand Total
२०७९/८०	३७४	१५२	२८७	१०२	१४	१५	**९४४**
२०७८/७९	४२०	११९	२६६	१३५	८	१९	**९६७**
२०७७/७८	२९२	२८	२५१	६०	१४	१७	**६६२**

श्रोतः- क्षयरोग उपचार केन्द्र,पोखरा,२०८०

५.६ स्वास्थ्य सम्बन्धी पूर्वाधार

तालिका नं.५.२२ कास्की जिल्लामा सञ्चालनमा रहेका अस्पतालको विवरण

क्र.सं.	अस्पतालको नाम	फोन नं.
१	पश्चिमाञ्चल गण्डकी अस्पताल, रामघाट	०६१-५२००६७,५३२६५८
२	संक्रामक तथा सरुवा रोग अस्पताल, पोखरा-३० मोहरिया	०६१-५६४३६६
३	गण्डकी आयुर्वेद औषधालय, लेखनाथ	०६१-५६०५२८
४	मणिपाल शिक्षण अस्पताल, फूलबारी	०६१-५३७९४४,५२६४१६
५	कुष्ठरोग अस्पताल, हरियोखर्क	०६१-४३०३४२
६	हिमालय आँखा अस्पताल, घारीपाटन	०६१-४६११६८,४६०४५८
७	फेवा सिटी हस्पिटल, नागढुङ्गा	०६१-५३२६८५
८	गण्डकी मेडिकल कलेज, नयाँबजार	०६१-५३८५९५
९	पद्म नर्सिङ होम, न्यूरोड	०६१-५२०१५९
१०	फिस्टेल हस्पिटल, गैरापाटन	०६१-५२८५९५
११	मेट्रोसिटी हस्पिटल, सृजनाचोक	०६१-५२२६४८,५३७९३२
१२	कास्की सेवा हस्पिटल	०६१-५२४१६२
१३	पोखरा हस्पिटल, बुद्धचोक	०६१-५२१९२४,५२८२४३
१४	कान्तीपुर डेन्टल अस्पताल, न्यूरोड	०६१-५३०७२५
१५	ॐ हस्पिटल, महेन्द्रपुल	०६१-५३४००७,५३४५६६,५३४५७७
१६	क्षेत्रीय क्षयरोग उपचार केन्द्र, भेटनरी मार्ग	०६१-५२१०६४,५२१०६५
१७	सेवा हस्पिटल तथा रिसर्च सेन्टर, भेटनरी मार्ग	०६१-५२८१६२,५२८१६१
१८	मोडेल हस्पिटल, न्यूरोड	०६१-५२७५४२
१९	सहारा हस्पिटल, बाग्लुङ बस पार्क	०६१-५३९८५८,५३९८७८
२०	नमस्ते अस्पताल, विरौटा	०६१-५६६४३८

२१	लेकसिटी हस्पिटल, बगालेटोल	०६१-५३३३०३
२२	चरक मेमोरियल हस्पिटल, नागढुङ्गा	०६१-५३५९९९
२३	बि.जी. हस्पिटल	०६१-५३८९७५
२४	सिवेक हस्पिटल	०६१-४६३०८२
२५	एबी केयर एण्ड पुनर्स्थापना केन्द्र	०६१-४१२२३०
२६	स्पा वि.एन डी. हस्पिटल	०६१-५२१४०८
२७	पार्क लेण्ड हस्पिटल, अमरसिंहचोक	०६१-४३१३८०
२८	युआरएल हस्पिटल	०६१-५२०५०३,५४०५०३
२९	रिजनल हस्पिटल प्रा.लि., जिरो कि.मी.	०६१-५४१०८५,५३३२३१
३०	पश्चिमाञ्चल सामुदायिक अस्पताल, बसपार्क	०६१-५३८८८८
३१	स्पर्श आर्वेदिक अस्पताल	०६१-५३१८२८
३२	ए.एण्ड बी. इन्टरनेशनल हस्पिटल, विन्दबासिनी	०६१-४१२५१२
३३	मातृशिशु मितेरी हस्पिटल, बाटुलेचौर	०६१-४४०५३४
३४	साई अर्चना हस्पिटल	०६१-५४१५८७
३५	लेखनाथ सिटी हस्पिटल, बुढीबजार	०६१-४१११६७
३६	विभुति हेल्थ केअर प्रा.लि.	०६१-४६७१८८,४६७१९०
३७	सैनिक अस्पताल, रानीपौवा	
३८	गण्डकी प्रदेश प्रहरी अस्पताल, मुस्ताङचोक	
३९	ग्यालक्सी हस्पिटल प्रा.लि.,उत्तमचोक	०६१४३०५११
४०	आरोग्यधाम होमोप्याथिक हस्पिटल प्रा.लि., इन्द्रचोक	०६१-४३२२४२,४३०२४२
४१	फ्यामिली होमोप्याथिक एण्ड आयुर्वेदिक हस्पिटल इन्द्रचोक	०६१-४३२६०४
४२	दिर्घायु पोखरा हस्पिटल प्रा.लि., पृथ्वीचोक	०६१-५३१५०३
४३	अन्नपूर्ण बाल तथा महिला अस्पताल, शिवालयचोक	०६१-५७७७७४
४४	हेम्जा हस्पिटल एण्ड रिसर्च सेन्टर, हेम्जा	०६१-४०००५५
४५	जिनो डक्टर्स सेन्टर	०६१-५१४९१५
४६	पोखरा नाक, कान, घाँटी अस्पताल प्रा.लि.	०६१-५७१२६१

श्रोतः- सामाजिक विकास तथा स्वास्थ्य मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश, पोखरा,२०८०

तालिका नं.५.२३ पोलिकिल्निक सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	नाम	ठेगाना
१	एडभान्स पोलिक्लिनिक	पोखरा ९ न्यूरोड
२	सनसाइन हेल्थ सेन्टर प्रा.लि.	पोखरा ८
३	सिदार्थ पोलिक्लिनिक	पोखरा ४
४	रन्त पोलिक्लिनिक	पोखरा ८
५	जिनो डक्टर्स पोलिक्लिनिक	पोखरा १
६	सार्दीखोला पोलिक्लिनिक	बगर १

७	युनिकन पोलिक्लिनिक	पोखरा ९ न्यूरोड
८	नरहरी पोलिक्लिनिक	पोखरा १०
९	अत्सर पोलिक्लिनिक	पो.ले.म.न.पा.१२
१०	सुभविहानी पोलिक्लिनिक	पोखरा ९ न्यूरोड
११	सिदार्थ युवा पोलिक्लिनिक	पोखरा ४
१२	कास्की मेडीकेयर पोलिक्लिनिक	पोखरा १०
१३	पोखरा पोलिक्लिनिक एण्ड डाइगोनोष्टिक सेन्टर	पोखरा ३
१४	काहुँखोला पोलिक्लिनिक	पोखरा १३
१५	पुनीकन पोलिक्लिनिक	
१६	ममता पोलिक्लिनिक	लेखनाथ शिशुवा
१७	आसर पोलिक्लिनिक	लेखनाथ १२
१८	हेम्जा पोलिक्लिनिक	हेम्जा
१९	समृद्दी पोलिक्लिनिक	लेखनाथ १३
२०	उपचार पोलिक्लिनिक	पोखरा १२

श्रोतः- स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०७७

तालिका नं.५.२४ डेन्टल क्लिनिक सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	नाम	ठेगाना
१	पश्चिमाञ्चल डेण्टल होम	नयाँबजार पोखरा
२	विन्दबासिनि डेण्टल क्लिनिक	पोखरा १७
३	डल्फिन डेण्टल प्रा.लि. पोखरा	पोखरा
४	लोटस डेण्टल प्रा.लि.	पोखरा
५	अस्ट डेण्टल क्लिनिक	पोखरा ४
६	माता मनकामना डेन्टल प्रा.लि.	न्यूरोड पोखरा
७	अमरसिंह डेण्टल क्लिनिक	पोखरा १०
८	गण्डकी डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
९	सगरमाथा डेन्टल कियर सेन्टर	पोखरा
१०	कान्तिपुर डेन्टल अस्पताल	न्यूरोड पोखरा
११	सत्यसाही डेन्टल क्लिनिक	पोखरा १
१२	कन्चन डेन्टल होम	पोखरा
१३	पृथ्वी डेन्टल केयर सेन्टर	पोखरा ८
१४	अकिट डेन्टल एण्ड अर्थोपेदिक सेन्टर	पोखरा ११
१५	फेवा डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा ४
१६	सफल डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	राम बजार
१७	सग्रीला डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा २
१८	पद्मश्री डेन्टल होम	पोखरा ९

१९	सिटी डेन्टल क्लिनिक	गणेशटोल
२०	चरक डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
२१	फेवा डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ८
२२	ग्रीन लाइफ डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	बगर
२३	माछापुच्छे डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
२४	नाइस डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा ४
२५	इस्माल डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा
२६	सिटी ओरल डेन्टल स्जरी	पोखरा ९
२७	एस. स्माइल डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ४
२८	मेश्राक घान्द्रुक डेन्टल क्लिनिक	बगर १
२९	नमस्ते डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ८
३०	बिरौटा डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा १७
३१	ब्राइट डेन्टल हाउस प्रा.लि	पोखरा १
३२	वि.वि डेन्टल क्लिनिक	पोखरा १
३३	न्यु सुबिधा डेन्टल केयर सेन्टर	पृथ्वीचोक
३४	ऐपोलो डेन्टल क्लिनिक	लेखनथ २६
३५	ह्यापी डेन्टल क्लिनिक	बगर २
३६	न्यु गण्डकी डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
३७	महेन्द्रपुल डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
३८	गण्डकी डेन्टल क्लिनिक	महेन्द्पुल ९
३९	गरिमा डेन्टल क्लिनिक	पोखरा १०
४०	आर.एल रेत्वेकरी डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
४१	माताभद्रकाली डेन्टल क्लिनिक	पोखरा १३
४२	ब्राइटर डेन्टल हाउस प्रा.लि	पोखरा १
४३	माछापुच्छे डेन्टल सर्भिस	पोखरा ९
४४	एडभान्स डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा १३
४५	माउन्ट अन्नपुर्ण डेन्टल	बगर १
४६	अमृत डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ३०
४७	डाइनामिक डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
४८	ओरल डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
४९	डकटर्स डेन्टल एण्ड मपोरिमेन्ट सेन्टर	पोखरा ९
५०	बनिस डेन्टल क्लिनिक	लेखनथ ७
५१	सिद्धार्थ डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
५२	पर्फेट डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा ४
५३	प्राइम डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा ४
५४	बिन्दाबासिनी डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा १७

५५	पश्चिमाञ्चल डेण्टल होम	पोखरा ९
५६	सफल डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा १५
५७	आर्कड डेन्टल एण्ड आवयोटिक सेन्टर	पोखरा ११
५८	फेमिलि डेन्टल क्लिनिक सेन्टर	पोखरा ९
५९	आर.के हिमाल डेन्टल क्लिनिक	पोखरा ९
६०	मेसुक घान्द्रुक डेन्टल क्लिनिक	पोखरा १५
६१	जितो डेन्टल क्लिनिक	बगर १
६२	शंकर डेन्टल क्लिनिक	बगर १

श्रोतः- स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०७७

तालिका नं.५.२५ स्वास्थ्य क्लिनिक सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	नाम	ठेगाना
१	कृतिका पोखरा किड्नी सेन्टर	महेन्द्रपुल
२	रिजुभा स्कीन कियर सेन्टर	पोखरा ८
३	विभु फर्मा स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ९
४	बिभुती हेन्थ क्लिनिक	पोखरा १७
५	सिव स्वर्णाक क्लिनिक	पोखरा ९
६	सफल मेडिकल स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ४
७	काफ्ले मेडिकल स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १
८	बगर हेल्थ क्लिनिक	पोखरा १
९	सुन्दर पोखरा फार्मेसी स्वास्थ्य क्लिनिक	महेन्द्रपुल
१०	रुपा स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ७
११	नेशनल बाथरोग स्वास्थ्य क्लिनिक	महेन्द्रपुल
१२	शंकर हेल्थ कियर सेन्टर प्रा.लि	पोखरा
१३	कालीगण्डकी मेडिकल फार्म स्वास्थ्य क्लिनिक	महेन्द्रपुल
१४	सभागृह मेडिकल प्रा.लि स्वास्थ्य क्लिनिक	सभागृह
१५	साहारा इन्टरनेशनल स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ५
१६	इन्टरनेशनल मेडकियर एण्ड सेन्टर	पोखरा ६
१७	निदान स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १०
१८	चिरायु मेडिकल हल स्वास्थ्य क्लिनिक	न्युरोड
१९	पोखरा क्यान्सर कियर सेन्टर	न्युरोड
२०	अचार स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ८
२१	नेपाल डाइगोनोष्टिक स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ९
२२	पोखरा सुपर स्पेसलिष्टिक स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ८
२३	आयुस फार्मेसी स्वास्थ्य क्लिनिक	महेन्द्रपुल
२४	मेघा कार्डियो कियर सेन्टर एण्ड ल्याव क्लिनिक	पोखरा ९

२५	पोखरा डाइवेटिस एण्ड थाईराड क्लिनिक	पोखरा ८
२६	इन्टरनेशनल मेडकियर एण्ड सेन्टर	पोखरा ९
२७	ग्लोबल हेल्थ कियर स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ६
२८	गोरखा मेडिकल स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ९
२९	न्यो अर्थो स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ९
३०	जिनो स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १
३१	पोखरा साइनिङ हेल्थ क्निनीक	पोखरा १
३२	पोखरा आयुर्वेदिक स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १
३३	नेपाल परिवार नियोजन संघ, कास्की	पोखरा
३४	युनि चाइनिज अकुपङचर स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ५
३५	आ.र स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १०
३६	डाइवेटिस एण्ड इन्डोसकपी कियर सेन्टर	पोखरा ८
३७	कायाकल्प डाइट स्कीनिक स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ९
३८	निरज स्वास्थ्य क्लिनिक, फार्मेसी	पोखरा ९
३९	ममता स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ८
४०	ग्लोबल मेडिको फर्मा स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १
४१	उज्यालो भविष्य मेरी प्रजनन् स्वास्थ्य केन्द्र	पोखरा ९
४२	सुनौलो परिवार नेपाल	पोखरा ८
४३	सभागृह मेडिको क्लिनिक एण्ड डाइगोनोस्टिक सेन्टर	पोखरा ८
४४	हेल्थ एण्ड लाइफ स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ११
४५	सृजना मेडिकल स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १६
४६	एभरेष्ट हेल्थ केयर सेन्टर	पोखरा ८
४७	सिटि लाईट स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ९
४८	स्याङजा स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ९
४९	आविष्कार इ.एन.टि बिगर स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १०
५०	काफ्ले मेडिकल स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा ३१
५१	आर्चाय स्वास्थ्य क्लिनिक	पोखरा १९
५२	अन्नपूर्ण सिटी क्लिनिक प्रा.लि.	पोखरा ९

श्रोतः- स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०७७

तालिका नं. ५.२६ एक्स रे सेवा सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	नाम	ठेगाना
१	पोखरा एम.आर.आइ एण्ड डाइगोनोष्टिक सेन्टर प्रा.लि	पोखरा ९
२	माछापुच्छ्रे इमेजीङ सेन्टर	पोखरा ९
३	फिस्टेल इमेजीङ सेन्टर	पोखरा ४
४	गण्डकी इमेजीङ सेन्टर	पोखरा ९

५	हेल्थ क्लिनीक एण्ड डाइगोनोष्टिक सेन्टर	पोखरा ८
६	फिस्टेल इमेजीङ एण्ड डाइगोनोष्टिक सेन्टर	पोखरा ९
७	गण्डकी डाइगोनोष्टिक सेन्टर	पोखरा १०

श्रोतः- स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०७७

तालिका नं.५.२७ ल्याव प्याथोलोजी सेवा सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	नाम	ठेगाना
१	लाईफ केयर डाईगोनोसिस सेन्टर	पोखरा
२	एस सि ल्यावरोटरी	महेन्द्रपुल
३	मेट्रो प्याथोलोजी	सृजनाचोक
४	साही अर्चना प्याथोलोजि क्लिनिक	पोखरा ११
५	युनाईटेड रिफरेन्स ल्यावरोटरी	न्यूरोड पोखरा
६	हेल्थ केयर ल्यावरोटरी	पोखरा १०
७	पश्चिमाञ्चल प्याथोलोजि सेन्टर	पोखरा १०
८	लाईफ चेक प्याथोलोजि	पोखरा ४
९	एडभान्स ल्याव एण्ड रिसर्च सेन्टर	महेन्द्रपुल
१०	सोस्तिक रिफरल ल्यावरोटरी	पोखरा १०
११	लाईफ चेक प्याथोलोजि	पोखरा ९
१२	बि आर प्याथोलोजि	पोखरा ९
१३	बाबरा हेल्थ एण्ड प्याथोलोजि	पोखरा ८
१४	हेल्थ केयर प्याथोलोजि	पोखरा १०
१५	पोखरा हेल्थ केयर सेन्टर प्रा.लि.	पोखरा १
१६	एडभान्स ल्याव	पोखरा ९
१७	नमस्ते ल्यावरोटरी सर्भिस	पोखरा १६
१८	URL प्याथोलोजि	न्यूरोड
१९	NRL प्याथोलोजि	न्यूरोड
२०	एडभान्स ल्याव	महेन्द्रपुल
२१	अन्नपूर्ण पाथ ल्याब प्रा.लि.	महेन्द्रपुल

श्रोतः- स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की, २०७७

एम्बुलेन्स

कास्की जिल्लाको पोखरा महानगरपालिकामा ३६ वटा, अन्नपूर्ण गा.पा.मा १ वटा, मादी गा.पा.मा २ वटा र रुपा गा.पा. मा १ वटा गरी जम्मा ४० वटा एम्बुलेन्स जिल्लामा चालु अवस्थामा रहेको पाईन्छ ।

खण्ड ६ आर्थिक क्रियाकलाप र रोजगारी

६.१ आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको जनसंख्यालाई आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मानी देहायका तालिकाहरुमा विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.६.१ आर्थिक काम गरेको अवधिका आधारमा जनसंख्याको वितरण

विवरण	संख्या/प्रतिशत	६ महिना वा सो भन्दा बढी काम गरेको	३ देखि ६ महिना काम गरेको	३ महिना भन्दा कम काम गरेको	कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको
जम्मा	५१६७८३	१९९३४३	४०२९५	४४१०१	२३३०४४
	१००	३८.६	७.८	८.५	४५.१
पुरुष	२४७५६९	११८६१४	१५३१०	१६७४१	९६९०४
	१००	४७.९	६.२	६.८	३९.१
महिला	२६९२१४	८०७२९	२४९८५	२७३६०	१३६१४०
	१००	३०.०	९.३	१०.२	५०.६

श्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं.६.२ आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता अनुसारको जनसंख्या

विवरण			जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या			५१६७८३	१००	२४७५६९	४७.९	२६९२१४	५२.१
आर्थिक रुपले सक्रिय	अक्सर सक्रिय	अक्सर रोजगार	२०३०५२	९१.३	१२०२८०	९२.६	८२७७२	८९.६
		अक्सर बेरोजगार	१९२८४	८.७	९६५३	७.४	९६३१	१०.४
	अक्सर निस्क्रिय		७८९५९	२६.२	२९०७५	१८.३	४९८८४	३५.१
आर्थिक रुपले निस्क्रिय			२०४६१३	३९.६	८४०४०	३३.९	१२०५७३	४४.८
आर्थिक क्रियाकलाप नखुलेको			१०८७५	२.१	४५२१	१.८	६३५४	२.४

श्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं. ६.३ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशा मुख्य पेशा अनुसारको विवरण

आर्थिक कामको पेशागत क्षेत्र	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
जम्मा	२८३७३९	१००	१५०६६५	१००	१३३०७४	१००
सैनिक अधिकारी	२५८८	०.९	२३७४	१.६	२१४	०.२
व्यस्थापकहरु	३६५५६	१२.९	२२९६०	१५.२	१३५९६	१०.२
पेशाविद्हरु	१७३७९	६.१	९३६७	६.२	८०१२	६.०
प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्हरु	९४३३	३.३	५५६१	३.७	३८७२	२.९

कार्यालय सहायकहरु	६८६७	२.४	३१३९	२.१	३७२८	२.८
सेवा तथा वस्तु विक्री गर्ने कामदार	२७६२४	९.७	१६०८१	१०.७	११५४३	८.७
कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरु	६८२८३	२४.१	२९६०९	१९.७	३८६७४	२९.१
शिल्पकला तथा कालिगढ र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरु	२३३५९	८.२	१८३८०	१२.२	४९७९	३.७
यन्त्र तथा मेशिन अपरेटर र जडान गर्ने कामदारहरु	११९९५	४.२	११४३७	७.६	५५८	०.४
सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरु	७८६२०	२७.७	३१२४८	२०.७	४७३७२	३५.६
उल्लेख नभएका	१०३५	०.४	५०९	०.३	५२६	०.४

श्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं. ६.४ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशा मुख्य औद्योगिक क्षेत्र अनुसारको विवरण

आर्थिक कामको औद्योगिक क्षेत्र	जम्मा	प्रतिशत	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत
जम्मा	२८३७३९	१००	१५०६६५	१००	१३३०७४	१००
कृषि, वन तथा माछापालन	९०३०८	३१.८	३९४८३	२६.२	५०८२५	३८.१९
खानी तथा उत्खनन्	१२९८	०.५	८०९	०.५	४८९	०.३७
औद्योगिक उत्पादन	१३९११	४.९	९३३०	६.२	४५८१	३.४४
विद्युत, ग्याँस, वाफ तथा वातानुकूलित आपूर्ति सेवा	१२४०	०.४	१०३६	०.७	२०४	०.१५
पानीको आपूर्ति, ढल निकास, फोहोर व्यवस्थापन तथा पुनःउत्पादनका क्रियाकलापहरू	१३५५	०.५	९६९	०.६	३८६	०.२९
निर्माण	३०७५२	१०.८	१९९३८	१३.२	१०८१४	८.१३
थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटरगाडी तथा मोटरसाइकल मर्मतका कार्यहरु	५६९४७	२०.१	२७६८२	१८.४	२९२६५	२१.९९
यातायात तथा भण्डारण	१०२४७	३.६	९७१७	६.४	५३०	०.४०
आवास तथा भोजन सम्बन्धी क्रियाकलापहरु	१५३०७	५.४	८६५८	५.७	६६४९	५.००
सूचना तथा सञ्चार	१७००	०.६	१२५१	०.८	४४९	०.३४
बित्तीय तथा बिमा सम्बन्धी क्रियाकलापहरु	६०१५	२.१	३०१६	२.०	२९९९	२.२५
घरजग्गा कारोवारका व्यवसायिक क्रियाकलापहरु	६६०	०.२	५७७	०.४	८३	०.०६
पेशागत, बैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरू	२०५५	०.७	१५२९	१.०	५२६	०.४०

प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरू	१७३०	०.६	१२६२	०.८	४६८	०.३५
सार्वजनिक प्रशासन तथा सुरक्षा सम्बन्धी क्रियाकलापहरु	८८५५	३.१	७४७८	५.०	१३७७	१.०३
शिक्षा	१३८४४	४.९	६६७२	४.४	७१७२	५.३९
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	६७६०	२.४	२६२०	१.७	४१४०	३.११
कला, मनोरञ्जन तथा मनोविनोदका क्रियाकलापहरु	२३०५	०.८	१८३१	१.२	४७४	०.३६
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरू	१४२५३	५.०	५३८६	३.६	८८६७	६.६६
घरपरिवारका घरायसी क्रियाकलापहरु	२६३१	०.९	५८७	०.४	२०४४	१.५४
बाह्य संघसंस्था एवं यसका अङ्गहरुका क्रियाकलापहरु	३८०	०.१	२२२	०.१	१५८	०.१२
उल्लेख नभएका	११८६	०.४	६१२	०.४	५७४	०.४३

श्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं.६.५ रोजगारीको अवस्था अनुसार आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको विवरण

विवरण	संख्या/प्रतिशत	रोजगारीको अवस्था				
		अरुको काम गर्ने	रोजगारदाता	आफ्नै काम गर्ने	परिवारमा सघाउने मात्र	उल्लेख नभएको
जम्मा	२८३७३९	११७९०९	९३४६	११७९९८	३६५७३	१९१३
	१००	४१.६	३.३	४१.६	१२.९	०.७
पुरुष	१५०६६५	७०४६३	६९३०	५७२०९	१४९७०	१०९३
	१००	४६.८	४.६	३८.०	९.९	०.७
महिला	१३३०७४	४७४४६	२४१६	६०७८९	२१६०३	८२०
	१००	३५.७	१.८	४५.७	१६.२	०.६

श्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं. ६.६ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण

विवरण	संख्या/प्रतिशत	आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र					
		सरकारी	वित्तीय संस्था	गैर वित्तीय संस्था	नाफा नकमाउने संस्था	घरायसी क्षेत्र	उल्लेख नभएको
जम्मा	२८३७३९	१५९३१	६०३९	१५३९२१	२३०७	१०३२२३	२३१८
	१००	५.६	२.१	५४.२	०.८	३६.४	०.८
पुरुष	१५०६६५	१११७०	३०३१	८५६००	१५३३	४७९७६	१३५५
	१००	७.४	२.०	५६.८	१.०	३१.८	०.९
महिला	१३३०७४	४७६१	३००८	६८३२१	७७४	५५२४७	९६३
	१००	३.६	२.३	५१.३	०.६	४१.५	०.७

श्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय,काठमाडौं

तालिका नं. ६.७ आर्थिक काम नगर्नुका कारण अनुसार जनसंख्याको विवरण

आर्थिक काम नगर्नुका कारणहरु	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा	३१७४४०	१००	१२८९५५	१००	१८८४८५	१००
विद्यार्थी	१०६८३५	३३.७	५५०५०	४२.७	५१७८५	२७.५
घरधन्दा	५५७९४	१७.६	६७०८	५.२	४९०८६	२६.०
पारिवारिक हेरचाह	२०९१६	६.६	५०३७	३.९	१५८७९	८.४
बृद्ध अवस्था	२५७३५	८.१	८८०६	६.८	१६९२९	९.०
अशक्त अवस्था	६५३०	२.१	३११९	२.४	३४११	१.८
पेन्सन/आयस्था	१२९३३	४.१	९६९२	७.५	३२४१	१.७
सामाजिक कार्य/स्वयंसेवा	१३५७	०.४	९५७	०.७	४००	०.२
अन्य	८१९२१	२५.८	३६९५८	२८.७	४४९६३	२३.९
उल्लेख नभएको	५४१९	१.७	२६२८	२.०	२७९१	१.५

श्रोतः- राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय,काठमाडौं

६.२ राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५

तालिका नं. ६.८ स्थानीय तह अनुसार प्रतिष्ठान र संलग्न जनशक्ति संख्या

क्र.सं.	पालिकाको नाम	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत	संलग्न जनशक्ति		
				जम्मा	पुरुष	महिला
१	मादी गाउँपालिका	३६२	१.२	१०५३	५५७	४९६
२	माछापुच्छ्रे गा.पा.	६२५	२.०	१८१६	९४४	८७२
३	अन्नपूर्ण गा.पा.	१,२५१	४.१	३६१०	२०२५	१,५८५
४	पोखरा महानगरपालिका	२८,२१५	९१.८	१,०४,४६९	६१,८७२	४२,५९७
५	रुपा गा.पा.	२९२	०.९	८७०	५०३	३६७
जम्मा		**३०,७४५**	**१००.००**	**१,११,८१८**	**६५,९०१**	**४५,९१७**

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं. ६.९ स्थानीय तह अनुसार दर्ता भएका प्रतिष्ठान सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	पालिकाको नाम	प्रतिष्ठान संख्या	दर्ता भएका		दर्ता नभएका	
			प्रतिष्ठान	प्रतिशत	प्रतिष्ठान	प्रतिशत
१	मादी गाउँपालिका	३६२	१२३	०.४	२३९	०.८
२	माछापुच्छ्रे गा.पा.	६२५	२३९	०.८	३८६	१.३
३	अन्नपूर्ण गा.पा.	१,२५१	८६७	२.८	३८४	१.२
४	पोखरा महानगरपालिका	२८,२१५	१७,१६०	५६	११,०५४	३६
५	रुपा गा.पा.	२९२	१८५	०.६	१०७	०.३
जम्मा		**३०,७४५**	**१८,५७४**	**६०.४**	**१२,१७०**	**३९.६**

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं.६.१० प्रतिष्ठानको व्यवस्थापकको लिंग अनुसार प्रतिष्ठान संख्या

क्र.सं.	व्यवस्थापकको लिङ्ग	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत
१	पुरुष	१८,७४३	६१
२	महिला	११,९८२	३९
३	उल्लेख नभएको	२०	०.१
जम्मा		३०७४५	१००

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं. ६.११ प्रतिष्ठान संचालन शुरु भएको मिति अनुसारका प्रतिष्ठान संख्या

क्र.सं.	प्रतिष्ठान संचालन भएको मिति	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत
१	वि.सं. २०७० देखि २०७५ (जेष्ट सम्म)	१९१८५	६२.४०
२	वि.सं. २०६० देखि २०६९ साल सम्म	७८८९	२५.६५
३	वि.सं. २०६० भन्दा अघि सञ्चालन भएका	३३५९	१०.९३
जम्मा		३०७४५	१००

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं. ६.१२ प्रतिष्ठान सञ्चालन भएको भवनको स्वामित्व अनुसार प्रतिष्ठान संख्या

क्र.सं.	स्वामित्वको अवस्था	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत
१	आफ्नै भवन वा कोठामा सञ्चालन भएको	८,९६५	२९.२
२	भाडाको भवन वा कोठामा सञ्चालन भएको	२०,६६३	६७.२
३	लिज वा ठेक्काको भवन वा कोठामा सञ्चालन भएको	२८०	०.९
४	अन्य प्रकारको स्वामित्व स्थिति भएका भवन वा कोठामा सञ्चालन भएको	१५८	०.५
जम्मा		३०७४५	१००

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं. ६.१३ प्रतिष्ठान सञ्चालन भएको स्थिति अनुसारका प्रतिष्ठान संख्या

क्र.सं.	व्यावसायको प्रकार	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत
१	बाटो, सडकमा सञ्चालन	१७२	०.५६
२	आफु वसोवास गर्ने घरमा नै सञ्चालन	११४६४	३७.२९
३	आफ्नो वासस्थान भन्दा फरक स्थानमा सञ्चालन	१०५२१	३४.२२
४	परम्परागत बजारमा सञ्चालन	३,१०१	१०.०९
५	आधुनिक व्यापार मलमा सञ्चालन	२,६७५	८.७०
६	एउटै ठूलो ब्लक वा कम्पाउण्डमा सञ्चालन	२,०३८	६.६३
७	अन्य प्रकारको स्थितिमा सञ्चालन	७७४	२.५२
जम्मा		३०७४५	१००

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं. ६.१४ लेखास्रेस्ता राख्ने गरेको नगरेका प्रतिष्ठान संख्या (एकल तथा मुख्य कार्यालय)

क्र.सं.	लेखास्रेता राख्नेको अवस्था	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत
१	लेखास्रेता राख्ने गरेको	२३,२८५	७७.६
२	लेखास्रेता राख्ने नगरेको	६,६४६	२२.२
३	उल्लेख नभएको	७४	०.२
जम्मा		३०००५	१००

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं. ६.१५ ऋणमा पहुँच भएका प्रतिष्ठान सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	प्रतिष्ठानले लिएको ऋण	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत
१	व्यावसायिक उद्देश्यका लागि ऋण लिएका प्रतिष्ठान संख्या	८८६४	२९.५
२	वित्तीय संस्था (बैंक, फाइनान्स, लघुवित्त) बाट	५,२१८	१७.४
३	वित्तीय संस्था बाहेक (सहकारी, व्यक्तिगत,अन्य संस्था) बाट	३,६५४	१२.२

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं. ६.१६ औद्योगिक क्षेत्र अनुसार प्रतिष्ठान

क्र.सं.	औद्योगिक क्षेत्र	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत	सम्लग्न जनशक्ति	प्रतिशत
१	प्राथमिक क्षेत्र	४६०	१.५०	१९७४	१.८
२	द्वितीय क्षेत्र	३०५६	९.९४	१२७२८	११.४
३	तृतीय क्षेत्र	२७२२९	८८.५६	९७११६	८६.९
जम्मा		३०७४५	१००	१११८१८	१००

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

तालिका नं. ६.१७ प्रतिष्ठानमा सम्लग्न जनशक्ति अनुसार प्रतिष्ठान संख्या

प्रतिष्ठानमा सम्लग्न जनशक्ति	प्रतिष्ठान संख्या	प्रतिशत	सम्लग्न जनशक्ति	प्रतिशत
१-०९ जना सम्म भएको प्रतिष्ठान	२९१४९	९४.८	६६८२४	५९.८
१०-४९ जना सम्म भएको प्रतिष्ठान	१४२८	४.६	२५८७६	२३.१
५०-९९ जना सम्म भएको प्रतिष्ठान	१२०	०.४	८०२०	७.२
१०० र सो भन्दा माथि भएको प्रतिष्ठान	४८	०.२	११०९८	९.९
जम्मा	३०७४५	१००	१११८१८	१००

श्रोतः- राष्ट्रिय आर्थिक गणना, २०७५, के.त.वि., काठमाडौं

६.३ व्यावसायिक तथा सिप विकास तालिम

तालिका नं.६.१८ **आ.व. ०७९/८० मा सञ्चालित तालिम सम्बन्धी विवरण**

क.सं.	तालिमको विषय	कार्य घण्टा	महिला प्रशिक्षार्थी	पुरुष प्रशिक्षार्थी	जम्मा
१	आधारभूत कटाई सिलाई	३९० (घण्टा)	८१	-	८१
२	आधारभूत केश श्रृङ्गार	३९० (घण्टा)	११९	-	११९
३	मोवाइल मर्मत	३९० (घण्टा)	-	३८	३८
४	प्लम्बिङ्ग	३९० (घण्टा)	-	५५	५५
५	विद्युत जडान	३९० (घण्टा)	-	३८	३८
६	कपाल काट्ने (सैलुन)	३९० (घण्टा)	४	३६	४०
७	मोटरसाईकल मर्मत	३९० (घण्टा)	-	२९	२९
८	मन्टेश्वरी	३९० (घण्टा)	६२	-	६२
९	वुटिक डिजाइन	३९० (घण्टा)	४०	-	४०
१०	कुक	३९० (घण्टा)	५	३४	३९
११	आधारभूत कम्प्युटर	३९०(घण्टा)	४१	३	४४
१२	फेशन डिजाइन	३९० (घण्टा)	३८	-	३८
१३	झोला बनाउने	३९० (घण्टा)	३६	-	३६
१४	एडभान्स केश श्रृङ्गार	३९० (घण्टा)	३९	-	३९
१५	मिनि टिलर मर्मत	७५ (घण्टा)	-	८५	८५
१६	कम्प्यूटर हार्डवेयर	३९०(घण्टा)	४	११	१५
१७	बेमौसमी तरकारी खेती	३९०(घण्टा)	२१	-	२१
१८	एडभान्स कटाई सिलाई	३९०(घण्टा)	२०	-	२०
जम्मा			**५१०**	**३२९**	**८३९**

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक प्रतिवेदन, व्यावसायिक तथा सिप विकास तालिम केन्द्र, पोखरा २०८०

खण्ड ७ कृषि, वन तथा वातावरण तथ्याङ्क

७.१ कृषि

राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ अनुसार कास्कीमा जम्मा १,६०,६५१ घरपरिवार मध्ये ५३,२२८ (करिब ३३.१ प्रतिशत) मात्र कृषि कार्य गर्नै कृषक परिवार (कृषिचलन) रहेका छन् ।

७.१.१ प्रशासनिक कृषि तथ्याङ्क

(क) कृषि बाली-

तालिका नं.७.१ कास्की जिल्लाको खेती गरिएको जग्गाको बाली चक्र सम्बन्धी विवरण

सिंचित क्षेत्रः खेत	असिंचित क्षेत्रः पाखो
वर्षे धान– खाली– चैते धान	मकै- कोदो - खाली
धान– गहुँ – खाली	आलु- गहुँ -खाली
धान- गहूँ- मकै	मकै- तोरी - खाली
धान- गहुँ - धान	मकै- कोदो- तोरी
धान- गहुँ- तरकारी	मकै- भटमास-खाली
धान- तरकारी- मकै	मकै- मास- खाली
धान -आलु- खाली	मकै- हिउदे तरकारी - खाली
धान- आलु- मकै	मकै र कोदो- हिउदे तरकारी - खाली
धान- मसुरो- धान	मकै- अदुवा- खाली
धान- तोरी- मकै	मकै - तरकारी- तरकारी
धान- तरकारी- तरकारी	तरकारी- तरकारी- तरकारी
तरकारी- तरकारी- तरकारी	अदुवा- तोरी र पिठालु- तोरी

श्रोतः- वार्षिक प्रगति तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, २०७९/८०, कृषि ज्ञान केन्द्र, कास्की ।

तालिका नं. ७.२ जिल्लाको प्राथमिकता प्राप्त बालीहरुको मुख्य क्षेत्रहरुको विववरण

क्र. सं.	बालीको नाम	मुख्य क्षेत्रहरु
१	वर्षे धान	(क) पोखरा म.न.पा. - १३,१६,२३,२४,२६ र ३० (ख) माछापुच्छ्रे गा.पा.- २,३,४, ६ र ८ (ग) मादी गा.पा.- ४,५,८, ९ र १० (घ) अन्नपूर्ण गा.पा.- १,२,३,४,५ र ८ (ङ) रुपा गा.पा.- १,३,४,५, ६ र ७
२	चैते धान	(क) पोखरा म.न.पा. १३ र २६ (ख) मादी गा.पा.-१०
३	मकै	(क) पोखरा म.न.पा. - २३,२४ र ३० (ख) माछापुच्छ्रे गा.पा.- २,३,४, ६ र ८ (ग) मादी गा.पा.- ४,५,८, ९ र १० (घ) अन्नपूर्ण गा.पा.- १,२,३,४, ५ र ८ (ङ) रुपा गा.पा.- १,३,४,५, ६ र ७
४	कोदो	(क) माछापुच्छ्रे गा.पा.- १, ५ र ७ (ग) मादी गा.पा.- १, २, ३, ६ र ११ (घ) अन्नपूर्ण गा.पा.- ६, ७ र ९ (ङ) रुपा गा.पा.- १,३,४,५, ६ र ७
५	सुन्तला	(क) पोखरा म.न.पा.- २१ र २२ (ख) अन्नपूर्ण गा.पा.-५
६	आलु	पोखरा म.न.पा, माछापुच्छ्रे गा.पा. र अन्नपूर्ण गा.पा.
७	केरा	पोखरा म.न.पा.-२६ र ३३ र रुपा ५, ६ र ७

८	अलैंची	मादी गा.पा.-२, माछापुच्छ्रे गा.पा. ७, ८, ९
९	तरकारी	(क) पोखरा म.न.पा. १४,२४,२५,२६,२७ र ३३ (ख) रुपा गा.पा.-५,६, ७ (ग) मादी गा.पा.-४,५ र ७ (घ) अन्नपूर्ण गा.पा.-१, २ र ३ (ङ) ५,७, ८ र ९

श्रोतः- वार्षिक प्रगति तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, २०७९/८०, कृषि ज्ञान केन्द्र, कास्की ।

तालिका नं. ७.३ मुख्य बालीहरुको क्षेत्रफल र उत्पादन, आ.व. २०७९/८०

बालीको नाम	क्षेत्रफल, हेक्टर	उत्पादकत्व	उत्पादन (मे.टन)
धान	१८९५२	३.१	५९१२१
गहुँ	६३४२	२.५	१६०४५.२६
मकै	१२४४३	३.०	३७२०४.५
कोदो	१३२६३	१.७	२१८८३.९५
जौ	६९.५०	१.६	१११.२०
फापर	११	१.९	२०.३५
उवा	७	२.९	२०.०२
जम्मा खाद्यान्न	**५१०८७.५**	२.६	**१३४४०६.३**
दलहन बाली	९१९	१.५	१३४१
तेलहन बाली	५४५	०.९	५१३
तरकाली बाली	५३७०	१४.१०	७५५४०
आलु	१७५२	१४.१०	२४७००

श्रोतः- वार्षिक प्रगति तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, २०७९/८०, कृषि ज्ञान केन्द्र, कास्की ।

तालिका नं.७.४ वार्षिक रुपमा आवश्यक पर्ने कृषि बालीको औषत परिमाण सम्बन्धी विवरण

आवश्यकता पर्ने	बाली अनुसार वार्षिक परिमाण (के.जी.मा)					
	खाद्यान्न	तेलहन	दलहन	तरकारी	आलु	फलफूल
प्रति वयश्क व्यक्तिलाई	२०१	३३	११	१०८	२९	३०
प्रति परिवारलाई ♦	८०४	१३२	४४	४३२	२१६	१२०

श्रोतः- वार्षिक प्रगति तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, २०७९/८०, कृषि ज्ञान केन्द्र, कास्की ।

नोटः ♦कास्की जिल्लामा प्रति परिवारमा करिब ४ जनाको बसोबास रहेको छ ।

तालिका नं.७.५ कफी उत्पादन सम्बन्धी विवरण

जिल्ला	आ.व. २०७७/७८			आ.व. २०७८/७९			आ.व. २०७९/८०		
	कृषक संख्या	लगाएको क्षेत्रफल,हे.	उत्पादन मे.टन	कृषक संख्या	लगाएको क्षेत्रफल,हे.	उत्पादन मे.टन	कृषक संख्या	लगाएको क्षेत्रफल,हे.	उत्पादन मे.टन
बाग्लुङ	८६५	५६.८	१.५	८६५	५७	१	८६५	५८	४.८
गोरखा	९३५	८३	८.५	९३५	९२	११.५	९३५	१२७	१५
कास्की	४३०५	१६१	१९	४३०५	१६९	२१	४३०५	१९७	१९.३
लम्जुङ	१३२७	१०५	९	१३२७	१०९	८.८	१३२७	११९	१०.५

म्यागदी	१५४	२३.३	२	१५४	२३	०.५	१५४	२५	२.५
नवरपरासी ब.सु.पू.	१०८	११	०.८	१०८	१५	०.६	१०८	१७.५	१
पर्वत	१८४०	१२३.५	१४	१८४०	१२७	१२.५	१८४०	१३९	१३.१
स्याङ्जा	२७८५	३११	१६.५	२७८५	३२५	२०	२७८५	३५४	१८
तनहुँ	५७६	३६	५	५७६	४१	६.२	५७६	४७	६
जम्मा	**१२८९५**	**९१०.६**	**७६.३**	**१२८९५**	**९५८**	**८२.१**	**१२८९५**	**१०८३.५**	**९०.२**

श्रोतः- चिया तथा कफी विकास बोर्ड, पोखरा, २०८०

तालिका नं. ७.६ आ.व. २०७७/७८ को चिया उत्पादन सम्बन्धी विवरण

जिल्ला	बगैचाको रुपमा लगाएको		छरिएर लगाएको		जम्मा क्षेत्रफल,हे.	उत्पादन, के.जी.
	कृषक	क्षेत्रफल,हे.	कृषक	क्षेत्रफल,हे.		
कास्की	१	३	२५	६६	६९	६०००
लम्जुङ	७	२१	१७	१३	३४	६००
म्याग्दी	३	१	२	०	१	०
बाग्लुङ	१	८	०	०	८	०
पर्वत	१	१	०	०	१	०
गोरखा	०	०	१	२	२	०
जम्मा	**१३**	**३४**	**४५**	**८१**	**११५**	**६६००**

श्रोतः- चिया तथा कफी विकास बोर्ड, पोखरा, २०८०

तालिका नं.७.७ आ.व. २०७८/७९ को चिया उत्पादन सम्बन्धी विवरण

जिल्ला	बगैचाको रुपमा लगाएको		छरिएर लगाएको		जम्मा क्षेत्रफल,हे.	उत्पादन, के.जी.
	कृषक	क्षेत्रफल,हे.	कृषक	क्षेत्रफल,हे.		
कास्की	१	६	५०	६८	७४	७१००
लम्जुङ	७	२१	१७	१३	३४	५८८
म्याग्दी	३	१	२	०	१	०
बाग्लुङ	१	१५	०	०	१५	१२०
पर्वत	०	०	१	२	२	०
गोरखा	१	१	०	०	१	०
जम्मा	**१३**	**४४**	**७०**	**८३**	**१२७**	**७८०८**

श्रोतः- चिया तथा कफी विकास बोर्ड, पोखरा, २०८०

तालिका नं.७.८ आ.व. २०७९/८० को चिया उत्पादन सम्बन्धी विवरण

जिल्ला	बगैचाको रुपमा लगाएको		छरिएर लगाएको		जम्मा क्षेत्रफल,हे.	उत्पादन, के.जी.
	कृषक	क्षेत्रफल,हे.	कृषक	क्षेत्रफल,हे.		
कास्की	१	६	५०	६८	७४	७१००
लम्जुङ	७	२१	२६	१५	३६	६२०
म्याग्दी	१	१५	०	०	१५	१४५
बाग्लुङ	३	१	८	१	२	०
पर्वत	१	१	०	०	१	०
गोरखा	०	०	१	२	२	०

जम्मा	१३	४४	८५	८६	१३०	७८६५

श्रोतः- चिया तथा कफी विकास बोर्ड, पोखरा, २०८०

माथिको तालिकाहरुबाट चिया र कफीको क्षेत्रफल र उत्पादन गत तीन आर्थिक वर्षहरुमा बढ्दै गएको देखिन्छ ।

तालिका नं. ७.९ माटोको प्रकार र विशेषता

क्र.सं.	माटोको प्रकार	विशेषता	प्रयोगका लागि उपयुक्त
१	पाँगो माटो	खनिज युक्त, उब्जाउ, नदीबाट बनेको	नगदे र खाद्यान्न बाली
२	खस्रो बलौटे माटो	बालुवा, गिट्टी, चट्टान मिश्रित सहज पानी छिर्ने	बन जंगलका लागि
३	रातो फुस्रो माटो	टुक्रिएको चट्टान र कुहिएको मिश्रित, कम खनिज तत्व र कम गहिराई	फलपूल, आलु, मकै, कोदो
४	हिमानी माटो	हिमनदीबाट बनेको, बालुवा र चट्टान मिश्रित, जैविक तत्व कम भएको	आलु, फापर, जौ
५	तलैया माटो	ताल सुकेर बनेको उब्जाउ	सबै कृषि कार्य

श्रोतः- माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, पोखरा, २०८०

आधुनिक बाली उत्पादन प्रविधि-

आ.व. २०७३/७४ देखि प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तरगत तरकारी बाली सुपरजोनको कार्य क्षेत्र पोखरा महानगरपालिकाका सबै वडा, रुपा गा.पा.-५,६,७, मादी गा.पा.-५,७,१२, अन्नपुर्ण गा.पा.-१,२,३,६ र माछापुच्छ्रे गा.पा.-२,३,४ मा १० वर्षका लागि लागु भएकोमा आ.व. २०७८/७९ देखि अलैची जोनको कार्य क्षेत्र समेत थप भई पो.म.न.पा.-१६,१९, अन्नपूर्ण गा.पा.-१,३,४,७,१०,११, माछापुच्छ्रे गा.पा.-२,६,७,८,९ र मादी गा.पा.-१,२,३,८,१०,११ मा ४ वर्षको लागि लागु भएको छ । जोन/सुपरजोन तथा अन्य कार्यक्रम अन्तरगतका बाली/वस्तुहरुको उत्पादन र उत्पादकत्व क्रप कटिङ तथा अन्य तरीकाबाट मापन गरिएको आधारमा आ.व. २०७९/८० को विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका नं. ७.१० तरकारी र अलैची बालीको उत्पादन र उत्पादकत्व

क्र.स.	बालीको नाम	क्षेत्रफल, हेक्टर	उत्पादन मे.ट.	उत्पादकत्व मे.ट./हे.	राष्ट्रिय उत्पादकत्व मे.ट./हे.
१	तरकारी	१११३	१७५८५.४	१५.८	१४.०५
२	अलैंची (उत्पादनशील)	५४२ (१६२)	९५.५८	०.५९	०.५३

श्रोतः- प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन इकाई, कास्की, २०८०

तालिका नं. ७.११ हाल सम्म निर्मित संरक्षित संरचना **(Protected structure)** को विवरण

क्र.स.	संरक्षित संरचनाको किसिम	प्रति संरचनाले ओगटेको क्षेत्रफल (वर्ग मिटर)	निर्माण भएको संख्या	कुल ओगटेको क्षेत्रफल (हे.)
१	Naturally ventilated poly houses	२५००	५	१.२५

		५००	११	०.५५
		२५०	६	०.१५
२	Permanent plastic houses (स्थायी प्लाष्टिक टनेल)	७२	५६७	४.०८
३	Rain shelters (अस्थायी प्लाष्टिक टनेल)	७२	५७८	४.१६
कुल		**३३९४**	**११६७**	**१०.१९**

श्रोतः- प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन इकाई, कास्की, २०८०

तालिका नं. ७.१२ विभिन्न विरुवाका लागि उपयुक्त पि.एच. मान

अन्न बाली		फलफूल बाली		तरकारी बाली		अन्य बाली	
बाली	PH	बाली	PH	बाली	PH	बाली	PH
धान	५.०-६.५	आँप	४.५-७.०	आलु	४.५-७.५	बदाम	५.०-६.५
मकै	५.५-७.५	केरा	६.०-७.५	कुरिलो	५.५-७.०	मसुरो,चना	५.५-७.५
गहुँ	५.५-७.५	सुन्तला	५.५-६.५	काक्रो	६.०-७.५	कटन	५.५-७.५
कोदो	५.५-६.५	स्याउ	६.०-८.०	बन्दा	६.५-७.५	उखु	५.५-६.५
जौ	६.५-८.०	किबी फल	५.०-६.५	प्याज	६.५-७.५	चिया	६.५-८.०
फापर	५.५-७.०			मुला	६.०-७.४		
				काउली	६.५-७-५		
				पालुङ्गो	६.०-७.५		
				गोलभेडा	५.५-७.०		
				बोडी, भट्मास	५.५-७.०		

श्रोतः- माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, पोखरा, २०८०

तालिका नं.७.१३ बीउ विजन प्रयोगशाला पोखरामा भएका गतिविधि सम्बन्धी विवरण

आ.व.	बीउ परिक्षण संख्या	बिउ प्रमाणिकरण, के.जी.			बीउ बाली खेत निरीक्षण, हे.
		प्रमाणित बीउ	मूल बीउ	जम्मा	
२०७९/८०	५४७	२६८३५	३०९४२	५७७७७	३१४.४
२०७८/७९	६२०	१०६७०२	९१६४	११५८६६	१९८.४४
२०७७/७८	४५२	८१७१०	३९३६	८५६४६	१०९.७५
२०७६/७७	३८७	११७१०	१८७६	१३५८६	३३.९६

श्रोतः- बीउ विजन प्रयोगशाला पोखरा, २०८०

तालिका नं.७.१४ कास्की जिल्लामा मुख्य संक्रामक रोग किराको स्थिति

बालीको नाम	रोग	कारण
गोलभेडा	Pith rot Blight	Tuta absolute
काउलीवर्ग	Club root	Cabbage Butterfly
कफी	Coffee leaf rust	White stem borer
धान	Blast, Khaire disease Early	Stem borer, Hispa

आलु	Blight	PTM
सुन्तला	Pink	Fruit fly

श्रोतः- बाली संरक्षण प्रगोगशाला बिरौटा, पोखरा, २०८०

तालिका नं.७.१५ कास्की जिल्लामा विषादीको प्रकार अनुसार खपत

विषादीको प्रकार	आ.व. २०७७/७८		आ.व. २०७८/७९		आ.व. २०७९/८०	
	झोल(लि.)	धुलो (के.जी.)	झोल(लि.)	धुलो (के.जी.)	झोल(लि.)	धुलो (के.जी.)
किटनाशक	३८२०	११०१५	२१७५.५	२११३१		८५२५०
ढुसीनाशक	३००	६३७०	-	१४७३०		१८०००
ब्याक्टेरियानाशक	-	४०	-	-		१०५००
मुसानाशक	-	३७१५	६००	-		५००
झारनाशक	३००	६९५	-	६६०	-	१५००
बनस्पति तथा जैविक विषादी	२७००	४७	१०२७५	५	-	६५००

श्रोतः- बाली संरक्षण प्रगोगशाला बिरौटा, पोखरा, २०८०

नोटः- आ.व. २०७९/८० को कास्की, स्याङ्जा, पर्वत, बाग्लुङ र म्याग्दी एउटै वितरण क्षेत्र मानी कास्कीबाट रेकर्ड भएको छ ।

(ख) पशुपंक्षी र माछा-

तालिका नं. ७.१६ खोप लगाएका पशुपंक्षीको स्थानीय तह अनुसार संख्या (आ.व. २०७९/८०)

स्थानीय तह	गाई/गोरु	भैसी/राँगा	बाख्रा/खसी/बोका	बंगुर	भेडा	कुखुरा	कुकुर
मादी गा.पा.	२८४९	६८००	१४३१६	४३६	१७४०	१७६२२	१०३४
माछापुच्छ्रे गा.पा.	३१०४	४७५०	९१७५	६७८	१८४०	१५०२५७	९५०
अन्नपूर्ण गा.पा.	१९५५	६३२९	१५६७५	२९५	८८१७	९५४३७	८११
पोखरा म.न.पा.	२१८५०	१७४७४	६७९६३	६८९१९	१४७०	१९४८१४२	५२८१
रुपा गा.पा.	२२५८	४२२५	१४९२९	१४८७	१५७	१८२४०	७७१
जम्मा	**३२०१६**	**३९५७८**	**१२२०५८**	**७१८१५**	**१४०२४**	**२२२९६९८**	**८८४७**

श्रोतः- भेटनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, कास्की, २०८०

तालिका नं. ७.१७ कास्की जिल्लाका पशुपंक्षी र माछाको उत्पादन विवरण

उत्पादन विवरण	२०७७/०७८	२०७८/०७९	२०७९/०८०
जम्मा दूध उत्पादन (मे.ट.)	५४१४३.४९	५४८१७.८३	५२९४९.७
गाईको दुध	२९२१६	२९६७५	२८१३६
भैंसीको दूध	२४९०३	२५११८	२४७९१
याक/नाकको दूध	२२.३	२२.६	२२.७
बाख्राको दूध	२.१९	२.२३	
जम्मा मासु उत्पादन (मे.ट.)	२६२४५.६४	२६५४५.४४	२५८९६.६

राँगा	१६००	१६५३	१६४५
खसि/बोका	१५०७	१५५२	१५३८
कुखुरा	२१६५०	२१८१५	२१८७९
बंगुर	११५८	११८७	४८७
भेडा	५४	५३.६	५३.८
हाँस	९२	९१.२	९०.९
खरायो	४.४	४.३	४.३
माछा	१८०.२४	१८९.३४	१९८.६
जम्मा फुल संख्या (हजारमा)	६१३४५	६१६७१	६२२४४
कुखुराको फुल संख्या (हजारमा)	६१२०९	६१५३८	६२११६
हाँसको फुल संख्या (हजारमा)	१३६	१३३	१२८
जम्मा उन उत्पादन (केजी)	७७००	७६३८	७६४५

श्रोतः- भेटनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, कास्की, २०८०

तालिका नं. ७.१८ माछा पालन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	माछा पोखरीको संख्या	पोखरीको क्षेत्रफल, रोपनी		उत्पादन मे.टन. आ.व. २०७९/८०
			डिल सहित	जलाशय	
१	मादी गाउँपालिका	१८	११	९	४.५
२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	३७७	५७	५०	१४९
३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	६१	७	६	९.६
४	पोखरा महानगरपालिका	१८८	२६२	२३९	१५१
५	रुपा गाउँपालिका	२९	४०	३५	७.८
जम्मा		**६७३**	**३७७**	**३३९**	**३२१.९**

श्रोतः- तथ्याङ्क कार्यालय कास्की २०७९, स्थलगत रुपमा संकलन गरेको विवरण

माथिको तालिकामा पोखरी निर्माण गरेको भन्दा बाहिरको क्षेत्रफल उल्लेख भएको छैन् । वेगनासताल मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र र फेवा ताल अनुसन्धान केन्द्रको पोखरीको क्षेत्रफल समावेश भएको छ तर उत्पादन समावेश भएको छैन् । त्यसै गरी केज, इन्क्युभेटर, खेत, खोला र तालमा पालेको माछाको क्षेत्रफल र उत्पादन समावेश भएको छैन । माछाको जात अनुसार उत्पादकत्वमा फरक पर्न सक्दछ । माछापुच्छ्रे र अन्नपूर्ण गा.पा.मा ट्राउट माछा बढी पालेकोले उत्पादकत्व वढी देखिएको छ ।

तालिका नं.७.१९ गण्डकी प्रदेशको जिल्ला अनुसार पशुहरुको **Artificail insemunation (AI)** संख्या

क्र.सं.	जिल्ला	आ.व. २०७८/७९ को AI	पशुको प्रकार अनुसार आ.व. २०७९/८० को AI			
			गाई	भैसी	बाख्रा	जम्मा
१	गोरखा	२१२५	७७३	१०७६	६२	१९११
२	लमजुङ	२३६०	१०१०	९१६	१६	१९४२
३	तनहुँ	१०७१५	५६७४	३३६७	२४५	९२८६
४	स्याङ्जा	३११५	१६७३	३०३१	१०६	४८१०

५	कास्की	२९७०६	१८३९७	१३५९७	३२२	३२३१६
६	मनाङ	०	७४	७२	२९	१७५
७	मुस्ताङ	७	४१	३३	९	८३
८	म्याग्दी	२७३	३३८	३२४	३८	७००
९	पर्वत	१३१०	१३७९	७५५	२५१	२३८५
१०	बाग्लुङ	१९७६	१३०५	७११	१३	१९७६
११	सुस्ता पूर्व-नवलपरासी	३५२२८	२६५९८	५९९०	२१२	३२८००

श्रोतः- राष्ट्रिय पशुप्रजनन केन्द्र, पोखरा, २०८०

तालिका नं.७.२० **Semen Distribution, F/Y 2079/80**

Semen Distribution				Total
Murrah	Holstein	Jersey	Buck	
100632	160659	220121	10427	505977

श्रोतः- राष्ट्रिय पशुप्रजनन केन्द्र, पोखरा, २०८०

७.१.२ राष्ट्रिय कृषि गणनाबाट प्राप्त तथ्याङ्क

तालिका नं.७.२१ कृषक परिवार संख्या र जग्गाको क्षेत्रफल

कृषिगणना वर्ष	जम्मा परिवार संख्या	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषक परिवार प्रतिशत	चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल, हेक्टर		
				खेत	पाखो	जम्मा
२०५८	८५०७५	५१८११	६१	१२६७०	१०१४६.१	२२,८१६.६
२०६८	१२५६७३	५३२६८	४२	१३२१५	१०२२३.६	२३४३८.६
२०७८	१६०६५१	५३२२८	३३	११३८२.२	७७८१.६	१९१६३.८

श्रोतः- राष्ट्रिय कृषिगणनाहरु, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं, २०८०

तालिका नं. ७.२२ कृषि चलनको कित्ता संख्या र क्षेत्रफल

कृषिगणना वर्ष	जम्मा कृषक परिवार संख्या	जम्मा कित्ता संख्या	प्रति कृषक औषत कित्ता संख्या	जम्मा क्षेत्रफल, हे.	प्रति कित्ता औषत क्षेत्रफल, रोपनी
२०५८	५१८११	१४९४१२	२.९	२२,८१६.६	३.१
२०६८	५३२६८	१५८२३१	३.०	२३४३८.६	३.०
२०७८	५३२२८	११७४७६	२.२	१९१६३.८	३.३

श्रोतः- राष्ट्रिय कृषिगणनाहरु, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं, २०८०

तालिका नं. ७.२३ स्थानीय तह अनुसारको विवरण

स्थानीय तह	कृषक परिवारको जम्मा संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल,हे	जम्मा कित्ता संख्या	औषत कित्ता संख्या	सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)
मादी गाउँपालिका	३४७७	२०२४.१	११०३८	३.२	१२०३.८
माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४८१७	२२०५.५	१४५३३	३.०	१२५९.७

अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४५२२	१९५९.९	१३६१०	३.०	१०००.३
पोखरा म.न.पा.	३७१५६	१११४४.९	६९८६३	१.९	६०१७.०
रूपा गाउँपालिका	३२५६	१८२९.४	८४३२	२.६	८३५.७
कास्की जिल्ला	**५३२२८**	**१९१६३.८**	**११७४७६**	**२.२**	**१०३१६.४**

श्रोतः- राष्ट्रिय कृषिगणनाहरु, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं, २०८०

तालिका नं. ७.२४ स्थानीय तहअनुसार कृषक परिवार (कृषिचलन) ले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

जग्गाको उपयोग	मादी गा.पा.	माछापुच्छ्रे गा.पा.	अन्नपूर्ण गा.पा.	पोखरा म.न.पा.	रुपा गा.पा.
कृषक परिवारको जम्मा संख्या	३४७७	४८१७	४५२२	३७१५६	३२५६
चलन गरेको जम्मा जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	२०२४.१	२२०५.५	१९५९.९	१११४४.९	१८२९.४
जम्मा खेतीयोग्य जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	१५९३.६	१७४०.२	१४४३.९	८९७३.७	१३५७.५
अस्थायी बाली लागेको जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	१४५०.७	१६०७.२	१३६७.२	८३९५.३	११८८.६
अन्य खेतीयोग्य जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	१४२.८	१३३.०	७६.७	५७८.५	१६८.९
स्थायी बाली लागेको जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	२१४.०	२५१.१	२७०.३	७८५.५	२३६.२
स्थायी चौरचरन, निजी बनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	२१६.५	२१४.३	२४५.७	१३८५.६	२३५.८

श्रोतः- राष्ट्रिय कृषिगणनाहरु, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं, २०८०

तालिका नं. ७.२५ कृषि चलनको स्वामित्व अनुसार विवरण

स्वामित्वको प्रकार	कृषक परिवार संख्या	
	२०६८	**२०७८**
एक प्रकारको स्वामित्व		
परिवारको हकको जग्गामात्र कमाउने	३९५५१	३८७९६
अरुको हकको जग्गामात्र कमाउने	२३०१	२२९२
अन्य प्रकारको उपभोग अन्तर्गत	५८२	१०५
एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व	१०८३४	१२०३५
जम्मा	५३२६८	५२२२८

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.२६ भू-उपयोगको प्रकार अनुसार जग्गाको क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण

भू—उपयोग	गणना वर्ष			
	२०६८		२०७८	
	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत
कृषि जग्गा				
खेतियोग्य जग्गा	१९१९९.९	८१.९२	१५१०८.९	७८.८
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	१८३९०.१	७८.४६	१४००८.९	७३.१
अन्य खेतीयोग्य जग्गा	८०९.९	३.४६	११००.०	५.७
स्थायी बाली लागेको जग्गा	९०७.६	३.८७	१७५७.१	९.२
स्थायी चौरचरन भएको जग्गा	१०१५.३	४.३३	२३२.६	१.२
पोखरी	१६.७	०.०७	४७.५	०.२
गैर कृषि जग्गा				
निजी वनवनेलो	११६१.१	४.९५	६४८.५	३.४
अन्य जग्गा	११३८.०	४.८६	१३६९.५	७.१
जम्मा	२३४३८.६	१००	१९१६३.८	१००

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.२७ अस्थायी बाली लगाएका कृषकपरिवारको संख्या तथा बाली लागेको क्षेत्रफल, हेक्टर

बालीको नाम	कृषक परिवार संख्या		क्षेत्रफल (हे.)		क्षेत्रफलमा घटबढ,हे.
खाद्यान्न बाली	२०६८	२०७८	२०६८	२०७८	२०७८
धान	३३९३०	३५५७७	१२४०५.७१	९७०७.९	२६९७.८ घट्यो
गहुँ	९०८७	३४४०	९२४.५	३७५.६	५४८.९ घट्यो
मकै	४६६५७	९४४८३	७०७०.३	५०४१.१	२०२९.२ घट्यो
कोदो	३२८८१	१९१३३	४०१९.३	२०१६.७	२००२.६ घट्यो
कोसे बाली	२१७५६	२७४८८	५१२.४	५९६.८	८४.४ बढ्यो
कन्दमुल बाली	३३४६४	३५५४७	८२९.६	९६२.२	१३२.६ बढ्यो
तेलहन बाली	१८३१९	१६३२७	१७०४.१	१७९९.५	९५.४ बढ्यो
मसला बाली	४०२२०	३५२१७	४८६.६	६३०.०	१४३.४ बढ्यो
नगदे बाली	२४१७	१६९५	८.३४	८९.१	८०.७६ बढ्यो
तरकारी बाली	४९८०२	४७७०२	१४९७.०	२५२३.३	१०२६.३ बढ्यो

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.२८ स्थायी बाली लगाएका कृषक र बाली लागेको क्षेत्रफल

बाली	कृषक परिवार संख्या		क्षेत्रफल (हेक्टर)		छरिएका रुख संख्या	
	२०७८	२०६८	२०७८	२०६८	२०७८	२०६८
सुन्तला	७०९८	११७९५	७०.९	१२१.५	१९२७८	४६६५७
अम्बा	९८१३	१०१३५	६.३	३.१	१७८५६	२३३२८

भुईकटर	६२४	२३३	४.२	६.६	८११९	-
लिची	२७३६	१६६०	२९.५	-	३४२८	२२७२
केरा	१२०२८	१६०१८	१०३.५	४१.२	४१४६७	९४१००

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

कास्की जिल्लामा राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार १९१६३.८ हेक्टर कृषि कार्य गरेको जग्गा रहेकोमा १०३१६.६ हेक्टर (५३.८ प्रतिशत) जग्गामा सिंचाइ सुविधा छ ।

तालिका नं. ७.२९ कास्की जिल्लाको जग्गाको सिंचाईको श्रोत अनुसार सिंचित जग्गा

श्रोत	नदीखोला	तानेर	बाँध/तलाउ	अन्य	ट्युवेल	मिश्रित	बाह्रै महिना
क्षेत्रफल, हेक्टरमा	५७९५.१	४५७	५३७.१	३११०.३	१७.१	३९९.८	४३१२.८
प्रतिशत	५६.२	४.४	५.२	३०.१	०.२	३.९	४१.८

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं.७.३० प्रमुख बालीमा उन्नत र बर्णशकर वीउ लागाएका कृषक परिवार सम्बन्धी विवरण

बालीको नाम	२०७८		२०६८	
	उन्नत प्रतिशत	बर्णशंकर प्रतिशत	उन्नत प्रतिशत	बर्णशंकर प्रतिशत
धान	४.९	५.६	३.७	२.७
गहुँ	०.७	०.३	१४.४	-
मकै	७.०	८.४	९.२	१.५
आलु	२३.४	१.९	४७.८	३.३
तरकारी	२३.७	१८.६	२८.५	३.६

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.३१ प्रमुख बालीमा विषादी प्रयोगको प्रकार अनुसार कृषक परिवार संख्या सम्बन्धी विवरण

बालीको नाम	सुरक्षित (हरियो)	मध्यमखालको (निलो)	कडा (पहेलो)	अति कडा (रातो)
धान	१३२१	६३७	३२५	-
गहुँ	१८	१२	-	-
मकै	१३२२	२५६	९७२	९
आलु	९६२४	२९५१	५५२३	९
तरकारी	५१९४	११८०	१८८२	१२

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.३२ रासायनिक मलको प्रयोग सम्बन्धी विवरण

बालीको नाम	२०७८			२०६८		
	क्षेत्रफल	परिमाण, क्वी.	प्रति हे. क्वी.	क्षेत्रफल	परिमाण, क्वी.	प्रति हे. क्वी.
धान	५,४२४.३	५,३४५.२४	०.९९	७४७०.७	६१४८	०.८२
गहुँ	३९९.८	४७८.४३	१.२०	३०९.२	२० १	०.६५
मकै	२,१७८.५	२,१९३.४६	१.०१	२७२९.७	१६९४	०.६२

आलु	५६८.४	१,१६१.५९	२.०४	३९४.२	८३२	२.११
तरकारी	७९७.३	३६१९.०४	४.५४	३५७.९	५३९	१.५१

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.३३ माछापालन, च्याउखेती, मौरीपालन र पुष्पखेती गर्ने कृषक र क्षेत्रफल (हेक्टर)

पोखरीमा माछा पालन			च्याउखेती गर्ने कृषक संख्या	मौरीपालन गर्ने कृषक	पुष्पखेती गर्ने कृषक र क्षेत्रफल	
कृषक	पोखरी संख्या	पोखरीको क्षेत्रफल, हे.			कृषक	क्षेत्रफल,हेक्टर
५८३	६०२	५०.१	२१९	५१६२	१९३	८.८

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.३४ कृषकको वार्षिक कृषि उत्पादनबाट खाद्यान्न पर्याप्तता र नपुगको माध्यम

उत्पादनबाट खाद्यान्नको पर्याप्तताको अवस्था	कृषक परिवार, प्रतिशत	
	२०७८	२०६८
खाद्यान्न पुग्ने	३९.९	३०
खाद्यान्न नपुग्ने	६०.९	७०
१ देखि ३ महिना नपुग्ने	१२.९	७.२
४ देखि ६ महिना नपुग्ने	३३.५	२३.१
७ देखि ९ महिना नपुग्ने	२६.९	१७.७
१० देखि १२ महिना नपुग्ने	२६.७	२२
खाद्यान्न नपुगको अवस्थामा आपुर्तिको माध्यम		
तलव ज्याला (देश भित्र)	४८.४	५२.१
तलव ज्याला (देश वाहिर)	२२.३	२२.८
आफ्नै गैरकृषि व्यवसाय	१५.१०	८.२
पेन्सन	८.५	९.७
ऋण लिएर	१.५	३.७
अन्य	४.१	३.५

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.३५ कृषकले लिएको कृषि ऋणको श्रोत र कृषि ऋणको आवश्यकता सम्बन्धी विवरण

कृषि ऋणको श्रोत	कृषक परिवार संख्या	
	२०७८	२०६८
कृषि ऋण नलिएका	४९६५८	४८११३
कृषि ऋण लिएका कृषक	३५६९	५१५५
सहकारी संस्थाबाट	८६७	११९४
विभिन्न बैकबाट	८३५	११३६
वितीय संस्थाबाट	७७८	६७०
कृषक समूहबाट	२५६	५८२
महिला समूहबाट	१४८	८१५
नातेदारबाट	१२३	६७०

अन्य	८३	८७
कृषि ऋणको आवश्यकता		
पशुपंक्षीपालन	६७२५	१०१९३
मल तथा विठ विजन	७९१	१८०६
सिंचाई	४५९	६४१
कृषि औजार	११५२	३७९
माछापालन	४४४	८७
अन्य	२१७६	११०७

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०७८, जिल्ला संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ७.३६ स्थानीय तहअनुसार पाल्तु चौपाया तथा पंक्षीको संख्या

जग्गाको उपयोग	मादी गा.पा.	माछापुच्छ्रे गा.पा.	अन्नपूर्ण गा.पा.	पोखरा म.न.पा.	रुपा गा.पा.
कृषक परिवारको जम्मा संख्या	३४७७	४८१७	४५२२	३७१५६	३२५६
पशुपंक्षी पाल्ने कृषक परिवारको जम्मा संख्या	२८९३	३६१०	३८३६	२१५१२	२८६१
गाई/गोरु	२४२६	४२७५	२०५७	१३८६१	१८२५
राँगा/भैंसी	६६२९	५७८८	५९१२	३९७८७	४६११
बाख्रा/च्याङ्ग्रा	१६२१४	१०१११	१२७२४	५४५८७	१३११९
भेडा/भेडी	८१	९८२	१५४३	-	-
सुगुँर/बंगुर	१५३	११६९		८१८१	१५४३
अन्य पशु	६३	१३३	४८	७३०	
कुखुरा	३८५४२	१०३११८	१२३१३५	१६२९०३०	४१६९३
अन्य पंक्षी	४०४	३७३	६३०	१३५९३	६११

श्रोतः राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८, स्थानीय तहको संक्षिप्त विवरण

नोटः पाल्तु चौपाया तथा पंक्षीको माथिको संख्यामा व्यवसायिक पशुपालन र संस्थागत पशुपालन गरेको संख्या समावेश भएको छैन् ।

७.२ वन तथ्याङ्क

तालिका नं.७.३७ व्यवस्थापनको आधारमा कास्की जिल्लामा वनको क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	वन क्षेत्र	संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१. राष्ट्रिय वन				
१	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन	-	४४५६.०६	१५.५३
२	सामुदायिक वन	५११	२१७६५.६१	७५.८५
३	संरक्षित वन (पञ्चासे र जैविक विविधता पार्क)	२	२४६२.९९	८.८५३
४	धार्मिक वन	५	११.२०	०.०३९

जम्मा		२८६९५.८६	१००
२. निजी वन	४०	२४.४५	

श्रोतः- डिभिजन बन कार्यालय,कास्की, २०८०

तालिका नं. ७.३८ गण्डकी प्रदेशको वनजन्य उत्पादन तथा मूल्यको तथ्याङ्क

नेपाली नाम	उत्पादनको ईकाइ	आ.व.२०७८/०७९ को उत्पादन	मूल्य रु.मा (भारित औसत मूल्य)
चिरान काठ	CFT	६५५३१२.१७	२६८६७७९८९.७
दाउरा	MT	३६७५	१९४७७५०
अल्लो	kg	२१६५५०२	५१९७२०४८
निगालोगोटा	MTs गोटा	९४५०७६४	१४१७६१४६
घाँस स्याउला पतकर	MT	९२५८०३	-
यार्सागुम्बा	MT	०.११	१६५००००००
वन लसुन	MT	१.०२	१५३००००००
जिम्बु	MT	२.३१	२७७२०००
गुच्छी स्याउ	MT	०.०३	४३५०००
निरमसी	MT	६५५३१२.१७	२६८६७७९८९.७

Source: Annapurna Conservation Area Programme, Pokhara, 2023

तालिका नं. ७.३९ गण्डकी प्रदेशको वनजन्य उत्पादन तथा मूल्यको तथ्याङ्क

नेपाली नाम	ईकाइ	आ.व.२०७८/०७९ को उत्पादन	मूल्य रु.मा (भारित औसत मूल्य)
चिरान काठ	CFT	५२९५१४.२	१४००८७२३२५
दाउरा	MT	१७५७८९१६	२१८१९१२०
अल्लो	kg	११५२६.६	७२५००
खयर	CFT	१११११२९.३	५३०९१९५
अर्गेली	MT	६००	३०००
लोक्ता	MT	६९००	३४५००
अमृसो	MT	१६२.७२	१९९५२६९०
घाँस स्याउला पतकर	MT	६२७०	११०४२५००

श्रोतः- वन निर्देशनालय, पोखरा, २०७९

क) अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र-

यो संरक्षण क्षेत्र कास्की, लमजुङ, म्याग्दी, मुस्ताङ र मनाङ जिल्लामा फैलिएको छ । यो नेपालको सबैभन्दा ठूलो (७६२९ वर्ग कि.मी.) क्षेत्रफलमा फैलिएको स्थानीय जनताको सहयोग लिई राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष र स्थानीय व्यवस्थापनबाट प्रबर्धन गरिएको संरक्षण क्षेत्र हो । यसका मुख्य विशेषताहरूमा माछापुच्छ्रे र अन्नपूर्ण हिमाल, धौलागिरी, मनाङ र मुस्ताङ उपत्यकाहरू, गुरुङ र थकाली संस्कृतिहरू, विश्वमै प्राकृतिक दृश्यको आधारमा उत्कृष्ट मानिएको अन्नपूर्ण पदमार्ग आदि हुन् ।

यस संरक्षण क्षेत्रले नेपालका पहाडी तथा हिमाली क्षेत्रमा पैदल यात्रा गर्न आउने विदेशी यात्रुहरू सामु अविस्मरणीय सुन्दर प्राकृतिक दृश्यहरू प्रस्तुत गरी नेपालको पर्यटन उद्योगलाई फस्टाउन ठूलो टेवा पुगेको छ । यो संरक्षण क्षेत्र हिउँ चितुवा, कस्तुरी मृग, चिरु, तिब्बतीय गधा, तिब्बतीय खरायो, नाउर जस्ता विभिन्न जनावर र हिमाली वनस्पतिका लागि प्रख्यात छ । मुक्तिनाथ र दामोदर कुण्ड जस्ता प्रख्यात धार्मिक क्षेत्र तथा लोमान्थाङका जस्ता सांस्कृतिक धरोहर यहाँ अवस्थित छन् । नेपालको प्रमुख ट्रेकिङ्ग स्थलको रूपमा यस क्षेत्रको विकासले स्थानीय स्तरमा रोजगारी सृजना भई वैदेशिक मुद्रा आर्जनबाट जीविकोपार्जनमा ठूलो टेवा पुगेको छ । संरक्षण क्षेत्रको अवधारणा अनुरुप एकीकृत संरक्षण तथा सामुदायिक विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरी संरक्षणमा जनसहभागिता जुटाउने कार्यको नमूनाको रूपमा यस संरक्षण क्षेत्रलाई लिन सकिन्छ । पछिल्लो समयमा विकास सँगसँगै वन्यजन्तुको संरक्षण चुनौतीपूर्ण हुँदै गएको र वन पैदावार र जलविद्युतको अत्यधिक मागका कारण व्यवस्थापकीय पक्षमा धेरै खालका सवालहरू सृजना भएको छ । यो आयोजनाको कास्की जिल्लाका ३ वटा गाउँपालिकाहरुमा आफ्नो कार्य क्षेत्र रहेको छ । अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको वडा नं. ६ देखि ११ सम्म, माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको वडा नं. १–५, ७–९ सम्म र मादी गाउँपालिकाको वडा नं. १ र २ मा फैलिएको छ ।

ख) पञ्चासे बन संरक्षण क्षेत्र-

जैविक विविधता, ऐतिहासिक, धार्मिकस्थल र प्राकृतिक दृश्यावलोकनका लागि कास्की, स्याङ्जा र पर्वतको सङ्गम क्षेत्रमा अवस्थित रमणीय पन्चासेलाई ग्रामीण पर्यटकीय गन्तव्यस्थलका रूपमा विकास हुदैछ । पन्चासे जैविक विविधताको खानी हो। पन्चासेमा ११३ किसिमका सुनगाभा पाइन्छन्। संसारमा कहीँ नपाइने तीनथरीका सुनगाभा पन्चासेमा मात्रै पाइन्छ। पन्चासेको कुल वन क्षेत्र ५५०० हेक्टर मध्ये १७०० हेक्टर सामुदायिक रूपमा समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएको छ भने ३८०० हेक्टर राष्ट्रिय वनको रूपमा रहेको छ। पन्चासेमा १२ प्रकारका वन, ५८९ जातिका फूल फुल्ने वनस्पति, १५० प्रकारका औषधिजन्य जडीबुटी, ८ प्रकारका रेसादार वनस्पति, ५६ प्रकारका जङ्गली च्याउ, ९८ प्रकारका उन्यू पाइन्छन् । १ दर्जन भन्दा बढी खर्क रहेको यहाँ चराचुरुङ्गी र दुर्लभ कालोभालु सहितका वन्यजन्तु पाइन्छन् । पन्चासे वरपर गुरुङ, मगर, वाहुन, क्षेत्री, विश्वकर्मा जस्ता विविध जातिका २० हजार घरपरिवारमा करिब एक लाख मानिस बसोवास गर्छन्। स्वच्छ र सुन्दर पञ्चकोसी ताल पन्चासेको अर्को रमणीय स्थल हो। तालको छेउमा वाराही मन्दिर छ। २०० मिटर लामो र ७५ मिटर चौडा यो तालमा पानीको मूल र निकास देखिँदैन। गुर्जादेखि गणेश हिमालसम्म देखिने पञ्चासेबाट धौलागिरि, माछापुच्छ्रे, अन्नपूर्ण, लमजुङ र गणेश हिमाल लहरै देखिन्छन्। पन्चासेलाई पर्यटकीय केन्द्रका रूपमा विकास गर्न स्थानीयवासी जुर्मुराएका छन् ।

७.३ भू-संरक्षण

भू–क्षय हुनबाट जोगाउने तथा माटोको उर्वराशक्तिलाई कायम राख्न गरिने विविध क्रियाकलापहरू लाई भू–संरक्षण सम्बन्धी क्रियाकलापको रूपमा लिने गरिन्छ । कास्की जिल्लामा सरकारी स्तरबाट भू–संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्य बृहत जलाधार व्यवस्थापन केन्द्र गण्डकी, पोखरा मार्फत हुँदै आएको छ । कास्की जिल्लामा अवस्थित फेवाताल जलाधार क्षेत्रबाट बार्षिक रूपमा १,४२,९५९ टन/वर्ष भू–क्षय हुने गरेको अनुमान छ जसअनुसार प्रति हेक्टर १२.२ टन प्रतिवर्ष भू–क्षय हुन् आंउछ । नेपालका ७७ जिल्लाहरूलाई जलाधारीय अवस्थाको आधारमा अति खराब, खराब, सिमान्त, साधारण र उत्तम गरी ५ वर्गमा विभाजन गरिएको छ

जसअनुसार कास्की जिल्ला साधारण अवस्थामा पर्दछ । जिल्लाको भू–भागलाई विभिन्न जलाधार क्षेत्रहरूमा विभाजन गरी ति क्षेत्रहरूको वैज्ञानिक ब्यबस्थापन गर्दै भू–संरक्षण कम गर्दै जलाधार क्षेत्रमा रहेका विविध प्राकृतिक श्रोतहरू जस्तै–जल, जंगल, जनावर, जमिन र जनताको संरक्षण संवद्र्धन र उपयोग गर्ने कार्यलाई एकिकृत जलाधार व्यवस्थापन भनिन्छ । कास्की जिल्लामा २६ वटा उपजलाधार क्षेत्रमा विभाजन गरी एकिकृत जलाधार व्यवस्थापन गरिएको छ । ति उपजलाधार क्षेत्र मध्ये सवै भन्दा ठूलो फेवाताल (११६.७ वर्ग कि.मी.) रहेको छ । कास्की जिल्लाको करिब ६२४.०९ वर्ग कि.मी. (जम्मा जमिनको करिब ३०.९ प्रतिशत) जमिन अति भिरालो पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ ।

पहिरो जाने क्षेत्रहरु-

कास्की जिल्लाको भू–संरक्षणको लागि कुनै भू–बनोट भिरालो तथा जटिल र कुनै अति कमजोर भएको कारण यस जिल्लाका निम्न क्षेत्रहरु पहिरोका लागि सम्वेदनशील देखिन्छन् ।

१. मादी नदीको जलाधार क्षेत्रः- साविकको मिजुरे गाविसको रबैडाँडा गाउँको वरपर र पाखुरीकोट, मादी गा.पा.-१० को घर्तीडाँडा र पुरानोको पाखा, मादी गा.पा.-११ को प्रायः सवै क्षेत्र, मादी गा.पा.को याङजाकोट गाउँको पूर्वी र पश्चिम पाखा, मादी गा.पा. -२ को सेतीखोला पाखा, साविक सिल्दजुरे गाविसको नाङनुङको पहिरो क्षेत्र, मादी गा.पा.-१ को सोधा देखि सिकलेसको तल सम्मको मादी नदी किनार, चिप्पली देखि खिलाङ्गको बीचको डाँडा । २. विजयपुर जलाधार क्षेत्रः यस क्षेत्रमा पोखरा-२० वडा पर्दछ । ३. कालीखोला जलाधार क्षेत्रः पोखरा-१६ को अर्मला र पोखरा-२० पर्दछ । ४. सेती गण्डकी जलाधार क्षेत्रः यस क्षेत्रमा सार्दीखोला क्षेत्र र धिप्राङ्ग खोला क्षेत्र पर्दछन् । ५. मर्दीखोला जलाधार क्षेत्रः यस इदिखोला क्षेत्र पर्दछ । ६. मोदी नदी जलाधार क्षेत्रः यस क्षेत्रमा अन्नपूर्ण गा.पा.का लुम्लेको तानचोक, भिचोक र लान्द्रुक गाउँको मोदी किनार, क्युमरुङ खोलाको सिरान र घान्द्रुकको उरी गाउँ र किम्चे गाउँ, दाङसिङ्गको भुरुङ्गदी खोला क्षेत्र र सल्यान पर्दछन् । ७. हर्पन खोला जलाधार क्षेत्रः यस क्षेत्रमा कास्कीकोट, ढिकुरपोखरी, भदौरेतमागी र साराङकोट पर्दछन् । ८. फुर्सेखोला जलाधार क्षेत्रः यस क्षेत्रमा पुम्दीभुम्दी पर्दछ । ९.सुरौदी जलाधार क्षेत्रः यस क्षेत्रमा कृस्ति नाच्नेचौर पर्दछ ।

माथि उल्लेखित पहिरो जाने क्षेत्रहरु मध्ये धनजनको हिसावले ठूलो क्षती भएका र हुन सक्ने सम्भावित भू–क्षय क्षेत्रमा मादी-११ को सैमराङको पहिरो, मादीको सिल्दजुरेको नाङ्गनुङ्ग पहिरो, नार्माजुङ्गको सेतीखोलाको पहिरो, पोखरा-२० आँटीघरको पहिरो, घान्द्रुकको उरीको पहिरो, अन्नपूर्ण-७ लान्द्रुक गाउँको पहिरो र अन्नपूर्ण गा.पा.को सल्यानको पहिरो प्रमुख रहेका छन् ।

७.४ तालतलैया

तालिका नं. ७.४० कास्की जिल्लामा रहेका विभिन्न ताल तथा पोखरीहरुको विवरण

क्र.सं.	तालको नाम	स्थानीय तह	बर्षायामको क्षेत्रफल(व.मि.)	सुक्खा यामको क्षेत्रफल(व.मि.)	उचाई (मिटर)
१	आइचे पोखरी	मादी गा.पा. १२	३३९	२१४	१०१६
२	बेगनास ताल	पोखरा म.न.पा.३१	३१२१५६२	३०९६४३४	७२४
३	बेगनास ठूलो पोखरी	पोखरा म.न.पा.३१	२५६९	०	१०८३
४	भञ्ज्याङ्ग पोखरी	पोखरा म.न.पा.२३	६०४३	३५३९	२०६६
५	ढिकुर पोखरी	अन्नपूर्ण गा.पा.-२	१९१४	०	१५१०

६	दिपाङ	पोखरा म.न.पा.२७	१६७९७३	१५४४१२	७०३
७	फेवाताल	पोखरा म.न.पा.६, १८, २२ र २३	५४०३९०६	४०५५४७३	७९८
८	फ्रेडशिप पोखरी - ।	पोखरा म.न.पा.-१४	१३३२	११२८	७९२
९	फ्रेन्डशिप पोखरी - ॥	पोखरा म.न.पा.-१४	७७०	६३१	७९६
१०	गुँदेताल	पोखरा म.न.पा.-२६	९१९२१	३०८४६	७५८
११	कालिका स्थान पोखरी	पोखरा म.न.पा.-२८	१९५२	०	१२०५
१२	कलुवा पोखरी	अन्नपूर्ण गा.पा.-३	१५५७	०	१५१८
१३	कमल पोखरी	पोखरा म.न.पा.-१३	१३०९६	११३३१	८३८
१४	कफुचे हिमताल	मादी गा.पा. १ र २	१०७९२८	१०२७९०	२४५०
१५	काश्यप ताल	पोखरा म.न.पा.-२४	८९९३	४१६५	१५६५
१६	खादगाउँ/ब्रम्हा पोखरी	पोखरा म.न.पा.-२४	११७६	०	१५५८
१७	खास्टे ताल	पोखरा म.न.पा.-२६	१३२५३२	११२५५३	७५५
१८	खोडे पोखरी	पोखरा म.न.पा.-१८	३९६७	२७१२	८६१
१९	माछा पोखरी	पोखरा म.न.पा.-१२	६९००	६६१३	८५०
२०	मैदीताल	पोखरा म.न.पा.-३०	१०८२८	६७९६	७००
२१	मौला पोखरी	पोखरा म.न.पा.-२४	९४०	७३३	१५७७
२२	नयाँ पोखरी	रुपा गा.पा.-७	७०७	५९७	११६७
२३	निर्मल पोखरी	पोखरा म.न.पा.-२१	४७८	५४३	१०९६
२४	निठरेनी ताल	पोखरा म.न.पा.-२६	४११५६	२८५२५	७४९
२५	पोखरी	पोखरा म.न.पा.-१८	९६५	०	९१४
२६	रानी पोखरी	मादी गा.पा. १०	१७१६	१४९९	१३३९
२७	रुपाताल	रुपा गा.पा.-६ र पो. म.न.पा.-३१,३२	१२०३७५८	१०८३९३५	६२४
२८	शिव पोखरी	पोखरा म.न.पा.-१५	२३१	२३१	८०४
२९	सुन्दर/महादेव पोखरी	पोखरा म.न.पा.-१८	४१६	०	१३८५
३०	ठूली पोखरी लामाचौर	पोखरा म.न.पा.-१९	२७५२	२६७२	९८८
३१	याङ्जाकोट पोखरी	मादी गा.पा.-३	१०६७	१०६७	१४५०
३२	१ नं. ताल	मादी गा.पा.-२	१८५५१	१६७७५	४५८२
३३	२ नं. ताल	मादी गा.पा. -२	७५८६३	५७३६३	४५६६
३४	३ नं. ताल	मादी गा.पा.-२	४५५२५	३४८०४	४१२४
३५	४ नं. ताल	मादी गा.पा. -२	१५१७१	११८७७	४१७८
जम्मा			१०४९६५५४	८८३०२५८	

श्रोतः वार्षिक प्रगति पुस्तिका,आ.व.२०७७/७८, ताल संरक्षण तथा विकास प्राधिकरण,पोखरा

तालिका नं. ७.४१ कास्की जिल्लाका प्रमुख तालहरुको भू-उपयोग अनुसार क्षेत्रफल

सि.नं.	तालको नाम	उपयोग अनुसार क्षेत्रफल, हेक्टर			कूल क्षेत्रफल, हे.
		जल क्षेत्र	गैरकृषि क्षेत्र	कृषि क्षेत्र	
१	फेवा	५०६.४७२	३३.२०८	१०६.९१२	६४६.५९२
२	वेगनास	३०९.०२	३.०८	११.०२	३२३.१२
३	रुपा	१२१.७६८	८.७५६	३३.४३६	१६३.९६
४	मौदी	०.८३३	२०.०९९	३२.८८९	५३.८२१
५	दिपाङ	१८.७५	२.८१४	१०.८६८	३२.४३२
६	खास्टे	१३.७३७	१.०१७	१०.०४९	२४.८०३
७	निउरेनी	४.१६१		२.६३२	६.७९३
८	गुँदेताल	८.६४८	१.१८५	२.५५४	१२.३८७
९	कमलपोखरी	२.२८४	०.३१५	६.८९१	९.४९
जम्मा		९८५.६७३	७०.४७४	२१७.२५१	१२७३.३९८

श्रोतः गाउँपालिका/नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण, २०७४, जिल्ला तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की

७.५ खानी तथा खनिज

कास्की जिल्लामा खानी तथा उत्खननको रुपमा सेती नदीमा बालुवा, रोडा र ढुङ्गा पाईन्छ । कास्कीका घर घरमा प्रयोग गरिने कट पिस ढुङ्गाको खानी रहेको छ । कास्कीमा खनिजको रुपमा Common salt brine seeps र Talc पाइन्छ ।

७.६ फोहरमैला उत्पादन तथा व्यवस्थापन

पोखरा महानगरपालिका क्षेत्रको फोहर मैला व्यवस्थापनका लागि एशियाली विकास बैकको ऋण सहयोगमा २०६१ सालमा पोखरा-१८ वाच्छेबुढुवामा ल्याडफिल्ड साइड निमार्ण गरिएको थियो। सो ल्याडफिल्ड साईड पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमान स्थलबाट करिब दुई कि.मी.को दूरीमा रहेकोले ल्याण्डफिल्ड साइडमा फोहर फाल्न बन्द गरिएको छ । यसको विकल्पमा व्यवस्थित हिसाबले प्रशोधन केन्द्र सहित राखिने गरी पटक पटक सम्भाब्य स्थानहरुमा स्थानीय व्यक्ति र लगानी गर्ने विभिन्न कम्पनीहरुसंग सहकार्य गर्ने गरी छलफल, बैठक र स्थलगत अवलोकन भइराखेको छ । हाललाई अस्थायी रुपमा पोखरा म.न.पा.- ३२, लामेआहाल स्थित नदिले कटान गरेको क्षेत्र उकास्ने गरि फोहर मैला व्यवस्थापन गरिएको छ । पोखरामा उत्पादन भएको फोहोरमैलालाई व्यवस्थित गर्नको लागि पोखरा महानगरपालिकाले उत्पादन भएको विन्दुबाट नै सड्ने र नसड्ने फोहोरको वर्गीकरण गर्नका लागि टोल टोलमा सचेतना कार्यक्रम गर्दै आएको र सड्ने खालको फोहोरमैला संकलन गरी पुनः प्रयोगका लागि वडा कार्यालय मार्फत फोहोर प्रशोधन गर्ने भाडाहरु वितरण गर्दै आएको छ । टोल विकास समिति र टोलका आमा समूह लगायत विभिन्न संघ संस्थाहरुले फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्नका लागि सक्रिय भुमिका खेल्दै आएका छन् । पोखरा महानगरपालिकामा दैनिक करिब १८० मे.टन फोहोरमैला उत्पादन हुने अनुमान रहेको छ । उत्पादन भएको फोहोर मध्ये करिब ५६ प्रतिशत मात्र महानगरपालिकाले समय तालिका बनाइ विसर्जन गर्दै आएको छ । उत्पादन हुने फोहोर मध्ये पनि बस पार्क,

बजार लाग्ने स्थान र पोखराको बढी चहलपहल हुने क्षेत्र र बढी फोहोर उत्पादन हुने क्षेत्रहरुमा फोहोरमैला उत्पादनले दैनिक समस्या हुदै आएको छ । पोखरा महानगरपालिकाको सिमित श्रोत साधन र सरोकारवाला निकायको पहलमा मात्र यो समस्या दिर्घकालिन रुपमा समाधान हुन कठिन हुने हुनाले फोहोर उत्पादन हुने विन्दुबाट नै सबैले सचेत भइ एक सभ्य नेपाली नागरिकको भूमिका निभाउने हो भने कास्कीको सबै टोल बस्ती र गाउँहरु सफासुग्घर हुन्छन् ।

तालिका नं. ७.४२ पोखरा महानगरपालिकामा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने संस्थाहरु

क्र.सं.	संस्थाको नाम	संस्थाको प्रमुख काम	कार्य क्षेत्र
१	पोखरा फोहोरमैला प्रा.लि.	घरायसी फोहोर संकलन, ढुवानी गर्ने	पोखरा महानगरपालिका ७, १७ वडाहरु
२	वेष्ट सर्भिस प्रा.लि.	अस्पताल जन्य फोहोर संकलन र ब्यवस्थापन गर्ने	पोखरा महानगरपालिका
३	वातावरणीय सुन्दर नेपाल प्रा.लि.	घरायसी फोहोर संकलन, ढुवानी गर्ने	पोखरा महानगरपालिका ३,४,८,९ वडाहरु
४	पोखरा ग्रिनमार्ट प्रा.लि.	घरायसी फोहोर संकलन, ढुवानी गर्ने	पोखरा महानगरपालिका ६,११, १२,१३ वडाहरु
५	वेष्ट मेनेजमेन्ट एण्ड रिसाइकिलिङ्ग प्रा.लि.	घरायसी फोहोर संकलन, ढुवानी गर्ने	पोखरा महानगरपालिका १०, १५वडाहरु
६	नेपाल पब्लिक हेल्थ एण्ड इन्भाइरोमेन्ट प्रा.लि.	घरायसी फोहोर संकलन, ढुवानी गर्ने	पोखरा महानगरपालिका १, २, ५ वडाहरु
७	प्रगति संसार प्रा.लि.	घरायसी फोहोर संकलन, ढुवानी गर्ने	पोखरा महानगरपालिका १६,१९ वडाहरु
८	पोखरा ग्रिनमार्ट प्रा.लि.	सौचालय एवं शोकपिटको फोहोरमैला संकलन र ढुवानी गर्ने	पोखरा महानगरपालिका
९	हरियाली मल्ट्री सर्भिस	सौचालयजन्य फोहोरमैला मल उत्पादन गर्ने	पोखरा महानगरपालिका

श्रोतः- पोखरा महानगरपालिका, पोखरा, २०७९

खण्ड ८ उद्योग तथा वाणिज्य

८.१ उद्योग

तालिका नं. ८.१ कास्की जिल्लामा रहेका उद्योगको स्तर अनुसार प्रतिष्ठान संख्या

क्र.सं.	उद्योगको स्तर	संख्या	प्रतिशत
१	लघु	९५६	५.४
२	घरेलु	१५८२५	९०.२
३	साना	७७७	४.४
जम्मा		**१७५५४**	**१००**

श्रोतः- पर्यटन तथा उद्योग कार्यालय, कास्की (२०८० साल माघ मसान्त सम्म)

तालिका नं. ८.२ कास्की जिल्लामा रहेका उद्योगको कानुनी स्वरुप अनुसार प्रतिष्ठान संख्या

क्र.सं.	उद्योगको कानुनी स्वरुप	संख्या	प्रतिशत
१	निजी फर्म	१६४१५	९३.५
२	साझेदारी	५३५	३.०
३	प्रा.लि. कम्पनी	५९१	३.४
४	पब्लिक लिमिटेड कम्पनी	१३	०.१
जम्मा		**१७५५४**	**१००**

श्रोतः- पर्यटन तथा उद्योग कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. ८.३ कास्की जिल्लामा रहेका उद्योगको वर्ग अनुसार प्रतिष्ठान संख्या

क्र.सं.	उद्योगको वर्ग	संख्या	प्रतिशत
१	उर्जामूलक	४४०८	२५.१
२	उत्पादनमूलक	६४	०.४
३	कृषि तथा बन पैदावरमा आधारित	३७९१	२१.६
४	खनिज	२५	०.१
५	निर्माण	५१६५	२९.४
६	सेवामूलक	३७६१	२१.४
७	पर्यटन	१७४	१.०
८	सूचना तथा प्रविधि	१६६	०.९
जम्मा		**१७५५४**	**१००**

श्रोतः- पर्यटन तथा उद्योग कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. ८.४ गण्डकी प्रदेशमा उद्योग प्रतिष्ठानको संख्या

औद्योगिक वर्गीकरण अनुसार उद्योग प्रतिष्ठान	संख्या	प्रतिशत	रोजगार संख्या	प्रतिशत
खानी तथा उत्खनन	७३	१.१	९५०	३.६
उद्योग	६१८७	९०.७	२१७३७	८१.५
विद्युत तथा ग्यास	१९५	२.९	२७२८	१०.२
खानेपानी ढल तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	३६३	५.३	१२४३	४.७
जम्मा	**६८१८**	**१००**	**२६६५८**	**१००**

श्रोतः- राष्ट्रिय उद्योग सर्वेक्षण २०७६/७७, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं, २०७९

तालिका नं. ८.५ गण्डकी प्रदेशका उद्योग प्रतिष्ठानहरुको प्रमुख सूचकहरु

क्र.सं.	सूचकहरु	इकाइ	मान
१	जम्मा उद्योग प्रतिष्ठान	संख्या	६८१८
२	संलग्न जनशक्ति	संख्या	४०६३२
३	प्रति उद्योग प्रतिष्ठान औषत जनशक्ति	व्यक्ति/प्रतिष्ठान	६.०
४	कर्मचारी संख्या	संख्या	२६६५८
५	प्रति प्रतिष्ठान औषत कर्मचारी संख्या	व्यक्ति/प्रतिष्ठान	३.९
६	उद्योगको उत्पादन	रु.हजारमा	९५८९४९६६
७	उद्योगको लागत	रु.हजारमा	६४४६८१३६
८	उद्योगको मूल्य अभिबृद्धि	रु.हजारमा	३१४२६८३०
९	एक वर्षमा स्थायी सम्पत्ति थपिएको	रु.हजारमा	५१६७९१०
१०	वर्षको अन्तमा रहको स्थायी सम्पत्ति	रु.हजारमा	४६४०३३६
११	प्रतिष्ठानमा प्रति व्यक्ति उत्पादन	रु.हजारमा/व्यक्ति	२३६०.१
१२	उत्पादन लागत अनुपात	अनुपात	१.४९
१३	लागत उत्पादन अनुपात	अनुपात	०.६७
१४	प्रति संलग्न व्यक्ति मूल्य अभिबृद्धि	रु.हजारमा/व्यक्ति	७७३
१५	कर्मचारीलाई खर्च भएको जम्मा तलबभत्ता र सुविधा	रु.हजारमा	७८०४७१४
१६	प्रति कर्मचारीको प्रति महिना औषत खर्च	रु.हजारमा	२४.४०

श्रोतः- राष्ट्रिय उद्योग सर्वेक्षण २०७६/७७, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं, २०७९

पोखरा औद्योगिक क्षेत्र-

पोखरा ओद्योगिक क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यालय पोखराको रेकर्ड अनुसार पोखरा ओद्योगिक क्षेत्रको स्थापना वि.सं. २०३१ सालमा भएको हो । शुरुमा यो क्षेत्रले ५०१ रोपनी क्षेत्रफल ओगटेको थियो भने हाल कायम भएको जम्मा जग्गा ४७२ रोपनी रहेको छ । त्यस मध्ये करिब ३९७ रोपनी जग्गा बहालमा दिएको, १३ वटा भवन लिजमा दिएको छ । करिब ७६ रोपनी जग्गा युटिलिटी सेवाले ओगटेको छ । पोखरा औद्योगिक क्षेत्र भित्र २०८० साल फाल्गुण महिना सम्म ७६ वटा उद्योग प्रतिष्ठानहरु सञ्चालनमा आएका छन् । उक्त उद्योग

प्रतिष्ठानमा करिब १८०० जना पुरुष र १२०० जना महिला गरी जम्मा ३००० जनाको रोजगारी रहेको छ । ती उद्योग मध्ये नेदरल्याण्ड सरकारको लगानीमा हिमालय लाइफ प्लाष्टिक प्रा.लि. स्थापना भएको छ ।

८.२ वाणिज्य

तालिका नं. ८.६ व्यापारिक (वाणिज्य) फर्महरुको प्रकार

विवरण	फर्मको प्रकार अनुसार प्रतिष्ठान		कारीवारको प्रकार	
	एकलौटी	साझेदारी	थोक व्यापार	खुद्रा व्यापार
प्रतिष्ठान संख्या	१९४०८	१४०	१५५७९	३९६९
प्रतिशत	९९.३	०.७	७९.७	२०.३

श्रोतः- पर्यटन तथा उद्योग कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. ८.७ वाणिज्य फर्मको उद्देश्य अनुसार प्रतिष्ठान संख्या

क्र.सं.	वाणिज्य फर्मको उद्देश्य	संख्या	प्रतिशत
१	स्थानीय व्यापार	१९४८७	९९.६९
२	आयात व्यापार	३	०.०२
३	निर्यात व्यापार	२	०.०१
४	समुन्द्रपार आयात निर्यात	३८	०.१९
५	आयात निर्यात	१	०.०१
६	समुन्द्रपार आयात	१६	०.०८
७	समुन्द्रपार निर्यात	१	०.०१
जम्मा		**१९५४८**	**१००**

श्रोतः- पर्यटन तथा उद्योग कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. ८.८ उद्योग वाणिज्य पोखरा र लेखनाथमा आवद्ध भएका सदस्य संख्या

पोखरा उद्योग वाणिज्य संघ		लेखनाथ उद्योग वाणिज्य संघ	
सदस्यता प्रकार	संख्या	सदस्यता प्रकार	संख्या
साधारण	२६८८	साधारण	१८३१
औद्योगिक	१५५		
कर्पोरेट	४७	कर्पोरेट	५०
बस्तुगत	३०		
मानार्थ	११	संस्थागत	५
जम्मा	२९३१	जम्मा	१८८६

श्रोतः- पोखरा उद्योग वाणिज्य संघ, पोखरा र लेखनाथ उद्योग वाणिज्यसंघ,लेखनाथ, २०८०

तालिका नं. ८.९ गुणस्तर तथा नापतौल सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	कार्य विवरण	संख्या/रकम,रु.	
		आ.व.२०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
१	नापतौलका यन्त्र प्रयोगका लागि नयाँ अनुमतीपत्र, इजाजतपत्र पत्र लिने व्यवसायीहरुको संख्या	२११२	१०९९
२	नापतौलका यन्त्रहरुको जाँच गराउनेहरुको संख्या	३६७३	३०२०
३	अनियमित नापतौलका यन्त्रहरुको प्रयोग गरेवापत कारवाहीमा पर्ने व्यवसायीहरुको संख्या	१६७९	२१८९
४	पेट्रोलियम पदार्थ वितरण पम्पहरुको जाँच संख्या	३५८	३१०
५	ट्याक्सी मिटर जाँच भएको संख्या	३०३२	१७०५
६	उपरोक्त कार्य बमोजिम संकलित राजश्व रकम	६१,३१,७१३	४८,२९,५५५

श्रोतः- गुणस्तर तथा नापतौल कार्यालय, पोखरा,२०८०

तालिका नं. ८.१० नेपाल व्यापार सर्वेक्षण, २०७८/७९ का प्रमुख गण्डकी प्रदेशका सूचकहरु

सूचकहरु	गण्डकी प्रदेश	नेपाल
व्यापारिक प्रतिष्ठान संख्या	५०,५७५	४,९८,०५८
सरकारी निकायमा दर्ता भएका व्यापारिक प्रतिष्ठान (%)	७४.९	६८.२३
व्यापारिक प्रतिष्ठानमा संलग्न जनशक्ति संख्या	१,०६,९८२	११,३०,६४५
व्यापारिक प्रतिष्ठानमा संलग्न महिला जनशक्ति संख्या (%)	४४.०८	३५.७३
महिलाको नाममा रहेको व्यापारिक प्रतिष्ठान (%)	३५.१०	२५.८०
औषत ट्रेड मार्जिन (%)	२०.०९	१८.५३
औषत वार्षिक तलब (प्रति तलबी कामदार रु.)	२,०१,४५४	२,०८,४९४
औषत वार्षिक सञ्चालन खर्च (प्रति प्रतिष्ठान रु.)	२,३८,७२८	२,६४,३७३

श्रोतः- नेपाल वितरणात्मक व्यापार सर्वेक्षण, २०७८/७९, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं

८.३ सहकारी संस्था

मिति २०८० साल मंसिर मसान्त सम्म कास्की जिल्लामा संचालित सहकारी संस्थाहरु ७०९ वटा रहेका छन् । प्रदेशस्तरका २२८ र जिल्ला स्तरका ४८१ वटा संचालनमा रहेका छन् । जिल्लामा संचालित ४८१ मध्ये रुपा गा.पा.मा २१ वटा, मादी गा.पा.मा १७ वटा, माछापुच्छ्रे गा.पा.मा ४१ वटा, अन्नपूर्ण गा.पा.मा ३७ र पोखरामा महानगरपालिकामा ३६५ वटा रहेका छन् । जिल्ला सहकारी संघलिमिटेड कास्कीमा आवद्द भएका ४२४ वटा मात्र रहेका छन् ।

गण्डकी प्रदेश सरकारको क्षेत्राधिकार भित्र (प्रदेश भित्र कम्तीमा २ वटा स्थानीय तहमा कार्य क्षेत्र भएका) ९४१ मध्ये कास्की जिल्लामा मुख्य कार्यालय रहेका २२८ वटा सहकारी संस्थाको २०८० साल कार्तिक मसान्त सम्मको विवरण तपसिल अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ८.११ प्रदेशस्तरीय सहकारीहरुको आर्थिक विवरण

आर्थिक विवरण	रकम- अंक र अक्षर दुवैमा, रु	समिष्टगत विवरण	
शेयर पुँजी	७ अरब ३२ करोड ५ हजार ४३७	सदस्य संख्या	
बचत	३३ अरब ६२ करोड १० लाख ९५ हजार ९१६	महिला	८४०९६
ऋण लगानी	३८ अरब २० करोड ८० लाख ६० हजार ६२७	पुरुष	९३५४३
बाह्य ऋण	१ अरब २७ करोड ४६ लाख ४० हजार ७२२	कर्मचारी संख्या	
शेयर लगानी	२७ करोड ७५ लाख २९ हजार ६१३	महिला	८१३
जगेडा कोष	१ अरब ९३ करोड ९६ लाख ४० हजार ७८९	पुरुष	४८१
अन्य कोष	७६ करोड ४० लाख २० हजार ०५०	संचालक समिति	
आय कर दाखिला	९ करोड ६० लाख २ हजार ६११	महिला	५१६
		पुरुष	१११९

श्रोतः- सहकारी रजिष्टारको कार्यालय, पोखरा, २०८०

माथि उल्लेखित प्रदेश स्तरका २२८ सहकारी संस्था मध्ये वित्तीय १३७ वटा, उत्पादक मूलक ४६ वटा, बहुउद्येशीय ३६ वटा, सेवामूलक ६ वटा र उपभोक्ता ३ वटा रहेका छन् ।

८.४ प्रमुख बजार, सपिङ कम्प्लेक्स/मल

प्रमुख बजार-

पोखरा महानगरपालिका अन्तरगत छोरेपाटन, बिरौटा, मुस्ताङचोक, नागढुङ्गा, राष्ट्रबैक चोक, लेकसाइड, पामे, रत्नचोक, सृजनाचोक, पृथ्वीचोक, जिरो कि.मी., पर्स्याङ, बाग्लुङ बसपार्क, नयाँबजार, न्यूरोड, चिप्लेढुङ्गा, महेन्द्रपुल, गैरापाटन, पालिखेचोक, रानीपौवा, नदीपुर, बगर, बिन्दबासिनी, हरिचोक, दिप, लामाचोर, बाटुलेचोर, अर्मला बजार, फूलबारी, भद्रकाली, अस्पतालचोक, काहुँखोला, मियाँपाटन, बुद्धचोक, उत्तमचोक, रामबजार, अमरसिंहचोक, काजीपोखरी, चाउथे, बिजयपुर, बुढीबजार, अर्घौंचोक, डाँडाकोनाक, तालचोक, सिसुवा, बेगनास ताल बजार, भण्डारढिक, गगनगौडा प्रमुख बजारहरु रहेका छन् । गाउँपालिकाहरुमा मादी गाउँपालिकामा याङ्जाकोट, भगवतीटार र भैसै, माछापुच्छ्रे गाउँपालिकामा लाहाचोक, घाचोक, भेडाबारी, अन्नपूर्ण गा.पा.मा नाउडाँडा, काँढे, लुम्ले, नयाँ पुल, बिरेठाँठी र घान्द्रुक र रुपा गाउँपालिकामा देउराली बजार प्रमुख रहेका छन् ।

सपिङ कम्प्लेक्स/मल-

कास्की जिल्लाको प्रमुख बजार पोखरामा पोखरा ट्रेड मल, भाटभटेनी सुपर मार्केट, बिनायक कर्नर, सेभेनस्टार, सिताभवन, अन्नपूर्ण सुपर मार्केट, बुद्ध बिशाल बजार, बास्तोला कम्फ्लेक्स, विगमार्ट प्रा.लि., हिमालय टर्मिनल मार्ट प्रा.लि., पोखराको विभिन्न स्थानहरुमा पानी पधेरो सुपरमार्केट आदि संचालनमा रहेका छन् ।

८.५ बैकिङ सेवा

तालिका नं. ८.१२ गण्डकी प्रदेशको प्रमुख आर्थिक तथा वित्तीय परिसूचकहरु

परिसूचकहरु	आ.व. २०७९/८०		आ.व. २०७८/७९		आ.व. २०७७/७८	
	गण्डकी प्रदेश	राष्ट्रिय	गण्डकी प्रदेश	राष्ट्रिय	गण्डकी प्रदेश	राष्ट्रिय
बित्तीय क्षेत्र (बैक तथा बित्तीय संस्था)-						
जम्मा शाखा	१४०४	११५८९	१४१६	११५२८	१३६६	१०६८३
क वर्ग	६०१	५०४९	५९९	५००९	५७७	४७५३
ख वर्ग	१९०	११२८	१८०	१११८	१८२	१०२३
ग वर्ग	३७	२८४	३६	२६७	३३	२२२
घ वर्ग	५७६	५१२८	५९१	५१३४	५७४	४६८५
बाणिज्य बैक रहेका पालिका	८५	७५२	८५	७५०	८५	७५०
बित्तीय पहुँच (प्रतिशतमा)-						
मोबाइल बैकिङ्ग (हजारमा)	२४२२	११३६३	१८४३	१५९२७	१४३३	१२२८८
इन्टरनेट बैकिङ्ग (हजारमा)	२०४	१८५६	१७१	१५५६	६६	१०४२
डेबिड कार्ड संख्या (हजारमा)	१२०५	१२२४५	८८९	९५६९	६९६	७८६३
क्रेडिट कार्ड संख्या (हजारमा)	१७	२८३	१३	२१७	९	१७३
प्रिपेड कार्ड संख्या (हजारमा)	४	१३९	२	९९	१	६४
निक्षेप तथा कर्जा स्थिति (क, ख र ग वर्ग)						
कुल निक्षेप (रु.अरबमा)	४७०.७२	५७७१	३९८.१२	५१५८.१२	३६८.३३	४७३९.१५
कुल कर्जा लगानी (रु.अरबमा)	३५४.६३	४८७८	३५३.७१	४७०९.१३	३१५.६५	४१६९.८४
सहुलियतपूर्ण कर्जा(रु.अरबमा)	२६.२	१९७.०६	३०.११	२१३.८९	२६.३७	२७६.०६

श्रोतः नेपाल राष्ट्र बैक पोखरा कार्यालय, पोखरा, २०८०

खण्ड ९ भौतिक पूर्वाधार

९.१ सडक

कास्की जिल्लाका सबै स्थानीय तहहरुमा सडक सुविधा पुगेको छ । जिल्ला भरी शहरी सडक समेत गरी कालोपत्रे करिब १११९.९५ कि.मी., ग्राभेल सडक करिब ४७४.९५ कि.मी. र कच्ची सडक करिब ७१२.३४ कि.मी गरी जम्मा करिब २३०७.२४ कि.मी. सडक रहेको छ ।

तालिका नं. ९.१ राजमार्ग र शहरी सडकको लम्बाई र सतहको प्रकार

सडकको नाम	लम्बाई कि.मी.	सडकको प्रकार
पृथ्बीचोक – कोत्रे (पृथ्बी राजमार्ग)	१८.८९	कालोपत्रे र ढलान
पृथ्बीचोक – कुभिन्डे (सिद्धार्थ राजमार्ग)	१६.५१	
पोखरा – सराङकोट	४.८०	
पोखरा – सराङकोट	१२.५०	
पोखरा – बिन्दबासिनी (पोखरा बाग्लुङ राजमार्ग)	३.९६	
बिन्दबासिनी – याम्दी पुल (पोखरा बाग्लुङ राजमार्ग)	२.७६	
याम्दी पुल – साध पुल (पोखरा बाग्लुङ राजमार्ग)	३७.०४	
तालचोक – बेगनासताल	३.५०	
पोखरा – जिरो कि.मी – हल्लनचोक – शहीदचोक – मुस्ताङचोक	६.३०	
सृजनाचोक – राष्ट्रबैक चोक – बिरौटा चोक	२.५०	
पृथ्बीचोक – भिमसेन चोक – के.आई. सि· पुल – महेन्द्र गुफा	१२.०	
अमर सिंहचोक – रानीपौवा – भिमसेन चोक	२.२०	
बुद्धचोक – बन क्याम्पस – फुलबारी होटल	४.०	
अन्य शहरी सडक (मापदण्ड अनुसारका)	२९.७४	
अन्य शहरी सडक भित्री गल्ली समेत	७३४.९५	
ग्राभेल गरिएका सडकहरु	४५३.०	ग्राभेल
कच्ची सडकहरु	३०२.३	कच्ची
जम्मा	**१६४६.९५**	

श्रोतः-पोखरा महानगरपालिका र डिभिजन सडक कार्यालय, पोखरा, २०८०

तालिका नं. ९.२ जिल्लाका प्रमुख कृषि तथा ग्रामिण सडकहरु

सि.नं.	सडकको नाम	कुल सडक कि.मी.	सतहको अवस्था		
			कालोपत्रे	ग्राभेल	कच्ची
१	वेगनास–भोर्लेटार	२०.८	२०.८	०	०
२	राखी–मिजुरे	१९.७७	१९.७७	०	०
३	लामाचौर–माछापुच्छ्रे	१८.५१	८.५	०	१०.५१
४	काँहुखोला–मेलवोट–पार्चे–दुधपोखरी	३५.१६	१३.०	०	२२.१६
५	बैदाम–पामे–सिदाने	२८.२४	१२.०	०	१६.२४

६	सिसुवा–देउराली–पोल्याङटार	२६.१५	१०.४	०	१५.७५
७	विरेठाँटी–चाने पर्यटन सडक	१०.०९	०	०	१०.०९
८	छोरेपाटन–कृस्ती–भरतपोखरी	२२.५१	२२.५१	०	०
९	हेम्जा-मेयलबोट-मर्दीपुल-भेडावारी-लुम्रे	१५.४०	१५.४०	०	०
१०	सातमुहाने–रूपाकोट–थुम्की	२१.९४	१०.०	०	११.९४
११	दोविल्ला वागमारा सडक	८.५०	८.५०	०	०
१२	नाउडाँडा–कास्कीकोट–सराङकोट	११.५०	११.५०	०	०
१३	कसेरी–भैंसे–थुमाकोडाँडा	१७.९१	११..००	०	६.९१
१४	नयाँपुल– विरेठाँटी– तिखेढुङ्गा	९.८६	०.००	०	९.८६
१५	काउरे–ज्याम्दुङ्ग–ताङतिङ्ग	१७.३२	०	६.५०	१०.८२
१६	मेलवोट–धिताल–धम्पुस	११.५८	०.४०	०	११.१८
१७	काँहुखोला–आर्वा–मौजा	१६.०९	०.००	२.८४	१३.२५
१८	काँडे–भदौरे–सल्यान	१०.२०	१.०	०	९.२०
१९	फुलवारी–काँहु टावर	६.१८	६.१८	०	०
२०	बाग्लुङ्ग–बसपार्क–सराङ्गकोट–ढिकुरपोखरी	१४.८१	०.००	०	१४.८१
२१	दोपहरे-कृष्टी-वकुरेक- पौवैगौडे सडक	९.०	९.०	०	०
२२	नयाँपुल-विरेठाँटी -घान्द्रुक सडक	१७.५०	१०.०	०	७.५
२३	रुपा रिङ्गरोड सडक	६५.०	१०.०	०	५५.०
२४	मिलनचोक-मर्दीपूल-बानेटाकुरा सडक	४.५	४.०	०	४.५
२५	रुपाकोट-फालभञ्याङ्ग- चिसापानी सडक	५.०	३.०	०	०
२६	नारायणस्थलपूल-भलामखोलापूल-चण्डीपालन सडक	८.५	७.५०	०.५	०
२७	छोरेपाटन–शान्तीस्तुप–भुम्दी– कुभिण्डे	१७.९०	८.५	०	९.४
२८	महेन्द्रगुफा–अर्मलाकोट–आँटीघर–मौजा	१७.६९	४.०	०	१३.६९
२९	फुस्रेखोला–रामदी–मट्टिखान	९.८४	०	०	९.८४
३०	चिसापानी–सिर्गेवास–दान्लिन	१०.६३	०.००	०.००	१०.६३
३१	सौर्य–लिप्पानी –रामकोट–हंसपुर–ठूलाबेसी	२०.३१	०.००	०	२०.३१
३२	समीवगर–लाहाचोक–माछापुच्छ्रे	१४.५०	३.००	०	११.५०
३३	भलाम– ्यालेचौर– मजुवा विसौना	१३.०१	२.५	०	१०.५१
३४	साग्रावास –क्योलेने – माधवेसी	१.५	१.५	०.००	०
३५	मर्दीपुल–समीवगर–रिभान–सैदेघट्ट	१२.४५	०.९०	०	११.५५
३६	घाटीछिना–मकवानपुर–भञ्ज्याङ्ग	८.२२	०.००	०.००	८.२२
३७	तालबेसी–लिप्पानी–चमारे ओडार	२.०५	०.००	०.००	२.०५
३८	रानीपौवा– भलाम–बाटुलेचौर	२.४८	२.४८	०	०
३९	गहतेडाँडा–लामाखेत–मौजा	९.६३	०.५०	०	९.१३
४०	गैरेपोखरी– खैते –सिसाघाट	४.४३	०.००	०	४.४३
४१	पुलचोक – सिसाघाट	६.०९	०.००	०.००	६.०९

४२	थुम्सीकोट – मुग्रेबेसी–गोर्गे –मिजुरेडाँडा	७.८०	०.००	०.००	७.८०
४३	घट्टेखोला– खानीगाउँ– धम्पुस	११.२९	०.५०	०	१०.७९
४४	थुम्सीकोट– भाचोक	८.५८	०.००	०.००	८.५८
४५	थुम्सीकोट– घट्टेडाँडा–मिजुरेडाँडा	७.८०	०.००	०.००	७.८०
४६	मिलनचोक –भगवतीटार–सैमराङ	८.५०	०.००	०.००	८.५०
४७	लुम्ले – चन्द्रकोट–तान्चोक–ल्यान्द्रुक	५.१७	०.००	५.१७	०
४८	छोरेपाटन– क्नैसे–कुभिण्डे	६.९४	०	६.९४	०
४९	नाउँडाँडा–अधिकारीडाँडा–कार्कीकोटहरा	१०.५	१.००	०.००	९.५
जम्मा		**६६९.३३**	**२२८.३४**	**२१.९५**	**४१०.०४**

श्रोतः- पूर्वाधार विकास कार्यालय, कास्की २०८०

९.२ विद्युत

तालिका नं.९.३ कास्की जिल्लामा उत्पादन भएको विद्युत (जलविद्युत केन्द्र र सोलार) को क्षमता

जलविद्युत केन्द्रको नाम	क्षमता (मेगावाट)	जलविद्युत केन्द्रको नाम	क्षमता (मेगावाट)
सेती जलविद्युत केन्द्र	१.५	विजयपुर-प्रथम	४.४१०
फेवा जलविद्युत केन्द्र	१.०	अपर मादी	२५.०
मर्दी खोला जलविद्युत केन्द्र	४.८	सार्दीखोला	४.०
सेती दोश्रो जलविद्युत केन्द्र	०.९७९	माद्क्यू खोला	१३.०
रुदीखोला	८.८	अपर मर्दी	७.०
रुदीखोला बी	६.६	नामार्जुन मादी	११.८८
विजयपुर- २ खोला सानो	४.५	सैतीखोला	०.९९९
सुपर मादी	४४.०	सोम राधाकृष्ण सोलार	४.०

श्रोतः- A year in review -FY 2022/23, Nepal Electricity Authority, Kathmandu, 2023

तालिका नं.९.४ कास्की जिल्लामा निर्माणधिन र वित्तीय श्रोत नजुटेका जलविद्युत आयोजना र क्षमता

क्र.सं.	जलविद्युत केन्द्रको नाम	क्षमता (मेगावाट)	अवस्था
१	इदीखोला जलविद्युत आयोजना	०.९७५	निर्माणधिन
२	करुवा सेती जलविद्युत आयोजना	३२.०	
३	सेती नदी जलविद्युत आयोजना	२५.०	
४	अपर मादी "A" जलविद्युत आयोजना	४२.०	
५	सेती खोला जलविद्युत आयोजना	२२.०	बित्तीय श्रोत नजुटेका
६	लान्द्रुक मोदी जलविद्युत आयोजना	८६.५९	
७	मादामे खोला जलविद्युत आयोजना	२४.०	
८	मसिना जलविद्युत आयोजना	०.८९१	
९	भलौदी खोला जलविद्युत आयोजना	२.६४५	

श्रोतः- A year in review -FY 2022/23, Nepal Electricity Authority, Kathmandu, 2023

तालिका नं. ९.५ पोखरा ग्रिड शाखा अन्तरगतका विद्युत सवस्टेशन

सवस्टेशन रहेको स्थान	Voltage Ratio (kV)	आर्थिक वर्ष अनुसार क्षमता (MVA)		क्षमता बृद्धि (MVA)
दमौली	१३२/३३	०	३०	३०
	१३२/३३	१५	१५	०
	३३/११	१६.६	१६.६	०
	३३/११	३	३	०
पोखरा	१३२/११	३०	३०	०
	१३२/११	३०	३०	०
लेखनाथ	१३२/३३	३०	३०	०
	१३२/११	२२.५	२२.५	०
मार्कीचोक	१३२/३३	३०	१२	-१८
स्याङ्जा	१३२/३३	३०	३०	०
	३३/११	८	८	०
मुस्ताङ- दाना	२२०/१३२	१००	१००	०
	१३२/३३	२५	२५	०
कुस्मा	२२०/१३२	१००	१००	०
लाहाचोक	१३२/३३	३०	३०	०
	३३/११	८	८	०
विरौटा (प्रस्तावित) 60MVA	१३२/११	०	०	०

श्रोतः- A year in review -FY 2022/23, Nepal Electricity Authority, Kathmandu, 2023

तालिका नं.९.६ पोखरा प्रादेशिक कार्यालय अन्तरगत आ.व. २०७९/८० वितरण गरेको विद्युत

सवस्टेशन (33/11 kV)	क्षमता (MVA)	वितरण गरेको लम्बाइ (कि.मी.)			वितरण गर्ने ट्रान्सफर्मर	
		33 kV	11kV	0.4/0.23 kV	संख्या	क्षमता (MVA)
२४	२१२	७६९.८	५४८३.३२	१४०५३.४७	३९१६	३८१.७७

श्रोतः- A year in review -FY 2022/23, Nepal Electricity Authority, Kathmandu, 2023

९.३ खानेपानी सुविधा

कास्की जिल्लामा एक घर एक धाराको अवधारणा सहित संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारका अतिरिक्त गोर्खा वेल्फेयर ट्रष्ट, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विभिन्न संघसंस्था, समुदाय र व्यक्तिहरुको प्रयासबाट खानेपानी आपूर्ति भएको छ । जिल्लाका सबै पालिकाको अधिकांश वडाहरुमा खानेपानीको श्रोत रहेकोले खानेपानीको सुविधा रहेको छ । श्रोत अभाव भएका स्थानहरुमा लिफ्टिङ समेत गरेर खानी वितरण गरिएको पाईन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कास्की जिल्लामा करिब ८१.४६ प्रतिशत घरपरिवारमा धारा/पाइपबाट खानेपानी सुविधा भएको देखिन्छ । कास्कीमा जार तथा बोत्तलको श्रोतबाट करिब ११.६ प्रतिशत घरपरिवारले खानेपानी प्रयोग गर्दछन् । पोखरामा महानगरपालिका क्षेत्रमा नेपाल खानेपानी संस्थान र लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्थाले खानेपानी वितरण गरेको छ । महानगरपालिका ग्रामीण बस्ती र गाउँपालिकाहरुमा उपभोक्ता समितिहरु मार्फत खानेपानी वितरण भएको छ ।

(क) नेपाल खानेपानी संस्थान पोखरा-

नेपाल खानेपानी संस्थान वितरण केन्द्र पार्दी, विन्धवासिनी र हेम्जाले पोखरा महानगरपालिकाको वडा नं.१-१९ र २५ का करिब ७५ प्रतिशत घरपरिवारमा खानेपानी वितरण गरेको छ ।

तालिका नं. ९.७ वितरण गरेको धारा संख्या

सि.नं.	धाराको प्रकार	संख्या
१	सार्वजनिक धारा	२५१
२	सरकारी धारा	५३५
३	निजी धारा	५२३८८
जम्मा		**५३१७४**

श्रोतः- नेपाल खानेपानी संस्थान, पार्दी, विन्धबासिनी र हेम्जा वितरण केन्द्र, पोखरा, २०८०

तालिका नं. ९.८ खानेपानीको मुहानको क्षमता र आपूर्ति

सि.नं.	मुहान	क्षमता, दैनिक लिटरमा	आपूर्ति, दैनिक लिटरमा
१	मर्दी	४ करोड १० लाख	४ करोड १० लाख
२	कालीमुढा	३९ लाख	३९ लाख
३	भोटीखोला	२५ लाख	२५ लाख
४	बालधारा	४ लाख	४ लाख
५	पोखरामा १४ वटा बोरिङ मार्फत	१ करोड ३० लाख	१ करोड ३० लाख
६	घट्टेखोला लगायत अन्य खोलाबाट	१९ लाख	१९ लाख
७	हेम्जाको एउटा बोरिङ्	१६ लाख	१६ लाख
जम्मा		६ करोड ४३ लाख	६ करोड ४३ लाख

श्रोतः- नेपाल खानेपानी संस्थान, पार्दी, विन्धबासिनी र हेम्जा वितरण केन्द्र, पोखरा, २०८०

माथिको तालिका अनुसार दैनिक ६ करोड ४३ लाख लिटर खानेपानी वितरण गरिएकोमा पाइप र धारबाट चुहिने अंश कटाउदा उपभोक्ताले दैनिक ४ करिब ७० लाख लिटर प्रयोग गरेको अनुमान छ । नेपाल खानेपानी संस्थानको कार्य क्षेत्रमा दैनिक करिब ७ करोड लिटरको खानेपानी माग रहेको छ । राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड २०७९ अनुसार खानेपानीको गुणस्तर मापनको लागि २८ वटा प्यारामिटरहरु तोकिएकोमा संघीय खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन आयोजना, पानी परिक्षण प्रयोगशाला, पोखरामा १३ वटा प्यारामिटरहरुको परिक्षण हुने गर्दछ, ती देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.९.८ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण गरिने प्यारामिटरहरु

क्र.सं.	Parameters	Unit	अधिकतम सघनन् सीमा	कैफियत
Physical Parameters				
१	धमिलोपन (Turbidity)	NTU	५	NHBGV
२	हाइड्रोजन विभव (pH)		६.५-८.५	NHBGV
३	विद्युतीय संवाहकर्ता (Electrical Conductivity)	µS/cm	१५००	NHBGV
४	कुल घुलित ठोस पदार्थ (Total Dissolved Solid)	mg/L.	१०००	NHBGV

Chemical Parameters				
१	फलाम (Iron)	mg/L.	०.३० (३)	NHBGV
२	आर्सिनिक (Arsenic)	mg/L.	०.०५	HBGV
३	अमोनिया (Ammonia)	mg/L.	१.५०	NHBGV
४	नाईट्रेट (Nitrate)	mg/L.	५०	HBGV
५	कुल कडापन (Total Hardness)	mg/L.	५००	NHBGV
६	क्लोरिन अवशेष (Residual Chlorine)	mg/L.	०१०–०५०	HBGV
७	क्याल्सियम (Calcium)	mg/L.	२००	NHBGV
Microbiological Parameters				
१	ई- कोली (E Coli)	CFU/100ml	०	HBGV
२	कुल कोलिफर्म (Total Coliform)	CFU/100ml	० (९५% नमुनाहरुमा)	HBGV

श्रोतः- संघीय खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन आयोजना, पानी परिक्षण प्रयोगशाला, पोखरा २०८०

Note - NHBGV = Non- Health Based Guidelines Value and HBGV = Health Based Guidelines Value

(ख) लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्था-

यस उपभोक्ता संस्थाले पोखरा महानगरपालिकाका वडा २६ देखि ३२ वडा सम्म खानेपानी वितरण गरेको छ । साविकको साना शहरी खानेपानी परियोजनाको योजनाहरु बाहेक ७० प्रतिशत नेपाल सरकार र ३० प्रतिशत संस्थाको लगानीमा पहिलो र दोश्रो सहलगानीमा ३ तहको लिफ्टिङ (सोमओयल) बाट समेत योजनाहरु सम्पन्न भई खानेपानी वितरण भएको छ । करिब १ करोड ५० लाख लिटर दैनिक यस क्षेत्रमा माग रहेकोमा करिब ८० प्रतिशत घरपरिवारमा मात्र यस संस्था मार्फत खानेपानीको पहुँच पुगेको छ । हाल यस संस्था मार्फत दैनिक १४ घण्टा खानेपानी वितरण गरिदै आएकोमा करिब ३४ प्रतिशत पानी मूल देखि उपभोक्ताको घरसम्म पुग्दा चुहिएर खेर जाने समस्या रहेको अनुमान छ । यस संस्थामा खानेपानी गुणस्तरको लागि धमिलोपन, हाइड्रोजन विभव(pH), रङ्ग (अधिकतम सघनन् सीमा ५ TCU), स्वाद र गन्ध, विद्युतीय संवाहकर्ता, फलाम, कुल कडापन, क्लोरिन अवशेष, ई-कोली, क्यालसियम र कुल कोलीफर्म गरी ११ वटा प्यारामिटर परीक्षण गरिन्छ ।

तालिका नं. ९.९ वितरण गरेको धारा संख्या

सि.नं.	धाराको प्रकार	संख्या
१ साविकको साना शहरी खानेपानी परियोजना अन्तरगतको खानेपानी वितरण		
क	सामुदायिक धारा	१३६
ख	निजी धारा	१५२०८
२	पहिलो सह-लगानीको निजी धारा	६४८
३	दोश्रो सह-लगानीको निजी धारा	३१६
जम्मा		**१६३०८**

श्रोतः- लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्था, लेखनाथ, पोखरा २०८०

तालिका नं. ९.१० खानेपानीको मुहानको क्षमता र आपूर्ति

सि.नं.	मुहान	क्षमता, लिटर/सेकेण्ड	आपूर्ति, लिटर/सेकेण्ड
१	गिउजे खोला	३०० लिटर/सेकेण्ड	५० लिटर/सेकेण्ड
२	ठाँडखोला	६ लिटर/सेकेण्ड	२.५ लिटर/सेकेण्ड
३	८ वटा बोरिङ मार्फत	१५ लिटर/सेकेण्ड	१५ लिटर/सेकेण्ड
४	सोमओयल (लिफ्टिङ खानेपानी)	१४ लिटर/सेकेण्ड	१० लिटर/सेकेण्ड
५	पहिलो सहलगानी- सोमओयल	१५ लिटर/सेकेण्ड	१० लिटर/सेकेण्ड
६	दोश्रो सहलगानी- सोमओयल	१४ लिटर/सेकेण्ड	१० लिटर/सेकेण्ड

श्रोतः- लेखनाथ खानेपानी उपभोक्ता संस्था, लेखनाथ, पोखरा २०८०

९.४ हुलाक सेवा

चिठीपत्र र मालसामानहरू एकठाउबाट अर्को ठाउँमा पुऱ्याउन हुलाक बाहेक अन्य निजी व्यावसायिक कुरीयर सेवाहरू समेत रहेका छन् तापनि संचारका विभिन्न माध्यमहरूमा हुलाक सेवाले महत्वपूर्ण स्थान ओगटेको पाइन्छ । जिल्लामा जिल्ला हुलाक समेतको काम गर्ने गरी एक हुलाक निर्देशनालय, १३ वटा ईलाका हुलाक र ३७ वटा अतिरिक्त हुलाकहरू मार्फत हुलाक सेवा पुगेको छ ।

९.५ टेलिफोन

कास्की जिल्लाका सबै गाउँपालिका र पोखरा महानगरपालिकामा नेपाल टेलिकम र एनसेलको मुख्य मुख्य सेवा पुगेको छ । नेपाल टेलिकम सेवाहरुमा PSTN, FTTH, ADSL, GSM सेवा पुगेको छ । जिल्लामा इन्टरनेट सेवाका लागि वायरलेस सेवा तर्फ FTTH (Fiber to the Home), ADSL र लिजलाइन सेवा पुगेको छ भने मोवाइल तर्फ 2G,4G र 5G सेवा पुगेको छ । नेपाल टेलिकम दुरसञ्चार प्राधिकरण अनुसार २०८० साल पौष मसान्त सम्म सेवा दिएको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका नं.९.११ टेलिफोन सेवा सम्बन्धी विवरण

सेवाको प्रकार	नेपाल	कास्की जिल्ला
PSTN सेवा	४४९६६२	१२०१०
GSM सेवा	१९८४२७३२	-
FTTH सेवा	२५१०३८	२२८५१
CDMA सेवा	३१९६९४	-
ADSL सेवा	३१८९८०	३८२४

श्रोतः- नेपाल टेलिकम दुरसञ्चार प्राधिकरण, पोखरा, २०८०

९.६ आमसञ्चार सेवा

जिल्लामा आमसञ्चारको रुपमा छापा पत्रपत्रिका, रेडियो तथा एफएम, टेलिभिजन, केवल टिभी, अनलाइन मिडिया र यट्युबहरुको भुमिका महत्वपूर्ण रहदै आएको छ ।आमसञ्चारको साझा मातृसंस्था नेपाल पत्राकार महासंघ कास्कीले सत्य तथ्य समाचार प्रसारण गर्नुको साथै सबै आमसञ्चारलाई प्रवर्धन गर्दै सामाजिक न्यायको आधारमा लोककल्याणकारी कार्यक्रमहरुको समन्वयकारी भुमिका निभाउदै आएको छ । पोखरा-७ मा नेपाल पत्राकार

महासंघ कास्कीको आफ्नै भवन रहेको छ ।सुविधा सम्पन्न भवनमा मेडिया सेन्टर र ई-लाइब्रेरीको समेत सुविधा रहेको छ ।

क) पत्रपत्रिका-

तालिका नं.९.१२ **पत्रिका सम्बन्धी विवरण**

क्र.सं.	नाम	सम्पादक /प्रकाशक	सम्पर्क नं
१	आदर्श समाज दैनिक	भरत कोइराला	०६१५८१२००, ५७१४८४
२	समाधान दैनिक	रामकृष्ण ज्ञवाली	६१५८८९७७
३	पोखरा हटलाइन दैनिक	उत्तम पौडेल	६१५८३२१२२
४	हिमदुत दैनिक	रबिन्द्र बाँस्तोला	६१५४३८७०
५	पोखरा पत्र दैनिक	पुण्य पौडेल	०६१५८२५०८, ५७०६५१
६	ढोरपाटन दैनिक	बासुदेव मिश्र	६१५२८९०४
७	कास्की आवाज दैनिक	हुम बहादुर तमु	६१५८८६५१
८	आविष्कार दैनिक	धन बस्नेत	६१५२१६२६
९	पोखरा आवाज दैनिक	अनुपप्रकाश पौडेल	६१५३२३३३
१०	हाम्रो कलम दैनिक	सन्तोष अधिकारी	६१५३६५१०
११	सराङकोट साप्ताहिक	यदुनाथ बञ्जरा	९८५६०३३३९१
२२	हिमाली आवाज सा.	कृष्ण दवाडी	९८५६०३२१००
१३	तालवाराही खवर सा.	सुर्य बि.क सिकारु	९८५६०१०८६०
१४	फेवा पोष्ट सा.	नवराज सुवेदी	९८५६०२२४५४
१५	ज्योतिष भविष्यवाणी सा.	डा.बलराम उपाध्याय रेग्मी	९८५६०२०९१४
१६	पोखरा भिन्तुना मासिक	उदयबहादुर अमात्य	९८०४१४९७७१
१७	परिज्ञान सा.	इश्वरी पौडेल	६१४६१९३३
१८	कास्की अभियान सा.	ऋषी बराल	६१५२१०२६
१९	आरसी टाइम्स् सा.	रामचन्द्र बराल	६१५४०६२२
२०	आर टि आइ सा.	हरीकृष्ण शर्मा	६१५२४५७०
२१	पोखरा एक्सप्रेस पाक्षिक	जमुना वर्षा शर्मा	६१५२०९४०

श्रोतः- नेपाल पत्राकार महासंघ, कास्की, २०८०

ख) स्थानीय टेलिभिजन-

कास्कीमा स्थानीय टेलिभिजनहरुमा पोखरा टेलिभजन, सिटी वान टेलिभजन, पब्लिक ४ के.टि.भी र फेवा टेलिभिजन संचालनमा आएका छन् ।

ग) अनलाइन-

तालिका नं.९.१३ काकीमा संचालनमा आएका अनलाइनहरुको विवरण

S.No.	Online Name	Name	Contact Number
1	recentfusion.com	Rup Narayan Dhakal	9856058637
2	janamanch.com	Ranjit Sharma	98476559903, 9860666180
3	atozpatrika.com	Dinnath Baral	9856077077
4	citypokhara.com	Balkumari Paudel	9846080404
5	pokharanews.com	Dhaka Mohan Baral	9856026721
6	janasanchar.com	Om Bahadur Hamal	061-577506,9856025758
7	nayapusta.com	Amrit Subedi	9851000431
8	setoparewa.com	Sunil Pandey	061-520214,9856034518
9	naulokhabar.com	Pitam Bhahadur Sen	9856026697
10	gandaknews.com	Ranjan Adhikari	9856061442
11	janmabhumikhabar.com	Himalal Paudel	9856059589, 9856058964
12	pokharatourismnews.com	Tara Bhadur BC	9856057520
13	sarangkotnews.com	Yedunath Banjara	9856033391, 9856028196
14	merosathi.tv	Suresh Sunar	9804193093
15	tandavnews.com	Arjun Giri	9856058150
16	ourallnews.com	Prem Bahadur Nepali	9846027775, 9816681414
17	pokharasports.com	Sabitri Pathak Pokharel	9856022707
18	gaulemedia.com	Basanta Ranabhar	9856048186
19	subhechhanews.com	Narahari Paudyal	9856029043, 9846115713
20	parichaya.com	Sovit Basyal	9856031052
21	pokharapost.com	Sarita Timilsina Pangeni	9846361621
22	falanonews.com	Apil Tripathi	9856029420
23	nepaldut.com	Phandindra Adhikari	9856030158
24	dindinai.com	Prakash Paudel	9856088453
25	eadarsha.com	Durga Bastola	9856026433
26	heralokhabar.com	Ved Bahadur Gurung	9846100348, 9846008372
27	onlineannapurna.com	Bishowshankar Palikhe	9856031150
28	pokharaaaja.com	Poonam Bhatta Bhattarai	9856032638
29	bhuinpati.com	Ramji Acharya	9856039548
30	onlinesambodhan.com	Bimala Bhandari	9865032288
31	sudarshankhabar.com	Manoj Sapkota	9846000380
32	mardinews.com	Khadka Jung Gurung	9856031933
33	nepalawaj.com	Raju KC	9846318911, 9806788856
34	ganthan.com	Kamal Subedi	9856033770, 9851128474
35	samadhannews.com	Ramkrishna Gyawali	9857029500
36	everestawaj.com	Dipendra Shrestha	9856026845
37	donnews.com	Rojina Adhikari	9856042377, 9846048377
38	sabaithari.com	Chandrika Ghimire	9846586920, 9849150577
39	janasanchar.com	Om Bahadur Hamal	9856025758

40	mainsamachar.com	Suraj Basyal	9851180202, 9856024202
41	sancharchautari.com	Kushal Khatri	9840854200, 9816180420
42	gandakivoice.com	Suraj Thapa Khaptari	9856030655, 9813000275
43	gandakinews.com.np	Ranjan Adhikari	9856061442
44	gandakikhabar.com	Mina Devi Paudel	9846035438, 9856016721
45	eadarsha.com	Amrit Bastola	9856026433
46	rastranews.com	Sapana Pokharel	9856040351, 9846087587
47	himaliawaj.com	Krishna Prasad Dawadi	9856032100
48	nagennews.com	Jyoto Hamal	9843099301
49	paribartannews.com	Prakash Chandra Adhikari	9856011949
50	asalkhabar.com	Roshan KC	9816140945
51	googlepokhara.com	Vhim Bhadaur Thapa	9846463434
52	pokharapress.com	Amritraj Upadya Tiwari	9851144330, 9843434333
53	safalnews.com	Pabitra Lamsal Giri	9856031620
54	sarokardainik.com	Bas Bahadur Sherpa	9856032787
55	samayanepal.com	Sandesh Baral	9846054754
56	gandakipress.com	Suresh Raj Adhikari	9856000233
57	khabarchaso.com	Bishowraj Subedi	9856029930, 9856068168
58	sathinews.com	Lilachandra Adhikari	9856032962
59	pokharacity.com	Ram Bahadur Gurung	9856033767
60	samayadristi.com	Durga Prasad Paudel	9856032561
61	bharatpokharimedia.com	Sanjay Acharya	9848706687
62	unitedkhabar.com	Raj Bahadur Gurung	9856021077
63	nitipress.com	Madhav Pokharel	9856018219
64	pokharaviews.com	Gita Adhikari	9856027174, 9856026134
65	lekhnathkhabar.com	Balaram Ranabhat	9856003939, 9846029297
66	pratipatra.com	Pratikshya Kafle	9856050101
67	samacharpati.com	Prahlad Chandra Ghimire	9856032486
68	sungabhanews.com	Kishan Sunar	9856034250, 9856083400
69	gurukulkhabar.com	Gangadhar Parajuli	9856022332
70	janasammat.com	Menala Hamal	9856006877
71	jbweekly.com	Dr. Balaram Upadya Regmi	9856020914
72	kanchannews.com	Madhav Parajuli	9867626657, 98461455537
73	paridristi.com	Birendra Sapkota	9856031486
74	gandakibahas.com	Ram Prasad Timilsena	9846043876
75	sataunchandi.com	Puja Adhikari	9856000145, 9856002666
76	pramukhkhabar.com	Santosh Parajuli	9846087151, 9846018180
77	happypokhara.com	Suresh Kumar Shrestha	9856077555, 9856058637
78	nayalipi.com	Radhika Sharma Kantel	9846131296, 9846147636
79	abhiyanhamro.com	Dil Kumar Shrestha	9856044680, 9856078196
80	deuralikhabar.com	Govinda Chapagain	9856035577
81	ramropress.com	Sarada Bhattarai	9856080825
82	fewapostkhabar.com	Nabaraj Subedi	9856022454

83	fewakhabar.com	Hemraj Adhikari	9856056796
84	tajastory.com	Shivraj Adhikari	9856013333, 9856020683
85	krishiawaj.com	Anju Subedi Dawadi	9856066560
86	arthapost.com	Mina Devi Paudel	9846035438, 9849083670
87	kaskikhabar.com	Rishiram Dhahal	9840894453, 9856036582
88	gandakichhadkenews.com	Apil Tripathi	9856029420, 9846306273
89	brighterkhabar.com	Dichalli Ram Kafle	9846569741, 9846569741
90	koralakhabar.com	Santosh Karki	9867742993, 9856008859
91	rise of world.com	Bhanu Pandey	9802851979,9856017405

श्रोतः- नेपाल पत्राकार महासंघ, कास्की, २०८०

घ) केबल टेलिभजन प्रसारण गर्ने संस्थाहरु-

कास्की जिल्लामा गुरुङ केबल, वि.सी. केबल, वैदाम केबल र पोखरा केबलहरु मार्फत सेवा दिई रहेका छन् ।

ङ) एफ.एम. रेडियो-

तालिका नं. ९.१४ **कास्की जिल्लामा संचालनमा रहेका एफ.एम. रेडियोहरुको विवरण**

क्र.सं.	संस्थाको नाम	कल साइन	वाट	ठेगाना
१	माछापुच्छ्रे एप.एम प्रा.लि.	माछापुच्छ्रे एफ.एम	१०००	पोखरा-४
२	पोखरा बहुउद्देश्यीय सहकारी सं.लि.	हिमचुली एफ.एम	५००	पोखरा- सिमलचौर
३	इमेज एफ.एम. प्रा.लि.	इमेज एफ.एम.	५००	पोखरा-५
४	लेखनाथ ब्रोडकास्टिङ कम्पनी प्रा.लि.	रेडियो लेक सिटी	५००	पोखरा-२७
५	सराङ्गकोट बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था	रेडियो सराङ्गकोट	२५०	पोखरा-९
६	सफलता मिडिया प्रा.लि.	रेडियो सफलता	२५०	पोखरा-७, मासबार
७	पोखरा एफ. एम. प्रा.लि.	पोखरा एफ. एम.	२५०	पोखरा-४ चिप्लेढुङ्गा
८	गोरखा साक्षर सहकारी संस्था लि.	रेडियो गोरखाली	१००	पोखरा-८
९	हेम्जा संचार सहकारी संस्था लि.	रेडियो हेम्जा	१००	पोखरा-२५
१०	सार्थक सामुदायिक विकास तथा सं.के.	रेडियो सार्थक	१००	पोखरा-५
११	पश्चिम पोखरा सामुदायिक विकास के.	रेडियो पश्चिम पोखरा	१००	पोखरा-२५
१२	सिटी पोखरा मिडिया प्रा.लि.	रेडियो सिटी पोखरा	१००	पोखरा-३, नदीपुर
१३	तरङ्ग प्रा.लि.	तरङ्ग एफ.एम.	१००	पोखरा-३, नदीपुर
१४	फेवाताल मिडिया प्रा.लि.	रेडियो एस	१००	पोखरा-८
१५	एपोष्टल मिडिया प्रा.लि.	एपोष्टल एफ. एम.	१००	पोखरा-१
१६	अकला मिडिया प्रा.लि.	रेडियो अकला	१००	पोखरा-१६
१७	मादीगंगा मल्टी मिडिया प्रा.लि.	मेघा एफ. एम.	१००	पोखरा-९
१८	अन्नपूर्ण एफ.एम. प्रा.लि.	अन्नपूर्ण एफ.एम.	१००	पोखरा-४ गैरापाटन
१९	लेखनाथ सामुदायिक विकास तथा सं.के.	रेडियो लेखनाथ	१००	पोखरा-२६
२०	शुभम क्रियसन मिडिया प्रा.लि.	रेडियो कास्की	१००	पोखरा-३, नदीपुर
२१	सामुदायिक रेडियो सम्बृद्ध नेपाल	नेष्टो एफ. एम.	१००	पोखरा-९

२२	इन्टरटेन्मेन्ट एफ.एम.	इन्टरटेन्मेन्ट एफएम	१००	पोखरा-२
२३	न्युज एफ. एम. प्रा.लि.	न्युज एफ. एम.	१००	पोखरा-१४
२४	सामुदायिक जागरणका लागि हाम्रो अ.	सुनौलो एफ.एम.	१००	पोखरा-३
२५	खुलदुली मिडिया प्रा.लि.	रेडियो सारङ्गी	१००	पोखरा
२६	असल साथी मिडिया प्रा.लि.	असल साथी	१००	पोखरा-१
२७	एभरेष्ट एफ.एम. मिडिया प्रा.लि.	एभरेष्ट एफ.एम.	१००	पोखरा-५

श्रोतः- हुलाक निर्देशनालय, पोखरा, २०८०

९.७ खेलकुद सम्बन्धी पूर्वाधार

पोखरा रंगशाला-

प्रदेश खेलकुद परिषद् पोखराका अनुसार पोखरा रंगशालाले करिब ४१७ रोपनी क्षेत्रफल ओगटेको छ । कार्यालय भवनहरु सहित बहुउद्देश्यीय कभर्डहल, बेयाडमिन्टन हल, भलिबल ट्रेनिङ्ग सेन्टर प्याराफिट र संघको कार्यालय सहितको, राष्ट्रियस्तर तथा अन्तरराष्ट्रिय स्तरको फुटबल स्टेडियम १६,५०० क्षमता भएको प्याराफिटसंगै एथ्लेटिक्स ट्र्याक भएको, फुटबल मैदान, क्रिकेट मैदान, राष्ट्रियस्तर तथा अन्तरराष्ट्रिय स्तरको आर्चरी खेलमैदान, स्केट पार्क, राष्ट्रियस्तर तथा अन्तरराष्ट्रिय स्तरको टेनिस खेलमैदान भवन सहित, स्क्वास भवन, हयाण्डबल भवन, मिनि कभर्ड हल बक्सिङ रिङ्ग रहेको, बास्केटबल कोर्ट र अन्य खेल पूर्वाधार रहेका छन् । मिति २०८० साल फाल्गुण महिना सम्म स्विमिङ पुल, सुटिङ रेन्ज र तेकान्दो हलको निर्माण कार्य भइ रहेको देखिन्छ । दोश्रो राष्ट्रिय खेलकुद वि.सं. २०४० साल चैत्र १२ गते देखि २० गते सम्म पोखरा रंगशालामा सम्पन्न भएको थियो । नवौं राष्ट्रिय खेलकुद वि.सं. २०७९ साल असौज २८ गते देखि कार्तिक ३ गते सम्म गण्डकी प्रदेशका विभिन्न जिल्ला र पोखरामा सम्पन्न भएको थियो । त्यस अघि र पछि पनि निरन्तर रुपमा विभिन्न खेलहरु हुदै आएको छ ।

कास्की जिल्लामा भएका अन्य खेलमैदान तथा खेल पुर्वाधारहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

क) मालेपाटन खेलमैदान, पोखरा-५ ख) लामाचौर फुटबल खेल मैदान, पोखरा-१६

ग.) गौरी शंकर फुटवल खेलमैदान, पोखरा-२५ घ.) बाम्दी भलिबल खेलमैदान, पोखरा-२३,

ङ.) जेष्ठ नागरिक कभर्डहल घार्मी, पोखरा-१९ च.) क्रिकेट खेलमैदान, पोखरा-१ बगर

छ.) ट्रायथोलन खेलका लागि गौरीघाटमा खेलस्थल, पोखरा-६ ज.) बराहीचोक भलिबल खेलमैदान, पोखरा-६

झ.) भण्डार ढिक खेलमैदान, पोखरा-२७ ञ.) ढिकुरपोखरी खेलमैदान, अन्नपूर्ण-२

ट.) शिशुकल्याण मा.वि. खेलमैदान, पोखरा-३३, बागमारा

९.८ केबलकार

अन्नपूर्ण केबल कार लिमिटेड कम्पनीद्धारा निर्माण भएको पोखरा महानगरपालिका वडा ६ फेवातालको किनार सेतीवगर देखि सराङकोट सम्म २.२ कि.मी.दुरीको संचालित अन्नपूर्ण केबलकार १७ वटा डिब्बाहरुमा प्रतिघण्टा ५०० जना सम्म यात्रा गर्न सक्ने क्षमता रहेको छ । कम्पनीले साइकल कास्कीमा अरु संस्थाहरु संग सहकार्य गरी साइकल चलाउने, जिप फ्लाई, बन्जी, स्विङ, रक क्लाइम्बिङ, क्यानोनिङ र अन्य साहसिक खेलहरूको लागि पनि समन्वय गर्दै आएको छ ।

९.९ पुल

जिल्ला भइ जाने ठूला राजमार्ग, मध्यपहाडी लोकमार्ग, जिल्ला भित्रका शहरी तथा ग्रामीय सडकहरुमा जहाँ नदी, खोला र खोल्साहरु रहेका छन् त्यस स्थानहरुमा पक्की पुल तथा कल्भटहरु निर्माण भएका देखिन्छन् । तयसै गरी ग्रामीण क्षेत्र र शहरी क्षेत्रहरुमा पैदल यात्राको लागि नदी तथा खोलाहरु माथि झोलुङ्गे पुलहरु निर्माण भएका छन् । जिल्लाका अधिकांश स्थानहरुमा सडक यातायात र पैदल यात्राका लागि नदीनालाहरुमा माथि पुल निर्माण गरिएको पाईन्छ ।

९.१० बसपार्क

सार्वजनिक यातायात व्यवस्थित गर्नका लागि पोखरामा ३ वटा बस पार्क रहेका छन् ।
पृथ्वीचोकको बस पार्क, राष्ट्रबैक चोकमा टुरिष्ट बस पार्क र फिर्केमा रहेको बाग्लुङ बस पार्क पोखराका प्रमुख बस पार्कहरु हुन।

९.११ इन्टरनेटप्रदायक

कास्की जिल्लामा मुख्य गरी वर्ल्डलिङ्क कम्युनिकेसन्स (WorldLink Communications Pvt. Ltd.), सुबिसु केबलनेट (Subisu CableNet Pvt. Ltd.) , नेपाल टेलिकम (Nepal Telecom) र भियानेट कम्युनिकेसन्स (Vianet Communications Pvt. Ltd.) इन्टरनेट प्रदायक संस्थाहरु हुन ।

९.१२ सार्वजनिक शौचालय

पोखरा महानगरपालिकाको मुख्य मुख्य बजारका चोक तथा मानिसको भिडभाड हुने स्थान, इअरपोर्ट, औद्योगिक क्षेत्र, बसपार्क, पोखरा रंगशाला, खेलकुद मैदान, प्रदर्शनीस्थल, धार्मिक स्थल, अस्पताल,तालहरुको किनार, सरकारी कार्यालय, बैक तथा वित्तीय संस्था, क्याम्पस, विद्यालय, संघसंस्थाहरुमा र गाउँपालिकाहरुको मुख्य बजार क्षेत्र, धार्मिक स्थल, कार्यालय तथा संघसंस्था र प्रमुख बस्ती रहेको स्थानहरुमा सार्वजनिक सौचालयहरुको सुविधा रहेको पाइन्छ ।

९.१३ वस्ती विकास

कास्की जिल्लामा वस्ती विकासको शुरुवात कहिले र कुन क्षेत्रबाट भयो भन्ने वारेमा कुनै आधिकारिक जानकारी प्राप्त हुन सकेको छैन् । हाल रहेका प्रमुख वस्तीहरुका आधारमा यस जिल्लाको वस्ती विकास समथल फाँट, नदी तथा खोला किनार, खानेपानी तथा घाँस दाउरा सुविधा भएको क्षेत्र, भञ्ज्याङ्ग परेको ठाउँ र सडक तथा मुल बाटोको दाँयाँबाँया रहेका छन् । यद्यपि यस जिल्लाबाट अन्य जिल्लामा गएका पुराना मुल बाटा तथा घोडेटो बाटाहरुको भञ्ज्याङ तथा चौतारी नजिकमा वसेका केहि वस्तीहरु हाल लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका पाइन्छन् ।

संयुक्त राष्ट्रसंघको तथ्याङ्क आयोगले "ग्रामीय तथा शहरी क्षेत्रको वर्गीकरण विधि" (Degree of Organization-DEGURBA) विधिबाट कुनै देश/क्षेत्रको समग्र भूभागलाई ग्रामीण–शहरी क्षेत्रको निरन्तरता देखाउने गरी पुनः वर्गीकरण गर्ने विधि अनुसार राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्याङ्कलाई बसोबास क्षेत्रको श्रेणीगत विभाजन लाई समेट्न बस्ती वर्गीकरणमा जनसङ्ख्याको आकार र जनघनत्वको सीमालाई संयोजन गरिएको छ । यो पद्धति दुई चरणको प्रक्रियामा अवलम्बन गरिन्छः पहिलोमा जनघनत्व, निकटता र जनसङ्ख्याको आकारका आधारमा १ वर्ग किलोमिटरका ग्रिड सेलहरू

वर्गीकरण गरिन्छ । त्यसपछि, स्थानीय एकाइहरूलाई तिनीहरूको जनसङ्ख्या रहने ग्रिड सेलहरूको प्रकारका आधारमा वर्गीकरण गरिन्छ । यस विधि अनुसार वर्गीकरणलाई दुई तह हुने गरी परिभाषा गरिएको छ । पहिलो तहका तीन वर्ग छन् । ती अन्तर्गत शहरी केन्द्र, शहरी क्षेत्र (क्लस्टर) र ग्रामीण ग्रिड सेल पर्दछन् । यसका साथै, दोस्रो तहका सात वटा वर्ग छन् । ती अन्तर्गत शहरी क्षेत्रहरूमा घना शहरी क्षेत्र, अर्धघना शहरी क्षेत्र र शहरोन्मुख तथा अर्धशहरी ग्रिड सेलहरू पर्दछन् भने ग्रामीण ग्रिड सेलहरू अन्तर्गत ग्रामीण क्षेत्र, कम जनघनत्वको ग्रामीण ग्रिड सेल र धेरै कम जनघनत्वको ग्रामीण ग्रेड सिल रहेका छन् ।

माथिको विधि अनुसार जिल्लामा हालको बस्ती विकासको स्वरुपलाई ३ भागमा बिभाजन गर्न सकिन्छ ।

१. शहरी बस्ती २. शहरोन्मुख बस्ती ३. ग्रामीण बस्ती

माथिको बस्तीको वर्गीकरणको अवस्थाको बारेमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गर्ने जमर्को गरिएको छ ।

क) शहरी बस्ती-

कास्की जिल्लाका शहरी बस्तीहरु पोखरा महानगरपालिकाका भित्र प्रमुख रहेका छन् । त्यसै गरी अन्नपूर्ण गा.पा.को नयाँपुलको बजार र लुम्ले बजार क्षेत्र पनि शहरी क्षेत्रमा विकसित भएका छन् । शहरमा जनघनत्व बढी हुने र घर निर्माणको लागि भवनको मापदण्ड सहित घरको नक्सापास गर्ने गर्नु पर्ने हुन्छ। शहरमा आधुनिक निर्माण सामाग्रीको प्रयोग गरी घर निर्माण गरिएका हुन्छन् । शहरमा घरायसी प्रयोगको लागि सवारी साधन, आधुनिक टिकाउयुक्त उपकरण तथा सामानहरुको प्रयोग गरिएको हुन्छ । आफ्नो उत्पादन भन्दा बढी बजारबाट खरिद गरेर उपभोग गर्ने घरपरिवारको बाहुल्यता रहेको हुन्छ । शहरी बस्तीहरुमा एकिकृत रुपमा सेवा सुविधामा पहुँच हुन्छ । आधुनिक भेषभुषा, रहनसहन तथा संस्कारको बृद्धिसंगै मौलिकता ह्रास हुदै गएको हुन्छ । शहरमा गैर कृषि क्षेत्रको अर्थतन्त्रको बढीत्तरी हुने, शिक्षा तथा स्वास्थ्यको सुविधा हुने र रोजगारीको अवसर हुन्छ । शहरी बस्तीमा असमान आर्थिक तथा सामाजिक परिवेशका कारण विभिन्न खालका अपराधिक कृयाकलाप र दुर्घटना हुने हुनाले ग्रामीण बस्तीहरु भन्दा मानवीय हिसावले केही जोखिमपूर्ण रहेको हुन्छ ।

ख) शहरोन्मुख बस्ती-

कास्की जिल्ला एक पहाडी जिल्ला रहेकोले केहि समथल खोचको बजार तथा समथल भू-भाग र अरु बस्तीहरुको पायक पर्ने साना साना बजारहरुमा ग्रामीण बस्ती शहरोन्मुख बस्तीमा विकास भएका छन् । पोखरा महानगरपालिका अन्तरगतका साविकको लेखनाथ नगरपालिकाको अधिकांश क्षेत्र, हेम्जा, सराङकोट, कास्कीकोट, लामाचौर तथा पुरन्चौर, अर्मला, माछापुच्छ्रे गा.पा.को लाहाचोक र घाचोक र अन्नपूर्ण गा.पा.को नाउडाँडा र ढिकुरपोखरी शहरीन्मुख बस्तीमा विकास भएका छन् । यी बस्तीहरुमा शहरी र ग्रामीण बस्ती दुवैको मिश्रण सेवा सुविधा र परिवेश रहेको हुन्छ ।

ग) ग्रामीण बस्ती-

अधिकांश बस्तीहरु पहाडको खोच, समथल स्थान, खोला किनार र सडक छेउमा छरिएर रहेका छन । भू–बनोटसंगै घरहरु चारै दिशामा र अधिकांश दक्षिण र पूर्व दिशातर्फ फर्केका पाइन्छन् । प्रायः जस्तापाताको छानाका १–२ तलाका ढुङ्गा माटोको जडानले बनेका घरहरु पाईन्छन् । घरहरु एकै ठाउँमा जोडिएका र छरिएर रहेका दुवै देखिन्छन । बस्तीहरुमा एक घरदेखि अर्को घरसम्म आवतजावतको लागि साघुरा बाटाहरु रहेका छन । पहाडको माथिल्लो भाग देखि फेदि सम्म डाँडा तथा थुम्काहरुका भिरालो स्थानहरुमा बस्ती बसेका छन्

। पशुपालन कार्यको लागि अनुकुलतासंगै घाँस, दाउरा र बनजंगलको सुविधा भएको स्थानहरुमा बस्ती रहेका पाइन्छन् । अधिकांश बस्तीहरुमा घर तथा आँगन, गोठ र शौचालय छुट्टै रहेका पाइन्छन् । अधिकांश बस्तीका घरहरु खेत रहेको स्थानबाट केहि टाढा र पाखो जग्गामा बनेका देखिन्छन् । बस्तीहरु जातियताले प्रायः छुट्टिएका पाइन्छन् । यस्तो बस्ती विकासले नेपाली समाजको मौलिक स्वरुप झल्किने र स्वतन्त्र रुपमा आ–आफ्नो सांस्कृतिक पहिचानलाई संरक्षण गर्न सहयोग पुऱ्याई सामाजिक सम्बन्धको दुरी स्थापित गर्ने मान्यता रहन्छ । ग्रामीण बस्तीहरुमा प्रौढ र बालबालिकाहरुको बाहुल्यता रहेको र कृषि प्रमुख पेशा रहेको छ । यो वर्गीकरणमा कास्कीमा मादी र रुपा गा.पा.का सबै बस्ती, अन्नपूर्ण र माछापुच्छ्रे गा.पा.का अधिकांश बस्ती र पोखरा महानगरपालिकाका वरीपरिका डाँडाकाडा तथा पहाडका बस्तीहरु ग्रामीण बस्ती रहेका छन् ।

तालिका नं. ९.१५ ग्रामीण, शहरोन्मुख र शहरी बस्ती अनुसार पालिकाका वडागत विवरण

स्थानीय तह	वडाहरु		
	ग्रामीण	शहरोन्मुख	शहरी
मादी गाउँपालिका	१–१२	–	–
माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	१,२,५–९	३,४	–
अन्नपूर्ण गाउँपालिका	३,४,७–११	१,२	५,६
पोखरा महानगरपालिका	२०–२३,२८,३३	१३,१६,१८,१९,२४–२७, ३०–३२	१–१२,१४,१५,१७,२९
रुपा गाउँपालिका	१–७	–	–
जम्मा	३९	१५	१८

श्रोतः- नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत वर्गीकरण, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं, २०८०

तालिका नं.९.१६ पालिका अनुसार बस्तीहरुको जनसंख्या वितरण

स्थानीय तह	जनसंख्या			
	ग्रामीण	शहरोन्मुख	शहरी	जम्मा
मादी गाउँपालिका	१६१४२	–	–	१६१४२
माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	१६४४२	६४५६	–	२२८९८
अन्नपूर्ण गाउँपालिका	१३२२३	४३७१	४५०५	२२०९९
पोखरा महानगरपालिका	४०७७२	१६९९४२	३०२७९०	५१३५०४
रुपा गाउँपालिका	१४८९१	–	–	१४८९१
संस्थागत	–	–	१०५१७	१०५१७
जम्मा	**१०१४७०**	**१८०७६९**	**३१७८१२**	**६०००५१**

श्रोतः- नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रको श्रेणीगत वर्गीकरण, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाडौं, २०८०

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार माथिको तालिकाबाट कास्की जिल्लाको जम्मा जनसंख्या मध्ये १,०१,४७० (१६.९ प्रतिशत) ग्रामीण बस्ती, १,८०,७६९ (३०.१ प्रतिशत) शहरोन्मुख बस्ती र संस्थागत जनसंख्या समेत शहरी जनसंख्या मान्ने हो भने ३,१७,८१२ (५३.० प्रतिशत) बस्ती शहर रहेको छ । कास्कीका पालिका अनुसारको विवरणमा मादी गा.पा.का सबै वडाहरु ग्रामीण बस्ती रहेको देखिन्छ । माछापुच्छ्रे गा.पा.का २ वटा शहरोन्मुख रहेको देखिन्छ । उक्त गा.पा.मा करिब २८.२ प्रतिशत जनसंख्या शहरोन्मुख र ७१.८ प्रतिशत जनसंख्या ग्रामीण बस्तीमा रहेको पाइन्छ । अन्नपूर्ण गा.पा.का २ वटा वडा शहरी, २ वटा वडा शहरोन्मुख

र बाँकी ७ वडा वडाहरु ग्रामीण बस्ती रहेका छन् । उक्त गा.पा.मा जम्मा जनसंख्या मध्ये १६,२२३ जना (५९.८ प्रतिशत) ग्रामीण बस्ती, ४,३४१ जना (१९.८ प्रतिशत) शहरोन्मुख बस्ती र ४,५०५ जना (२०.४ प्रतिशत) बस्ती शहरी रहेको छ । त्यसै गरी पोखरा महानगरपालिकाका १६ वटा वडा शहरी, ११ वटा वडा शहरोन्मुख र बाँकी ६ वडा वडाहरु ग्रामीण बस्ती रहेका छन् । पोखरा म.न.पा. मा जम्मा जनसंख्या मध्ये ४०,७७२ जना (७.९ प्रतिशत) ग्रामीण बस्ती, १,६९,९४२ जना (३३.१ प्रतिशत) शहरोन्मुख बस्ती र ३,०२,७९० जना (५९.० प्रतिशत) बस्ती शहरी रहेको छ । रुपा गा.पा.का सबै वडाहरु ग्रामीण बस्ती रहेको देखिन्छ ।

९.१४ घर नक्सा पास

तालिका नं.९.१७ पोखरा महानगरपालिकाको घर नक्सा पास सम्बन्धी त्रिवर्षीय विवरण

क्र.सं.	विवरण	आर्थिक वर्ष		
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
१	दर्ता	७१८	७३४	२५६४
२	अस्थायी घर नक्सा पास	४०९	५६७	४१३
३	स्थायी घर नक्सा पास	७३३	६८५	५८६
४	घर सम्पन्न	८८१	६३५	६४३
५	नामसारी	६५	७१	९३
६	कन्सल्टेन्सी सुचिकृत	-	२८	२८
७	अभिलेखीकरण	२५१	४९	-

श्रोतः- पोखरा महानगरपालिकाको कार्यालय, घर नक्सापास शाखा,२०८०, पोखरा

खण्ड १० सार्वजनिक यातायात

१०.१ स्थल यातायात सेवा

१०.१.१. बस सेवा

क) पृथ्वीराजमार्ग बस सञ्चालक कम्पनी प्रा.लि.-

पोखरामा पृथ्वीराजमार्ग बस सञ्चालक कम्पनी प्रा.लि. अन्तरगत पोखराबाट देशका विभिन्न ठाउँहरुमा दिवा तथा रात्री कालिन बस सेवा सञ्चालन हुदै आएको छ । उक्त प्रा.लि. अन्तरगतका विभिन्न प्रकारका बस, जीप र माइक्रो बस पोखरा बस पार्क, बाग्लुङ बस पार्क, पृथ्वीचोक, नयाँबजार,टुरिष्ट बसपार्कबाट छुट्ने गर्दछन् । यात्रुहरुलाइ छिटो छरितो सेवा उपलब्ध गराउन तथा यात्रुहरुलाई भरपर्दो सेवा सुविधा प्रदान गर्दै पोखराबाट नेपालका ६३ जिल्लाहरुमा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्नका लागि कम्पनीको रजिष्टार कार्यालय १ वटा, सेवा प्रदायक कार्यालय-८ वटा, सेवा प्रदायक केन्द्र र निरीक्षण एंव अनुगमन केन्द्रहरु-६४ गरी जम्मा ७३ वटा कार्यालयहरुबाट सेवा प्रवाह भइरहेको छ । यात्रुहरुलाइ गुणस्तरीय सेवा दिने उद्देश्य अनुसार मिनिबार सहितको उच्च स्तरीय VIP सुपर A/C बस, नर्मल डिलक्स, स्तरीय पर्यटक बस, स्तरीय सुपर A/C बस, नेपाल भारत मैत्रीबस, स्तरीय डिलक्स बस, माइक्रोबस, इभि भ्यान, जीप, विङ्गर, म्याजिक भ्यान, बस तथा मिनीबसहरु गरी जम्मा १२५५ वटा सार्वजिनक सवारी साधनहरु लामो तथा छोटो दुरीका रुटहरुमा दैनिक ४२३ वटा रुटमा दैनिक ४५० भन्दा बढी सवारी साधनहरुले सेवा दिइ रहेका छन् । सवारी साधनको भाडा दर सवारी साधनमा भएको सुविधा, सवारी साधनको प्रकार र गन्तब्यको दुरी र सडकको अवस्था अनुसार फरक फरक रहेको छ । गत आर्थिक वर्ष कम्पनी अन्तरगत ३१५ वटा दुर्घटना भई यात्रु, मजदुर तथा तेश्रोपक्ष घाइते भएकाहरुको साथै विगत वर्षहरुको फलोअप उपचार खर्च समेत गरी रु. २,१७,१९,५३१/०० खर्च भएको कम्पनीको वार्षिक प्रतिवेदन आ.व. २०७९/८० को रेकर्डबाट देखिन्छ ।

त्यसै गरी यस कम्पनीका अतिरिक्त टुरिष्ट बसपार्क, लेकसाइड र सहरका अन्य ठाउँहरुबाट विभिन्न बस/मिनिबस/माइक्रोबस/जीप/भ्यान आदि सञ्चालक कम्पनी प्रा.लि.का पनि सुविधा सम्पन्न सवारी साधनहरु नेपालका प्रमुख सहरहरु जस्तैः काठमाडौं, लुम्बिनी, चितवन आदि स्थानहरुमा सञ्चालन हुदै आएका छन् ।

तालिका नं.१०.१ पोखरा देखि १०० कि.मी. वा सो भन्दा टाढा दुरी भएका सवारीका रुटहरु

रुट विवरण	दुरी (कि.मी.)	रुट विवरण	दुरी (कि.मी.)
पोखरा-दिल्ली (भारत)	१०५०	पोखरा-महेन्द्रनगर	६८२
पोखरा-नारायणगढ-भुरिगाउँ बर्दिया	६१५	पोखरा- काकडभित्ता	५९६
पोखरा- स्याङ्जा- धनगढी	५८६	पोखरा-नारायणगढ- सुर्खेत	५६६
पोखरा- बिराटनगर	५३०	पोखरा-धरान	५३०
पोखरा-ना.-राजापुर-नेपालगञ्ज	५१३	पोखरा-नारागणगढ-नेपालगञ्ज	४८१
पोखरा-नारायणगढ-रोल्पा लिवाङ	४८०	पोखरा-गाईघाट	४७०
पोखरा -फत्तेपुर-रामपुर बेलटार	४७०	पोखरा-स्याङ्जा-नेपालगञ्ज खजुरा	४४०
पोखरा-नारायणगढ-दाङ तुल्सीपुर	४१६	पोखरा-कटारी	३९४
पोखरा-सिन्धुली	३७५	पोखरा-जनकपुर	३६०
पोखरा-बरहथवा बरला	३४०	पोखरा-स्याङ्जा- दाङ तुल्सीपुर	३३३

पोखरा-गौर	३१४	पोखरा-नारायणगढ-बकुल	२९५
पोखरा-नारायणगढ-सुनौली	२९०	पोखरा-कोल्वी सन्तपुर	२७५
पोखरा- कलैया	२७०	पोखरा-भिस्वा (पोखरा हल्ट)	२७०
पोखरा-नारायणगढ-भैरहवा लुम्बिनी	२६७	पोखरा-विरगंज	२६०
पोखरा-झ्यालबास	२४०	लामाचौर-काठमाडौ-बनेपा-बिजीमल	२४०
पोखरा-नारायणगढ-बर्दघाट त्रिबेणी	२२५	पोखरा-नारागणगढ-अरुणखोला-सर्दी	२२५
पोखरा-स्याङ्जा-भैरहवा-लुम्बिनी	२०५	पोखरा-काठमाडौं	२००
पोखरा-स्याङ्जा-कृष्णनगर	१९०	पोखरा-बेनी-जोमसोम	१९०
पोखरा-स्याङ्जा-भैरहवा-सुनौली	१८६	पोखरा-तानसेन-तम्घास	१८०
पोखरा-कलुवा	१७०	पोखरा-धादिङ	१६०
पोखरा-स्याङ्जा-बुटवल	१६०	पोखरा-बाग्लुङ-बुर्तीबाङ्ग	१५५
पोखरा-नारायणगढ-सौराहा	१४५	पोखरा-मुस्ताङ घाँसा	१३०
पोखरा-नारायणगढ	१२६	पोखरा-बेशीशहर	११०
पोखरा-गोरखा	१०८	पोखरा-बेनी-दर्बाङ्ग	१०२
पोखरा-कुश्मा-रानीपानी-सेतीवेणी	१००		

श्रोतः- पृथ्वी राजमार्ग बस सञ्चालक कम्पनी प्रा.लि., पोखरा,२०८०

ख) पोखरा यातायात प्रा.लि.(नगर यातायात)-

पोखरा यातायात प्रा.लि., पोखरा अन्तरगत पोखराका नगर क्षेत्र र आसपासका गाउँपालिकाहरुमा २०८० साल फाल्गुण १५ गतेको रेकर्डमा करिब ३७८ वटा सवारी साधनहरु आलोपालो हुने गरी सञ्चालनमा आएको देखिन्छ । पोखराको नगर क्षेत्रहरुमा सवारी साधनहरु जान सक्ने र यात्रुहरुको चापलाइ विचार गरी समयतालिका अनुसार नगरबस संचालन हुदै आएको छ । त्यसै गरी नगरको विभिन्न स्थानहरुबाट पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा नगरबस विमानस्थल संचालन भए देखि नै संचालन हुदै आएको छ । पोखरा नगरबसको न्यूनतम भाडा दर प्रति व्यक्ति रु.२५ रहेको छ । बसको भाडा दर दुरी अनुसार फरक पर्दछ । पोखरा नगर क्षेत्र भन्दा बाहिरका क्षेत्रहरुमा देहायका रुटहरुमा पोखरा यातायात प्रा.लि.,ले बस संचालन गर्दै आएको छ ।

तालिका नं. १०.२ ग्रामीण क्षेत्रमा नगर बस संचालनमा आएका रुटहरुको विवरण

रुट नं.	रुटको नाम	रुटको विस्तृत विवरण
१	भराभरी	बगर-भुर्जुङखोला-चौरा-भराभरी
२	घाचोक (पुरन्चौर)	बगर-पुरन्चौर-घाचोक
३	काठरे	बगर-काठरे
४	हरिपाठ	बगर-हरिपाठ
५	तारेभिर	पृथ्वीचोक-छोरेपाटन-खाडेखोला-भुम्दी-तारेभिर
६	लुकुन्स्वाँरा	पृथ्वीचोक-छोरेपाटन-स्तुपा-लुकुन्स्वाँरा
७	पामे	हलनचोक-पामे
८	हर्पन	हलनचोक-पामे-ठूलाखेत-हर्पन

९	चाँपाकोट	हलनचोक-पामे-ठूलाखेत-चाँपाकोट
१०	पञ्चासे	हलनचोक-पामे-घाँटीछिना-पञ्चासे
११	ताङ्गतिङ्ग	काहुँखोला-कसेरी- काठरेडाँडा- छाचोक-सवि-ताङ्गतिङ्ग
१२	याङ्गजाकोट	काहुँखोला-कसेरी-चितेपानी-भैसै-चित्रे-याङ्गजाकोट
१३	आर्वा	काहुँखोला- आर्वा- विजयपुर-अर्मला
१४	सिक्लेस	काहुँखोला-छाचोक-थाक-तप्राङ्ग-सिक्लेस
१५	मनिलडाँडा	पृथ्वीचोक-विरौटा-दोबिल्ला-बागमारा-मनिलडाँडा -दोभान- चुहार्दी-लामागाउँ
१६	काठले	पृथ्वीचोक-विरौटा-काठरे
१७	निर्मलपोखरी	पृथ्वीचोक-विरौटा- दोबिल्ला-निर्मलपोखरी
१८	मट्टिखान	पृथ्वीचोक-छोरेपाटन-फुस्रेखोला-मट्टिखान-देठराली-नुवाकोट
१९	बडहरे (कृष्ती)	पृथ्वीचोक-विरौटा-कृष्ती-बडहरे-पौवैगौडे
२०	शिवालय	पृथ्वीचोक-छोरेपाटन-कृष्ती-शिवालय-चिलाउनेवास
२१	टक्सार	पृथ्वीचोक-छोरेपाटन-टक्सार
२२	दाङलिङ	पृथ्वीचोक-बिरोटा-दोविल्ला-निर्मलपोखरी-गौरीगाउँ-दोभान-दाङलिङ

श्रोतः- पोखरा यातायात प्रा.लि.,पोखरा,२०८०

पोखरा नगरबस कम्पनी प्रा.लि.मा आबद्ध भएका बसहरु आ.व.२०७८/७९ मा ८४ वटा र आ.व.२०७९/८० मा ९२ वटा दुर्घटना भएको रेकर्डबाट देखिन्छ । दुर्घटना परेका यात्रु र तेश्रोपक्षलाइ क्षतीपूर्ती दिने कार्य प्रा.लि. मार्फत हुदै आएको छ ।

१०.१.२ ट्याक्सी सेवा

पोखरामा यात्रुहरुलाई सुविधायुक्त सवारी सेवा दिने उद्देश्यका साथ ट्याक्सी सेवा उपलब्ध रहेको छ । सार्वजनिक ट्याक्सी सुविधाका लागि पोखरेली ट्याक्सी सेवा प्रा.लि., फेवा यातायात ट्याक्सी सेवा प्रा.लि., ग्रेटर नेपाल ट्याक्सी सेवा प्रा.लि. र गण्डकी ट्याक्सी सेवा प्रा.लि. मार्फत करिब २५०० वटा ट्याक्सी पोखरा नगर क्षेत्र र आसपासका क्षेत्रमा संचालनमा रहेका छन् । ट्याक्सी सेवा प्रवाहमा अग्रहणी भूमिका खेलेको पोखराको धेरै पहिले देखि संचालनमा आएको पोखरेली ट्याक्सी सेवा प्रा.लि. अन्तरगत मिति २०८० साल फाल्गुण महिना सम्म जम्मा १५६१ वटा ट्याक्सी संचालनमा रहेको देखिन्छ । पोखराको केहि स्थानहरुमा ट्राफिक समस्या रहेको, आसपासका सडकहरु सुधार तथा निर्माण हुदै गरेको, पोखरा आसपासमा बढी पानी पर्ने, केही चालकहरुको तिब्रगतिमा सवारी चलाउनुले र यात्रु तथा अन्य सवारीसाधनका चालकहरुको कम होसियारी अपनाउनुले आ.व. २०७९/०८० मा ७०२ वटा दुर्घटना भएको पोखरेली ट्याक्सी सेवा प्रा.लि. को रेकर्डमा देखिन्छ ।

तालिका नं. १०.३ गण्डकी प्रदेश अन्तरगतका कार्यालयमा दर्ता भएका सवारी साधनको विवरण

क्र.सं.	सवारी साधनको नाम	आ.व. २०७६/७७ भन्दा अघि	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९
१	बस	५३३५	२३७	१६५
२	मिनि बस/मिनि ट्रक	४८६९	९३	१३०
३	क्रेन/डोजर/उक्साभेटर/ट्रक	६८२५	३६	६५७

४	कार/जीप/भ्यान/ट्याक्सी	१८८०७	१३१०	१५२४
५	पिकअप	३०३१	५७६	१०१३
६	माइक्रो बस	१४४५३	११८	४५
७	टेम्पो	४६	०	१३३
८	मोटरसाइल/स्कुटर	२३४१७३	२७१००	४५,०९१
९	टेक्टर/पावर टेलर	१२०९३	२३४	३३२
१०	इ-रेक्सा	०	०	१
११	अन्य	०	१	४
जम्मा		**२,९९,६३२**	**२९,७०५**	**४९,०९५**

श्रोतः- भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश पोखरा, २०७९

१०.२ हवाई यातायात

कास्की जिल्लामा हवाई यातायातको सुविधा रहेको छ । नेपालको दोश्रो ठूलो शहर तथा पर्यटकीय नगरी पोखरामा दैनिक स्वदेशी तथा विदेशी यात्रुहरुको आगमन हुने गर्दछ । पोखराबाट नियमित रुपमा काठमाडौं, भैरहवा, नेपालगञ्ज, भरतपुर, जोमसोम र कहिलेकाही मनाङमा हवाईजहाज सेवा उपलब्ध रहेको छ । कास्की जिल्लामा हाल संचालनमा रहेका दुई वटा चालु हालतका विमानस्थलहरुमा फेवा विमानस्थल मुस्ताङचोक र पोखरा अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थल छिनेडाँडामा रहेका छन् ।

क) फेवा विमानस्थल-

यसको लम्बाई १४४७ मिटर र चौडाई ३० मिटरमा पिच भएको यो विमानस्थलमा १२० यात्रु प्रतिघण्टा Terminal Building Capacity रहेको छ । समुद्र सतहदेखि २७१२ फिट उचाईमा रहेको नयाँ पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल चालु हुनु अगाडि यो विमानस्थलमा बार्षिक सरदर विमान उडान संख्या १४ हजार र वार्षिक सरदर हवाई यात्रु संख्या २,५०,००० रहेको थियो । यसको पार्किङ क्षमता ५ वटा एभ्रो स्तरका जहाज अट्ने रहेको छ । हाल यस विमानस्थलबाट मुस्ताङको जोमसोम विमानस्थलमा उडान हुदै आएको छ । पोखराबाट जोमसोममा तारा इअरलाइन्स र नेपाल इअरलाइन्सबाट उडान हुने गर्दछ । यसै विमानस्थलबाट डाइनेष्टी, माउन्टेन र फिष्टेल एअरबाट हेलिकप्टर सेवा पनि उपलब्ध रहेको छ ।

ख) पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल-

पोखराको अर्को ठूलो विमानस्थल वि.सं २०३२ सालमा जग्गा अधिग्रहण गरिएको करिब ३७०० रोपनी क्षेत्रफल ओगटेको पोखरा म.न.पा. वडा नं १४ छिनेडांडा स्थित पोखरा अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थल सन् २०२३ को जनवरी १ देखि सञ्चालनमा आएको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय उड्डयान संस्थाको मापदण्ड अनुसार (आइकाओ) फोरडी (4D) मोडलमा निर्माण भएको विमानस्थल २५०० मिटर लम्बाई र ४५ मिटर चौडाईको धावनमार्ग रहेको छ । जहाँ बोइङ ७५७ र एयरबस ३२० वा सो सरहका जहाज आउँजाउ गर्न सक्ने र ति विमानको क्षमता १ सय ४० देखी १ सय ८० सिटको हुनेछ। विमानस्थलमा साना र ठूला गरी ११ जहाज पार्किङ गर्न सकिन्छ ।

तालिका नं.-१०.४ पोखरा अन्तरराष्ट्रिय विमानस्थलबाट उडान हुने विमान सेवाहरु

विमान कम्पनी	प्रकार	सिट क्षमता
बुद्ध एअर	ATR-72 र ATR-42	७२ सिट र ४२ सिट
यती एअरलाइन्स	ATR-72	७२ सिट
श्री एअरलाइन्स	ATR-82	८२ सिट

श्रोतः- पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल व्यवस्थापन कार्यालय, पोखरा, २०८०

तालिका नं.१०.५ पोखराबाट हवाइ उडान भएको गत ३ वर्षको उडान संख्या र यात्रु संख्या

वर्ष, सन्	उडान संख्या			स्वदेशी यात्री संख्या			विदेशी यात्री संख्या		
	आगमन	प्रस्थान	जम्मा	आगमन	प्रस्थान	जम्मा	आगमन	प्रस्थान	जम्मा
२०२३	७८६५	७८६४	१५८७२	४३३९४१	४६२५०३	९०४७७१	४९४१८	७५६७२	१२५०९०
२०२२	१७६७५	१७६८५	३५३६३	४३५५४०	४४७९९६	८८३५३६	३५५४२	४५६३४	८११७६
२०२१	९६३२	९६३४	१९२६६	२६७४३९	२६२५०५	५२९९४४	३४९०	४५५९	८०४९

श्रोतः- पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल व्यवस्थापन कार्यालय, पोखरा, २०८०

माथिको तालिकामा सन् २०२३ को आँकडा पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको मात्र समावेश भएको छ भने सन् २०२२ र २०२१ मा हेलिक्प्टर र अल्ट्रालाइट सेवाको समेत उडान र यात्रुसंख्या समावेश भएको छ ।

१०.३ जल यातायात

कास्की जिल्लाका नदीहरुमा जल यातायातको सुविधा रहेको छैन् । यस जिल्लामा रहेका प्रमुख तालहरु मध्ये फेवाताल र वेगनासतालमा आन्तरिक र बाह्रय पर्यटकहरुलाई डुङ्गाको सुविधा रहेको छ । दैनिक हजारौ मानिसहरु फेवातालमा रहेको तालबराही मन्दिरमा निश्चित रकम तिरी डुङ्गाबाट पुगी दर्शन गर्दछन् । फेवाताल किनारका ६ वटा घाटका समितिहरु र वेगनासतालको किनारका ढुङ्गा व्यवसायिक समितिहरु मार्फत आलोपालो गरी छोटो दुरीका जल यातायातको मनोरञ्जनयुक्त सेवा उपलब्ध छ । मनोरञ्जनको लागि सेती नदीमा राफ्टिङ सेवा पनि उपलब्ध हुन्छ । त्यसै गरी फेवाताल र वेगनासतालमा निश्चित समयका लागि व्यक्ति/समुहले डुङ्गा भाडामा लिई जलविहार गर्न पनि सकिन्छ । तालमा जलविहार गर्दा वा मन्दिरमा दर्शन गर्न जादा लाईफ ज्याकेट अनिवार्य रुपमा लगाउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । तालहरुमा जलयात्रा गरेको समयमा दुर्घटना वा भवितब्य परेको बखत सशस्त्र प्रहरी बलको विशेष सुरक्षा रेस्क्यु टिम यात्रुको सुरक्षा तथा उद्धार कार्यका लागि तयारी अवस्थामा रहेको हुन्छ ।

खण्ड ११ पर्यटन तथा मनोरञ्जन

कास्की जिल्ला र पोखरा नेपालको प्रमुख पर्यटकीय सम्भावना बोकेको ठाउँ रहेकोले मिति २०८०।१२।०४ गते नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार र पोखरा महानगरपालिकाको संयुक्त प्रयासमा सरोकारवाला सबैको उपस्थितिमा पोखरालाई नेपालको पर्यटकीय राजधानी घोषणा गरिएको छ ।

११.१ प्रमुख पर्यटकीय स्थल

जिल्लाका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. फेवाताल (लेकसाईड)-

पर्यटकीय गन्तव्य पोखराको पर्यायवाची नामको रूपमा रहेको देशको दोश्रो ठूलो तथा सुन्दर ताल फेवाताल ४.४३ वर्ग कि.मी क्षेत्रफल तथा १८ कि.मी.को परिधिमा फैलिएर रहेको छ । तालको सफा पानी भित्र देखिने माछापुच्छ्रेको प्रतिविम्ब, वरिपरीको हरियो वन जंगल र पाखाहरूमा वसेका सुन्दर बस्तीहरूले गर्दा फेवातालको डुङ्गा सयर रमाइलो हुन्छ । यस तालको डुंगा व्यवसायबाट सयौं व्यक्तिहरूले रोजगारीको अवसर पाएका छन् । फेवातालको बीच भागमा रहेको तालवाराही मन्दिरले तालको सुन्दरता एवं पर्यटकको आगमनमा थप आकर्षण थपेको छ । चिनियाँ सांस्कृतिक पर्वमा खेलिने 'ड्रागन बोट रेस' प्रतियोगिता यस तालमा सम्पन्न भएको छ ।

२. वेगनास ताल-

कास्की जिल्लाको पोखरा महानगरपालिका- ३१ वेगनासमा नेपालको तेश्रो ठूलो ताल वेगनास ताल ३.७३ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । अरु तालको तुलनामा सफा र स्वच्छ पानी देखिने यो तालबाट अन्नपूर्ण र माछापुच्छ्रेको दृश्य प्रृष्ट देखिने हुँदा यसले पर्यटकहरूको मन लोभ्याई रहेको छ । ताल वरीपरिको हरियाली पहाडको दृश्यावलोकन र शान्त वातावरणले पनि पर्यटकहरुलाई आनन्द दिई राखेको हुन्छ । यस तालमा मोटरजेट डुङ्गा सञ्चालन गर्न सकिने र "ड्रागन बोट रेस' प्रतियोगिता समेत सम्पन्न भएको छ ।

३. पाताले छागो-

फेवातालको वाँधबाट निस्किएको पानी पो.म.न.पा. वडा नं. १७ छोरेपाटन पुगी पाताल प्रवेश गर्दाको छाँगो (डेभिज फल्स) पोखराको एक प्रमुख पर्यटकीय आकर्षणको स्थलको रूपमा रहेको छ ।

४. गुप्तेश्वर महादेव गुफा-

पो.म.न.पा. वडा नं. १७ छोरेपाटन स्थित गुप्तेश्वर महादेव गुफा धार्मिक एवं प्राकृतिक पर्यटकीय स्थलको रूपमा प्रख्यात छ । पाताले छागोको ठीक दक्षिण भागमा जमिन मुनि यो गुफा रहेको छ ।

५. महेन्द्र गुफा-

पो..म.न.पा. वडा नं. १६ बाटुलेचौरमा अवस्थित महेन्द्र गुफाको लम्वाई करिव १२५ मी. रहेको अनुमान छ । गुफा भित्र विभिन्न मुर्तिका आकार, शिव लिङ्ग, गणेश आदिका स्वतः निर्मित आकृतिहरू रोचक तथा आकर्षक देखिन्छन् ।

६. सेती नदी-

माछापुच्छ्रे हिमाललाई उदगम स्थल वनाई वगेको सेती नदी अन्य नदीहरू भन्दा छुट्टै प्रकृतिको छ । पोखराको बगर स्थित के.आई.सिंह पुलबाट पाताल प्रवेश गरी पृथ्वीनारायण क्याम्पस नजिक आईपुग्दा बाहिर निस्किन्छ र नदीपुरबाट पुनः पाताल प्रवेश गरी रामघाटमा देखिन्छ तथा रामघाटबाट पुनः पाताल प्रवेश गरी ढुङ्गे साँघु नजिक पुगी बाहिर निस्किन्छ । करिब २०० फिटभन्दा गहिरो खोँच बनाई वगेको यो नदी पर्यटकहरूको लागि दर्शनीय छ ।

७. विन्ध्यवासिनी मन्दिर-

पोखरा नगरको शोभा र गहनाको रूपमा रहेको विन्ध्यवासिनी देवीको मन्दिर गण्डकी प्रदेशको प्रसिद्धी कमाउन सफल एवं विशेष महत्व राख्ने देवी देवताहरूमध्ये एक महत्वपूर्ण देवीको रूपमा मानिदै आएको छ । पोखरा नगरको चारै तिर देखिने हिमालहरूको समेत दृश्यावलोकन गर्न सकिने गरी पोखराको केही उच्च स्थानमा अवस्थित यो प्रसिद्ध शक्तिपीठ पोखरा उपत्यकाको एक महत्वपूर्ण आकर्षण स्थलको रूपमा रहेको छ । .

८. पुम्दीकोट शिवालय मन्दिर-

पुम्दिकोटमा ५२ फिट अग्लो शिव मूर्ति मुख्य आकर्षणका रुपमा रहेको छ । महादेवको विशाल मूर्तिले धार्मिक पर्यटकको गन्तव्य स्थलका रूपमा विशिष्ट पहिचान बनाएको छ । त्यस स्थानमा सनातनकालदेखि भूमेश्वर महादेवको मन्दिर रहेको थियो भन्ने मान्यता छ । आठ हजार वर्गफिटको गोलाकार जगमा उक्त मुर्ति निर्माण भएको छ। नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको २२ रोपनी जग्गाको परिसरको भुइँतल्लामा ध्यान केन्द्रसहित गोलाकार जगको वरिपरि १०८ वटा शिवलिङ्ग, दोस्रो तल्लामा गणेशद्वारा शिवलाई परिक्रमा गर्दै गरेको मूर्ति राखिएको छ। सौर्य ऊर्जा विधिद्वारा सो परिक्रमा निरन्तररुपमा जारी रहेको छ । तेस्रो तल्लामा फाइबर ग्लासको पद्मासन अवस्थाको महादेवको मूर्ति स्थापना भएको छ । पोखराको छोरेपाटनबाट सात किलोमिटर दक्षिण पश्चिममा अवस्थित सो स्थलमा पुग्नका लागि नगर बससमेत सञ्चालन हुने गर्दछ । यस्तै पदयात्राको लागि पोखराको रानीवन, पुम्दीकोट, भुम्दीकोट, थाप्लेडाँडा हुँदै पञ्चासेसम्मको पुरानो बाटोलाई नयाँ पहिचान दिइ यस स्थानसम्म जानेबाटो निर्माण गरिएको छ । यस स्थानबाट पोखराको अधिकांश भाग र हिमश्रृङ्खलाहरु देख्न सकिन्छ । त्यसैले यो पोखराको प्रमुख पर्यटकीय तथा धार्मिक गन्तब्य बनेको छ ।

९. सराङकोट-

सूर्योदय, सूर्यास्त, पोखरा उपत्यका एवं उत्तरी हिमश्रृङ्खलाको मनोरम दृश्य अवलोकन साथै प्याराग्लाइडिङ्को लागि प्रसिद्धि कमाएको सराङकोट ५५०० फिट उचाईमा रहेको छ । हाल सराङकोट जानको लागि लेकसाइड सेदीवगरबाट सराङ्कोट सम्म केबलकारको सुविधा रहेको छ । सराङकोट प्याराग्लाइडिङको लागि प्रख्यात रहेको छ ।

१०. माछापुच्छ्रे हिमाल-

हाल सम्म आरोहणको लागि खुल्ला नगरिएको समुन्द्र सतह देखि ६९९३ मी. उचाइमा रहेको माछापुच्छ्रे हिमाल कास्की जिल्लामा पर्यटकको लागि आकर्षणको केन्द्र बनेको छ ।

११. अन्नपूर्ण हिमश्रृङ्खला-

म्याग्दी र मनाङ् जिल्लाको सिमानामा पर्ने समुन्द्र सतह देखि ८०९१ मी. उचाइ रहेको अन्नपूर्ण हिमाल (प्रथम) सहित अन्नपूर्ण दोश्रो, तेश्रो र चौथोका साथै मनास्लु हिमालको ॠंखलाको दृश्यावलोकन कास्की जिल्लाका अधिकांस स्थानहरूबाट गर्न सकिन्छ ।

१२. पञ्चासे क्षेत्र -

गण्डकी प्रदेश अन्तर्गतका कास्की, स्याङ्जा र पर्वत जिल्लाको संगमस्थल पञ्चासे धार्मिक, ऐतिहाँसिक, साँस्कृतिक, पर्यटकीय तथा जैविक विविधताले भरिपूर्ण क्षेत्रको रूपमा रहि आएको छ । यस क्षेत्रले नेपालको मध्ये पहाडी क्षेत्रको झण्डै ६ हजार हेक्टर वनको क्षेत्रफल ओगटेको छ । पञ्चासे क्षेत्र वरपर बस्ने झण्डै १ लाख जनसंख्या पञ्चासेको प्राकृतिक श्रोत र सम्पदामा आश्रित छन् । यस क्षेत्र वर-पर मुख्य गरि ब्राह्मण, क्षेत्री, गुरुङ्ग, कामी, दमाई र सार्की आदिको बसोबास रहेको छ । यस क्षेत्रमा ठूलो जैविक विविधतायुक्त वनक्षेत्र रहेको छ । यस क्षेत्रमा पाँच टाकुरा मिलेर बनेको धार्मिक तपोभूमि पञ्चधाम, पाँच मुख्य खोला हर्पन, रति, जरे, आँधी, सेती खोलाको उद्गम स्थल, एकै ठाउँबाट सबैभन्दा धेरै हिमश्रृङ्खला देखिने, विना मुलको पञ्चकोशी सरोवरमा चराले पात फाल्ने, धेरै सिमसार क्षेत्र, नेपालमा सबैभन्दा बढी सुनाखरी (सुनगाभा ११३ थरी) पाईने, लालीगुराँस, खसुर, चाँप, चन्दन लगायतका ६०० भन्दा बढि प्रजातिका वनस्पति पाईने र बाघ, भालु, मृग लगायत विभिन्न वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गीको बासस्थान, बालाचतुर्दशी मेला लाग्ने तथा सिद्ध ऋषिमुनिहरूको तपोभुमि, श्रवणकुमारको समाधिस्थल तथा पञ्चपाण्डवहरूको वनवास क्षेत्र र सूर्योदय र सूर्यास्तको मनमोहक दृष्य देखिने र सुन्दर, शान्त, मनोरम, शान्तिपूर्ण पवित्र स्थल शान्तिपुर र ग्रामीण जीवन शैली, रहनसहन र सँस्कृतिको केन्दको अद्भुत प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक संगम रहेको छ ।

तालिका नं.११.१ पालिका अनुसार प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु

क्र.सं.	साविकका नाम	ऐतिहांसिक तथा धार्मिक पर्यटकीय स्थलहरू	प्राकृतिक पर्यटकीय स्थलहरू
पोखरा महानगरपालिका अन्तरगत			
१	पो.उ.म.न.पा.	विन्धवासिनी मन्दिर, धर्मशिला बुद्ध बिहार, मैत्रि चैत्य तथा राधाकृष्ण मन्दिर, सदाशिव मन्दिर, तालबाराही मन्दिर,भद्रकाली मन्दिर, शोभाभगवति मन्दिर, सिद्धेश्वर महादेव, पुष्करेश्वर शिव मन्दिर, राम मन्दिर, केदारेश्वर मन्दिर, शिवहरि मन्दिर तथा नमो बौद्ध गुम्बा	सेती नदीको गल्छी, चमेरो गुफा, पाताले छाँगो, महेन्द्र गुफा, गुप्तेश्वर महादेव गुफा
२	आर्वाविजय	प्रभु बसेको स्थान (आर्वा टापु), रतन पाण्डेको मन्दिर, सुनपंदाली शिवालय मन्दिर, चण्डीको स्थान	झुप्पीको चौतारा, मडी
३	चापाकोट	पचभैया झांझी मन्दिर, देउराली मन्दिर, मकन्नादेवी देउराली मन्दिर, सिद्ध वराह, माझथुम धार्मिक स्थल	
४	पोखरा	ऋषिकुल आश्रम, तेब्रिकोट, रुद्र महादेव गुठी मन्दिर, राधाकृष्ण मन्दिर, हनुमान मन्दिर	
५	काहुं	देउराली मन्दिर, चण्डी मन्दिर, राधाकृष्ण मन्दिर, सर्वेश्वर महादेव मन्दिर, कालीका मन्दिर, सन्तानेश्वर मन्दिर,मणी शिवालय मन्दिर, काँहु बौद्ध गुम्वा,काँहु धरहरा	देउराली क्षेत्र, नयां पोखरी (माछापुच्छ्रे दर्शन क्षेत्र)

६	निर्मलपोखरी	गणेश स्थान, कोत भैरव मन्दिर, जलकन्यादेवि मन्दिर, शिव मन्दिर,जलदेवि मन्दिर, गोपेश्वर शिव मन्दिर	झिमल थुम, फोगसिंह डांडा, काहुले डांडा, कोत डांडा, डांडाको पोखरी बाट पोखरा उपत्यका,सेती नदी अन्नपूर्ण हिमालको सुन्दर दृश्यावलोकन गर्न सकिने
७	पुम्दीभुम्दी	विश्व शान्ति स्तुपा, राम्चे देवि मन्दिर, पुम्दीकोट शिवालय, भुम्दीकोट	पोखरा भ्यु पोईन्ट, माछापुच्छ्रे भ्यु पोईन्ट, तेश्रो लेक , पुम्दीकोट शिवालय
८	हेम्जा	ऋषिकुल आश्रम, तेब्रिकोट, रुद्र महादेव गुठी मन्दिर, राधाकृष्ण मन्दिर, हनुमान मन्दिर	
९	भलाम	हरिहर गुफा	हरिहर गुफा
१०	अर्मला	अर्मलाकोट मन्दिर, झयाङकोट भुमे स्थान, बौद्ध गुम्बा, लक्ष्मीनारायण मन्दिर, कालभैरवी	अर्मलाकोट, झ्याङकोट, चोडेडाँडा, ढिकीडाँडा, (पाराग्लाईडिङ), कुट गुफा, सिप्लेकुना गुफा, नौधारे छहराक
११	सराङकोट	भुमे कालिका मन्दिर, चिसाखोला बेदविद्याश्रम, वाहकोट देवीको मन्दिर, वागेश्वरी मन्दिर, पदेंली शिव मन्दिर आदि	सराङकोट भ्युटावर, चण्डीको डिल –पाराग्लाईडिङ उडान), मेथलाङ डांडा, वाहाकोट –पाराग्लाईडिङ) खपौदी र राताडांडा
१२	कृष्तिनाच्नेचौर	मट्टीखान कालिका मन्दिर, मनकामना मन्दिर	शिव ढुङ्गा, मट्टीखान भ्युटावर, वाघको खोर
१३	भदौरेतामागी	क्युलुवराह स्थान, देवीस्थान मन्दिर, सिद्ध वराह माझथुम	पञ्चासे पञ्चधाम
१४	मौजा	विजयपुरकोट	घामडांडा गुफा, झोकाको डांडा, मुच्केडांडा, दोभान छहरा
१५	कास्कीकोट	गुप्तकालीका मन्दिर, कुलमण्डन शाहकालको दरवार तथा अन्य भग्नावशेषहरू, भुमेस्थान मन्दिर, खड्कगाँउकोट, देउराली मन्दिर	थामको गहरा भ्युटावर, ठुलीपोखरी, कालिका मन्दिरबाट हिम श्रृखला अवलोकन गर्न सकिने
१६	भरतपोखरी	कालिका मन्दिर, सिद्ध मन्दिर,	पाण्डेथुम डांडा, सिद्धेश्वर गुफा हुँडीकोट
१७	लेखनाथ न.पा.	गोरखनाथ मन्दिर, राधाकृष्ण मन्दिर	वेगनास ताल, रूपाताल लगायत ७ वटा ताल, सुन्दरीडांडा आदि ।
१८	कालिका	कालिका मन्दिर, ठूलाकोट भैरवस्थान	ठूलाकोट, देउमाडीडांडा
मादी गाउँपालिका			
१	भाचोक	चेवांग छेवांग गुम्बा	लम्तरी लेक

२	सैमराङ्ग	भगवती मन्दिर, लम्तरी माई	लम्तरी लेक
३	सिल्दुजुरे	सिल्दु मन्दिर, मैपुल पोखरी नयाँ मन्दिर	घडेरीडांडा, थाक डांडा, तप्राङ मैदान
४	पार्चे	फैमाक्यु, माउदु, क्युफि	सिक्लेस गाउँ, पार्चे गाउँ दुधपोखरी लेक
५	थुमाकोडांडा	याङजाकोट गुरुङ बस्ती	थुमाकोडांडा थुमबाट हिमालको दृश्यावलोकन गर्न सकिने
६	कालिका	सुनपर्देली शिवमन्दिर	तम्लेकडांडा, थाम डांडा
अन्नपूर्ण गाउँपालिका			
१	ढिकुरपोखरी	पाँउदुर कोट	नाउडाँडाँ भ्यु टप, चाकल डाँडा
२	घान्द्रुक	मेश्रम बराह, तौजि बराह, पोज नेब बराह, कोटडांडा, गुम्बा, डयोवराह ताल	माछापुच्छ्रे बेस क्याम्प, अन्नपूर्ण बेस क्याम्प
३	सल्यान	भुमेको मन्दिर	सितल गुफा, सिइको थान पाराग्लाइडिङ
४	दाङसिङ	दाङसिङकोट मौला, वाहकोट मेश्रमवराह	उल्लेरी, तिखेढुङ्गा
५	लुम्ले	काँढे, लुम्ले, नयाँपुल	लान्द्रुक, अन्नपूर्ण पैदलमार्गहरु
माछापुच्छ्रे गाउँपालिका			
१	घाचोक	शिवालय गुठी मन्दिर	
२	लाहाचोक	अर्मलाकोट मन्दिर	पातिखोला गुफा, अर्मला भ्युपोइन्ट
३	रिभान	शिवालय मन्दिर, सिद्ध बराह गुडी मन्दिर	
४	सार्दीखोला		भुर्जुङखोला उपत्यका, खारापानी तातोपानी, हिलटप
५	धम्पुस	धम्पुसकोट,भुमे मन्दिर,नेवोताल वराह, सिद्धवराह मन्दिर	पाराग्लाईडिङ स्पोट, इकोपार्क देउराली, धम्पुस देउराली
रुपाकोट गाउँपालिका			
१	रूपाकोट	वराह मन्दिर, चिसापानी मन्दिर	वराहथोक कोट, भिरचोक कोट, रूपातालको दृश्यावलोकन
२	थुम्की	जटेश्वरको मन्दिर, चण्डीस्थान मन्दिर	फल्याङकोट दरवार, चण्डीस्थान डाँडा
३	देउराली	कालिका मन्दिर, शिवको मन्दिर,	कालिका पिकनिक स्थल, भ्युटावर रिपश्धाराकोट
४	हंसपुर	स्याक्लुङ कोट, लिप्यानी, रामकोट, भुमेस्थान, देउराली मन्दिर, औतारी माईको स्थान, सरस्वती मन्दिर	ईन्द्र गुफा

श्रोतः- गाउँपालिका/नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण २०७४, तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की

११.२ पदमार्ग

तालिका नं.११.२ पोखरालाई शुरुवात गन्तव्य मानी गण्डकी प्रदेशमा रहेका पद मार्गहरु

क्र.सं.	पदमार्गको नाम	पदमार्गमा लाग्ने दिन
अन्नपूर्ण हिमाल ॠखला अन्तरगतका पदमार्गहरु		
१	अन्नपूर्ण वेस क्याम्प पदमार्ग	७-१० दिन
२	अन्नपूर्ण परिक्रम मार्ग	१४-१८ दिन
३	घोरेपानी, घान्द्रुक पदमार्ग (पुन हिल)	४-७ दिन
४	मार्दी हिमाल पदमार्ग	५-७ दिन
५	खयर बाराही/खोप्रा ट्रेक	७-९ दिन
६	अन्नपूर्ण सामुदायिक पद यात्रा	७-८ दिन
७	माछापुच्छ्रे मोडेल पदयात्रा	७/८ दिन
८	कपुजे लेक पदयात्रा	५-७ दिन
९	पञ्चासे पदयात्रा	४-५ दिन
१०	फेवा फेरो पदयात्रा	४-५ दिन
११	रोयल पदयात्रा	३- ४ दिन
१२	मिलिनियम पदयात्रा	५-७ दिन
१३	घान्द्रुक परिक्रमा पदयात्रा	४-५ दिन
१४	धम्पुस/अस्ट्रेलियन क्याम्प पदयात्रा	२-३ दिन
१५	सिक्लेस इको पदयात्रा	४-५ दिन
१६	हिडन लेक पदयात्रा	६-८ दिन
१७	मेसोकान्तला पास पदयात्रा	१४-१८ दिन
१८	नार-फु पदयात्रा	९-१० दिन
१९	दाङसिङ्ग मोहरिया पदयात्रा	५-७ दिन
२०	पर्वत इको पदयात्रा	५-६ दिन
२१	जोम्सोम मुक्तीनाथ पदयात्रा	७-१० दिन
२२	अपर मुस्ताङ पदयात्रा	१२-१४ दिन
२३	नार फुतरिला पास	१६-२५ दिन
२४	सिरुवाङ पास	२५-२८ दिन
२५	पोन्कर ताल पदयात्रा	७-१० दिन
२६	किर्कु पास पदयात्रा	७-९ दिन
२७	नामुल्ला पास पदयात्रा देखि तिमाङ्ग	१२-१४ दिन
२८	अन्नपूर्ण उत्तर वेस क्याम्प पदयात्रा	७-१० दिन
२९	नारचाङ्ग निरगिरी वेस क्याम्प पदयात्रा	२०२४ दिन
३०	अन्नपूर्ण सेभेन पासेस पदयात्रा(बेसीशहर-नाचे-तिलेहे - नारफु-मनाङ-तिलिचो ताल-मेसोकान्ता-जोमसोम)	२०-२४ दिन

३१	मिर्लुङ्गकोट पदयात्रा	
३२	रोयल पदयात्रा	
३३	ताङतिङ्ग -भुजुङ्ग- बेशीशहर पदयात्रा	
३४	गुरुङ सांस्कृतिक पदयात्रा	
धौलागिरी हिमऋृंखला अन्तरगतका पदमार्गहरु		
१	धौलागिरी चक्रपथ पदयात्रा	१८-२१ दिन
२	गुर्जा हिमाल पदयात्रा	१२-१४ दिन
३	चुरिन हिमाल पदयात्रा	१२-१४ दिन
४	धौलागिरी दक्षिण वेस क्याम्प पदयात्रा	१०-१२ दिन
५	ढोरपाटन इको पदयात्रा	७-१० दिन
६	धौलागिरी आइस फल पदयात्रा	८-१० दिन
मनास्लु हिमऋृंखला अन्तरगतका पदमार्गहरु		
१	मनास्लु चक्रपथ पदयात्रा	१७-२० दिन
२	तल्लो मनास्लु पदयात्रा	७-८ दिन
३	चुम उपत्यका पदयात्रा	२०-२२ दिन

Source- Trekking Agencies' Association of Nepal, Gandaki, Pokhara, 2080

तालिका नं.११.३ भिसाको प्रकार अनुसार पर्यटक भिसाको म्याद थप सम्बन्धी संख्या

आ.व.	भिसाको प्रकार					पदयात्रा अनुमति
	पर्यटक	विवाह	एन आर एन	नाता	जम्मा	
२०७९/८०	६५१०	१५६	२०४	८६९	**७७३९**	२०३
२०७८/७९	४२३४	१५६	१६९	७२८	**५२८७**	७९
२०७७/७८	३०२४	९७	९८	४६६	**३६८५**	१६

श्रोतः- अध्यागमन कार्यालय, पोखरा, २०८०

तालिका नं.११.४ पदयात्रा अनुमती दस्तुर सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	क्षेत्र	पदयात्रा अनुमती पत्र दस्तुर	म्याद थप शुल्क
१	उपल्लो मुस्ताङ	USD ५०० प्रति व्यक्ति (पहिलो १० दिन)	USD ५० प्रति व्यक्ति प्रति दिन (१० दिन पछि)
२	उपल्लो डोल्पा	USD ५०० प्रति व्यक्ति (पहिलो १० दिन)	USD ५० प्रति व्यक्ति प्रति दिन (१० दिन पछि)
४	मनाङ	USD १०० प्रति व्यक्ति पहिलो हप्ता (Sep देखि Nov.सम्म)	USD १५ प्रति व्यक्ति प्रति दिन (१ हप्ता पछि)
		USD ७५ प्रति व्यक्ति पहिलो हप्ता (Dec देखि Aug सम्म)	USD १५ प्रति व्यक्ति प्रति दिन (१ हप्ता पछि)
६	गोरखा मनास्लु क्षेत्र	USD १०० प्रति व्यक्ति पहिलो हप्ता (Sep देखि Nov. सम्म)	USD १५ प्रति व्यक्ति प्रति दिन (१ हप्ता पछि)

		USD ७५ प्रति व्यक्ति पहिलो हप्ता (Dec देखि Aug सम्म)	USD १० प्रति व्यक्ति प्रति दिन (१ हप्ता पछि)
८	गोरखा चुम उपत्यका क्षेत्र	USD ४० प्रति व्यक्ति पहिलो हप्ता (Sep देखि Nov. सम्म)	USD ७ प्रति व्यक्ति प्रति दिन (१ हप्ता पछि)
		USD ३० प्रति व्यक्ति पहिलो हप्ता (Dec देखि Aug सम्म)	USD ७ प्रति व्यक्ति प्रति दिन (१ हप्ता पछि)

श्रोतः- अध्यागमन कार्यालय, पोखरा, २०८०

११.३ होटल तथा रेष्टुरेन्ट

नेपालको पर्यटकीय नगरी पोखरामा सुविधा सम्पन्न होटल तथा लज सुविधा र लक्जरी रिसोर्टहरु संचालनमा आएका छन् । स्वदेशी तथा विदेशी दुवै पाहुनालाई गुणस्तीय सेवा दिने उद्देश्यका साथ व्यवसाय संचालन हुदै आएको छ । होटल व्यवसायको उत्थान, विकास र प्रवर्धनका निमित्त पोखरामा होटल संघ पोखरा, पृथ्वी होटल व्यवसायी समिति पोखरा र रेष्टुरेन्ट एन्ड बार एसोसिएसन (रेवान) पोखराले समन्वय, सहजीकरण र सहयोग गर्दै आएको छ । कास्की जिल्लामा करिब १२०० वटा पाँच तारे देखि विभिन्न स्तरका होटल तथा लजहरु संचालनमा आएका छन् । होटल व्यवसायलाई टेवा दिने गरी करिब १०५ वटा स्तरीय रेष्टुरेन्ट संचालनमा छन् । होटल संघ पोखरामा पर्यटकीय स्तरका ४०० वटा होटल तथा लज र पृथ्वी होटल व्यवसायी समितिमा १९० वटा होटल तथा लजहरु आबद्ध रहेका छन् । अन्य होटलहरु पोखराका आसपास र गाउँपालिकाहरुमा संचालनमा आएका छन् । कास्कीमा होटल तथा लजहरुमा करिब ४०,००० वटा बेड उपलब्ध रहेको छ । प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा करिब २५,००० जनाले यस क्षेत्रमा रोजगारी पाएका छन् । माथि उल्लेखित संघ, समिति र रेवानले व्यवसायीहरुको हक हित र संरक्षणमा मात्र नभई पोखरा र यस प्रदेशमा रहेका साँस्कृतिक तथा प्राकृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण, सम्बर्धन र विभिन्न माध्यमहरुबाट राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा पर्यटन प्रबर्धन एवम् उत्सव महोत्सव संचालन गर्दै आएका छन् । साथै विभिन्न निकायहरुसँगको समन्वयमा होटल क्षेत्रमा देखिएको दक्ष जनशक्तिको अभावलाई पुर्ति गर्न अल्पकालिन र क्षमता अभिवृद्धि तालिम समेत संचालन गर्दै आएको छ । पोखरा र गण्डकी प्रदेशमा पदयात्रा पर्यटन, धार्मिक पर्यटन, साहसी पर्यटन, खेल पर्यटन लगायत विभिन्न क्षेत्रका पर्यटन गतिविधि मार्फत पर्यटन प्रवर्धन राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा आयोजना हुने मार्ट, फेयर, अभियान, गोष्ठी लगायत पर्यटन प्रवर्धनका कार्यक्रमहरुमा सहभागी हुँदै सम्बन्धित पक्ष र निकायहरुमा पर्यटन प्रवर्धन अभियानको लागि ठोस योजना र नीति निर्माणका लागि ध्यानाकर्षण गराउदै आएको छ । पर्यटन सेवाको पूर्वाधारको रुपमा पोखरामा करिब १६५ वटा ट्राभल एजेन्सी र १५८ वटा ट्रेकिङ एजेन्सीहरु संचालनमा रहेका छन् ।

प्रवर्धनात्मक कार्यक्रममा नेपाली पर्यटकलाई लक्षित गरी "जाउ" है पोखरा" , भारतीय पर्यटकहरुलाई लक्षित गरी "चलिए पोखरा ", विदेशी पर्यटकहरुलाई नेपाली सांस्कृतिक परम्पराको जानकारी गराई यस क्षेत्रको पर्यटन प्रर्वधन गर्ने उदेश्यले भाईटिका महोत्सव, "पर्यटन, सँस्कृति, खाना" भन्ने नाराका साथ "फेवा नववर्ष महोत्सव" र चीन, बंगलादेश, श्रीलंका लगायत अन्य मुलुकका अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटकहरुलाई लक्षित गरि संचालन गरिने कार्यक्रम Pokhara Pure & Perfect संचालन हुदै आएका छन् । कास्कीमा रहेका होटल, लज तथा रिसोर्टहरुको गतिविधिहरु होटल संघले संचालन गरेका कार्यहरुको जानकारी दिने उदेश्यले वार्षिक रुपमा Tourism News Bulleting प्रकाशन हुदै आएको छ । प्राकृतिक प्रकोपमा परेका घरपरिवारलाई मानवीय

सहायताको लागि, विभिन्न पर्यटन प्रवद्र्धनात्मक कार्यक्रमहरुमा, साँस्कृतिक, प्राकृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण, सम्बर्धन र प्रवर्धनमा, फेवाताल संरक्षणमा आर्थिक सहयोग गर्दै आइरहेको छ ।

क) पर्यटक होटल-

तालिका नं.११.५ कास्कीका तारे तथा डिलक्स स्तरका होटलहरुको विवरण

क्र.सं.	होटल तथा रिसोर्टको नाम	जम्मा कोठा संख्या	स्तर
१	पोखरा ग्रान्ड	१४०	पाँच तारा
२	होटल बाराही प्रा.लि.	८५	चार तारा
३	होटल माउण्टेन कैलाश रिसोर्ट	६०	चार तारा
४	होटल लेण्डमार्क रिसोर्ट पोखरा	९५	चार तारा
५	हेरिटेज होटल सुइटस एण्ड स्पा	६०	चार तारा
६	होटल सरोवर प्रा.लि.	९६	दुई तारा
७	फिस्टेल लज	६०	दुई तारा
८	होटल ड्रागन	२५	दुई तारा
९	होटल माउण्टन टप	२०	दुई तारा
१०	होटल कान्तीपुर प्रा.लि.	४१	डिलक्स रिसोर्ट/चार तारा समान
११	बल पिपल रिसोर्ट	३५	डिलक्स रिसोर्ट/चार तारा समान
१२	अतिथि रिसोर्ट	५०	डिलक्स रिसोर्ट/चार तारा समान
१३	ट्याम्पल ट्री रिसोर्ट	६०	डिलक्स रिसोर्ट/चार तारा समान
१४	माउण्टेन ग्लोरी फरेस्ट रिसोर्ट	६४	डिलक्स रिसोर्ट/चार तारा समान
१५	वाटर फ्रन्ट रिसोर्ट	४५	डिलक्स रिसोर्ट/चार तारा समान
१६	हिमालय देउराली रिसोर्ट	४२	डिलक्स रिसोर्ट/चार तारा समान

श्रोतः- होटल संघ पोखरा,२०८०

माथि उल्लेखित होटल तथा रिसोर्टहरु बाहेक पोखरा ३८४ वटा पर्यटक स्तरीय होटलहरु रहेका छन् ।

ख) लक्जरी रिसोर्ट-

पछिल्लो समय पोखरामा आरामदायी विलासी रिसोर्ट खुल्ने क्रम बढ्दो छ । लक्जरी रिसोर्टको बसाइ पाँचतारे होटेलको भन्दा खर्चिलो हुने गर्दछ । रिसोर्ट सहरी कोलाहलभन्दा बाहिर नदी र तालको किनार, डाँडाकाँडा वा जंगलको बीचमा शान्त र रमणीय ठाउँहरूमा सञ्चालन गरिन्छ । रिसोर्टमा शान्त र खुलापन महसुस हुन्छ । रिसोर्टमा अग्ला भवन नबनाई छुट्टाछुट्टै भिल्ला निर्माण गरिने हुँदा ठूलो ठाउँ चाहिन्छ । लक्जरी क्लासका रिसोर्टमा मौलिकता झल्काउने स्विट भिल्ला निर्माण गरिएको हुन्छ । रिसोर्टमा ठूलो बेडरुम, फराकिला बाथरुम, निजी स्विमिङ पुल, साउना, स्पा, मेडिटेसन लगायतका सुविधा हुन्छन् । मौलिक र आधुनिक शैली फ्युजन गरेर निर्माण गरिने भिल्ला उच्चस्तरको सामान प्रयोग गरी 'वल्ड क्लास' फिनिसिङ गरिएको हुन्छ । आतिथ्य सत्कार पनि बेग्लै हुन्छ । सम्भव भएसम्म रिसोर्टले अर्गानिक खाना खुवाउँछन् । मेडिटेसन मुख्य आकर्षण हुने गर्छ । यी सुविधाका लागि पर्यटकले जति पनि पैसा तिर्न तयार हुने र लक्जरी रिसोर्टमा धेरै कोठा बनाइँदैन ।

१. दी पेभिलियन हिमालयजः-

ब्रिटिस नागरिक डगलसले पोखरामा दी प्याभिलियन हिमालयज द फार्म र प्याभिलियन हिमालयज लेक भ्यु टेन्टेड क्याम्प सञ्चालन गर्दै आएका छन् । रातमाटे पुम्दीभुम्दीमा सञ्चालित लेक भ्युमा आठवटा टेन्टेड भिल्ला रहेको छ । टेन्टेड भिल्लाको प्रतिव्यक्ति कर बाहेक एक सय तीस डलरदेखि तीन सय डलरसम्म लाग्दछ । पुम्दीभुम्दी चिसापानीमा रहेका द फार्ममा ४० स्विट छन् । यो देशकै एक मात्र शतप्रतिशत इकोफ्रेन्ड्ली रिसोर्ट हो । द फार्ममा बस्न करबाहेक एक सय पचास डलरदेखि तीन सय पचास डलर सम्म लाग्दछ ।

२. दोर्जे रिसोर्ट एन्ड स्पा-

पोखराको सेदी बगरमा नेपाली मौलिक र आधुनिक शैली फ्युजन गरी 'दोर्जे रिसोर्ट एन्ड स्पा' सञ्चालनमा आएको छ । ३१ रोपनी क्षेत्रफलमा निर्माण गरिएको भिल्लाहरूले पुरानो गाउँकै झझल्को दिलाउँछ । पर्यटक आकर्षित गर्न नेपाली ढुंगा कुँदेर रिसोर्ट बनाएको छ । रिसोर्टका २३ कोठाबाटै फेवातालको सुन्दर दृश्य हेर्न पाइन्छ । रिसोर्टमा नेपालीलाई प्रतिदिन २२ हजारदेखि ४० हजार रुपैयाँ तोकिएको छ । विदेशीलाई कर बाहेक प्रतिदिन दुई सय ५० देखि ६ सय ५० डलरसम्म पर्दछ ।

३. सराङकोट माउन्टेन रिसोर्टः-

आँखैअगाडि माछापुच्छ्रे, अन्नपूर्ण, धौलागिरी लगायतका हिमाल, पोखरा सहर, हेम्जाको फाँट, फेवाताल र शान्ति स्तुपा हेर्दै बस्न चाहनेलाई सराङकोट माउन्टेन रिसोर्ट उत्तम हुन सक्छ । यो रिसोर्टमा ३० कोठा छन् । यो रिसोर्टको सबैभन्दा आकर्षण भनेकै रुफटप स्विमिङ पुल हो, जहाँ हिमालको छाया देखिन्छ । रिसोर्टमा विदेशीका लागि स्विटको चार सय डलर र डिलक्सको दुई सय डलर रहेको र नेपालीलाई डिलक्सको १६ हजार र स्विटको ३२ हजार तोकिएको छ ।

४. होटल अन्नपूर्ण भ्यु सराङकोट

सराङकोटमै होटल अन्नपूर्ण भ्यु सराङकोटका सबै कोठाबाट हिमाल देखिन्छन् । बाथरुम पनि हिमाल देखिने गरी निर्माण गरिएको छ । यो होटलमा पर्यटकलाई कर बाहेक एक रातको करिब २०० देखि ३५० डलर सम्म तोकिएको बुकिङ डटकममा उल्लेख छ ।

५. टाइगर माउन्टेन पोखरा लज-

पोखरा महानगरपालिका वडा नं. २६ को कन्ननीडाँडामा रहेको टाइगर माउन्टेन पोखरा लज पनि महँगो रिसोर्ट हो । यो रिसोर्टमा बाह्य पर्यटकलाई कर बाहेक दैनिक पाँच सय डलर तोकिएको छ ।

६. रूपाकोट रिसोर्ट

रूपाकोट रिसोर्ट पोखरा क्षेत्रमै चर्चित छ । टिपिकल नेपाली शैलीमा निर्माण गरिएका भिल्लाहरूले सिँगो गाउँकै झल्को दिन्छन् । आँखैअगाडि हिमाल, तलपट्टी बेगनास ताल, रूपाताल र लेखनाथ सहर, वरिपरि घना जंगल देखिने रूपाकोट रिसोर्ट पोखराकै युनिक प्रोपर्टी हो । पोखरा पुग्ने जो कोहीको चाहना एकपटक रूपाकोट पुग्ने हुन्छ । रिसोर्टमा नेपालीले २४ हजारदेखि ४९ हजारसम्म र विदेशीले दुई सय २५ डलरदेखि पाँच सय २५ डलरसम्म तिर्नुपर्छ । भारतीयलाई १७ हजार भा.रु. देखि ३३ हजार भा.रु. सम्म तोकिएको छ ।

७. फिस्टेल लज-

पोखराको फिस्टेल लज कुनै समयको चर्चित रिसोर्ट हो । एक समय फिस्टेल लजको बसाइ धनाढ्यकै लागि सपना हुने गर्थ्यो । तर समय अनुसार लजको भौतिक पूर्वाधार र थप सेवा–सुविधाहरू स्तरोन्नति नगरिँदा रिसोर्ट ओझेलमा पर्दै गइरहेको भएता पनि पोखरामा आफ्नो पहिचान कायम राख्दै आएको छ । फेवातालमा बोटिङ गरेर पुगिने फिस्टेलको लोकेसन निकै प्रिमियम छ । रिसोर्टको कोठाको दर २४ हजार देखि ७२ हजारसम्म रहेको बुकिङ डटकममा उल्लेख छ ।

११.४ होमस्टे

तालिका नं.११.६ कास्की जिल्ला सञ्चालनमा रहेका होमस्टेहरु

क्र.स.	होमस्टेको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	कालाबाङ घरेडी	पोखरा -२२, कास्की	९८४६०४१८०५
२	ल्वाङ	माछापुच्छ्रे – ८, कास्की	९८१९१५९४५९
३	मर्दी हिमाल	माछापुच्छ्रे-६,कास्की	
४	दमदमे	पोखरा-२३,कास्की	९८०६५२६११२
५	सिधाने	पोखरा-२३,कास्की	
६	सदिक्षा	माछापुच्छ्रे-४,कास्की	९८४६९९५४२
७	ठूलाखेत	पोखरा-२३,कास्की	
८	थिताल हेम्जाकोट	माछापुच्छ्रे-६,कास्की	९८४६२८०३१०
९	घलेल	माछापुच्छ्रे-८,कास्की	९८४६३५५२४७
१०	काहुँ धरहरा प्रिमियम	पोखरा- ११,कास्की	
११	वाचोक	मादी-११,कास्की	
१२	सिक्लेस	मादी-१,कास्की	९८२६१२०३६२
१३	पचभैया	पोखरा-३१,कास्की	९८५६०३७०८२
१४	चिप्ली	मादी-६,कास्की	
१५	भैंडावारी	माछापुच्छ्रे-६,कास्की	
१६	मोहोरिया	रुपा-६,कास्की	९८४६११५६५९
१७	कुइवाङ	माछापुच्छ्रे-१,कास्की	
१८	बाकोट होमस्टे व्यवस्थापन समिति	अन्नपूर्ण-८,कास्की	
१९	कोलेली	माछापुच्छ्रे-८,कास्की	९८५६०३७१२५
२०	ढिकीडाँडा	पोखरा-१६, हरपाक	
२१	लब्लीहिल	पोखरा-१८, लब्लीहिल, कास्की	
२२	सिधिङ	माछापुच्छ्रे-९, सिधिङ,कास्की	
२३	तामाङ	माछापुच्छ्रे-९, तक्रो	९८४९५२१५३६
२४	जाँठ है हिमाल	माछापुच्छ्रे-९,चयन, कास्की	९८५६०३५३४५
२५	माछापुच्छ्रे भेडाबारी	माछापुच्छ्रे-६, भेडाबारी	९८४६०२१४३९

२६	चिलाउनेखर्क	पोखरा-२१ ,कास्की	
२७	अर्मलाकोट पर्यटन प्रबर्द्धन	पोखरा-१६, अर्मलाकोट,कास्की	९८४६७४४०९२
२८	चापाकोट देउराली	पोखरा-२३,कास्की	
२९	ताङतिङ	मादी-२ ,कास्की	
३०	याङ्जाकोट	मादी-३,कास्की	९८५६०३८८३१
३१	रिँजे मासा	पोखरा -१६ ,कास्की	९८५१०२२९७९
३२	माछापुच्छ्रे सामुदायिक अर्गानिक	पोखरा-१ टुसे,कास्की	
३३	मिर्सा	पोखरा-१,कास्की	९८१६६३२३५४
३४	गुरुङ	अन्नपूर्ण- ४, भदौरे, कास्की	
३५	गर्लाङ	पोखरा -१६, गर्लाङ, कास्की	९८१६६६६९४७
३६	आमा	माछापुच्छ्रे-६, धिताल, कास्की	९८४६३९६२३८
३७	पञ्चासे	पोखरा-२३, कास्की	
३८	घलेखर्क	माछापुच्छ्रे, कास्की	
३९	ठुला स्वारा	मादी-५, कास्की	
४०	स्याक्लुङकोट	रुपा-६ , कास्की	
४१	शिवालय	पोखरा-२१, कास्की	
४२	मेहश्राम	अन्नपूर्ण, कास्की	
४३	काभ्रे	माछापुच्छ्रे-२, कास्की	
४४	भिरचोक	रुपा-६ , कास्की	
४५	लिपेयानी रोयल ट्रयाक	मादी-१२, कास्की	
४६	भुम्दी टुनार	पोखरा-२२, कास्की	
४७	हरिपाउ	पोखरा-१६, कास्की	
४८	मालागिरी	पोखरा-२१, कास्की	
४९	तमु ह्युल सामुदायिक	अन्नपूर्ण, कास्की	

श्रोतः-उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, पर्यटन शाखा, गण्डकी प्रदेश,२०८०

११.५ संग्रहालय

कास्की जिल्लाको पोखरामा अन्तर्राष्ट्रिय पर्वतीय संग्रहालय, पोखरा स्मृति संग्रहालय, गोर्खा संग्रहालय, क्षेत्रीय संग्रहालय, नेवाः संग्रहालय (नालाको मुख) र अन्नपूर्ण पुतली संग्रहालय रहेका छन् । यी संग्रहालयहरुका आ-आफ्नै विशेषता रहेका छन् ।

क) अन्तर्राष्ट्रिय पर्वतीय संग्रहालय-

पोखरा महानगरपालिका–१७ स्थित १ सय रोपनीमा फैलिएको परिसरको करीब ६ रोपनी ८ आना क्षेत्रफलमा निर्मित संग्रहालय २०६१ साल माघदेखि सञ्चालनमा आएको हो । पछिल्ला समयमा स्वदेशी एवं विदेशी पर्यटकको निकै चाप हुने गरेको संग्रहालयमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय अनुसन्धानदाता एवं साहसिक पर्यटनका प्रेमीहरू आउने गरेका छन् । संग्रहालयमा ८ हजारभन्दा बढी उचाइ भएका १४ वटा, ७ हजार ५ सयदेखि ७

हजार ९ सय ९९ सम्मका ४०, ६ हजारदेखि ६ हजार ९ सय ९९ सम्मका ६ सय ३ सहित कूल १ हजार ९ सय १३ वटा हिमचुचुरा सम्बन्धमा एकै ठाउँबाट जानकारी दिन सक्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । संग्रहालय अवलोकनका लागि विद्यार्थीलाई ५० र सर्वसाधारण नेपालीका लागि रु १०० शुल्क लाग्ने व्यवस्था गरिएको छ भने सार्क अन्तर्गतका पर्यटकलाई रु २५० र अन्य मुलुकका विदेशीका लागि रु ५०० शुल्क निर्धारण गरिएको छ । संग्रहालयमा आउने पर्यटकले पर्वतारोहण, पदयात्रा, स्किइङलगायतका पक्ष एकसाथ अवलोकन गरी जानकारी लिन सक्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । विविधतायुक्त नेपालका विभिन्न जातजातिको संस्कृति र परम्परा अध्ययन गर्न सकिने संग्रहालयमा परम्परागत जातीय भेषभूषामा मानिसका जोडी सजाएर राखिएको छ । संग्रहालयले हिमालदेखि तराई र पहाडको संस्कृति झल्काउँछ। एशियाकै नमूनाका रुपमा रहेको संग्रहालयमा भारत, पाकिस्तान, चीन,जापान, स्लोभानिया, ताइवान, अस्ट्रेलिया, बेलायत, अमेरिका, इजरायल, कोरिया लगायतका विभिन्न देशका पर्वतीय गतिविधि झल्काउने सामाग्री पनि प्रदर्शन गरिएको छ ।

ख) क्षेत्रीय संग्रहालय-

यो संग्रहालय पोखरा महानगरपालिका-९, नयाँ बजारमा रहेको छ ।

तालिका नं.११.७ क्षेत्रीय संग्रहालयमा अवलोकन गर्न आएका पर्यटकहरुको विवरण

पर्यटक	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
नेपाली विद्यार्थी	२१३	५२४६	८६००
नेपाली सर्वसाधारण	६४४	३२२१	५६९४
सार्क देशका विदेशी	४०	७४५	११५८
अन्य देशका विदेशी	०	५५	१६३
जम्मा	**८९७**	**९२६७**	**१५६१५**

श्रोतः- प्रदेश संग्रहालय पोखरा, २०८०

११.५ मनोरञ्जन स्थल तथा क्रियाकलाप

क) मनोरञ्जन पार्क, उद्यान-

१. कोमागाने मितेरी पार्क (बैदाम) २. बसुन्धरा पार्क (बैदाम) ३. चिल्ड्रेन पार्क (पर्स्याङ) ४. फूलबारी पार्क ५. मनकामना पार्क ६. शान्ती बन बाटिका (पोखरा वडा नं. ९ र १०) ७. राष्ट्रिय विभुति तथा सहिद पार्क (पोखरा- १८) ८. जनता पार्क (पोखरा-३०) ९. विकल्प पार्क (पोखरा-३०) १०. झण्डा पार्क (महेन्द्रपुल)

ख) सिनेमा हल-

पोखरामा बिन्दवासिनी फिल्म हल, कल्पना फिल्म हल, मिडटाउन सिनेमास र पोखरा सिनेप्लेक्स (पोखरा ट्रेड मल) रहेका छन् ।

ग) सांस्कृतिक कार्यक्रम स्थल-

पोखराको न्यूरोडमा रहेको सभागृह हल विभिन्न सांस्कृतिक, राजनैतिक तथा नागरिक समाज लगायत विभिन्न कार्यक्रम गर्ने स्थलको रुपमा परिचत रहेको छ ।

घ) मनोरञ्जनका क्रियाकलापहरु-

१. छोटो पैदल यात्रा (Hiking) : -

कास्की जिल्लाको काहुँडाँडा, सराङकोट, कास्कीकोट, नाउँडाँडा, अस्ट्रेलियन क्याम्प, अस्ताम, अर्मलाकोट, रुपाकोट, पचभैया, कालिकास्थान, पुम्दी, मट्टीखान, निर्मलपोखरी, घार्मी, ठूलाकोट, धम्पुस, आदि स्थानहरुमा पैदल यात्रा गर्न सकिन्छ ।

२. प्याराग्लाइडिङः(Paragliding) :-

पोखराको सराङकोट (मान्द्रेढुङ्गा) बाट उडान भरी फेवातालको सिरान भकुण्डे र पामेमा अवतरण हुन्छ । पोखरामा प्याराग्लाईडबाट मनोरञ्जन लिनेहरुको लागि प्याराग्लाईडीङ कम्पनीहरूमा Bluesky, Sunrise, Paranova, Sarangkot, Annapurna, Frontiers, Avia बाट सेवा उपलब्ध हुने गर्दछ ।

३. अल्ट्रालाइट र गाइरोकप्टर उडान (Ultra Light and Gyrocopter Flight):

आकासबाट पोखरा उपत्यका वरीपरिको र हिमाली दृष्य अवलोकलनका लागि पुरानो इअरपोर्टबाट उडान भइ अल्ट्रालाइट र गाइरोकप्टर उडानबाट सेवा लिन सकिन्छ ।

४. राफ्टिङ / कायकिङ (Rafting / Kayaking)-

पोखराको सेती नदीमा राफ्टिङ सञ्चालनमा हुन्छ । पोखराबाट त्रिसुली नदी, मर्स्याङदी नदी र कालीगण्डकी नदीमा राफ्टिङ / कायकिङ सेवा उपलब्ध रहेको छ ।

५. Mountain Biking -

पोखराबाट काहुँडाँडा, सराङकोट, कास्कीकोट, अस्ताम, पञ्चासे, जोमसोम र बाग्लुङ आदि स्थानहरु जानको लागि माउण्टेन बाइकको सुविधा रहेको छ ।

६. जिपलाइन फ्लाइङ (Zipline Flyer)-

पोखराको सराङकोटबाट हेम्जा तर्फ १.८ कि.मी. को दुरीमा प्रतिघण्टा १०० कि.मी. को वेगमा जिपलाइन फ्लाइङ सेवा रहेको छ ।

७. Bunjee Jumping and Giant swing -

पोखरा महानगरपालिको सेती नदीमाथी विरौटामा यो सेवा रहेको छ ।

८. क्यानोनिङ (Canyoning)-

कास्की जिल्लाको माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको घलेल गाउँमा क्यानोनिङको सुविधा रहेको छ ।

९. गल्फ (Golf)-

पोखरामा हिमालय गल्फ र यति गल्फ सुविधा रहेको छ ।

१०. केबल कार (Cable Car) –

पोखराको लेकसाइड सेदीबगर देखि सराङकोट सम्म २.४ कि.मी. दुरीको करिब ९ मिनेटको अन्नपूर्ण केबल कार सुविधा रहेको छ ।

११. डुङ्गाको सुविधा (Boating)-

पोखराको फेवा ताल र वेगनास तालमा डुङ्गाको सुविधा रहेको छ ।

१२. माछा मार्ने (Fishing)-

फेवाताल र वेगनास तालको तोकिएको स्थानमा र केही माछापोखरीमा मनोरञ्जनका लागि माछा मार्न लेकसाइडमा fishing rods पाइन्छ ।

१३. भिर मौरीको महकाढ्ने (Honey Hunting)-

कास्की जिल्लाको अन्नपूर्ण-७, लान्द्रुक र मादी गा.पा.-१, सिक्लेसमा भिरमैरीको मह काढेको हेर्ने वा आफै मह काढ्न सकिन्छ ।

१४. सेतीनदीको खोच अवलोकनः-

नेपालका अन्य नदीमा नभएको खोच सेती नदीमा गहिरो भएर बगेको दुर्लभ दृष्य हेर्नका लागि विभिन्न स्थानहरुमा अवलोकन स्थलहरु रहेका छन् ।

१५. Hot ballon-

फेवातालको किनारबाट हट बेलुन उडी अन्नपूर्ण र माछापुच्छ्रेका साथै पोखराको दृष्यावलोकन गर्नका लागि सुविधा रहेको छ ।

१६. तिब्बेतियन क्याम्प अवलोकनः-

तिब्बतबाट शरणार्थीको रुपमा धेरै समय देखि बसोबास गर्दै आएका छोरेपाटन, पृथ्वीचोक र हेम्जाका तिब्बतीहरुको क्याम्पमा तिब्बतीहरुको धर्म, संस्कार, रहनसहन र भेषभुषाको अवलोकन गर्न सकिन्छ ।

१७. पुतली र चरा अवलोकनः-

पोखराको अन्नपूर्ण पुतली संग्रहालयमा विश्वका १५ वटा पुतलीको परिवार समुहमध्ये ११ वटा समुहका र ५०० प्रजातिका पुतली पोखराको वरीपरिको क्षेत्रमा पाइने हुनाले उक्त संग्रहालयमा चित्र अवलोकन गर्न पाइन्छ । त्यसै गरी पोखराको फेवातालको वरीपरी र पामे, वेगनास तालको वरीपरी र पचभैयाडाँडा र रुपातालको वरीपरी करिब ५२३ प्रजातिका चराहरु प्रत्यक्ष रुपमा अवलोकनको लागि Pokhara Bird Watching Tour सुविधा रहेको छ ।

खण्ड १२ स्थानीय प्रशासन तथा शान्ति सुरक्षा

१२.१ जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की

जिल्लामा शान्ति सु-व्यवस्था र अमन चयन कायम गरी जनताको जीउ, धन र स्वतन्त्रताको संरक्षण गर्ने ध्येयका साथ जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरुको स्थापना भएको पाईन्छ । स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ को कार्यान्वयन मार्फत नागरिकको जीउधनको सुरक्षा गरी शान्ति सुव्यवस्था अमनचयन कायम गर्नु यस कार्यालयको प्रमुख कार्य जिम्मेवारी हो । नेपाल संघीय शासन प्रणालीमा गएसँगै जिल्ला प्रशासन कार्यालय जिल्लाको प्रमुख प्रशासनिक केन्द्र एवम् संघ सरकारको प्रतिनिधिको रुपमा रहेको छ । संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट जिल्लास्तरमा हुने विकासका कार्यमा समन्वय र सहजीकरण एवम स्थानीय तह र प्रदेश सरकारका कानुन कार्यान्वयनमा आवश्यक सहयोग पुर्‍याउने, विपद् व्यवस्थापन आपूर्ति व्यवस्थापन एवम वस्तु तथा सेवाको गुणस्तरीयताको सुनिश्चतता प्रदान गर्ने र उपभोक्ताको हित संरक्षणमा सरोकारवाला निकाय बिच उचित समन्वय गर्दै अनुगमन गर्ने तथा सेवा प्रवाहको अनुगमन गर्ने, सार्वजनिक हित विपरितका गतिविधि नियमनका लागि मुद्दा दर्ता सोको कारबाही र किनारा गरी न्यायिक निरुपण गर्ने (अर्धन्यायिक निकाय), अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट प्रत्यायोजित अधिकारको प्रयोग गरी अनियमितता, भ्रष्टाचार उपर अनुसन्धान एवम कारबाही जस्ता कार्यहरु सम्पादन गरी जिल्लामा सुशासनको प्रत्याभुतिका लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालयको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ ।

जिल्लाको समग्र शान्ति सुरक्षाको अवस्थालाई सामान्य तुल्याई, कानून विपरितका गतिविधिहरुलाई कानूनी कारबाहीको दायरामा ल्याई सुदृढ शान्ति सुव्यवस्था अमनचयन कायम गरी नागरिकको जीउधनको सुरक्षा गर्दै प्रभावकारी सेवा प्रवाह समन्वय सहजीकरण नियमन मार्फत नागरिक हित र सुशासन प्रवद्धनका लागि जिल्ला प्रशासन कार्यालय कास्कीबाट विविध नियमित एवम् आकस्मिक कार्यहरु सञ्चालित छन् । उल्लेखित कार्यक्रमहरु सञ्चालनका लागि कार्यालयमा प्राप्त स्रोतसाधन, जनशक्ति उपकरण संयन्त्र लगायत जिल्लास्थितसुरक्षा निकायहरुको समन्वयात्मक परिचालनद्वारा जिल्लामा शान्ती सुरक्षाको स्थितिलाई सुदृढ बनाउने, जिल्लामा विधिको शासन सुनिश्चित गर्ने, विपद्को एकिकृत र समन्वयात्मक व्यवस्थापन गर्ने, आपुर्ति व्यवस्थापनलाई चुस्त बनाउने, सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने, मानव अधिकारको संरक्षण गर्ने र पारदर्शिता एवम जवाफदेहिता सुनिश्चितताको प्रयास हुँदै आएको छ ।

तालिका नं.१२.१ जिल्ला प्रशासन कार्यालय कास्कीबाट प्रदान गरिने सेवाहरु

क्र.सं.	सेवा	सेवा दिने विषयहरु
१	स्थानीय प्रशासन तथा शान्ति सुरक्षा सम्बन्धी	शान्ति सुरक्षा, ठाडो उजुरी, नाम, थर वा उमेर आदि प्रमाणित, नावालकको उमेर प्रमाणित, पारिवारिक पेन्सन, शपथ पत्र र रहलपहल सम्बन्धि सिफारिस, दलित, आदिवासी, जनजाती, मुस्लिम, विपन्न खस आर्य सिफारिस, पारिवारिक विवरण प्रमाणित, छापाखाना दर्ता, शरणार्थी सम्बन्धी कार्य (परिचयपत्र नविकरण, यात्रा अनुमति सिफारिस) र विविध कार्य
२	राहदानी सम्बन्धी	विद्युतीय राहदानीको फारम प्रमाणिकरण, विद्युतीय राहदानीका लागि Biometric संकलन, राहदानी विभाग प्राप्त राहदानी वितरण र द्रुत सेवाका लागि अभिलेख प्रमाणिकरण (नाबालकको हकमा मात्र)

३	नागरिकता सम्बन्धी	वंशजका आधारमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी, वंशजको नाताले नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र, जन्मको आधारमा नेपालको नागरिकता प्रमाणपत्र लिएका नागरिकहरुका सन्तानलाई नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी, नेपालको नागरिक आमाबाट जन्म भई नेपालमा नै स्थायी बसोबास गरेको, बाबुको पहिचान हुन नसकेको व्यक्तिहरुको हकमा नेपाली नागरिकता प्रमाणपत्र जारी, पहिचान सहितको नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी, नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी जारी, बैबाहिक अंगिकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी, नेपाली नागरिकता प्रमाणपत्रमा नाम, थर, जन्ममिति संशोधन, पति, पत्निको नाम, थर, वतन थप/घट गरी नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र तथा प्रतिलिपी जारी, अंगिकृत नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रका लागि गृह मन्त्रालय सिफारिस, गैर आवासीय नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र जारी ।
४	मुद्दा तथा ठाडो ऊजुरी, हातहतियार इजाजत नविकरण सम्बन्धी	गुनासो तथा ठाडो ऊजुरी र हातहतियार इजाजत पत्र नविकरण तथा नामसारी ।
५	पेन्सन सिफारिस	पारिवारिक पेन्सन, शपथ पत्र, दुई नाम, थर, जन्ममिति प्रमाणित, पेन्सन पट्टा बुझाई रहलपहल रकम लिने सिफारिस ।
६	संस्था दर्ता तथा नविकरण सम्बन्धी	संस्था दर्ता ऐन, २०३४ बमोजिम संघ संस्था दर्ता, संस्था नविकरण, संस्थाको विद्यान संशोधन, संस्थाको शाखा खोल्ने /कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने अनुमति प्रदान, संघसंस्था खारेजी र संघसंस्था अनुगमन
७	आपूर्ति व्यवस्था अनुगमन सम्बन्धी	सहज आपूर्ति व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्नका लागि बजार अनुगमन तथा नियमन ।
८	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी	विपद् सम्बन्धमा नेपाल सरकारका निकायबाट भएको पूर्वानुमान सम्बन्धी सूचना सर्वसाधरणहरुमा प्रवाह गर्ने, विपद्मा भएको क्षतिको विवरण संकलन, विपद्का पीडित व्यक्तिहरुको विवरण संकलन र पीडितलाई राहत वितरण एवम् पुनःस्थापना, पुननिर्माण ।
९	राष्ट्रिय परिचयपत्र सम्बन्धी सेवा	राष्ट्रिय परिचयपत्रका लागि फारम तथा जैविक विवरण संकलन (Biometric, Enrollment & Verification), राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जिकरण विभागबाट प्रिन्ट भई आएका राष्ट्रिय परिचयपत्र वितरण ।
१०	विकास आयोजना सुरक्षा तथा समन्वय सहजीकरण	
११	सुशासन प्रवद्धन, सूचनाको हक कार्यान्वयन	
१२	जिल्लामा हुने अतिविशिष्ट तथा विशिष्ट व्यक्तिहरुको सुरक्षा लगायत व्यवस्थापन	

श्रोतः- जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं.१२.२ जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा विद्यमान जनशक्तिको विवरण :

सि.नं.	पद	दरवन्दी संख्या	पदपूर्ति संख्या
१	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	१	१
२	सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी	२	२
३	प्रशासकीय अधिकृत	४	४
४	नायव सुव्वा	१३	१३
५	कम्प्युटर अपरेटर	३	३
६	लेखापाल	१	१
७	खरिदार	६	६
८	हलुका सवारी चालक	३	३
९	कार्यालय सहयोगी	८	८
जम्मा		४१ जना	४१ जना

श्रोतः- जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की, (कर्मचारी प्रशासन शाखा), २०८०

तालिका नं.१२.३ जिल्ला प्रशासन कार्यालय कास्कीमा रहेको भौतिक स्रोतहरुको विवरण

क्र.स	भौतिक पक्ष	परिमाण
१	भवन	१७ वटाः- (कच्ची १० वटा १७४०६.०३ वर्ग मिटर र पक्की ७ वटा)
२	जग्गा	कित्ता नं १ कित्ता नं ६ कित्ता नं ९ कित्ता नं १३ र कित्ता नं २१४५ कित्ता नं ४१
२	सवारी साधन	गाडी - ५ वटा, मोटरसाइकल - २ वटा

श्रोतः- जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की, (जिन्सी शाखा), २०८०

जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्यहरुको विवरणः-

तालिका नं.१२.४ संघसंस्था दर्ता, नविकरण, नामसारी, उजुरी र सिफारिस सम्बन्धी

क्र.सं.	कार्यको विवरण	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०
१	संस्था दर्ता	११७	२०७
२	संस्था नविकरण	११५२	१३१९
३	नाबालिक परिचय	७९१	१२५३
४	ठाडो उजुरी	१०३८	२९४
५	पत्रपत्रिका दर्ता	१	५
६	विविध सिफारिस (दलित, जनजाती आदि)	५५९	५७४
७	तिब्बतीयन शरणार्थीको परिचयपत्र निवकरण	५००	४४३
८	शरणार्थीको लागि यात्रा बनुमती पत्र सिफारिस	२०	२३
९	हातहतियार नवीकरण	४४४	४०२
१०	हातहतियार नामसारी	४	१५
११	भु.पु. सैनिक पेन्सन सिफारिस	२७६५	१६७९

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक कार्य सम्पादन विवरण, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की,२०८०

तालिका नं.१२.५ नागरिकता सम्बन्धी

क्र.सं.	कार्यको विवरण	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०
१	वंशजको आधारमा नयाँ नागरिकता वितरण	१४७५३	११२१९
२	प्रतिलिपी नागरिकता वितरण	८७६१	८९१३
३	वैवाहिक अंगिकृत नागरिकता वितरण	१३	११
४	नेपाली नागरिकता परित्याग	१३	२०
५	नेपाली नागरिकता रद्द	५	३५

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक कार्य सम्पादन विवरण, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की,२०८०

तालिका नं.१२.६ राहादानी सम्बन्धी

क्र.सं.	कार्यको विवरण	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०
१	विद्युतीय राहादानी Enrollment	१३१३०	२५७२८
२	द्रुत सिफारिस (राहादानी विभागमा सिफारिस)	७७८	१९४
३	राहादानी वितरण	४५०	१७६६३
४	वितरण हुन बाँकी राहादानी (निवेदकहरु लिन नआएको)	४५०	८०६५
५	राहादानी बन्न बाँकी (प्रक्रियामा रहेको)	३२१४	१३२५

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक कार्य सम्पादन विवरण, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की,२०८०

तालिका नं.१२.७ बजार अनुगमन तथा नियन्त्रण सम्बन्धी

क्र.सं.	कार्यको विवरण	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०
१	क्रसर उद्योग	०	३
२	कृषि फलफूल तथा तरकारी पसल	०	७
३	मासु पसल	४	८
४	खाद्य पसल/खाद्य उद्योग	७२	८१
५	खाद्य नमुना संकलन	०	२
६	अस्पाताल (स्वास्थ्य केन्द्र समेत)	७	०
७	गुणस्तर (सुन)	०	१
८	हार्डवेयर	७	५
९	पानी उद्योग	१२	५
१०	होटल/रेष्टुरेन्ट	३६	२५
११	पेट्रोल पम्प/ग्यास उद्योग/विक्रेता	१५	१२
१२	दुग्ध उद्योग	३	०
१३	ढक तराजु/टयाक्सी मिटर	०	१५
१४	लागू औषध पुर्नस्थापना केन्द्रको अनुगमन	०	१३
१५	कस्मेटिक	०	३

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक कार्य सम्पादन विवरण, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की,२०८०

आ.ब २०७९/०८० मा सम्पादित अनुगमन समन्वय सहजीकरण सम्बन्धि कार्यहरु

- जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरुको छड्के अनुगम ३ पटक,
- कारागार निरीक्षण २ पटक
- आयोजना अनुगमन १५ पटक

बैठकः-

- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक १० पटक,
- जिल्ला सुरक्षा समितिको बैठक ३८ पटक,
- अन्तर जिल्ला सुरक्षा समन्वय बैठक ४ पटक,
- जिल्ला निर्वाचन कमाण्ड पोल/सेल १२ पटक,
- राजनैतिक दलसंग समन्वय बैठक ७ पटक,
- सूचना अधिकारी ४ पटक,
- सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन बमोजिम जिल्ला अनुगमन समितिको बैठक ४ पटक,
- राजमार्ग हटाउने सुरक्षा कार्यबिधि २०७५ बमोजिम जिल्लास्तरीय सडक सुरक्षा अवरोध हटाउने समितिको बैठक ४ पटक,
- विकास आयोजना समन्वय सहजीकरण बैठक २३ पटक
- विविध बैठक ३८ पटक

इलाका प्रशासन कार्यालय कास्कीबाट सम्पादित कार्यहरुको विवरणः-

तालिका नं.१२.८ नागरिकता तथा नाबालक सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	कार्यको विवरण	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०
१	वंशजको आधारमा नयाँ नागरिकता वितरण	२१४४	३७७३	२९५९
२	प्रतिलिपी नागरिकता वितरण	१२६५	२४७४	२६२२
३	वैवाहिक अंगिकृत नागरिकता वितरण	०	४	४
४	नाबालक परिपत्र (महिला)	३४	७०	११२
५	नाबालक परिपत्र (पुरुष)	३४	८१	१६४

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक कार्य सम्पादन विवरण, इलाका प्रशासन कार्यालय, लेखनाथ, कास्की,२०८०

तालिका नं.१२.९ राष्ट्रिय परिचयपत्र दर्ता विवरण

क्र.सं.	कार्यको विवरण	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०
१	महिला	३१२८	३९१६
२	पुरुष	३५९८	३८३६
३	जम्मा	६७२६	६७५२

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक कार्य सम्पादन विवरण, इलाका प्रशासन कार्यालय, लेखनाथ, कास्की,२०८०

तालिका नं.१२.१० राहादानी सम्बन्धी

क्र.सं.	कार्यको विवरण	आ.व. २०७७/०७८	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०
१	सामान्य राहादानी	१२२७	३०३९	४७९१
२	द्रुत सिफारिस	१४८	३७६	९९
३	राहादानी वितरण	१००१	२४०९	४०३४

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक कार्य सम्पादन विवरण, इलाका प्रशासन कार्यालय, लेखनाथ, कास्की,२०८०

तालिका नं.१२.११ कागजात प्रमाणित

क्र.सं.	कार्यको विवरण	आ.व. २०७७/०७८	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०
१	जातिगत प्रमाणित	८५	१६५	१७४
२	अन्य प्रमाणित	५५	१३७	१३८

श्रोतः- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक कार्य सम्पादन विवरण, इलाका प्रशासन कार्यालय, लेखनाथ, कास्की,२०८०

१२.२ शान्ति सुरक्षा

वर्तमान अवस्थामा कास्की जिल्लाको समग्र सुरक्षा ब्यवस्था सुदृढ र सामान्य रहेको छ । असुरक्षित भएको बखत जिल्लाका सवै गाउँ,टोल, बस्तीमा प्रत्यक्ष पुगी शान्ति सुरक्षा कायम राख्ने कार्यमा नेपाल प्रहरी परिचालित रहदैं आएको छ । जिल्लाबासी सबैको शान्ति सुरक्षा प्रति सकारात्मक सहयोग सधै रही आएको छ । यद्यपी जिल्लाको शहरी क्षेत्रमा नयाँ किसिमका अपराधिक त्रियाकलापमा बृद्धि र सवारी साधनको चापसंगै शान्ति सुरक्षाको स्थिति मजबुत राख्न ठूलो चुनौती रहेको छ । प्रहरी संगठन जनता तथा समाजको अभिन्न अंग भएकोले कुनै अपराध तथा अपराधिक घटना क्रम समाज मै रहने विभिन्न ब्यक्ति तथा समुहबाट हुने गरेको तथा त्यसको रोकथाम एवम् न्युनिकरण पनि समाजमै रहने सचेत वर्ग एवम् प्रहरी प्रशासनको संयुक्त प्रयासबाट हुने गरेको तथ्यलाई आत्मसाथ गरी सामुदायिक प्रहरी सेवा समेत लागू गरिएको छ । कास्कीमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र सुरक्षा निकायहरुको सबल नेतृत्वमा शान्तिपूर्ण वातावरण कायम भई रहेको छ ।

क) नेपाली सेनाः-

नेपाली सेनाको पश्चिम पृतना हेडक्वाटर, व्यारेक, गुल्म, गण र विभिन्न सुरक्षा पोष्टहरु मार्फत चौविसै घण्टा कास्की जिल्लाका सम्वेदनशील मानिएका क्षेत्रहरुमा शान्ति सुरक्षा कायम राख्दै आएको छ । कास्की जिल्लामा नेपाली सेना अन्तरगत रहेका युनिट लोकेशनहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

१. श्री पश्चिम पृतना हे.क्वा., विजयपुर, व्यारेक, पोखरा ।

२. श्री गौरी बक्स गण

३. सुरक्षा पोष्टहरुः क. रत्नमन्दिर, लेकसाइड ख. राष्ट्र बैक, राष्ट्र बैक चोक ग. भारतीय पेन्सनक्याप, रामबजार घ. आयल निगम, गगनगौडा रहेका छन् । ४. श्री महाविर गण रेञ्जर, पुरानो इअरपोर्ट

५. श्री भगवती दल गण, पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय इअरपोर्ट ६. श्री रुरु भैरव गण, पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय इअरपोर्ट

ख) सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. २४ गण हे.क्वा.कालिका कास्कीः-

प्रहरी तथा सैनिक प्रकृतिका अप्रेशनल कार्य गर्न सक्ने क्षमता, सामार्थ तथा कार्यादेश सहित गठन भएको सशस्त्र प्रहरी बल(APF) नेपालको एक मात्र केन्द्रिय सशस्त्र प्रहरी बल संगठनको रुपमा रहको छ । "शान्ति, सुरक्षा, प्रतिवद्धता" को मुल मन्त्र रहेको यस संगठनले हाल BIRD (B – Border Security, I – Internal Security, R – Revenue Collection, D – Disaster Management) अवधारणालाई प्राथमिकतामा राखी देशको तराईको देखि हिमालसम्म सशक्त रुपमा परिचालन भई आईरहेको छ । यस संगठनले नेपाल सरकारबाट प्राप्त कार्यादेशलाई प्रभावकारी रुपमा सम्पादन गरी मुलुक तथा मुलुकीको जिउ धनको सुरक्षाका साथै शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभुती गराउँदै अमनचयनको बातावरण सृजना गर्न देशका सबै जिल्लाहरुमा आफ्नो दरिलो उपस्थिती जनाएको छ । सशस्त्र प्रहरी बल, नेपालको उपस्थितिलाई गण्डकी प्रदेशमा समेत अर्थपूर्ण बनाउन सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं.४ मुक्तिनाथ बाहिनी मुख्यालय पोखराको मातहतमा रहि कार्य संचालन गर्ने गरी यस नं. २४ गण हे.क्वा.कालिकाको स्थापना मिति २०६१/१२/२१ गते कास्की जिल्लाको पोखरा महानगरपालिका वडा नं.-५ मालेपाटनमा भएको हो ।

सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. २४ गण हे.क्वा. कालिका कास्कीको जिम्मेवारी क्षेत्र कास्की जिल्ला भएता पनि स्थापना कालमा तत्कालिन पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रको नवलपरासी, पर्वत, स्याङ्गजा, पाल्पा, रुपन्देही, कपिलवस्तु जिल्लाहरुमा समेत परिचालित भई कार्य सम्पादन गरेको थियो। संगठनको संगठनिक संरचना अनुसार यस गणको गणपति सशस्त्र प्रहरी उपरिक्षक हुने व्यवस्था भए अनुरुप यस गणमा सशस्त्र प्रहरी उपरीक्षकको मातहतमा बिभिन्न फौजी संरचना रहने ब्यवस्था रहेको छ ।यस गणले सशस्त्र प्रहरी बल, नेपालले पाएको कार्यदेश अनुरुप जिम्मेवारी ईलाकाहरुमा शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने, महत्वपूर्ण प्रतिष्ठानको सुरक्षा, विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक एवं मानवजन्य दुर्घटनाको समयमा विपद् उद्धार तथा प्रकोप व्यवस्थापनका कार्यहरु गर्नुका साथै विभिन्न प्रकारका सामाजिक कार्यहरुमा परिचालित हुदै आईरहेको छ। कास्की जिल्लामा हुने मुख्य विपद तथा दुर्घटनाहरु भुकम्प, प्यारागलाईडिङ्ग, डुङ्गा, सडक तथा हवाई, आगालागी, हावाहुरी, चट्याङ्ग, जमिन भासिने, जल उत्पन्न प्रकोप आदि रहेका छन । जस अनुरुप जल उत्पन्न प्रकोपहरुमा यस जिल्लामा मनसुनको समयमा मुख्यतया बाढी, पहिरो चुनौतीका रुपमा रहेका छन। यस गणमा रहेको गण्डकी प्रदेश स्तरीय विपद् व्यवस्थापन टिमले विभिन्न समयमा विभिन्न ठाउँहरुमा परिचालित भई धेरै संख्यामा जिवित र मृतक उद्धार गरि सकेको छ । आर्थिक बर्ष २०७५/०७६ देखी आर्थिक बर्ष २०७९/०८० सम्ममा बिभिन्न घटना तथा विपद् ब्यवस्थापनको क्षेत्रमा गरेका कार्यलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.१२.९ विपद् व्यवस्थापन तथा उद्धारकार्य र मानवीय क्षती सम्बन्धी विवरण

विपद व्यवस्थापन र क्षती		आर्थिक बर्ष				
		२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
प्यारागलाडिङ्ग	जिवित	५	२	२	१	-
	मृत्यु	२	-	-	-	-
फेवा,बेगनास तालमा रेस्कू	जिवित	७१	९	१३	१२	१०
	मृत्यु	३	३	२	३	१
डुङ्गा दुर्घटना	जिवित	१२	-	-	-	-
	मृत्यु	८	-	-	-	-
खोच तथा	जिवित	९४	१५	१३	३०	१०

खोलामा उद्दार	मृत्यु	७	१०	९	१२	७२
हवाई दुर्घटना	जिवित	-	-	-	-	-
	मृत्यु	-	-	-	-	७१
सडक दुर्घटना	जिवित	११	३	६	१२	-
	मृत्यु	-	१	-	२	-

Source:- APF Kalika Bn HQ, Ops Section,2080

सशस्त्र प्रहरी बलको भुमिकालाई प्रभावकारी बनाउन हाल "समुदायमा सशस्त्र प्रहरी बल" कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न सचेतनामुलक, सामुदायिक सहभागिता, कानूनी साक्षरता कार्यक्रम, पर्यावरण सुरक्षा, विपद् जोखिम न्यूनिकरण, लाम्रो दुरीको प्रटोल (LRP) को माध्यमबाट ग्रामीण क्षेत्रमा पहुँच तथा सम्पर्क स्थापना, लागु औषध तथा लागु पदार्थ दुरुपयोग बिरुद्धको सचेतना कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आईरहेको छ । गण्डकी प्रदेश सरकार तथा पोखरा महानगरपालिकाले पोखरालाई पर्यटनको राजधानी घोषणा गरे अनुरुप यसलाई सफल तथा ब्यवस्थित बनाउन यस गणले कास्की जिल्लाका बिभिन्न पर्यटकीय क्षेत्रहरुलाई ध्यानमा राखी उक्त क्षेत्रहरुमा आफ्नो परिचालनलाई अझ मजबुद बनाउनका साथै रात्रिकालिन ब्यवसायहरुलाई थप ब्यवस्थित एवं २४ सै घण्टा खुल्ला हुदा हुने सुरक्षा चुनौतिहरुलाई ब्यवस्थापन गर्न स्थानीय प्रशासन तथा नेपाल प्रहरीसग समन्वय गरि चौबिसै घण्टा फौज परिचाल गरिएको छ।

ग) जनपद प्रहरीः-

कास्की जिल्लाको पोखरामा रहेका प्रहरी सेवाको संस्थागत व्यवस्थामा गण्डकी प्रदेश प्रहरी कार्यालय, नेपाल प्रहरी प्रदेश कार्यालय, गण्डकी प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्र, नेपाल प्रदेश राजमार्ग सुरक्षा तथा ट्राफिक व्यवस्थापन कार्यालय, गण्डकी प्रदेश प्रहरी गण, गण्डकी प्रदेश प्रहरी अस्पताल, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग आदि रहेका छन् । त्यसै गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय,कास्की र जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय कास्की रहेका छन् । जिल्ला प्रहरी कार्यालय मातहत रहने गरी वडा प्रहरी कार्यालय बैदाम, रामबजार, बगर,गगनगौडा गरी ४ वटा स्थानमा, इलाका प्रहरी कार्यालय शिशुवा, मादी र हंसपुर गरी ३ स्थानमा, प्रहरी चौकी १५ स्थानमा, अस्थायी प्रहरी चौकी २८ स्थानमा र Control Room Vehicles (CRV) ९ वटा सवारी साधन सहित तयारी अवस्थमा रहेका हुन्छन् ।

जिल्लामा घटित विभिन्न प्रकृतिका अपराधिक घटनाहरुलाई त्रिवर्षीय रुपमा विश्लेषण गरी हेर्दा मुख्यतयाः सार्वजनिक अपराध, बैकिङ कसुर, आत्महत्या, लागु औषध, सवारी ज्यान, फुटकर ज्यान, भवितव्य ज्यान, साधारण चोरी अपराधका घटनाहरुको दर अधिक देखिएको छ । यी अपराधका घटनाहरु लगायत अन्य अपराधिक क्रियाकलापहरुको मात्रात्मक दरलाई सुक्ष्म अध्ययन गरी हेर्दा आर्थिक पछौटेपन, घरायसी हिंसा तथा कलह, मानसिक दबाव, मानसिक असन्तुलन, बेरोजगार आदि कारणहरु मुख्य रुपमा अगाडि आउँदछन भने चालकको लापरवाही, पुराना गाडी, सागुरा र कच्ची सडक, यात्रुहरुमा रहेको सवारी नियमको कम जानकारी तथा पालना नगरेको कारणबाट सवारी दुर्घटनाका घटना घट्ने गरेका पाईन्छन् । यस्ता खालका अपराधका घटना तथा दुर्घटनालाई नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्नको लागि प्रहरी प्रशासनले जनताहरु तथा विभिन्न संघ संस्थाहरुसंग समन्वय गरी समाजमा जनचेतना फैलाउने, ट्राफिक सप्ताह मनाउने, मापासे र लापासेको लागि सवारी चालकलाई उपकरणबाट परिक्षण गर्ने, नियम कानुनहरुको कडाईका साथ परिपालन गराउने तथा दण्ड

हिनताको अन्त्य गर्ने जस्ता कार्यहरु हुदै आएका छन । प्रहरी कार्यालय कास्कीमा दर्ता भएका विभिन्न शिर्षकका अपराधिक गतिविधिहरुको त्रिवर्षीय तुलनात्मक तथ्याङ्क निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.१२.१० कास्की जिल्लाको अपराध सम्बन्धी त्रिबर्षिय दर्ता, फछ्र्यौट र बांकीको बिवरण

मुद्दा शिर्षक	आ.व. २०७७/७८			आ.व. २०७८/७९			आ.व. २०७९/८०		
	दर्ता	फछ्र्यौट	बाँकी	दर्ता	फछ्र्यौट	बाँकी	दर्ता	फछ्र्यौट	बाँकी
कर्तब्य ज्यान	१०	९	९	९	७	२	५	५	०
ज्यानमार्ने उद्योग	१९	१९	०	१३	१३	०	११	११	०
बिष सेवन गरी आ .ह.	१६	१६	०	२१	१०	११	१३	०	१३
झुण्डीई आ .ह.	१२३	१२३	०	१३०	३८	९२	१४१	०	१४१
हामफाली आत्महत्या	१३	१३	०	८	६	२	११	०	११
सवारी ज्यान	२७	२७	०	४०	३९	१	३९	३९	०
फुटकर ज्यान	७८	७८	०	९१	१६	७५	११४	०	११४
भबितब्य ज्यान	८६	८६	०	९९	२७	७२	८२	०	८२१
किर्ते(सरकारी छाप दस्तखत)	१	१	०	२	२	०	०	०	०
जबरजस्ती करणी	५८	५८	०	६४	६४	०	४८	४५	३
जबरजस्ती करणी उद्योग	१८	१८	०	१६	१६	०	५	५	०
साधारण चोरी	४९	४९	०	७८	७८	०	१०२	१०२	०
डांका चोरी	०	०	०	१	१	०	०	०	०
नकबजनी चोरी	६	६	०	०	०	०	०	०	०
हातहतियार खर्खजना	०	०	०	५	५	०	१	१	०
जुवा	३३	३३	०	२७	२७	०	११	११	०
मानब बेचबिखन	३	३	०	११	११	०	३	३	०
लिखत सम्वन्धी कसुर	०	०	०	०	०	०	१	१	०
बहुबिबाह	२९	२९	०	१३	१३	०	९	९	०
लागु औषध	१४९	१४९	०	२४३	२४३	०	१०२	१०२	०
ठगी	१६	१६	०	२९	२९	०	२४	२२	२
जातिय छुवाछुत	१	१	०	१	१	०	२	२	०
शिक्षा ऐन	१	१	०	१	१	०	४	४	०
अपहरण	१	१	०	०	०	०	१	१	०
सवारीबाट अङ्गभङ्ग	४	४	०	३	३	०	७	७	०
कुटपिटबाट अङ्गभङ्ग	१	१	०	४	४	०	३	३	०
बाल-बिबाह	४	४	०	०	०	०	०	०	०
बैकिङ कसुर	१००	१००	०	१४९	१४९	०	५१७	४७४	४३
झुट्टा बिबरणपेश गरी नागरिकता लिएको	२	१	१	०	०	०	१	१	०
चोरी उद्योग	१	१	०	२	२	०	१२	१२	०
अप्राकृतिक मैथुन	२	२	०	२	२	०	१	१	०
सार्बजनिक हित स्वास्थ्य,	१८०	१८०	०	३३२	३३२	०	४२१	४२१	०

सुरक्षा सुबिधा र नैतिकता बिरुद्वको कसुर (अभद्र व्यवाहर)									
सार्बजनिक शान्ती बिरुद्वको कसुर	१	१	०	०	०	०	०	०	०
चन्दा ऐन	३	३	०	२	२	०	०	०	०
अपराधिक उपद्रव	४	४	०	२	२	०	३	३	०
आत्महत्या गर्न दुरुत्साहन गर्न नहुने	३	३	०	३	३	०	४	४	०
राज्य बिरुद्वको अपराध	१	१	०	०	०	०	०	०	०
आगोलगाई आत्महत्या	१	१	०	०	०	०	१	०	१
प्रतिलिपी अधिकार ऐन	०	०	०	०	०	०	१	१	०
गर्भपतन सम्वन्धी कसुर	०	०	०	१	१	०	०	०	०
धर्म सम्बन्धी कसुर	०	०	०	१	१	०	०	०	०
बालयौन दुरुपयोग	१६	१६	०	१६	१६	०	१४	१४	०
पशुपंक्षि सम्बन्धी कसुर	१३	१३	०	९	९	०	१२	१२	०
बाल बालिका सम्वन्धी कसुर	४	४	०	१	१	०	४	४	०
ज्यान सम्बन्धी कसुर (हेलचेक्रयाई गरी ज्यान मार्न नहुने दफा १८२)	१	१	०	०	०	०	०	०	०
आपराधिक लाभ (एक्सटर्सन)	२	२	०	२	२	०	०	०	०
सट्टाबाजी गर्न नहुने	१	१	०	०	०	०	०	०	०
तेजाब तथा अन्य घातक रासायनिक पदार्थ (नियमन) अध्यादेश, २०७७	०	०	०	१	१	०	०	०	०
ज्यान सम्बन्धी कसुर (लापरबाही पुर्ण काम गरी ज्यानमार्न नहुने दफा १८१)	०	०	०	२	२	०	०	०	०
निर्वाचन सम्वन्धी कसुर	०	०	०	१	१	०	१	१	०
ब्यक्ति वेपत्ता सम्बन्धी कसूर	०	०	०	०	०	०	२	१	१
सवारी तथा यातयात व्यवस्था ऐन २०४९ को दफा १६१ को उपदफा दफा १ ज्यानमार्ने मनसाय	०	०	०	.०	०	०	१	१	०
जम्मा	**१०८१**	**१०७९**	**२**	**१४३५**	**११८०**	**२५५**	**१७३४**	**१३२३**	**४११**

श्रोतः- जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं.१२.११ कास्की जिल्लामा सवारी दुर्घटनाको त्रिवर्षीय विवरण

आ.व.	दुर्घटना संख्या	संलग्न सवारी साधन संख्या	मानिसको संख्या			चौपायाको मृत्यु संख्या
			मृत्यु	गम्भिर घाईते	साधारण घाईते	
२०७७/७८	६४	९३	४४	३१	६	५
२०७८/७९	९८	१४३	५६	७९	१४	१
२०७९/८०	११७	१५६	४५	१२२	३२	३

आ.व.	जम्मा दुर्घटना संख्या	दुर्घटनाको कारण					
		सवारी चालक	सवारी साधन	यात्रु	सडकको अवस्था	मौसमको अवस्था	चौपाया
२०७७/७८	६४	५७	१	३	१	०	२
२०७८/७९	९८	९२	०	४	१	०	१
२०७९/८०	११७	११२	२	१	०	०	२

श्रोतः- जिल्ला ट्राफिक कार्यालय,कास्की,२०८०

घ) राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालयः-

नेपाल राज्यको स्वतन्त्रता, सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, स्वाधिनताको रक्षा, आन्तरिक एवं राष्ट्रिय सुरक्षा र हितको प्रवर्द्धन एवं सम्वर्द्धन गर्नका निम्ति सरकारलाई आवश्यक पर्ने सबै प्रकारका सूचना उपलव्ध गराउनु यस कार्यालयको प्रमुख कार्य हो । कास्की जिल्लामा शान्ती सुरक्षा तथा अमनचयन कायम गर्न जिल्ला सुरक्षा समितिको सदस्यको हैसियतले सुरक्षाका विभिन्न क्षेत्रका अतिरिक्त आर्थिक एवं वित्तीय अपराध, आतंकवाद, संगठित अपराधलगायतका अपराध, धर्म, सस्कृति, भाषा, समुदायवीचको सद्भावमा खलल पुऱ्याउने पक्षसंग सम्वन्धित सत्य तथ्य सूचना संकलन गर्नु यस कार्यालयको महत्वपूर्ण जिम्मेवारी भित्र पर्दछ ।

ङ) कारागार कार्यालयः-

तालिका नं.१२.१२ कारागार कार्यालय, कास्कीमा रहेका थुनुवा तथा कैदबन्दीहरुको दैनिको विवरण

क्र.सं.	मुद्दाको विवरण	थनुवा		कैदी		विदेशी		नेपाली	जम्मा
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	थुनुवा	कैदी		
१	कर्तव्य ज्यान	६	३	१३०	३	-	१	१४१	१४२
२	ज्यान मार्ने उद्योग	४	-	६	-	-	-	१०	१०
३	डाँका चोरी	३	-	८	१	-	-	१२	१२
४	अपहरण	-	-	२	-	-	-	२	२
५	चोरी	२८	-	२९	१	१	-	५७	५८
६	लागु औषध	५४	४	१०२	४	२	३	१५९	१६४
७	मानव वेच विखन	२	-	५	३	-	२	८	१०
८	जबरजस्ती करणी	४१	-	१९९	-	२	७	२३१	२४०
९	सामाजिक अपराध	५	-	-	-	-	-	५	५

१०	बहु विवाह	१	–	–	–	–	–	१	१
११	लिखित सम्बन्धी कसुर	–	–	१	–	–	–	१	११६
१२	ठगी	१६	१	३	–	–	–	२०	२०
१३	सवारी ज्यान	१७	–	१०	–	१	–	२६	२७
१४	बैकिङ कसुर	१५	१३	१३	६	–	–	४७	४७
१५	वन्यजन्तु	–	–	१	–	–	–	१	१
१६	लेनदेन	–	–	४	३	–	–	७	७–
१७	बाल यौन दुराचार	–	–	३	–	–	१	२	३
१८	अप्राकृतिक मैथुन	१	–	२	–	–	–	३	३
१९	वैदेशिक रोजगार कसुर	–	–	१	–	–	–	१	१
२०	पशुपंक्षी सम्बन्धी कसुर	–	–	४	–	–	–	४	४
२१	वन/जडीबुटी	–	–	१	–	–	१	–	१
२२	बालबालिका कसुर	–	–	२	–	–	–	२	२
२३	अपराधिक उपद्र	–	–	२	–	–	–	२	२
२४	स्वास्थ्य सम्बन्धी कसुर	२	–	–	–	–	–	२	२–
२५	गैरकानुनी कर्जा प्रवाह	–	–	१	–	–	–	१	१
जम्मा		**१९५**	**२१**	**५३०**	**२२**	**६**	**१५**	**७४७**	**७६८**

श्रोतः- कारागार कार्यालय, कास्की, २०८०/११/१३ गते

खण्ड १३ कानुन तथा न्याय

तालिका नं.१३.१ सरकारी वकील कार्यालयको मुद्दा सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	मुद्दाको समूह	आ.व. २०७६/७७			आ.व. २०७७/७८			आ.व. २०७८/७९		
		लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी	लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी	लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी
१	राज्य विरुद्धको कसूर	१२	९	३	५	२	३	३	०	३
२	सार्वजनिक हित, स्वास्थ्य,सुरक्षा,सुविधा र नैतिकता विरुद्ध कसुर	७३६	३७२	३५७	५४३	३८१	१६२	४९३	३५१	१४२
३	हातहतियार तथा खरखजना	१५	१०	५	५	३	२	७	४	३
४	विष्फोटक पदार्थ सम्बन्धी कसुर	६	४	२	३	१	२	२	१	१
५	धर्म सम्बन्धी कसुर	६	१	५	५	१	४	५	४	१
६	भेदभाव तथा अन्य अपमानजनक व्यवहार	४	१	३	३	१	२	५	३	२
७	विवाह सम्बन्धी कसुर	६७	३२	३५	७०	३४	३६	४८	२५	२३
८	ज्यान सम्बन्धी कसुर	८८	४४	४४	८९	१४	७५	१०४	३९	६५
९	चोरी तथा डाँका कसुर	१६३	१००	६३	१४२	९१	५१	१३४	११०	२४
१०	ठगी,अपराधिक विश्वासघात तथा अपराधिक लाभ सम्बन्धी कसुर	१२८	९८	२६	६९	१८	५१	६८	२७	४१
११	मानव बेचविखन सम्बन्धी	१३	४	९	११	०	११	२२	१४	८
१२	लागू औषध सम्बन्धी	३३८	२०७	१३१	२८८	१६०	१२८	३६९	२३५	१३४
१३	अपहरण सम्बन्धी	८	७	१	४	२	२	२	२	०
१४	करणी सम्बन्धी कसुर	१८३	१००	८३	१९४	९३	१०१	२०४	८३	१२१
१५	सवारी ज्यान वा अंगभंग वा घाईते भएको कसुर	८१	४०	४१	७६	४०	३६	८४	६०	२४
१६	जुवा सम्बन्धी कसुर	१०९	७८	३१	७१	५६	१५	४३	३७	६
१७	बन सम्बन्धी	१८	१३	५	१९	४	१५	२३	१३	१०
१८	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु सम्बन्धी	२२	२०	२	६	६	०	५	१	४
१९	पशुपंक्षी सम्बन्धी	१२	४	८	२०	१०	१०	१७	१३	४
जम्मा										

श्रोतः-जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय, कास्की, २०७९

तालिका नं.१३.२ कास्की जिल्ला अदालतको प्रमुख देवानी मुद्दा सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	मुद्दाको समूह	आ.व. २०७७/७८			आ.व. २०७८/७९			आ.व. २०७९/८०		
		लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी	लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी	लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी
क	दुनियाको देवानी									
१	पारिवारिक विवाद	१६१४	९६४	६५०	२४३६	१६२१	८१५	२४३३	१८३७	५९६
२	सम्पत्ति सम्बन्धी	५४३	२४०	३०३	७४०	३३८	४०२	९२७	४२४	५०३
३	करार तथा अन्य दायित्व	२०	२	१८	२२	७	१६	४३	२१	२२
४	भूमि सम्बन्धी	१	०	१	०	०	०	१२	०	१२
५	निजी अन्तरराष्ट्रिय कानून सम्बन्धी	२१	६	१५	०	०	०	०	०	०
६	विविध देवानी	६६	१७	४९	२५	१३	१२	३०	११	१९
ख	सरकारवादी देवानी	१७	१७	०	६	४	२	०	०	०
जम्मा		२२८२	१२४६	१०३६	३२२९	१९८३	१२४७	३४४५	२२९३	११५२

श्रोतः- कास्की जिल्ला अदालत, पोखरा, २०८०

तालिका नं.१३.३ कास्की जिल्ला अदालतको प्रमुख फौजदारी मुद्दा सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	मुद्दाको समूह	आ.व. २०७७/७८			आ.व. २०७८/७९			आ.व. २०७९/८०		
		लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी	लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी	लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी
क	सरकारवादी फौजदारी									
१	राज्य विरुद्धको कसूर	४	२	२	३	०	३	३	३	०
२	सार्वजनिक हित, स्वास्थ्य,सुरक्षा,सुविधा र नैतिकता विरुद्ध कसुर	८	०	८	०	०	०	०	०	०
३	हातहतियार तथा खरखजना	५	३	२	७	२	५	६	६	०
४	विष्फोटक पदार्थ सम्बन्धी कसुर	१	१	०	१	१	०	०	०	०
५	धर्म सम्बन्धी कसुर	३	१	२	३	२	१	१	१	०
६	भेदभाव तथा अन्य अपमानजनक व्यवहार	२	०	२	५	३	२	३	१	२
७	विवाह सम्बन्धी कसुर	७०	३५	३५	५०	२९	२१	५२	४७	५
८	ज्यान सम्बन्धी कसुर	१०२	५७	४५	१०६	४२	६४	८२	६८	१४
९	चोरी तथा डाँका कसुर	१२४	६७	५७	१३९	११०	२९	१५७	११६	४१
१०	ठगी,अपराधिक विश्वासघात तथा अपराधिक लाभ	५७	२२	३५	६१	१९	४२	६४	४९	१५

	सम्बन्धी कसुर									
११	मानव बेचविखन सम्बन्धी	७	०	७	१३	९	४	११	१०	१
१२	लागू औषध सम्बन्धी	३१२	१५१	१६१	३७३	२५२	१२१	२०८	१६९	३९
१३	अपहरण सम्बन्धी	७	२	५	०	०	०	३	३	०
१४	करणी सम्बन्धी कसुर	१८६	८४	१०२	२२६	९६	१३०	२१०	१६७	४३
१५	सवारी ज्यान वा अंगभंग वा घाईते भएको कसुर	७०	३८	३२	५९	४३	१६	६२	५५	७
१६	जुवा सम्बन्धी कसुर	१३	५	८	९	५	४	४	४	०
१७	संकटापन्न बन्यजन्तु तथा बनस्पती सम्बन्धी	१९	०	१९	०	०	०	०	०	०
१८	बालबालिका सम्बन्धी	३४	१२	२२	०	०	०	४	४	०
ख	दुनियाबादी फौजदारी									
१	करणी सम्बन्धी	१७	५	१२	४	०	४	५	३	२
२	ठगी,अपराधिक विश्वासघात तथा अपराधिक लाभ सम्बन्धी कसुर	८४	३८	४२	०	०	०	०	०	०
३	लिखत सम्बन्धी	३४४	१४६	१९८	३८७	११३	२७४	५२३	२५९	२६४
४	अपराधिक प्रवेश तथा अपराधिक उपद्र सम्बन्धी कसुर	६	०	६	३	१	२	२	२	०
५	गालीबेइज्जती सम्बन्धी	४४	२६	१८	३०	१०	२०	४२	२६	१६
६	करकाप	१४	१०	४	१०	०	१०	३२	१८	१४
७	चेक अनादर	२७५	१३३	१४२	५६४	२१६	३४८	१०५८	५३६	५२२
८	विविध फौजदारी	६७	३७	३०	४३	२१	२२	२६	१०	१६
जम्मा										

श्रोतः- कास्की जिल्ला अदालत, पोखरा, २०८०

तालिका नं.१३.४ उच्च सरकारी वकिल कार्यालयको मुद्दा सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	मुद्दाको विषयगत विवरण	आ.व. २०७६/७७			आ.व. २०७७/७८			आ.व. २०७८/७९		
		लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी	लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी	लगत मुद्दा	फछ्र्यौट	बाँकी
१	राज्य विरुद्ध	१०	०	१०	१२	११	१	१	१	०
२	सार्वजनिक शान्ति विरुद्ध	१३	१	१२	१८	११	७	१२	८	४
३	सार्वजनिक हित,स्वास्थ्य, सुरक्षा, सुविधा र नैतिकता	०	०	०	०	०	०	१२	९	३
४	हातहतियार तथा	८	०	८	१०	७	३	१५	७	८

	खरखजना									
५	विष्फोटक पदार्थ	३	०	३	८	२	६	१०	४	६
६	राष्ट्रिय तथा सार्वजनिक सम्पदा	०	०	०	०	०	०	१	०	१
७	धर्म सम्बन्धी कसुर	२	०	२	३	२	१	२	०	२
८	भेदभाव तथा अपमानजनक व्यवहार	८	१	७	८	५	३	६	३	३
९	विवाह	७१	१७	५४	७८	३७	४१	११२	६१	५१
१०	ज्यान	११२	४६	६६	९४	५०	४४	१२६	४६	८०
११	कुटपिट अंगभंग	२	०	२	१	०	१	१	१	०
१२	अपहरण वा शरिर बन्धक	१२	४	८	१०	७	३	७	२	५
१३	करणी	१४१	४१	१००	१५८	९१	६७	२५६	१३५	१२१
१४	चोरी तथा डाँका	१८५	६८	८७	१३१	७६	५५	१११	५७	५४
१५	ठगी	२३	२	२१	२३	११	१२	३५	१४	२१
१६	बैकिङ्ग कसुर	८८	९	७९	२०१	४९	१५२	२५५	११०	१४५
१७	किर्ते	११	३	८२	१३	८	५	११	२	६
१८	अपराधिक उपद्रव	२	०	२	४	१	३	९	२	७
१९	पशुपंक्षी	०	०	०	०	०	०	५	२	३
२०	नागरिकता	३	२	१	४	२	२	७	२	५
२१	मानव बेचविखन	७	४	३	५	२	३	९	३	६
२२	राहादानी	०	०	०	०	०	०	२	०	२
२३	लागू औषध	२४२	७८	१६४	२४१	१५६	८५	२४३	११८	१२५
२४	सवारी ज्यान	६४	३१	३३	६२	३४	२८	८९	३८	५१
२५	विविध	१९	५	१४	२१	१३	८	२०	१२	८

श्रोतः उच्च सरकारी वकिल कार्यालय, पोखरा, २०७९

तालिका नं.१३.५ उच्च अदालत पोखराको मुद्दा सम्बन्धी विवरण

मुद्दाको प्रकृति	अकर्ण (प्रकार)	आ.व.२०७६/७७	आ.व.२०७७/७८	आ.व.२०७८/७९
शुरु मुद्दा	लगत	१०८	२०९	२५७
	फछ्र्यौट	९	६३	१४०
	बाँकी	९९	१४६	११७
व्यक्तिवादी देवानी	लगत	३७०	४०२	४६१
	फछ्र्यौट	१७५	१५८	१६९
	बाँकी	१९५	२४४	२९२
व्यक्तिवादी फौजदारी	लगत	१६०	१९३	२२४
	फछ्र्यौट	५८	७१	११७
	बाँकी	१०२	१२२	१०७

सरकारवादी फौजदारी	लगत	९३४	१०६१	१३०५
	फछ्र्यौट	४६७	६९३	६९४
	बाँकी	४६७	३६८	६११
रिट	लगत	९७	१११	१६६
	फछ्र्यौट	६५	६१	१२८
	बाँकी	३२	५०	३८
जम्मा	लगत	१६६९	१९७६	२४१३
	फछ्र्यौट	७७४	१०४६	१२४८
	बाँकी	८९५	९३०	११६५

श्रोतः उच्च अदालत पोखरा, २०७९

तालिका नं.१३.६ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा दर्ता भएका उजुरी

जिल्ला	उजुरी संख्या			जम्मा फछ्र्यौट	फछ्र्यौट %
	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०	जम्मा		
गोरखा	३२	१०८	१४०	१०६	७५.७
मनाङ	११	१३	२४	१८	७५.०
मुस्ताङ	४	२१	२५	१६	६४.०
म्याग्दी	३१	६३	९४	७१	७५.५
कास्की	१७४	५८६	७६०	५३७	७०.७
लमजुङ	२४	४५	६९	५२	७५.४
तनहुँ	६५	१९४	२५९	१८८	७२.६
नवलपरासी (ब.सू.पू.)	३४	११०	१४४	९३	६४.६
स्याङ्जा	४९	११४	१६३	११२	६८.७
पर्वत	६५	११८	१८३	१२५	६८.३
बागलुङ	४६	१११	१५७	११९	७५.८
जम्मा	**५३५**	**१४८३**	**२०१८**	**१४३७**	**७१.२**

श्रोतः- तेत्तिसौ वार्षिक प्रतिवेदन, आ.व.२०७९/८०, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल, काठमाण्डौ

तालिका नं.१३.७ संघ, प्रदेश र स्थानीय तह अनुसार गण्डकी प्रदेशको उजुरीको विवरण

संघ	प्रदेश	स्थानीय तह	कूल जम्मा
५९७	३३१	१०९०	२०१८
२९.६ %	१०.४ %	५४.० %	१०० %

श्रोतः- तेत्तिसौ वार्षिक प्रतिवेदन, आ.व.२०७९/८०, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल, काठमाण्डौ

तालिका नं. १३.८ मानव अधिकार आयोगमा पर्न आएका विषयगत उजुरी संख्या

विषय	आ.व. २०७८/७९	२०७९/८०
CAT	६	६
Disappearance	२४	२२
ESCR	९	६
ICCPR	२५	१५
CEDAW	२	१
CRC	८	५
Total	७४	५५

श्रोतः- वार्षिक गतिविधि पुस्तिका, २०७८/७९,२०७९/८०, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, पोखरा

तालिका नं.१३.९ पोखरा महानगरपालिको न्यायिक समितिमा दर्ता भएका विवाद सख्या

क्र.सं.	विवाद दर्ताको विवरण	आ.व. ०७६/७७	आ.व. ०७७/७८	आ.व. ०७८/७९
१	विवाद दर्ता नयाँ	२६	८४	११३
	अघिल्लो बर्षबाट सरी आएको	४	१२	५५
	दरपिट भएको संख्या	५	०	०
	जम्मा विवाद दर्ता संख्या	३०	९६	१६८
२	निर्णय/निरुपण	८	८	६२
३	मेलमिलापबाट विवाद समाधान	६	९	१५
४	तामेली निर्णय	४	८	१५
५	जम्मा विवादको कारबाहीमा रहेको संख्या	१८	२५	९२
६	कास्की जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन	१	३	१२
७	मेलमिलापको सूचि संख्या	१७४	१६२	१४४
जम्मा		**२७६**	**४०७**	**६७६**

श्रोतः-पोखरा महानगरपालिका, पोखरा, २०८०

खण्ड १४ सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने निकाय

१४.१ सरकारी कार्यालय

तालिम नं. १४.१ जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयको नाम र सूचना अधिकारीको सम्पर्क नं.

क्र.सं	कार्यालयको नाम	सूचना अधिकारीको नामथर	सूचना अधिकारीको सम्पर्क नं	कार्यालयको ईमेल
		संबैधानिक निकाय तर्फ :		
१	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग पोखरा कार्यालय	जगदिशचन्द्र शिवाकोटी	9856077189	ciaapkr@gmail.com
२	लोक सेवा आयोग पोखरा कार्यालय	विष्णु प्रसाद भट्टराई	9856085145	pokhara@psc.gov.np, pscpkr@gmail.com
३	प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, ग.प्रदेश	रुद्रनाथ न्यौपाने	9856010500	ec.deo.kaski@gmail.com
		स्थानीय तहहरु :		
१	पोखरा महानगरपालिका कास्की	कृष्ण प्रसाद तिवारी	9856011833	info@pokharamun.gov.np
२	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	बलराम भुगाई	9846059526	apgaupalika@gmail.com
३	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	युवराज पौडेल	9856017314	mpgaupalika@gmail.com
४	मादी गाउँपालिका	सुबोध खनाल	9865542847	madimunkaski@gmail.com
५	रुपा गाउँपालिका	लोकनाथ पौडेल	9856073101	rupamun@gmail.com
		संघीय कार्यालयहरु :		
१	अध्यागमन कार्यालय	सोमनाथ आचार्य	9846039205	pokhara@nepalimmigration.gov.np
२	आन्तरिक राजश्व कार्यालय	गोपाल गिरी	9856047560	iro22@ird.gov.np
३	इलाका प्रशासन कार्यालय कास्की	निर्मल परियार	9856004123	aaolekhnaath@gmail.com
४	कारागार कार्यालय कास्की	महेन्द्र वहादुर कुवर	9841046478	karagarkaski@gmail.com
५	कास्की जिल्ला अदालत	निल प्रसाद पनेरु	9846266947	info@supremecourt.gov.np
६	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय, कास्की	युक्त प्रसाद शर्मा	9857638167	info@drcokaski.gov.np
७	खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण डिभिजन कार्यालय, कास्की	शिवजी बराल	9856050424	ftqcdopokhara@gmail.com
८	गुणस्तर तथा नापतौल कार्यालय	युवराज अधिकारी	9846816920	metrologypkr@gmail.com
९	जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय	रिता कुमारी महतो	9848235357	Ohmpokhara@gmail.com
१०	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	शिव पाठक	9846087297	dtpokaski@gmail.com
११	जिल्ला प्रशासन कार्यालय कास्की	गंगा बहादुर क्षेत्री	9856037501	daokaski@moha.gov.np daokaski@gmail.com
१२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कास्की	प्र.ना.उ श्रवण कुमार	9856035512	dpokaski@gmail.com

		वि.क		
१३	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	झविश्वर रेग्मी	9856037487	ddckaski@gmail.com
१४	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	बसन्त अर्याल	9843150301	dgao.kaski@ag.gov.np
१५	तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की	जीवनाथ आचार्य	9869399292	sokaski313@gmail.com
१६	नापी कार्यालय कास्की	दिनेश लामिछाने	9856016733	kaski@dos.gov.np
१७	नापी कार्यालय लेखनाथ कास्की	भक्तराज भट्ट	9856000210	lekhnath@dos.gov.np
१८	नेपाल राष्ट्र बैंक प्रादेशिक कार्यालय पोखरा	सम्झना दंगाल	9851193533	nrbpkr@nrb.org.np
१९	नेपाल लाइभस्टक सेक्टर इनोभेसन आयोजना, विकेन्द्रीकृत आयोजना सहयोग इकाई	डा प्रकाश अधिकारी	9845925903	dlsupokhara@gmail.com
२०	परिक्षा व्यवस्थापन कार्यालयकास्की	इश्वरी शाह	9851057661	hsebpkr@gmail.com, neb@gmail.com
२१	पशुपन्छी रोग अनेवेषण प्रयोगशाला पोखरा,कास्की	प.चि. डा.गणेश के.सी.	9856080909	rvl.pokhara@gmail.com
२२	पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय अस्पताल	सुमन भट्टराई	9856014440	wrhpokh@gmail.com
२३	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना परियोजना कार्यान्वयन ईकाई कास्की	निशा कडेंल	9856007101	pmamp.piu.kaski@gmail.com;
२४	भगवतीदल गण फूलबारी व्यारेक	मेघ वहादुर रानाभाट	9847385730	
२५	मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र कास्की	सुनिता चन्द	9848519997	frcpokhara@gmail.com
२६	मालपोत कार्यालय कास्की	खुमा देवी रेग्मी	9846858084	landrevenue.kaski@gmail.com
२७	मालपोत कार्यालय लेखनाथ	कमल प्रसाद भुर्तेल	9856081270	
२८	मुग्लिन पोखरा सडक आयोजना (पश्चिम खण्ड)	नारायण पौडेल	9851231051	mprpwestern@dor.gov.np
२९	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	अमृत राउत	9856063113	nidokaski@gmail.com
३०	राष्ट्रिय चिया तथा कफीविकास बोर्ड	नगेन्द्र सुवेदी	9852678905	pokhara@ntcdb.gov.np
३१	राष्ट्रिय पशु प्रजनन कार्यालय	भरत राज गौतम	9846222629	nlbc.pokhara@gmail.com
३२	रुपाताल संरक्षण एकिकृत विकास परियोजना	कृष्ण बहादुर वि क	9748421204	rupatalsamrakchan@gmail.com
३३	रेडियो नेपाल, प्रादेशिक प्रसारण कार्यालय,पोखरा	सुरेन्द्रबाबु तिवारी	9856021646	rnepkr@gmail.com
३४	वन बिउ प्रयोगशाला तथा भण्डारण केन्द्र	जीवन अधिकारी	9846753111	seed.pkr2075@gmail.com
३५	वृहत जलाधार व्यवस्थापन केन्द्र गण्डकी	अमर अधिकारी	9856063405	gandakibasin@gmail.com

३६	शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइ	भरत राज बराल	9846032951	deokaski123@gmail.com
३७	श्रम तथा रोजगार कार्यालय पोखरा	लक्ष्मण बराल	9856088223	pokhara@leo.gov.np
३८	संघीय आयोजना कार्यान्वयन ईकाइ	गोपिचन्द्र आचार्य	9847155967	dudbckaski2076@gmail.com
३९	संघीय खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन आयोजना पोखरा	मोहन पोखरेल	9841026004	fwssmppokhara@gmail.com
४०	संघीय सडक सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन कार्यालय	इ. मिलन श्रेष्ठ	9846354014 / 9856065328	fhsmopokhara@gmail.com
४१	सडक डिभिजन पोखरा	ध्रुव पोखरेल	9849679033	
४२	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. २४ गण हे.क्वा कालिका कास्की	डिएसपि लिला वहादुर भुजेल	9856031511	btn.apfkalika@gmail.com
४३	स्थानीय पूर्वाधार विकास आयोजना कार्यालय	निरज सापकोटा	9846134746	plrcip.gandaki@gmail.com
४४	स्वास्थ्य कार्यालय कास्की	विष्णु प्रसाद पौडेल	9856048365	dphokaski@gmail.com
४५	हुलाक निर्देशनालय ,पोखरा	तुलसी आचार्य	9856005455	hulakpaschimanchal@gmail.com
४६	हेभि इक्विपमेन्ट कार्यालय पोखरा	विकाश थापा मगर	9842431836	hedpokhara@gmail.com
		संस्थानहरु :		
१	कर्मचारी संचयकोष पोखरा कार्यालय	राम प्रसाद अधिकारी	9851228960	pokhara@epfnepal.com.np
२	कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड	गोपालजङ्ग गुरुङ्ग	9856032931	pokhara@kscl.gov.np
३	खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लि. पोखरा	भगवान भण्डरी	9748212457	nfcpokhara@gmail.com
४	नागरिक लगानी कोष पोखरा शाखा	हरिचन्द्र श्रेष्ठ	9841097277	citpokhara@gmail.com
५	नेपाल आयल निगम प्रादेशिक कार्यालय पोखरा	गणेश वहादुर मगर	9856035444	noc.pkr.org.np
६	नेपाल टेलिकम, दुरसञ्चार कार्यालय	विकास तिमिल्सिना	9851109303	nt.pokhara@ntc.net.np
७	नेपाल बिधुत प्राधिकरण, पोखरा वितरण केन्द्र	प्रदिप कुमार भुवाजी	9849912261	pokhara@nea.org.np, pokharadcs.nea@gmail.com
८	नेपाल विद्युत प्राधिकरण गण्डकी प्रादेशिक कार्यालय पोखरा	प्रेमराज पौडेल	9856050444	prempaudel441@gmail.com
९	नेपाल विद्युत प्राधिकरण पोखरा ग्रिड शाखा	लोकनाथ आचार्य	9847632597	pokharagrid@nea.org.np
१०	नेपाल खानेपानी संस्थान पोखरा	प्रकाश सिलवाल	9856078255	nwscpokharasakha@gmail.com
११	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लिमिटेड	संगिता अधिकारी	9846780071	pokhara@rbcl.gov.np
१२	राष्ट्रिय विमा संस्थान पृथ्वीचोक	रमेश थापा मगर	061-552267	info.pokhara@rbs.gov.np
१३	राष्ट्रिय समाचार समिति	हरि प्रसाद बास्तोला	9856028822	
१४	पोखरा औधोगिक क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यालय	काशिराम घिमिरे	9841507576	pidmo1o@gmail.com
१५	साल्ट ट्रेडिङ्ग लिमिटेड	सागर शेरचन	9846026580	stc_pkr@yahoo.com

प्रदेश कार्यालयहरु				
१	कृषि ज्ञान केन्द्र पोखरा	मञ्जु अधिकारी	9856001314	akckashki@gmail.com
२	डिभिजन बन कार्यालय कास्की	शालिकराम पराजुली	9846031411	dfokaski@gmail.co
३	पर्यटन तथा उद्योग कार्यालय पोखरा	कमल बहादुर के.सी	9856036315	csiokaski2015@gmail.com
४	पूर्वाधार विकास कार्यालय कास्की	अनुप थापा	9856027720 9802826219	idokaski2075@gmail.com
५	यातायात व्यवस्था कार्यालय सवारी	लक्ष्मी भद्र वाग्ले	9856033394	ztmogandakivehicle@gmail.com
६	यातायात व्यवस्था कार्यालय सवारी चालक अनुमतीपत्र कास्की	रचना बुढाथोकी	9856038335	tmolkaski@gandaki.gov.np
७	वागवानी अनुसन्धान केन्द्र कास्की	सरोज अधिकारी	9856032191	arsmalepatan@gmail.com
८	भुमिगत जलश्रोत तथा सिँचाई कार्यालय कास्की	अनुप के.सी.	9856013122	groundwater2075@gmail.com
९	बीउ विजन प्रयोगशाला कास्की	कमला देवी श्रेष्ठ	9856013105	seedlabgandaki@gmail.com
१०	भेटनरी अस्पताल तथा पशु विज्ञ केन्द्र कास्की	सहदेव पौडेल	9856049966	vethospitalkaski@gmail.com
११	गण्डकी आयुर्वेद औषधालय	नविन किरण भुसाल	9856048799	gandakiayurveda@gmail.com
१२	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र	राम प्रसाद पौडेल	9856064511	info@vsdtc.gandaki.gov.np
१३	मातृ शिशु मितेरी अस्पताल	लक्ष्मण पौडेल	9856088014	maternityhospitalpk@gmail.com
१४	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	प्रकाश बस्नेत	9849095606	ppl.gandaki@gmail.com
१५	माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला	अस्मिता काफ्ले	9846490211	saftlgandaki@gmail.com
१६	सहकारी रजिष्टार कार्यालय पोखरा	चोलाकान्त वाग्ले	9856014950	crogandaki@gmail.com
१७	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	ममता शर्मा	9858422430	frtc.gandaki@gmail.com
१८	प्रदेश संग्राहलय पोखरा	कविन्लराज पौडेल	9846080760	
१९	क्षयरोग उपचार केन्द्र पोखरा	भोजराज भट्टराई	9846612690	rtcpkr@gmail.com
२०	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	डा. विश्व रिजाल	9804171518	provincelab4@gmail.com
२१	पशु सेवा तालिम केन्द्र	मनिष देवकोटा	9856082195	rltcpokhara@gmail.com
२२	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	सपनालक्ष्मी घिमिरे	9856074747	dlfd.gandaki@gmail.com
२३	सामाजिक सुरक्षा कोषको कार्यालय			
२४	अन्नपूर्ण बहुप्राविधिक शिक्षालय	जीवराज भण्डारी	9856080460	ctevtappi@gmail.com
२५	कृषि व्यवसाय प्रवर्धन सहयोग तालिम केन्द्र	देव्या वराल	9856070696	abpstcpokhsrs@gmail.com

श्रोतः- हुलाक निर्देशनालय, पोखरा, २०८०

१४.२ गैरसरकारी संघसंस्था

गरिब तथा पिछडिएका वर्ग तथा समुदायको उत्थानको लागि सरकारी तथा स्थानीय तहहरुको श्रोत साधनबाट मात्र सम्पन्न नहुने बास्तविक यथार्थतालाई हृदयंगम गर्दै समुदायको विकास र सशक्तीकरण प्रक्रियामा नागरिक समाजले खेल्न सक्ने महत्वपूर्ण भुमिकालाई आत्मसात गरी स्थानीय तहसंग समन्वय गर्दै कार्य संचालनको क्रममा नेपाल सरकारले प्राथमिकतामा राखेका कामका मुख्य क्षेत्र तथा सवालहरुमा कार्य गर्ने गैससंहरुलाई एक भरपर्दो सहयोगीको रुपमा लिइएको छ । उल्लेखित वर्ग तथा समुदायको लागि कार्य सञ्चालन गर्न गैससंहरुलाई जिल्ला समन्वय समिति, कास्कीले श्रोत र साधनको उपलब्धता हेरी कार्य गर्ने वातावरण तयार गरि दिने र जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्कीले शान्ती सुरक्षाको प्रत्याभूति दिलाउदै आएको छ । गैरसरकारी संघसंस्था प्रोफाई २०७८, गैसस महासंघ नेपाल गण्डकी प्रदेशको प्रकाशन अनुसार कास्की जिल्लामा गैसस महासंघमा आवद्ध भएका १५३ वटा र कास्की जिल्लामा कार्यरत गैससहरु ५७ वटा रहेका छन् ।

१४.३ स्थानीय तहमा भएका असल अभ्यास

जिल्ला समन्वय समिति कास्कीको समन्वय र सहजीकरणमा गरिएका असल अभ्यासहरुका केहि गतिविधिहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

तालिका नं. १४.३ जिल्लाका स्थानीय तहहरूबाट प्राप्त उत्कृष्ट असल अभ्यास सम्बन्धी विवरण

मादी गा.पा	रुपा गा.पा.	अन्नपूर्ण गा.पा
१.मादीको सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय पार्श्वचित्र तयार गरी प्रकाशनमा ल्याई पर्यटकीय प्रवर्द्दन गरिएको, २.मादीका सबै वडाहरूमा नयाँ प्रशासकीय भवन निर्माण गरिएको, ३. १५ शैयाको अस्पताल स्वीकृत गरी भवन निर्माण गरिएको ४. उपहार दिँदा स्थानीय उत्पादन मात्र दिने, ५. मादी नदीको मुहान २४५० मी. उचाईमा रहेको कपुचे हिमताल पर्यटन प्रवर्द्धन, कोरी पदमार्गलाई नयाँ गन्तव्य स्थानको रूपमा विकास गरिएको, ६. लमजुङ र कास्कीको सिमानामा पर्ने दुध पोखरी (दुधकुण्ड) पवित्र धार्मिक कुण्डमा छोटो पदमार्ग (५ हजार मीटर भन्दा माथिका) सबै	१.पालिकाभित्र रहेका प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र तथा स्वास्थ्य चौकीमा उपचार गर्न आउने विरामीलाई एम्बुलेन्स सेवा निःशुल्क । गम्भिर प्रकृतिका र नियमित डायलोसिस गर्ने मृगौला पिडित विरामी र "क" वर्गका अपाङ्गता भएका विरामीलाई सदरमुकाममा उपचार गर्न जान र आउन एम्बुलेन्स सेवा निशुल्क, २. कृषि उपज संकलन केन्द्र र कोल्ड स्टोरको व्यवस्था, ३. कोभिड लगायत महामारीमा घर दैलोमा नै औषधी, मलविउ र सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण, ४.नयाँ सडकको ट्याक खोल्ने कार्य रोकी भएका सडकहरूको स्तरोन्नती र Black Top पिच गर्ने गरिएको, ५. २२ स्थानमा Free WiFi	१. पालिकालाई GIS Maping माध्यमबाट नक्शाङ्कन गरिएको, २. बेरूजु शुन्य बनाउने कार्यविधि मस्यौदा गरिएको, ३..आ.व. ०७९/८० मा १३ वटा नयाँ ऐन निर्माण गरिएको, ४. नव प्रबर्द्धन साझेदारी कार्यक्रम, पर्यटनमैत्री, प्रविधिमैत्री कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइएको, ५. Public on line system बाट घरमा नै बसी राजश्व तिर्ने व्यवस्था गरिएको, ६. ट्रेकिङ गाइड तालिम सञ्चालन गरी तालिमबाट ३५ जनालाई रोजगारी दिइएको,

जनाका सदभावलाई पर्यटकीय गन्तव्य स्थान बनाउन लागिएको । (जनै पूर्णीमामा मेला गर्ने)	Zones ६.पाटी पौवा, चौतारा लगायतका सार्वजनिक सम्पत्ती संरक्षण, ७. बजारबाट खरिद गरिएका खादा नलगाउने, स्थानीय उत्पादन लगाउने/उपहार स्थानीय काठको ठेकी र मह दिने ।	७. प्रविधिमैत्री पर्यटक सूचना केन्द्र विरेठाँटीमा सञ्चालन शुरू भएको ।

पोखरा महानगरपालिका	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका
१. फूलखेतीलाई बढावा दिई बिक्री नभएको मालाको रू २०।- अनुदान दिने गरेको, २. नगर प्रहरीको दरबन्दी थप, भर्ना, नियुक्ति लिई आफ्नै जनशक्तिबाट बजार व्यवस्थापन, ३. उज्यालो पोखरा कार्यक्रम (सडक बत्ती), ४. सार्वजनिक सम्पत्ती संरक्षण अभियान (फिर्के खोला सिमाङ्कन) अगाडी बढाइएको, ५. अध्ययन समिति, बसपार्क व्यवस्थापन, फेवातालको मापदण्ड आदि गृहकार्य अगाडी बढाइएको ।	१. मर्दी हिमाल पदमार्गलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा अगाडी बढाइएको २. विद्यालयमा सुत्केरी शिक्षक व्यस्थापन गरी (करारमा पालिकाले तलब व्यहोर्ने गरी) पढाईलाई निरन्तरता दिइएको, ३. पालिकामा १००% पशु विमा र कृषि विमा कार्यहरू अगाडी बढाइएको, ४. उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम (१ लिटर दुधमा 1 रूपैयाँ पालिकाले थप दिने) ।

श्रोतः- जिल्ला समन्वय समिति कास्की, २०८०

खण्ड १५ आवधिक निर्वाचन

१५.१ क्रियाशील राजनैतिक दल

प्रदेश निर्वाचन कार्यालय कास्को अनुसार कास्की जिल्लामा क्रियाशील राजनैतिक दलहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

१. नेपाली काँग्रेस २. नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले) ३. नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)
४. राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी ५. राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी ६ राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी नेपाल
७. नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी) ८. हाम्रो नेपाली पार्टी ९. मंगोल नेशनल अर्गनाइजेसन
१०. जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल ११. एकीकृत शक्ति नेपाल १२. राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी
१३. संघीय लोकतान्त्रिक राष्ट्रिय मञ्च १४. नेपाल मजदुर किसान पार्टी १५. जनमत पार्टी
१६. आमूल परिवर्तन मसिहा पार्टी नेपाल १७. नागरिक उन्मुक्ति पार्टी १८. राष्ट्रिय जनमोर्चा
१९. लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी नेपाल २०. मौलिक जरोकिलो पार्टी २१. नेपालका लागि नेपाली पार्टी
२२. नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी(मार्क्सवादी लेनिनवादी) २३. विवेकशील साझा पार्टी

१५.२ आवधिक निर्वाचन २०७९

१५.२.१ प्रतिनिधि सभा

क) निर्वाचन क्षेत्र अनुसार प्रत्यक्ष तर्फको मत परिणामः-

निर्वाचन क्षेत्र नं. १

जम्मा मतदाता संख्याः-११०७१५, खसेको मतः- ६८,१८४, कूल सदरमतः- ६५१३७ कूल बदरमतः- ३०४७

तालिका नं. १५.१ निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	२५७०८	३९.४७	निर्वाचित
२	नेपाली काँग्रेस	२३१८९	३५.६०	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. २

जम्मा मतदाता संख्याः-७९१३८, खसेको मतः- ४९३४१, कूल सदरमतः- ४७१५६ कूल बदरमतः- २१८५

तालिका नं. १५.२ निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	१६९९८	३६.०५	निर्वाचित
२	राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी	१२४९५	२६.५०	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. ३

जम्मा मतदाता संख्याः-१०१७१५, खसेको मतः- ६१२८१, कूल सदरमतः- ५८०५१ कूल बदरमतः- ३२३०

तालिका नं. १५.३ निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	२२९८०	३९.५९	निर्वाचित
२	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	१७५३५	३०.२१	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

ख) निर्वाचन क्षेत्र अनुसार समानुपातिक तर्फको मत परिणामः-

निर्वाचन क्षेत्र नं. १

जम्मा मतदाता संख्याः-११०७१५, खसेको मतः- ६९,२०३, कूल सदरमतः- ६६६७२ कूल बदरमतः- २५३१

तालिका नं. १५.४ प्रमुख १० दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी लेनिनवादी)	२१४४३	३२.१६
२	नेपाली काँग्रेस	१६२६८	२४.४०
३	राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी	१५८६४	२३.७९
४	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)/नेपाल समाजवादी पार्टी)	५१०८	७.६६
५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	३८६६	५.८०
६	हाम्रो नेपाली पार्टी	११२७	१.६९
७	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी)	१०१३	१.५२
८	जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल	५३२	०.८०
९	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेशन	४६५	०.७०
१०	जनमत पार्टी	१६०	०.२४

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. २

जम्मा मतदाता संख्याः- ७९,१३८, खसेको मतः- ५०,०३०, कूल सदरमतः- ४८,५६३ कूल बदरमतः- १४६७

तालिका नं. १५.५ प्रमुख १० दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत
१	राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी	१४००२	२८.८३
२	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी लेनिनवादी)	१३५४०	२७.८८
३	नेपाली काँग्रेस	१०५५३	२१.७३
४	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	४४६५	९.१९
५	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)/नेपाल समाजवादी पार्टी)	२४०४	४.९५

६	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी)	११७७	२.४२
७	हाम्रो नेपाली पार्टी	६६३	१.३७
८	जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल	२९७	०.६१
९	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेशन	२९७	०.६१
१०	जनमत पार्टी	१९६	०.४०

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. ३

जम्मा मतदाता संख्याः- १०१७१५, खसेको मतः- ६१९९४, कूल सदरमतः- ५९२५४ कूल बदरमतः- २७४०

तालिका नं. १५.६ प्रमुख १० दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी लेनिनवादी)	१९३४६	३२.६५
२	नेपाली काँग्रेस	१५८३१	२६.७२
३	राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी	१४१४३	२३.८७
४	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)/नेपाल समाजवादी पार्टी)	३९६३	६.६९
५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	२९४१	४.९६
६	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी)	६८७	१.१६
७	हाम्रो नेपाली पार्टी	५४५	०.९२
८	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेशन	३७७	०.६४
९	जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल	२५६	०.४३
१०	राष्ट्रिय जनमोर्चा	१९५	०.३३

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

तालिका नं. १५.७ कास्की जिल्लाबाट प्रतिनिधित्व गर्ने प्रतिनिधि सभाका सदस्यहरुको नामावली

क्र.सं.	नाम थर	निर्वाचन क्षेत्र	राजनैतिक पार्टी
१	मन बहादुर गुरुङ	१	नेकपा एमाले
२	विद्या भट्टराई	२	नेकपा एमाले
३	दामोदर पौडेल "बैरागी"	३	नेकपा एमाले

श्रोतः- निर्वाचन आयोग, २०७९, काठमाडौं

१४.२.२ प्रदेश सभा

क) निर्वाचन क्षेत्र अनुसार प्रत्यक्ष तर्फको मत परिणामः-

निर्वाचन क्षेत्र नं. १ (क)

जम्मा मतदाता संख्याः-५८४४५, खसेको मतः- ३६६५५, कूल सदरमतः- ३५५०८ कूल बदरमतः- ११४७

तालिका नं.१५.८ निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	१५६२३	४४.००	निर्वाचित
२	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	११६२७	३२.७४	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. १ (ख)

जम्मा मतदाता संख्याः-५२२७०, खसेको मतः- ३१५४४, कूल सदरमतः- ३०५८१ कूल बदरमतः- ९६३

तालिका नं.१५.९ निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	१२६६१	४१.४०	निर्वाचित
२	नेपाली काँग्रेस	११७९४	३८.५७	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. २ (क)

जम्मा मतदाता संख्याः-४२२८२, खसेको मतः- २६१२५, कूल सदरमतः- २५२०० कूल बदरमतः- ९२५

तालिका नं.१५.१० निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	१०५३१	४१.७९	निर्वाचित
२	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	५८९३	२३.३८	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. २ (ख)

जम्मा मतदाता संख्याः-३६८५६, खसेको मतः- २३१६२, कूल सदरमतः- २२४९६ कूल बदरमतः- ६६६

तालिका नं.१५.११ निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली काँग्रेस	९२८०	४१.२५	निर्वाचित
२	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	७९७१	३५.४३	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. ३ (क)

जम्मा मतदाता संख्याः-५२८६२, खसेको मतः- ३२४४९, कूल सदरमतः- ३११९६ कूल बदरमतः- १२५३

तालिका नं.१५.१२ निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	१४४७३	४६.३९	निर्वाचित
२	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	९६६२	३०.९७	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. ३ (ख)

जम्मा मतदाता संख्याः-४८८५३, खसेको मतः- २८७७९, कूल सदरमतः- २७७१३ कूल बदरमतः- १०६६

तालिका नं.१५.१३ निर्वाचित र प्रतिष्पर्धी दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली काँग्रेस	१२३६७	४४.६३	निर्वाचित
२	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	११९०२	४२.९५	

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

ख) निर्वाचन क्षेत्र अनुसार समानुपातिक तर्फको मत परिणामः-

निर्वाचन क्षेत्र नं. १

जम्मा मतदाता संख्याः-११०७१५, खसेको मतः- ६८२२९, कूल सदरमतः- ६४७६३ कूल बदरमतः- ३४४६

तालिका नं.१५.१४ प्रमुख १० दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी लेनिनवादी)	२५५२६	३९.४१
२	नेपाली काँग्रेस	१९८१२	३०.५९
३	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	६१६१	९.५१
४	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)/नेपाल समाजवादी पार्टी)	५४८६	८.४७
५	हाम्रो नेपाली पार्टी	३५२९	५.४५
६	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी)	११६६	१.८०
७	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेशन	७६१	१.१८
८	जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल	६७५	१.०४
९	जनमत पार्टी	३६६	०.५७
१०	नेपाल आमा पार्टी/नेपाल नौलो जनवादी पार्टी/सचेत नेपाली पार्टी/नेपाल सुशासन पार्टी	२६०	०.४०

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. २

जम्मा मतदाता संख्याः- ७९१३८, खसेको मतः- ४९३५५, कूल सदरमतः- ४६२७४ कूल बदरमतः- ३०८१

तालिका नं.१५.१५ प्रमुख १० दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी लेनिनवादी)	१६९०३	३६.५३
२	नेपाली काँग्रेस	१२२७१	२६.५२
३	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	७१२४	१५.४०
४	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)/नेपाल समाजवादी पार्टी)	२८५४	६.१७

५	हाम्रो नेपाली पार्टी	२३७३	५.१३
६	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी)	१८३६	३.९७
७	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेशन	५१२	१.११
८	जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल	५११	१.१०
९	नेपाल आमा पार्टी/नेपाल नौलो जनवादी पार्टी/सचेत नेपाली पार्टी/नेपाल सुशासन पार्टी	४६६	१.०१
१०	जनमत पार्टी	२७२	०.५९

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

निर्वाचन क्षेत्र नं. ३

जम्मा मतदाता संख्याः- १०१७१५, खसेको मतः- ६१२४४, कूल सदरमतः- ५७४३३ कूल बदरमतः- ३८११

तालिका नं.१५.१६ प्रमुख १० दलले प्राप्त गरेको मत

क्र.सं.	प्रमुख दल/पार्टी	प्राप्त मत	प्रतिशत
१	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत मार्क्सवादी लेनिनवादी)	२३५१०	४०.९३
२	नेपाली काँग्रेस	१७४९९	३०.४७
३	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)/नेपाल समाजवादी पार्टी	५२३४	९.११
४	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	४५९७	८.००
५	हाम्रो नेपाली पार्टी	२५५४	४.४५
६	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी)	१११७	१.९४
७	मंगोल नेशनल अर्गनाइजेशन	५५३	०.९६
८	नेपाल आमा पार्टी/नेपाल नौलो जनवादी पार्टी/सचेत नेपाली पार्टी/नेपाल सुशासन पार्टी)	४८०	०.८४
९	जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल	३९७	०.६९
१०	राष्ट्रिय जनमोर्चा	३८१	०.६६

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

तालिका नं. १५.१७ राजनितिक दल/पार्टी अनुसार स्थानीय तहमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि संख्या

राजनितिक दल	प्रमुख /अध्यक्ष	उ.प्रमुख /उपाध्यक्ष	वडामा निर्वाचित			
			अध्यक्ष	महिला सदस्य	दलित महिला सदस्य	सदस्य
पोखरा महानगरपालिका						
नेकपा (एमाले)		१	९	२०	१९	३७
नेपाली कांग्रेस			२३	१३	१४	२९
नेकपा (एकिकृत समाजवादी)	१					
स्वतन्त्र			१			

अन्नपूर्ण गाउँपालिका						
नेकपा (एमाले)	१	१	६	५	६	११
नेपाली कांग्रेस			५	६	५	११
माछापुच्छ्रे गाउँपालिका						
नेकपा (एमाले)			१	४	३	९
नेपाली कांग्रेस	१	१	७	५	६	८
नेकपा (माओवादी केन्द्र)			१			१
मादी गाउँपालिका						
नेकपा (एमाले)		१	४	७	७	१४
नेपाली कांग्रेस			६	४	३	८
नेकपा (माओवादी केन्द्र)			२	१	२	२
रुपा गाउँपालिका						
नेकपा (एमाले)	१	१	६	६	६	१२
नेपाली कांग्रेस			१	१	१	२

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

तालिका नं. १५.१८ कास्की जिल्लाबाट प्रतिनिधित्व गर्ने गण्डकी प्रदेश सभाका सदस्यहरुको नामावली

क्र.सं.	नाम, थर	राजनैतिक पार्टी
१	मा. खगराज अधिकारी	नेकपा एमाले
२	मा. गणेश मान गुरुङ्ग	नेकपा एमाले
३	मा. देवका पहारी (त्रिपाठी)	नेकपा एमाले
४	मा. नन्द कला दमै नेपाली	नेकपा एमाले
५	मा. प्रकाश बराल	नेपाली कांग्रेस
६	मा. प्रकाश बहादुर के.सी.	नेकपा एमाले
७	मा. बिन्दु कुमार थापा	नेपाली कांग्रेस
८	मा. बेद बहादुर गुरुङ्ग	नेकपा एमाले
९	मा. भिम बहादुर कार्की	नेकपा एमाले
१०	मा.राज कुमारी भुजेल	नेकपा एमाले
११	मा. सरस्वती गुरुङ्घ	नेपाली कांग्रेस

श्रोतः- प्रदेश निर्वाचन कार्यालय, २०७९, पोखरा

खण्ड १६ विविध

१६.१ बजेट विनियोजन तथा खर्च

तालिका नं. १६.१ कास्की जिल्लामा एकिकृत विनियोजन भएको खुद बजेट र खर्च विवरण

विवरण	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
१. साधारण बजेट			
खुद बजेट, रु.	२७,०२,६९,३७,९४५/००	२६,८८,२१,५७,६७१/००	२८,६८,५३,६१,८२४/००
खर्च, रु.	२४,४८,५९,३१,६९६/६६	२३,७७,१३,४२,१५०/४६	२४,४७,८७,०५,३७८/३१
२. पुँजीगत बजेट			
खुद बजेट, रु.	७,४७,७८,९६,४९३/००	८,४९,४०,१९,०७५/००	८,६४,६८,०३,२९९/००
खर्च, रु.	४,२८,६९,७३,३३४/१३	४,५४,०८,७१,५९१/५७	६,१८,२१,६२,३२८/४६
जम्मा खर्च, रु.	२८,७७,२९,०५,०३०/७९	२८,३१,२२,१३,७४२/०३	३०,६६,०८,६७,७०६/७७
खर्च प्रतिशत	८३.३८	८०.०३	८२.१२

श्रोतः- कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. १६.२ राजस्व संकलनको तुलनात्मक विवरण

रु. हजारमा

शिर्षक	२०७७/२०७८			२०७८/२०७९			२०७९/२०८०		
	जम्मा लक्ष्य	जम्मा संकलन	प्रतिशत	जम्मा लक्ष्य	जम्मा संकलन	प्रतिशत	जम्मा लक्ष्य	जम्मा संकलन	प्रतिशत
आयकर	२७७८६२७	२६९०३९५	९६.८२	२८४०१२१	३०३५४१४	१०६.८८	३५८२०३४	३०२५३९१	८४.४६
बहालकर	११७२७५	५१३६७	४३.८	५२३९२	६३९३३	१२२.०३	७५४४२	६२२०२	८२.४५
ब्याजकर	२४५१४८	२५८६६६	१०५.५१	३४९२४८	२५३५४२	७२.६	३०९२९०	२९१३५५	९४.२
मू कर.अ.	१४९५५८५	१२०९४२८	८०.८७	१५७१०७८	१३३५८११	८५.०३	१६२९३६१	१६८७७५७	१०३.५८
अन्तशुल्क	१६५०३५	१९७७९१	११९.८५	२७६८०७	१८९७५७	६८.५५	२३१४९७	१५९२७०	६८.८
स्वास्थ्यसेवा	३१६१	१२२२	३८.६६	९२७	१६४१	१७६.९९			
शिक्षा सेवा	१७९५५	४५३	२.५२	१११५५	२६७	२.३९	५२९	२७	५.११
जम्मा	४८२२७८५	४४०९३२३	९१.४३	५१०१७२८	४८८०३६४	९५.६६	५८२८१५४	५२२६००२	८९.६७

श्रोतः- आन्तरिक राजश्व कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. १६.३ करदाता दर्ता सम्बन्धी विवरण

विवरण	२०७८।०७९ को दर्ता संख्या	२०७९।०८० को दर्ता संख्या	२०७९।८० को वर्षान्तमा जम्मा
व्यावसायिक स्थायी लेखा नम्बर	७२५४	४६०३	६५६८१
व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर	२२३५९	२३८४६	१५३६५८
अग्रिमकर स्थायी लेखा नम्बर	१६०	१७४	३८३
जम्मा	२९७७३	२८७९७	८८५९५
मूल्य अभिवृद्धिकरमा दर्ता	१००१	७२२	११८६९
अन्तःशुल्क इजाजतपत्र	२८०	२६१	४३६९

श्रोतः- आन्तरिक राजश्व कार्यालय, कास्की, २०८०

तालिका नं. १६.४ गण्डकी प्रदेशको विगत ५ आ.व. को बजेट विनियोजनको अवस्था (रकम रु. हजारमा)

आ.व.	चालु बजेट	पुँजीगत	जम्मा बजेट	अनुदान संघ सरकार	कैफियत
०७५/७६	५,२१,१०,५२	८,७१,७०,१३,	१३,९२,८०,६४	१४,३४,७८,४१	
०७६/७७	६,४२,७१,००	१३,९८,६७,३८	२०,४१,३८,३८	१३,९६,३८,००	
०७७/७८	८,७८,३९,६५	१७,३७,९८,३२	२६,१६,३७,९७	१२,९१,५२,००	
०७८/७९	१३,०८,२०,६७	१६,७३,४६,३३	२९,८१,६७,००	१२,६१,९८,००	
०७९/८०	१३,२६,८८,५४	२२,१४,०१,४६	३५,४०,९०,००	१२,६१,९८,००	वित्तीय व्यवस्था ५००००००।००

श्रोतः- गण्डकी प्रदेश अर्थ मन्त्रालय, पोखरा, २०८०

१६.२ गण्डकी प्रदेशको कूल गार्हस्थ्य उत्पादन (GDP)

तालिका १६.५ Annual Gross Value Added by Industrial Division, (at current prices, in million Rs.)

	Industrial Classification	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79R	2079/80P
		2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
A	Agriculture, forestry and fishing	81327	83541	92225	100174	109090
B	Mining and quarrying	2697	2658	2658	3023	3144
C	Manufacturing	11125	10082	12031	13828	14420
D	Electricity, gas, steam and air conditioning supply	10402	12435	12252	17285	22049
E	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	1618	1650	1700	1735	1773
F	Construction	32022	28861	30086	33140	34984
G	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	28095	26221	29516	35027	36808
H	Transportation and storage	15405	12873	14019	18345	22760
I	Accommodation and food service activities	13265	8843	10307	12668	16316
J	Information and communication	8076	8385	9010	9583	10091
K	Financial and insurance activities	15947	19598	21529	24736	29432
L	Real estate activities	15629	17069	17632	18974	21053
M	Professional, scientific and technical activities	2006	2168	2275	2500	2790
N	Administrative and support service activities	1013	1104	1158	1208	1342
O	Public administration and defence; compulsory social security	26400	33417	34745	38503	46212
P	Education	24099	27622	28407	32350	36949
Q	Human health and social work activities	5706	6915	7483	8501	10313
R, S, T, U	Arts, entertainment and recreation; Other service activities; and Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of households for own use	1492	1778	1908	2086	2306

	Gross Domestic Product (GDP) at basic prices	296323	305218	328940	373664	421832
	Taxes less subsidies on products	44505	42333	56492	63399	60173
	Gross Domestic Product (GDP)	340827	347551	385431	437063	482006

Source:- National Statistical Office, Kathmandu, 2023

तालिका १६.६ **Composition of Annual Gross Domestics Product by Industrial Division (at current price)**

	Industrial Classification	**2075/76**	**2076/77**	**2077/78**	**2078/79R**	**2079/80P**
		2018/19	**2019/20**	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**
A	**Agriculture, forestry and fishing**	27.4	27.4	28.0	26.8	25.9
B	**Mining and quarrying**	0.9	0.9	0.8	0.8	0.7
C	**Manufacturing**	3.8	3.3	3.7	3.7	3.4
D	**Electricity, gas, steam and air conditioning supply**	3.5	4.1	3.7	4.6	5.2
E	**Water supply; sewerage, waste management and remediation activities**	0.5	0.5	0.5	0.5	0.4
F	**Construction**	10.8	9.5	9.1	8.9	8.3
G	**Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles**	9.5	8.6	9.0	9.4	8.7
H	**Transportation and storage**	5.2	4.2	4.3	4.9	5.4
I	**Accommodation and food service activities**	4.5	2.9	3.1	3.4	3.9
J	**Information and communication**	2.7	2.7	2.7	2.6	2.4
K	**Financial and insurance activities**	5.4	6.4	6.5	6.6	7.0
L	**Real estate activities**	5.3	5.6	5.4	5.1	5.0
M	**Professional, scientific and technical activities**	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7
N	**Administrative and support service activities**	0.3	0.4	0.4	0.3	0.3
O	**Public administration and defence; compulsory social security**	8.9	10.9	10.6	10.3	11.0
P	**Education**	8.1	9.0	8.6	8.7	8.8
Q	**Human health and social work activities, Other Service activities and**	1.9	2.3	2.3	2.3	2.4
R, S, T, U	**Arts, entertainment and recreation; Other service activities; and Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of households for own use**	0.5	0.6	0.6	0.6	0.5

Source:- National Statistical Office, Kathmandu, 2023, Note- **R = Revised/P = Preliminary**

१६.३ मानव विकास

तालिका नं. १६.७ मानव विकास सूचकांकमा गण्डकी प्रदेश

सूचकांक	नेपाल	गण्डकी प्रदेश	प्रदेशमा स्थान
मानव विकास सूचकांक (HDI)	०.५८७	०.६१८	२
लैङ्गिक असमानता सूचकांक (GII)	०.४७९	०.४६	३
बहुसूचकांक गरिबी सूचकांक (MPI)	२८.६	१४.२	२

श्रोतः- वार्षिक प्रतिवेदन आ.व. २०७८/७९, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग, पोखरा, २०७९

१६.४ गरिबीको अवस्था

तालिका नं.१६.८ प्रदेश अनुसार गरिबीको अवस्था

विष्लेषणात्मक अवस्था	गरिबीको दर	गरिबीको विषमता	गरिबीको गहनता	गरिबीको फेलावट	कूल जनसंख्याको वितरण
नेपाल	२०.२७	४.५२	१.४८		
शहरी क्षेत्र	१८.३४	४.०३	१.२९	६२.८६	६९.४८
ग्रामीण क्षेत्र	२४.६६	५.६४	१.९१	३७.१४	२०.५६
१. कोशी प्रदेश	१७.१९	३.८४	१.२५	१३.८०	१६.२६
शहरी क्षेत्र	१५.९०	३.३९	१.०३	८.३८	१०.६८
ग्रामीण क्षेत्र	१९.६७	४.७२	१.६६	५.४२	५.६
२. मधेश प्रदेश	२२.५३	४.६२	१.३६	२५.०८	२२.५६
शहरी क्षेत्र	२१.७१	४.३०	१.२१	१८.०२	१६.८४
ग्रामीण क्षेत्र	२४.९६	५.५४	१.८०	७.०६	५.७४
३. बाग्मती प्रदेश	१२.५९	२.६४	०.८९	१२.६८	२०.४२
काठमाण्डौ उपत्यका	७.३८	१.१७	०.३	३.९२	१०.७६
शहरी क्षेत्र (काठमाण्डौ उपत्यका बाहेक)	१४.१५	२.९०	०.९९	४.२६	६.१०
ग्रामीण क्षेत्र	२५.६१	६.६४	२.४९	४.५२	३.५८
४. गण्डकी प्रदेश	११.८८	२.३३	०.७१	४.८८	८.३४
शहरी क्षेत्र	१२.६३	२.६१	०.८५	३.५६	५.७०
ग्रामीण क्षेत्र	१०.२७	१.७२	०.४१	१.३४	२.६४
५.लुम्विनी प्रदेश	२४.३५	५.८०	१.९९	२२.७६	१८.९६
शहरी क्षेत्र	२४.०८	६.३१	२.२७	१३.३६	११.२४
ग्रामीण क्षेत्र	२४.७३	५.०६	१.५७	९.४०	७.७०
६. कर्णाली प्रदेश	२६.६९	६.२५	२.१६	६.७४	५.१२
शहरी क्षेत्र	२३.१६	४.९९	१.६५	३.१६	२.७८

ग्रामीण क्षेत्र	३०.८६	७.७३	२.७६	३.५८	२.३६
७. सुदुरपश्चिम प्रदेश	३४.१६	८.४१	२.८७	१४.०२	८.३२
शहरी क्षेत्र	३०.८६	७.६७	२.५७	८.२०	५.३८
ग्रामीण क्षेत्र	४०.२१	९.७७	३.४२	५.८२	२.९४

श्रोतः- नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण चौथो,२०७९/८० संक्षिप्त नतिजा, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, काठमाण्डौ,२०८०

१६.५ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरु

विभिन्न वर्षका जनसंख्या तथ्याङ्क, गरिवी र जीवनस्तर तथ्याङ्क, श्रमशक्ति तथ्याङ्क, लैङ्गिक तथा सामाजिक तथ्याङ्क, वातावरण तथ्याङ्क, राष्ट्रिय लेखा तथ्याङ्क, मूल्य तथा सूचकांक तथ्याङ्क, आर्थिक गणना तथ्याङ्क, कृषिगणना तथ्याङ्क, औद्योगिक गणना तथा सर्वेक्षण तथ्याङ्क, व्यापार तथ्याङ्क, तथ्याङ्कीय बुलेटिन, नेपालको तथ्यांकिय झलक, नेपाल इन फिगर्स, नेपालको तथ्याङ्कीय पकेट बुक र तथ्याङ्कीय वर्ष पुस्तक आदि रहेका छन् ।

१६.६ आधिकारिक (सरकारी) तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तहरु

१ प्रासङ्गिकता, निष्पक्षता र सुलभता (Relevance, Impartiality, and Equal Access)

लोकतान्त्रिक समाजको सूचना प्रणालीमा आधिकारिक तथ्याङ्क एक अपरिहार्य तत्व मानिन्छ । यसले सरकार, अर्थतन्त्र र आमजनतालाई आर्थिक, जनसांख्यिक, सामाजिक तथा वातावरणीय परिस्थितिसम्बन्धी सूचना उपलब्ध गराउँछ । लोकतान्त्रिक समाजमा सरकारी तथ्याङ्क निकायहरूले नागरिकको सार्वजनिक सूचना पाउने हकको सम्मान गर्नुपर्दछ । यसका लागि यी निकायहरूले व्यावसायिक उपयोगिता भएका आधिकारिक तथ्याङ्क निकालेर निष्पक्षताका साथ उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

२ व्यावसायिक मापदण्ड र आचारसंहिता (Professional Standards, Scientific Principles, and Professional Ethics)

तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन, भण्डारण तथा प्रस्तुतिका विधि एवं प्रक्रिया निर्धारण गर्दा तथ्याङ्क निकायहरूले वैज्ञानिक सिद्धान्त र व्यावसायिक आचारसहिता नितान्त व्यावसायिक सोच विचारका साथ निर्णय लिनुपर्दछ । आधिकारिक वा सरकारी तथ्याङ्कमा विश्वास जगाई तथ्याङ्कमा आस्था कायम राख्न यस्तो प्रक्रिया महत्वपूर्ण हुन्छ ।

३ उत्तरदायित्व र पारदर्शिता (Accountability and Transparency)

तथ्याङ्कको सही अर्थ लगाउने काम सहज तुल्याउन तथ्याङ्क निकायहरूले तथ्याङ्कका स्रोत, विधि र प्रक्रियाको विवरण वैज्ञानिक मापदण्डअनुसार प्रस्तुत गर्नुपर्दछ ।

४ दुरूपयोग निवारण (Prevention of Misuse)

तथ्याङ्कको त्रुटिपूर्ण व्याख्या भएमा वा दुरूपयोग ग भएमा तथ्याङ्क निकायहरूले यस्ता कुराको टिप्पणी वा खण्डन गर्न सक्नुपर्दछ ।

५ सरकारी तथ्याङ्कका स्रोतहरू (Sources of Official Statistics)

तथ्याङ्कीय सर्वेक्षण वा प्रशासनिक अभिलेखलगायत सबै प्रकारका स्रोतहरूबाट तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि आँकडा वा विवरण लिन सकिन्छ । तथ्याङ्क निकायहरूले स्रोत चयन गर्दा गुणस्तर, सामयिकता, लागत एवं उत्तरदाताको बोझलाई विचार गरेर उपयुक्त स्रोत चयन गर्नुपर्दछ ।

६ गोपनीयता (Confidentiality)

तथ्याङ्क निकायहरूले तथ्याङ्क निकाल्नका लागि संकलन गरेका व्यक्तिगत विवरण वा आँकडाहरू प्राकृतिक वा कानुनी व्यक्ति जो जसको भए तापनि एकदम गोप्य राख्नुपर्दछ । संकलन गरिएका यस्ता व्यक्तिगत विवरणहरू तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि मात्र प्रयोग गर्नुपर्दछ ।

७ कानुन (Legislation)

जुन ऐन, नियम र आदेशअन्तर्गत तथ्याङ्क प्रणाली सञ्चालन भएका छन् ती सबै कानुनी प्रावधानहरू सार्वजनिक हुनुपर्दछ ।

८ राष्ट्रिय समन्वय (National Coordination)

तथ्याङ्क प्रणालीमा सामञ्जस्यता र दक्षता प्राप्त गर्न देशभित्रका सबै तथ्याङ्क निकायहरू बिच समन्वय अत्यावश्यक हुन्छ ।

९ अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको उपयोग (Use of International Standards)

प्रत्येक देशको तथ्याङ्कीय निकायहरूले अन्तर्राष्ट्रिय अवधारणा, वर्गीकरण तथा विधिहरूको प्रयोग गर्दा सबै सरकारी तहमा सामञ्जस्यता र दक्षताको वृद्धि हुन्छ ।

१० अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग (International Cooperation)

तथ्याङ्कमा द्विपक्षीय एवं बहुपक्षीय सहयोगले सबै देशमा आधिकारिक तथ्याङ्क प्रणालीको सुधार गर्न सघाउ पुऱ्याउदँछ ।

१६.७ मालपोत

तालिका नं. १६.९ मालपोत कार्यालय पोखराबाट सम्पादन गरेका कार्यहरुको संख्या

सि.नं.	कार्यको विवरण	आ.व.२०७७/७८	आ.व.२०७८/७९	आ.व.२०७९/८०
१	लिखत पारित	८,९९०	११,०७०	८६०२
२	लिखत पारित राजिनामा तर्फ	७,५२२	८,९०२	
३	अपार्टमेन्ट लिखत पारित	५१	१६	४
४	नामसारी	८०२	१,२१३	१०४०
५	संशोधन	४६५	१,३९९	१५६६
६	हालसाविक	३,६४१	५,३७७	३५०३
७	रोक्का	१२,३५५	११,२३९	८३६४
८	फुकुवा	९,९३५	९,१७०	७८२५

९	जग्गा दर्ता	१	६४	०
१०	दाखिल खारेज	२११	१८०	१८३
११	प्रतिलिपि प्रक्रिया	१,६१८	८८१	९३७
१२	गैरजग्गा सम्बन्धी लिखत	१३	३४	२५
जम्मा		३८,०८२	४०,६४३	२३,४४७

श्रोतः- मालपोत कार्यालय,पोखरा, २०८०

तालिका नं. १६.१० मालपोत कार्यालय पोखराबाट उठेको राजश्व सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	कार्यको विवरण	आ.व.२०७७/७८	आ.व.२०७८/७९	आ.व.२०७९/८०
१	रजिष्ट्रेशन शुल्क	१,०६,०३,४८,७४७/-	१,०९,३६,३२,५३४/-	७४,२३,२०४५२/-
२	लाभकर	४५,५९,९५१६३/-	४६,८६,८७,६०८/-	४५,९३,८२,०८१/-
३	पूर्जा बिक्री	१,४१,०७५/-	८१,२६०/-	-
४	अन्य शुल्क	११,८८,८३,७६०/-	१६,८७,२६,९२९/-	१३,८२,४७,१७६/-
५	सरकारी सम्पत्ति वहाल तथा अन्य	२,४८,०८६/-	-	-
जम्मा		१,६८,७२,४५,२८१/-	१,७३,११,२८,३३१/-	१,३४,०२,४९,७०९/-

श्रोतः- मालपोत कार्यालय,पोखरा, २०८०

१६.८ व्यक्तिगत घटना दर्ता

तालिका नं. १६.११ मादी गाउँपालिकाको घटना दर्ता सम्बन्धी विवरण

दर्ताको प्रकार	वि.सं. २०७७	वि.सं. २०७८	वि.सं. २०७९
जन्म	६१७	८०७	८०३
मृत्यु	२३८	३७४	३०२
सम्बन्ध विच्छेद	२४	३९	८४
विवाह	२०६	३८७	४०५
बसाई सरी आएको	२९	७२	४२
बसाई सरी गएको	१६८	२७७	३०७

श्रोतः- मादी गाउँपालिकाको कार्यालय, पञ्जिकरण शाखा, कास्की, २०८०

तालिका नं. १६.१२ माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको घटना दर्ता सम्बन्धी विवरण

दर्ताको प्रकार	वि.सं. २०७८	वि.सं. २०७९
जन्म	७९४	८६६
मृत्यु	३४२	२४५
सम्बन्ध विच्छेद	२५	६१
विवाह	३६५	३९४
बसाई सरी आएको	१११	११९
बसाई सरी गएको	१३४	१८०

श्रोतः- माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको कार्यालय, पञ्जिकरण शाखा, कास्की, २०८०

तालिका नं.१६.१३ अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको घटना दर्ता सम्बन्धी विवरण

दर्ताको प्रकार	वि.सं. २०७७	वि.सं. २०७८	वि.सं. २०७९
जन्म	३८९	३९९	६३४
मृत्यु	१५९	१५५	२११
सम्बन्ध विच्छेद	१०	१३	४२
विवाह	९८	१०४	२९२
बसाई सरी आएको	४२	५७	६८
बसाई सरी गएको	१०६	१०२	१९६

श्रोतः- अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको कार्यालय, पञ्जिकरण शाखा, कास्की, २०८०

तालिका नं. १६.१४ पोखरा महानगरपालिकाको घटना दर्ता सम्बन्धी विवरण

दर्ताको प्रकार	वि.सं. २०७७	वि.सं. २०७८	वि.सं. २०७९
जन्म	५६१०	५७६३	६२५४
मृत्यु	२०७१	२४५८	१९४३
सम्बन्ध विच्छेद	२०९	३००	५११
विवाह	२०८३	२७६९	३२८३
बसाई सरी आएको	८०६	११९५	१५९०
बसाई सरी गएको	२०४८	३५१	४९३
जम्मा	**११०२७**	**१२८३६**	**१४०७४**

श्रोतः- पोखरा महानगरपालिकाको कार्यालय, पञ्जिकरण शाखा, कास्की, २०८०

तालिका नं.१६.१५ रुपा गाउँपालिकाको घटना दर्ता सम्बन्धी विवरण

दर्ताको प्रकार	वि.सं. २०७७	वि.सं. २०७८	वि.सं. २०७९
जन्म	६२८	६२२	५२६
मृत्यु	२१४	२४७	१५२
सम्बन्ध विच्छेद	१३	३३	२८
विवाह	१७५	३१६	२४९
बसाई सरी आएको	३३	९५	७४
बसाई सरी गएको	८९	१६८	२१०
जम्मा	**११५२**	**१३०२**	**१०३०**

श्रोतः- रुपा गाउँपालिकाको कार्यालय, पञ्जिकरण शाखा, कास्की, २०८०

१६.९ सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण

तालिका नं. १६.१६ मादी गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेको सम्बन्धी विवरण

भत्ताको प्रकार	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
अन्य जेष्ठ नागरिक	२०६४	२२७८	२७६३
जेष्ठ नागरिक (दलित)	३६०	३६२	३०२

जेष्ठ नागरिक एकल महिला	३४६	३८८	२९४
विधवा	३३५	३६४	३७१
पूर्ण अपाङ्गता	१२१	११६	१२२
अति अशक्त अपाङ्गता	१३९	१४८	१६१
दलित बालबालिका	४३९	४४५	४३५
जम्मा	**३८०४**	**४१०१**	**४४४८**

श्रोतः- मादी गाउँपालिकाको कार्यालय, सामाजिक सुरक्षा शाखा, कास्की, २०८०

तालिका नं.१६.१७ माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेको सम्बन्धी विवरण

भत्ताको प्रकार	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
अन्य जेष्ठ नागरिक	१८२६	१८४९	२४७७
जेष्ठ नागरिक (दलित)	३६९	४३८	४०३
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	३५०	३३६	३२७
विधवा	१५४	३५०	३६३
पूर्ण अपाङ्गता	१५४	१५४	१५७
अति अशक्त अपाङ्गता	२३७	२३४	२४८
दलित बालबालिका	५८९	५९२	४६४
जम्मा	**३९६७**	**३९५४**	**४४३९**

श्रोतः- माछापुच्छ्रे गाउँपालिकाको कार्यालय, सामाजिक सुरक्षा शाखा, कास्की, २०८०

तालिका नं.१६.१८ अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेको सम्बन्धी विवरण

भत्ताको प्रकार	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
अन्य जेष्ठ नागरिक	२१९४	२५४८	२६२५
जेष्ठ नागरिक (दलित)	४४६	३७०	४२८
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	३६४	२८२	२७०
विधवा	३३५	३५२	३५६
पूर्ण अपाङ्गता	९४	१०८	१०९
अति अशक्त अपाङ्गता	१४७	१६३	१८७
दलित बालबालिका	६९२	६५९	५४४
जम्मा	**४२७२**	**४४८२**	**४५१९**

श्रोतः- अन्नपुर्ण गाउँपालिकाको कार्यालय, सामाजिक सुरक्षा शाखा, कास्की, २०८०

तालिका नं.१६.१८ पोखरा महानगरपालिकाको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेको सम्बन्धी विवरण

भत्ताको प्रकार	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
अन्य जेष्ठ नागरिक	१६२०६	१९७६९
जेष्ठ नागरिक (दलित)	२५००	२१९६
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	३५०७	२८३०
विधवा	३८९६	३९३५

पूर्ण अपाङ्गता	८१२	८४५
अति अशक्त अपाङ्गता	९५१	१०१६
दलित बालबालिका	२७४२	२८१४
जम्मा	**३०६१४**	**३३४०५**

श्रोतः- पोखरा महानगरपालिकाको कार्यालय, सामाजिक सुरक्षा शाखा, कास्की, २०८०

तालिका नं. १६.१९ रुपा गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरेको सम्बन्धी विवरण

भत्ताको प्रकार	आ.व. २०७७/७८	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०
अन्य जेष्ठ नागरिक	१४०१	१५४६	१८८०
जेष्ठ नागरिक (दलित)	१९८	२२९	२११
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	२५२	२७७	२२५
विधवा	२३०	२६०	२६१
पूर्ण अपाङ्गता	७०	७०	८२
अति अशक्त अपाङ्गता	११०	१३६	१५७
दलित बालबालिका	२३९	२४४	२७६
जम्मा	**२४९९**	**२७६३**	**३०९०**

श्रोतः- रुपा गाउँपालिकाको कार्यालय, सामाजिक सुरक्षा शाखा, कास्की, २०८०

१६.१० विपद प्रकोप

कास्की जिल्लामा विपद प्रकोपका घटनाहरु भई राखेका छन् । सेती नदीमा बाढी पहिरो आउने र सेती नदीको आसपासका घरहरु डुवानमा पर्ने, जमिन भ्वाङ पर्ने, फेवाताल र वेगनासतालहरुमा मानिसहरु डुब्ने र जिल्लाका भिराला जमिनमा आउने पहिरोले धेरै धनजनको क्षती पुऱ्याएको हुन्छ । पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय इअरपोर्टमा मिति २०७९ माघ २ गते भएको यती इअरलाइन्सको हवाइजहाज दुर्घटना, २०७२ सालको विनासकारी भूकम्प, वि.सं. २०७० सालमा अर्मलामा जमिन भासिई जमिनमा भ्वाङ परेको र वि.सं.२०६९ सालमा आएको सेती नदीको बाढी आदि यस जिल्लाका केही प्रमुख विपद प्रकोपका उदाहरणहरु हुन् । विपद प्रकोप परेको बखत नेपाली सेना, राष्ट्रिय अनुसन्धान, शसस्त्र प्रहरी बल र जनपद प्रहरी सेवाको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ । त्यस्तो अवस्थामा आपतकालिन राहत कार्य समयमै हुने गर्दछ । प्रकोपको बखत राजनीतिक दल, स्थानीय संघसंस्था र व्यक्तिहरुको अग्रसरता पनि सक्रिय रुपमा नै रहेदै आएको छ। आगलागी नियन्त्रणको लागि पोखरा महानगरपालिकामा ४ वटा दमकल रहेका छन् । जिल्लाको बनजंगल तथा पोखरा उपत्यका भन्दा बाहिरका बस्तीहरुमा आगलागी हुन सक्ने हुनाले उक्त क्षेत्रहरुमा सेवा पुऱ्याउन थप दमकल र आधुनिक अग्नी नियन्त्रक उपकरणहरुको आवश्यकता छ । कास्कीका प्रमुख तालहरुमा हुन सक्ने जोखिम नियन्त्रणको पूर्व सतर्कता सहितको टोली निरन्तर रुपमा सशस्त्र प्रहरी बल मार्फत परिचालन भई राखेको र जिल्लामा बन रक्षक र सुरक्षा गस्ती परिचालनबाट बनजंगलमा हुन सक्ने आगलागी नियन्त्रण भई राखेको छ । त्यसै गरी विपद प्रकोपको बखत जिल्लामा रहेका एम्बुलेन्स सेवा, अस्पताल सेवा र स्वास्थ्य कर्मीहरुको सेवा, शिक्षक, विद्यार्थी, स्वयं सेवक र संघसंस्थाहरुले पुऱ्याएका सेवाहरु मानवीय क्षति न्यूनिकरण गर्न अहम भूमिका रहदै

आएको छ । विपद प्रकोपको बारेमा पूर्व तयारी देखि प्रकोप भएको बखत र प्रकोप पछिको समयमा राहत दिने कार्यमा विपद प्रकोप पूर्व कार्य योजना सहित जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्कीले विभिन्न निकायहरुसंग समन्वयकारी तथा नेतृत्यदायी भूमिका निभाउदै आएको छ ।

विपद प्रकोपको बखतमा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, कास्की शाखाको भूमिका अग्रणी रहदै आएको छ । कास्की शाखाकf प्रमुख कार्यहरुमा विपद् व्यवस्थापन, रक्तदान उत्प्रेरणा, प्राथमिक उपचार, खानेपानी तथा सरसफाई र क्षमता विकास सम्बन्धी प्रशिक्षण तथा गतिविधि रहेका छन् । शाखा र अन्तरगत रहेका एम्बुलेन्सले विपदका वेला सेवा उपलब्ध गराउदै आएका छन् ।

पोखरामा चुनौतीको रुपमा रहेका बस्तीहरुमा नदीनाला र खोलाको किनार, भिर र पहिरो जाने क्षेत्रमा सरकारले निश्चित मापद्ण्ड कायम गरेको भएता पनि उक्त स्थानहरुमा सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबास ठूलो रहेको हुँदा त्यसलाइ हाल सम्म पनि उचित व्यवस्थापन गर्न नसक्दा भविश्यमा अनेकौ विपद प्रकोपका घटना घट्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

तालिका नं.१६.२० कास्की जिल्लामा विपद प्रकोपबाट भएको क्षति

क्र.सं.	विपदको प्रकार	घटना संख्या	मानवीय क्षतिको संख्या		पशुपंक्षी क्षति	क्षतिको मूल्य रु.
			मृत्यु	घाइते		
१	पहिरो	४२	१	१	४	१,३०,००,०००
२	बाढी	६	०	०	७	१,७०,०००
३	आगलागी	८१	४	८	५	१५,९४,८७,५००
४	चट्याङ	१२	१	६	१	११,१३,०००
५	हावाहुरी	४	०	०	०	२,०४,९५,०००
६	जनावर आक्रमण	२	०	०	०	०
७	अन्य	३	७४	३	०	हवाइजहाज र डुबेर
जम्मा		**१५०**	**८०**	**१८**	**१७**	**१९,४२,६५,५००**

श्रोतः- जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कास्की, २०८०

१६.११ भुकम्प

कास्की जिल्ला भुकम्पकीय दृष्ट्रीकोणले जोखिम क्षेत्रमा पर्दछ । गोरखा केन्द्रविन्दु भएर नेपालमा वि.सं. २०७२ मा गएको भुकम्पले कास्कीमा करिब ६२०० आवासी घर, धेरै विद्यालयको भवन र अन्य सार्वजनिक भौतिक पूर्वाधारहरु पुर्ण र आंशिक रुपमा क्षति तथा धनजनको क्षति भएको थियो । नेपाल भुकम्प मापन तथा अनुसन्धान केन्द्र काठमाडौंको रेकर्ड अनुसार कास्की जिल्लामा केन्द्र भई सन् २००२ नोभेम्बर ९ देखि सन् २०२४ मार्च ९ सम्म ४ रेक्टर स्केल देखि ५.५ रेक्टर स्केल सम्मको भुकम्प गएको देखिन्छ ।

तालिका नं. १६.२१ कास्कीमा केन्द्र विन्दु भइ भुकम्प गएको विवरण

Date	Time	Latitude	Longitude	Magnitude	Epicenter
2024-3-9	7:30	28.44	84.08	4.0	Kaski
2023-07-19	04:08	28.43	83.99	4.0	Kaski
2022-06-22	22:11	28.33	83.86	4.9	Kaski
2020-03-15	15:00	28.34	83.80	5.0	Kaski
2015-04-23	01:57	28.4	83.99	4.1	Kaski
2015-01-31	19:44	28.29	83.73	5.5	Kaski

2014-05-25	02:46	28.23	84.09	4.1	Kaski
2012-06-09	07:54	28.32	84.17	5.1	Kaski
2011-08-22	14:51	28.29	83.96	4.0	Kaski
2011-03-12	00:06	28.31	83.78	4.4	Kaski
2011-03-11	16:58	28.31	83.8	4.3	Kaski
2010-01-18	06:15	28.37	83.97	4.0	Kaski
2004-07-16	20:33	28.32	84.06	4.6	Kaski
2003-12-05	17:53	28.4	83.93	4.0	Kaski
2003-11-23	19:15	28.45	83.94	4.5	Kaski
2003-11-22	05:07	28.44	83.9	5.0	Kaski
2002-10-11	18:59	28.28	83.94	4.0	Kaski
2002-10-09	13:48	28.18	83.9	4.1	Kaski

श्रोतः- राष्ट्रिय भूकम्प मापन तथा अनुसन्धान केन्द्र, काठमाडौं, २०८०

१६.१२ बीमा सम्बन्धी

तालिका नं.१६.२२ स्वास्थ्य वीमा गरेका जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	जम्मा जनसंख्या	वीमा गरेको जनसंख्या	प्रतिशत
१	मादी गाउँपालिका	१६१४२	५९६१	३६.९
२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	२२८९८	१०९८८	४८.०
३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	२२०९९	१११९२	५०.६
४	पोखरा महानगरपालिका	५१३५०४	२२१५८०	४३.२
५	रुपा गाउँपालिका	१४८९१	५५१२	३७.०

श्रोतः- स्वास्थ्य वीमा कास्की, २०८० साल मंसिर मसान्त सम्म ।

तालिका नं.१६.२३ राष्ट्रिय जीवन बीमा कम्पनी लिमिटेड पोखरा शाखाबाट भएका गतिविधिहरु

क्र.सं.	विवरण	आ.व.२०७७/७८	आ.व.२०७८/७९	आ.व.२०७९/८०
१	कर्मचारी संख्या	३	२	२
२	कूल जारी बीमालेख संख्या	१३९	१२२	१८४
३	कूल प्रथम बीमा शुल्क	५५,१७,२१७/००	७३,९२,६८७/००	१,१८,७८,९५५/००
४	कूल बीमांक	८,८३,००,१४७/००	१२,५४,९८,०३१/००	२१,४६,२७,४०४/००
५	कूल बीमा शुल्क संकलन			२,४२,९३,०३४/००
६	कूल दाबी भुक्तानी	शाखाको समन्वयमा प्रधान कार्यालयबाट हुने गरेको		
७	अभिकर्ता तालिम संचालन	१	२	१
८	बीमा सचेतना कार्यक्रम	२	२	१

श्रोतः- राष्ट्रिय जीवन बीमा कम्पनी लिमिटेड,शाखा कार्यालय पोखरा,२०८०

१६.१३ तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीः- एक परिचय

परिचय

हाल प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय अन्तरगत रहेको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको स्थापना तथ्याङ्क ऐन २०७९ बमोजिम वि.सं.२०७९ साल भाद्र २८ गते भएको हो । तथ्याङ्क ऐन २०७९ मा ब्यवस्था भए बमोजिम राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले विगतमा क्षेत्रीय तथ्याङ्क कार्यालय, पोखरा रहेकोमा वि.सं. २०५० साल श्रावण १ गते देखि कास्की र तनहुँ जिल्ला कार्य क्षेत्र हुने गरी शाखा तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीको स्थापना भएकोमा मिति २०७० साल चैत्र महिना देखि कार्यालयको नाम परिवर्तन भई तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की भएको हो । हाल तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की जिल्लाको सदरमुकाम पोखरा महानगरपालिका–७, रत्नचोकमा आफ्नै भवनमा रहेको छ । तथ्याङ्क कार्यालय, कास्कीको आफ्नै वार्षिक कार्यक्रम र राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट सञ्चालन हुने गणना एवं सर्वेक्षणहरुमा संलग्न हुदै आएको छ । जिल्लास्तरमा यस कार्यालयले सेवाग्राहीहरुलाई सर्वसुलभ रुपमा तथ्याङ्क सेवा उपलब्ध गराउदै आएको छ । कार्यालय मार्फत स्थानीय स्तरमा तथ्याङ्कीय गतिविधिमा बृद्धि हुदै गएकोछ ।

कार्यालयको कार्य विवरणः-

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको मातहतमा रहेको तथ्याङ्क कार्यालय, कास्कीको कार्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

क) विभागबाट आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने गणना एवं सर्वेक्षणमा संलग्न हुने ।

ख) कार्यालयबाट जिल्लास्तरमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने र स्थानीय स्तरमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने तालिम सञ्चालन गर्ने ।

ग) कार्यालयले जिल्लाबाट संकलन गर्न अऱ्हाएका सेकेण्डरी तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।

घ) जिल्लाको समग्र स्थिति झल्किने गरी तथ्याङ्क प्रोफाइल तयार गरी अध्यावधिक गर्ने ।

ङ) जिल्ला विकासको निमित्त आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध भए नभएको मूल्यांकन गर्ने ।

च) जिल्लास्तरीय तथ्याङ्क विकास कार्यक्रम बनाई केन्द्रमा पठाउने ।

छ) वडा र गणना क्षेत्रको सिमाना, धरातल र घर परिवारको निर्दिष्ट स्थान छुट्याउने गरी नक्सांकन गर्ने ।

ज) जिल्लास्तरीय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरुको समन्वय गर्ने ।

झ) पोखरामा संचालन हुने प्रदेश स्तरका तालिम, गोष्ठी आदि कार्यक्रमहरुको सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।

तालिका नं.१६.२४ कर्मचारी दरबन्दी सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	पद	सेवा, समूह	श्रेणी	पद संख्या
१	निर्देशक	आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, तथ्याङ्क	रा.प.द्वि.प्रा.	१
२	तथ्याङ्क अधिकृत	आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, तथ्याङ्क	रा.प.तृ.प्रा.	१
३	लेखापाल	प्रशासन, लेखा	रा.प.अ.प्र., लेखा	१
४	गणक	आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क, तथ्याङ्क	रा.प.अ.द्वि., प्रा.	३
५	खरिदार	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	रा.प.अ.द्वि., प्र.	३

६	कार्यालय स.	प्रशासन, सामान्य प्रशासन	श्रेणी विहिन	२
जम्मा				११

श्रोतः- तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीको प्रशासन फाँट, २०८०

तालिका नं. १६.२५ तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीमा रहेको भौतिक स्रोतहरुको विवरण

क्र.स	भौतिक पक्ष	परिमाण
१	भवन	१ वटाः- (तीन तलाको १३ कोठे भवन, गार्ड हाउस र ग्यारेज सहित)
२	जग्गा	कित्ता नं. ८८३८ - १ रोपनी ८ आना (१-८-०-०)
२	सवारी साधन	चार पाङ्ग्रे पिक अप जीप - १ वटा, मोटरसाइकल - २ वटा, साइकल- १

श्रोतः- तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की, (जिन्सी शाखा), २०८०

तालिका नं.१६.२५ हाल कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

सि.नं	कर्मचारीको नाम/थर	पद	यस कार्यालयमा हाजिर भएको मिति	स्थायी ठेगाना	मोवाइल नं.
१	जगुलाल बस्याल	निर्देशक	२०७०.८.२७	गल्याङ-३, स्याङ्जा	९८४६०७३८७१
२	जीवनाथ आचार्य	तथ्याङ्क अ.	२०७७.११.१	पोखरा-३३, कास्की	९८६९३९९२९२
३	प्रकाश सुवेदी	लेखापाल	२०७८.०६.१७	कुश्मा-१, पर्वत	९५८७६५५७१८
४	सरिता शर्मा	गणक	२०७४.१२.२७	पुवनपा ४, स्याङ्जा	९८४१९०८४६०
५	इन्द्रप्रसाद अर्याल	खरिदार	२०७९.२.३०	अर्जुनचौपारी-१, स्याङ्जा	९८४१९११०१०
६	ममता अर्याल	खरिदार	२०७९.०४.०८	पुतलीबजार-११, स्याङ्जा	९८४६००६७७६
७	केदार बन्जारा	गणक	२०७९.१०.२९	महांकाल-१,ललितपुर	९४९३५१३९२
८	कृष्ण प्रसाद चालिसे	का स	२०५९.१०.१०	पोखरा-८, कास्की	९८४६११९२२०
९	गोविन्द प्रसाद जैसी	का स	२०७१.०९.१६	कुश्मा-७, पर्वत	९८४६७५०९७९
१०	ऋषिराम पौडेल	ह.स.चा.	२०७४.४.१	पोखरा-२५, हेम्जा	९८४१२७७८७९

श्रोतः- तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीको प्रशासन फाँट, २०८०

तालिका नं.१६.२६ हालसम्मका कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण

सि.नं.	पद	कर्मचारीको नाम थर	कार्यरत अवधि	
			देखि	सम्म
१	नि.त.अ.	श्री टिकाराम बराल	२०५०/०४/०१	२०५३/०२/०६
२	तथ्याङ्क अधिकृत	श्री सत्य आचार्य	२०५३/०२/०७	२०५७/०१/०६
३	त.अ.	श्री हरी प्रसाद पौडेल	२०५७/०१/०७	२०६३/०४/१२
४	नि.त.अ.	श्री राम प्रसाद वाग्ले	२०६३/०४/१३	२०६३/११/२३
५	त.अ.	श्री शिवराज न्यौपाने	२०६३/११/२४	२०६५/११/२९
६	त.अ.	श्री तिर्थराज बराल	२०६५/११/३०	२०६९/६/१२
७	त.अ.	श्री राम बन्धु रेग्मी	२०६९/६/१३	२०७०/४/२१
८	निर्देशक	श्री राम बन्धु रेग्मी	२०७०/४/२२	२०७०/९/१०
९	निर्देशक	श्री जगुलाल बस्याल	२०७०/९/११	हाल सम्म ।

श्रोतः- तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीको अभिलेख,२०८०

तालिका नं.१६.२७ तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीको नागरिक बडापत्र

क्र.सं.	प्रदान गरिने सेवा तथा कार्य विवरण	आवश्यक कागजात	लाग्ने समय	लाग्ने दस्तुर
१	विभिन्न गणना तथा सर्वेक्षणहरूबाट प्राप्त तथ्यांक उपलब्ध गराउने ।	विवरण खुलेको निवेदन	तत्काल	निःशुल्क
२	राष्ट्रिय तथ्यांक कार्यालय र यस कार्यालयबाट प्रकाशित तथ्याङ्क वितरण गर्ने	विवरण खुलेको निवेदन	तत्काल	निःशुल्क
३	विभिन्न अध्ययन अनुसन्धान कार्यका लागि तथ्यांक व्यवस्थापनमा सहयोग एवं समन्वय गर्ने	सम्बन्धित निकायको स्वीकृत पत्र र अध्ययनको प्रस्तावपत्र सहित निवेदन	आवश्यकता अनुसार	निःशुल्क
४	तथ्यांकीय कृयाकलापमा समन्वय गर्ने	सम्बन्धित निकायको पत्र वा विवरण खुलाएको निवेदन	आवश्यकता अनुसार	निःशुल्क
५	जिल्ला/स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण सम्बन्धी तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने	विवरण खुलेको निवेदन	तत्काल	निशुल्क
६	पुस्तकालयमा अध्ययनका लागि स्थान उपलत्र्ध गराउने ।	विवरण खुलेको निवेदन	तत्काल	निःशुल्क

७	सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४, बमोजिम सार्वजनिक सरोकारहरुलाई सूचना उपलब्ध गराउने ।	मौखिक अनुरोध	आवश्यकता अनुसार	निःशुल्क

श्रोतः- तथ्याङ्क कार्यालय कास्की, प्रशासन फाँट, २०८०

तालिम नं. १६.२८ चालु आ.व. २०८०/८१ को वार्षिक कार्यक्रम सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम	परिमाण	एकाइ
१	त्रैमासिक राष्ट्रिय लेखा तथ्याङ्क संकलन	४	पटक
२	वार्षिक राष्ट्रिय लेखा तथ्याङ्क संकलन	१	पटक
३	निर्माण सामाग्रीको त्रैमासिक मूल्य संकलन	४	पटक
४	कृषिजन्य बस्तुहरुको उत्पादनको त्रैमासिक मूल्य संकलन	४	पटक
५	जिल्ला वस्तुगत विवरणको तथ्याङ्क संकलन, प्रकाशन	१	जिल्ला
६	राष्ट्रिय तथ्यगत विवरणमा स्थानीय तहहरुको विवरण प्रविष्टी गर्न सहजीकरण गर्ने	१५	स्थानीय तह
७	राष्ट्रिय लेखाको आधार वर्ष परिवर्तनका लागि विभिन्न क्षेत्रहरुको गणना/सर्वेक्षण/अध्ययनको लागि तथ्याङ्क संकलन	२	जिल्ला
८	राष्ट्रिय होटल तथा रेष्टुरेन्ट सर्वेक्षण, २०८० को तथ्याङ्क संकलन	२	जिल्ला

श्रोतः- तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की, प्राविधिक फाँट, २०८०

तथ्याङ्क कार्यालय कास्कीको अनुरोध

अनुरोध

यथार्थ तथ्याङ्कले मुलुकको आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय विकास, नीति तथा योजना निर्माण र निर्णय प्रक्रियामा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने भएकोले राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय र यस कार्यालयबाट विभिन्न समयमा सञ्चालन गरिने गणना, सर्वेक्षण, लगतसूचि र कार्यालय/संघसंस्थाका प्रतिवेदन तथा विवरण संकलन गर्नका लागि खटिई आउने कर्मचारीहरुलाई सहजै रुपमा सत्य तथ्य विवरण उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु हुन विनम्रतापूर्वक अनुरोध छ । यस कार्यालयबाट सोधिएका विवरणहरु तथ्यांक ऐन, २०७९ को दफा १० बमोजिम गोप्य रहने र सोधिने विवरणहरु तथ्यांकीय प्रयोजन बाहेक अन्य कुनै निकायमा प्रमाणको रुपमा पेश नगरिने व्यहोरा समेत अनुरोध छ ।

अनुसूचिः १ प्रमुख शब्दावलीहरुको अवधारणा र परिभाषा

१. अक्सर बसोबासः व्यक्ति धेरैजसो बस्ने स्थानलाई अक्सर बसोबासको स्थान भनिन्छ ।

२. घरः घर भन्नाले सामान्यतया चारैतिर गारो वा टाटी लगाई छानो हालेर मानिसको बसोबास वा अन्य प्रयोगका लागि बनाईएको एक वा एक भन्दा बढी कोठा वा तला भएको संरचनालाई बुझाउँछ ।

३. परिवार/घरपरिवारः परिवार भन्नाले सामान्यतया व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको समूह हो जो एउटै आम्दानी खर्चले घर व्यवहार चलाई एकै भान्सामा खानपीन गरी बसेका हुन्छन् । एउटा घरपरिवारमा १ जना मात्र वा सो भन्दा बढी सदस्यहरु बसोबास गर्न सक्दछन् । साथै एउटा घरपरिवारमा नाता पर्ने वा नपर्ने सदस्यहरु पनि बसोबास गर्न सक्दछन् ।

४. परिवारमुलीः परिवारमा परिआएका दैनिक कामकाज, खर्च र व्यवहार चलाउन व्यवस्था मिलाउने अर्थात घरको कामकाजमा चाँजोपाँजो मिलाउने १० बर्ष पुगेका मुख्य व्यक्ति ।

५. जनसंख्याः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को परिभाषा अनुसार अक्सर बसोबास (स्थायी र अस्थायी बसोबास) गरेको घरपरिवारको सदस्य (व्यक्ति) लाई कास्की जिल्लाको जनसंख्यामा गणना गरिएको छ । गणनाको समयमा परिवारका सदस्य लामो समयका लागि स्वदेश वा विदेशमा बसोबासको लागि गएको भए जनसंख्यामा अनुपस्थितिको रुपमा गणनाको गरिएको छ ।

६. अनुपस्थित व्यक्तिः विगतमा परिवारको सदस्य भएको, जनगणनाको समयमा गणना गरेको परिवारमा अक्सर नबस्ने तर पछि फर्की आउँदा सोही परिवारको सदस्य हुने व्यक्तिलाई मानिएको छ ।

७. विदेशमा अनुपस्थित (विदेशमा रहेका) जनसंख्याः गणना गरिएका परिवारका सदस्य मध्ये कुनै सदस्य ६ महिना वा सो भन्दा बढी समय सम्म विदेशमा रहेको वा लामो समय सम्म विदेशमा बसोबास गर्न गएको र पछि परिवारमा फर्की आउने व्यक्तिलाई अनुपस्थित (विदेशमा) रहेका जनसंख्या भनि आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ । यदि कुनै ब्यक्ति विदेशमा रहेको भएता पनि छोटो समयको लागि विदा बस्न वा अन्य कारणले घरमा आएको रहेछ भने पनि विदेशमा रहेको भनि गणना गरिएको छ । तर विगतमा विदेशमा रहेका तर हाल उनीहरु विदेशमा फर्कने अवस्थामा तत्काल नरहेका सदस्यहरुलाई विदेशमा रहेको ब्यक्ति भनि जनगणना गरिएको छैन् । छोटो समयको लागि तिर्थाटन गर्न, भ्रमण गर्न, उपचार गर्न गएको ब्यक्तिलाई विदेशमा रहेको भनि गणना गरिएको छैन् । विदेशमा अनुपस्थित जनसंख्यालाई नेपालको र कास्की जिल्लामा समावेश भएको छैन् ।

८.अनुपस्थित (स्वदेश भित्र रहेका) जनसंख्याः- परिवारबाट छुट्टी भिन्न नभएका र परिवारमा पुनः फर्किआउने सम्भावना भएका कुनै सदस्य स्वदेशभित्रै अन्यत्र अक्सर बसोवास गरेका भए स्वदेशमा अनुपस्थित भनी जनगणना गरिएको छ ।

९. अपाङ्गताः शरीरको कुनै एक वा एक भन्दा बढी अंग जन्मदै वा जन्मपछि असामान्य प्रकृतिको हुन पुगी सो अंगले गर्नु पर्ने कार्य पूर्ण रुपमा गर्न नसकेर असजिलो पर्ने शारीरिक अवस्थालाई अपाङ्गता भनिन्छ । अपाङ्गता प्रत्यक्ष देखिने शारीरिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी बिचलन मात्र नभई प्रत्यक्ष नदेखिने पनि हुन्छन् । जस्तैः बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्तश्रवण, न्युन दृष्टियुक्त, अटिजम्, मनोसामाजिक आदि ।

१०.संस्थागत जनसंख्याः- नेपाली सेना, जनपद प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीमा बसेका, कारागारमा बसेका, लामो समय (६ महिना भन्दा बढी) छात्राबास,बृद्धाश्रम आदि साझा भान्सामा खाना खाई सामुहिक रुपमा बसेका ब्यक्तिहरुलाई संस्थागत जनसंख्यामा गणना गरिएको छ ।

११. मतदाताः- नेपालको सन्दर्भमा नेपालको संविधान २०७२ को परिभाषा अनुसार १८ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको नेपाली नागरिक जसको नाममा निर्वाचन आयोगबाट परिचय पत्र जारी भएको छ वा निर्वाचन आयोगद्धारा नामावली प्रकाशन गरिएको छ त्यो व्यक्तिलाई मतदाता भनिन्छ ।

१२. जातः- यहाँ समाजले निर्धारण गरे बमोजिमको जात जातीहरुको आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१३. धर्मः यहाँ व्यक्तिको आ–आफ्नो संस्कार र आस्था अनुसारको धर्मको विवरण उल्लेख गरिएको छ । जस्तैः हिन्दू धर्म, बौद्ध धर्म, इस्लाम धर्म आदि । यी विवरण सम्बन्धित ब्यक्ति वा परिवारको मुख्य ब्यक्तिलाई सोधेर मात्र लिइएको छ ।

१४. वार्षिक जनसंख्या बृद्धिदरः दुई जनगणना वर्षको जनसंख्यालाई आधार लिई Population Models अन्तरगतको सूत्रहरु प्रयोग गरी वार्षिक रुपमा जनसंख्यामा थप घटको प्रतिशतमा निकालिने बृद्धिदरलाई वार्षिक जनसंख्या बृद्धिदर भनिन्छ ।

१५. जनघनत्वः कुनै निश्चित ठाँउ विशेषको कुल जनसंख्यालाई त्यस स्थानको कुल क्षेत्रफलले भाग गरी आउने मानलाई त्यस ठाउंको जनघनत्व भनिन्छ । प्रायः जनघनत्व जना÷वर्ग कि.मि.मा व्यक्त गरिन्छ ।

१६. लैङ्गिक अनुपातः कुनै निश्चित ठाँउ विशेषको पुरुष जनसंख्यालाई महिला जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गरी आउने मान लैङ्गिक अनुपात हो । यो अनुपातले १०० जना महिला जनसंख्यामा पुरुष जनसंख्या भन्ने जनाउँदछ ।

१७. बाल निर्भरता दरः कुनै ठाउँको ०—१४ वर्ष सम्मको जनसंख्यालाई १५ देखि ५९ वर्ष सम्मको जनसंख्याले भाग गरी आउने प्रतिशतको मानलाई बाल निर्भरता दर भनिन्छ ।

१८. प्रौढ निर्भरता दरः कुनै ठाउँको ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिको सबै जनसंख्या जोडेर आएको जनसंख्यालाई १५ देखि ५९ वर्ष सम्मको जनसंख्याले भाग गरी आउने प्रतिशतको मानलाई प्रौढ निर्भरता दर भनिन्छ ।

१९. कुल निर्भरता दरः कुनै ठाउँको ०—१४ वर्ष सम्मको र ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिको सबै जनसंख्या जोडेर आएको जनसंख्यालाई १५ देखि ५९ वर्ष सम्मको जनसंख्याले भाग गरी आउने प्रतिशतको मानलाई कूल निर्भरता दर भनिन्छ ।

२०. जनसंख्या पिरामिडः यो कुनै निश्चित ठाउंको उमेर समूह अनुसारको जनसंख्यालाई ग्राफमा देखाउने तरीका हो जसमा जनसंख्याको सबै भन्दा सानो उमेर समुहलाई तल र सबै भन्दा प्रौढ उमेर समुहलाई माथि पारी उमेर र लिङ्ग अनुसार पिरामिडको स्वरुप तयार गरिन्छ ।

२१. प्रजनन् गर्न योग्य उमेरः कुनै ठाउंको विवाह भएका र नभएका दुबै १५ वर्ष देखि ४९ वर्ष सम्मका महिलाहरुलाई प्रजनन् गर्न योग्य उमेरका जनसंख्या भनिन्छ ।

२२. मातृ—शिशु अनुपातः कुनै ठाउँको ०–४ वर्ष सम्मको बाल जनसंख्यालाई १५ देखि ४९ वर्ष सम्मको महिलाको जनसंख्याले भाग गरी १००० ले गुणन गरी आउने मान मातृ—शिशु अनुपात हो । यो अनुपातले १००० जना प्रजनन गर्न योग्य उमेर महिला जनसंख्यामा बाल जनसंख्या भन्ने जनाउँछ ।

२३. घरको स्वामित्वः यस वस्तुगत विवरणमा गणना गर्ने परिवारको घर कस्को स्वामित्वमा रहेको छ त्यहि अनुसार आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ । आफ्नो परिवारको कुनै सदस्यको नाममा घर भए वा हुने भए निजी, अरुको घरमा भाडा तिर्ने शर्तमा बसेको भए भाडामा, कुनै कार्यालय, संघसंस्थाले उपलब्ध गराएको निवास वा भाडा नतिरी बसेको घरलाई संस्थागत र अन्य घर जस्तैः अरुको जग्गामा बनाएको, अरुको घरमा भाडा नतिरी बसेको भए अन्य स्वामित्वको घरमा गणना गरिएको छ ।

२४. खानेपानीको मुख्य श्रोतः गणना गरिएको परिवारले पानी खानको लागि वर्ष भरी कुन मुख्य श्रोतबाट पानी ल्याउँदछन् त्यो श्रोत उल्लेख गरिएको छ । जस्तैः पाइप÷धारा, कुवा÷इनार, ढुङ्गे धारा÷मुलको पानी र नदी÷खोलाबाट आदि ।

२५. चर्पीको प्रकारः यस वस्तुगत विवरणमा गणना गरिएको परिवारले प्रयोग गरेको सौचालय कस्तो खालको रहेको छ जस्तैः पानी राखेर बगाउन मिल्ने (फल्स भएको- सार्वजनिक ढल, सेफ्टी टंकी), साधारण खालको, सार्वजनिक सौचालय र चर्पी नभएको आदि उल्लेख गरिएको छ ।

२६. बत्ती बाल्ने इन्धनः यसमा गणना गरिएको परिवारमा अँध्यारोमा उज्यालो बनाउन प्रयोग गरिने साधन वा इन्धन कस्तो प्रकारको रहेको छ जस्तैः बिजुली, मट्टीतेल, सोलार, अन्य आदिको आँकडा प्रस्तुत गरिएको छ ।

२७. खाना पकाउने मूख्य इन्धनः यसमा गणना गर्ने परिवारले प्रयोग गर्ने खाना पकाउने मूख्य इन्धन १२ महिनामा प्रयोग गरेको आधारमा उल्लेख गरिएको छ । जस्तैः काठ/दाउरा, मट्टितेल, सिलिण्डर ग्याँस, गोबरग्याँस, अन्य आदि ।

२८. पढ्न लेख्न जान्नेः गणना गर्ने परिवारका ५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका सदस्यहरु जुन सुकै भाषामा पढ्न र लेख्न जान्नेलाई पढ्न लेख्न जान्नेमा उल्लेख गरिएको छ । यसमा परिवारका कुनै सदस्यले सांकेतिक भाषामा वा आँखा नदेख्ने, बहिराहरुले प्रयोग गर्ने प्रविधि अनुसार पढ्न र लेख्न जान्ने भए पनि पढ्न लेख्न जान्ने भनि समाबेश गरिएको छ ।

२९. साक्षरता दरः नेपालको सन्दर्भमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कुनै ठाउँको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समुहको साक्षर जनसंख्या (पढ्न, लेख्न र साधारण हरहिसाब गर्न जान्ने) लाई सोहि उमेर समुहको जम्मा जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गरी आउने प्रतिशत साक्षरता दर हो । साक्षरता दर पुरुषको, महिलाको र दुवै जनसंख्याको छुट्टा छुट्टै निकाल्न सकिन्छ ।

३०. प्रौढ साक्षरता दरः कुनै ठाउँ विशेषको १५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरमा लेखपढ गर्न जानेका प्रौढहरुको जनसंख्या र सोही उमेर समूहका कूल प्रौढहरुको जनसंख्याको प्रतिशतमा ब्यक्त अनुपातलाई प्रौढ साक्षरता दर भनिन्छ ।

३१. परिवार नियोजन प्रयोगकर्तादरः परिवार नियोजनका स्थायी वा अस्थायी साधन प्रयोग गर्ने विवाहित जनसंख्यालाई जम्मा विवाहित जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै परिवार नियोजन प्रयोगकर्ता दर हो ।

३२. आर्थिक क्रियाकलाप दरः १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समुहको आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्यालाई सोहि उमेर समुहको जम्मा जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै आर्थिक क्रियाकलाप दर हो । आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्यामा रोजगार र बेरोजगार दुबै जनसंख्यालाई समावेस गरिन्छ ।

३३. कुल रोजगार दरः १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समुहको जम्मा रोजगार जनसंख्यालाई सोहि उमेर समुहको जम्मा आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै कुल रोजगारी दर हो ।

३४. कुल बेरोजगार दरः १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समुहको जम्मा बेरोजगार जनसंख्यालाई सोहि उमेर समुहको जम्मा आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिशत नै कुल बेरोजगारी दर हो ।

३५. कृषि चलन/कृषक परिवारः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ अनुसार पहाड तथा हिमालमा ४ आना र तराईमा ८ धुर वा सो भन्दा बढी कृषि कार्यको लागि जग्गा उपयोग गर्ने वा कम्तीमा १ ठूला चौपाया वा कम्तीमा ५ वटा साना चौपाया वा कम्तीमा २० वटा कुखुरा हाँस जस्ता पंक्षीपालन गर्ने कृषक परिवारलाई कृषि चलन मानिएको छ।

३६. प्रतिष्ठानः प्रतिष्ठान भन्नाले कानूनी आधारमा एउटै स्वामित्व वा नियन्त्रणमा कुनै निश्चित स्थानमा रही एउटै वा मुख्य रूपले कुनै एउटा आर्थिक क्रियाकलाप गर्ने वा आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्न एउटा आर्थिक एकाइलाई बुझाउँदछ । जस्तै खनीज उत्खनन्गर्ने व्यवसाय, कारखाना, वर्कशप, पसल आदि ।

३७. आर्थिक गणनाः देशमा अस्तित्वमा वा क्रियाशिल रहेका सबै व्यावसायिक आर्थिक एकाइहरू (वस्तु उत्पादन तथा सेवा प्रदान गर्ने प्रतिष्ठान/व्यवसायहरू) मा पुगी गणनाको निर्धारित प्रकृया अनुसार निर्धारित समय भित्र ती आर्थिक एकाइहरूको विवरण संकलन, प्रशोधन, विश्लेषण, प्रकाशन एवं वितरण गर्ने समष्टिगत प्रक्रियालाई "आर्थिक गणना" भनिन्छ

३८. निर्गत मुल्यः औद्योगिक प्रतिष्ठानले प्रयोग गरेको कच्चा पदार्थको लागत, विद्युत तथा इन्धनको खर्च, औद्योगिक सेवा वापतको खर्च र गत आर्थिक वर्षको मौज्दातको परिवर्तन समेत समावेश गरिएको कूल लागन नै निर्गत मुल्य हो ।

३९. आगत मुल्यः यसमा औद्योगिक प्रतिष्ठानको विक्री, औद्योगिक सेवाबाट प्राप्त रकम, आफ्नै लागि गरेको उत्पादन, तयारी र अर्ध तयारी वस्तुको मौज्दातमा भएको मुल्य परिवर्तन समावेश गरिन्छ ।

४०. मुल्य अभिबृद्धिः औद्योगिक प्रतिष्ठानको निर्गत मुल्य र आगत मुल्य बीचको अन्तरलाई मुल्य अभिबृद्धि भनिन्छ ।

४१. सुचकांकः कुनै परिमाण तथा मुल्यलाई निश्चित समय वा स्थान सन्दर्भको आधारमा हुने परिवर्तनको अङ्क तयार गर्ने कार्यलाई सुचकांक भनिन्छ ।

४२.ट्रेड मार्जिन (**Trade Margin**)- ट्रेड मार्जिन भनेको बिक्रीको लागि खरिद गरिएको बस्तु वा सेवा (थोक वा खुद्रा) मा महसुस गरिएको वास्तविक वा अत्यावश्यक मूल्य बीचको भिन्नता हो । साधारण भाषामा थोक वा खुद्रामा बस्तु वा सेवा खरिद गर्दाको मूल्य र बिक्री गर्दाको वास्तविक मूल्यको फरकलाई ट्रेड मार्जिन (नाफा/घाटा) भनिन्छ ।

४३. गरिबीको रेखाः प्रस्तुत वस्तुगत विवरणमा नेपालको सन्दर्भमा गरिबी रेखांकन गर्ने विभिन्न बिधि मध्ये अन्तरराष्ट्रियस्तरमा उपयोगमा ल्याइएको अध्यावधिक विधि (updated methodology) प्रचलनमा रहेको असल अभ्यास अबलम्बन गरिएको छ । घरपरिवारको कल्याणकारी मापनको निर्माणमा खाद्य उपभोग खर्चको मापन गर्दा खाद्य गरिबीको रेखा निर्धारण गर्दा आ.व. २०७९/८० मा प्रतिव्यक्ति प्रति दिन औषतमा २२३६ किलोक्यालोरी आवश्यक पर्ने भएकोले जसका लागि वार्षिक रु.३५,०२९।०० खर्च लाग्ने र गैर खाद्य बस्तुहरुमा भएको खर्चको मापन गर्दा प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष रु. ३७,८७९।०० खर्च हुने हुँदा दुबैको प्रतिव्यक्ति न्यूनतम वार्षिक औषत खर्च रु.७२,९०८।०० लाई गरिबीको रेखा मानिएको छ ।

४४. गरिब व्यक्तिः घरपरिवारको प्रति सदस्यलाई वार्षिक रुपमा खाद्यान्न र गैर खाद्यान्न उपभोग खर्चको औषत आय भन्दा कम आम्दानी भएको व्यक्तिलाई गरिब रहेको मानिन्छ । नेपालको सन्दर्भमा नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण चौथौ (२०७९/८०) अनुसार प्रतिव्यक्ति न्यूनतम वार्षिक औषत उपभोग खर्च रु.७२,९०८।०० भन्दा कम आम्दानी भएको व्यक्तिलाई गरिब व्यक्ति मानिएको छ ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरु

१. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ संक्षिप्त नतिजाका घरपरिवार र व्यक्तिगत तालिकाहरु, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, थापाथली, काठमाण्डों

२. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाको व्यक्तिगत तालिकाको जातजाति, भाषा र धर्मको विवरण भएका प्रतिवेदनहरु, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, थापाथली, काठमाण्डों

३. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाको घरपरिवार लगत सूचिकरण गरेको घर र अन्य सेवा सुविधा सम्बन्धी विवरणका तालिकाहरु, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, थापाथली, काठमाण्डों

४. वार्षिक प्रतिवेदन, आ.व. २०७९/८०, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग, पोखरा

५. आर्थिक सर्वेक्षण- २०७९/८०, अर्थ मन्त्रालय, गण्डकी प्रदेश, पोखरा २०८०

६. राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, प्रमुख नतिजाहरु, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, पौष २०७६

७. कास्कीः वस्तुगत विवरण, शाखा तथ्याङ्क कार्यालय, कास्की, २०६२

८. जिल्ला वस्तुगत विवरण, कास्की, तथ्यांक कार्यालय, कास्की - २०७१

९. गाउँपालिका/नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण, कास्की तथ्यांक कार्यालय, कास्की-२०७४

१०. कास्की शैक्षिक दर्पण २०८०, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ, कास्की

११. वार्षिक प्रतिवेदन, आ.व.२०७९/८०, स्वास्थ्य कार्यालय, कास्की

१२. वार्षिक प्रगति विवरण, २०८० पर्यटन तथा उद्योग कार्यालय, कास्की, २०८०

१३. वार्षिक प्रगति तथा तथ्याङ्क पुस्तिका (आ.व. २०७९/८०) कृषि ज्ञान केन्द्र, कास्की, २०८०

१४ वार्षिक प्रतिवेदनहरु, जिल्ला सरकारी वकील कार्यालय, कास्की, २०७९

१५. वार्षिक प्रतिवेदनहरु, कास्की जिल्ला अदालत, २०७९

१६. वार्षिक प्रतिवेदनहरु, उच्च अदालत, पोखरा, २०७९

१७. वार्षिक गतिविधि पुस्तिका २०७८/७९ र २०७९/०८०, राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग, गण्डकी प्रदेश कार्यालय, पोखरा ।

१८. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, आ.व.२०७९/८०, पोखरा स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान, पोखरा, २०८०

१९. पृथ्वी राजमार्ग बस सञ्चालक कम्पनी प्रा.लि., कार्यनीति तथा आर्थिक प्रतिवेदन आ.व. २०७९/०८०, रजिष्टर्ड कार्यालय, पोखरा, २०८०

२०. प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यहरु, अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की, २०७७

२१. पोखराको घुमाईः होम स्टेमा बास, पोखरा महानगरपालिका, पोखरा,२०७९

२२. आ.व. २०७९/८० को वार्षिक प्रतिवेदन, पोखरेली ट्याक्सी सेवा प्रा.लि., पोखरा, २०८० आश्विन

२३. प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष २०७८/७९, प्रदेश नीति तथा योजना आयोग, गण्डकी प्रदेश, पोखरा, २०७९ असौज

२४. सदस्यता विवरण पुस्तिका २०८०, पोखरा उद्योग वाणिज्य संघ, गैरापाटन, पोखरा

२५. सदस्यता विवरण पुस्तिका २०८०, लेखनाथ उद्योग वाणिज्य संघ, भण्डारढिक, पोखरा

२६. प्रथम त्रिवर्षीय योजना (आ.ब. २०७८/७९-२०८०/८१), पोखरा महानगरपालिका, पोखरा

२७. वार्षिक प्रतिवेदन २०७९ र २०८०, पोखरा विश्वविद्यालय, पोखरा-३०, कास्की दशौं र एघारौ संस्करण

२८. गैरसरकारी संस्था प्रोफाइल, २०७८, गैसस महासंघ नेपाल, गण्डकी प्रदेश पोखरा

२९. गतिविधि प्रदेश परीक्षा व्यवस्थापन कार्यालय, गण्डकी प्रदेश, पोखरा, २०७७,२०७८,२०७९ र २०८० अंक

३०. ५० औ वार्षिक प्रतिवेदन, जिल्ला सहकारी संघ लिमिटेड, कास्की २०८० पौष
३१. आ.व. २०७९/०८० मा सम्पादित कामहरुको विवरण, जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय कास्की
३२. आ.व. २०७९/०८० मा सम्पादित कामहरुको विवरण, जिल्ला प्रशासन कार्यालय कास्की, २०८०
३३. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०७९/८०, राष्ट्रिय पशुप्रजनन कार्यालय, पोखरा
३४. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७६, अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको कार्यालय, कास्की
३५. वार्षिक स्थिति प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष २०७९/०८०, मातृशिशु मितेरी अस्पताल, बाटुलेचौर, पोखरा
३६. जिल्ला स्थित विभिन्न कार्यालय, स्थानीय तह र संघसंस्थाहरुको वार्षिक प्रतिवेदन र रेकर्डहरु, २०८०
३७. तेत्तिसौ वार्षिक प्रतिवेदन, आ.व.२०७९/८०, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, टंगाल, काठमाण्डौ
३८. वार्षिक प्रतिवेदन-२०८०, पृथ्वीनारायण क्याम्पस, बगर, पोखरा
३९. आ.व. २०७९/८० को सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रतिवेदन, २०८० असार, डिभिजन बन कार्यालय, कास्की
४०. वार्षिक तथ्याङ्क पुस्तिका २०७९/८०, माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, पोखरा
४१. मादी गाउँपालिकाको आबधिक विकास योजना (Periodic Development Plan of Madi Rural Municipality- 2075/76-2079/80) मादी गाउँपालिकाको कार्यालय, कास्की
४२. News Bulletin Vol.1/No.10, 2021, होटल संघ, पोखरा
४३. National sample Census of Agriculture Nepal 2021/22 District Summary (By Province), NSO, October, 2023, Kathmandu.
४४. National Economic Census, 2018, Central Bureau of Statistics, 2020, Kathmandu
४५. Nepal Human Development Report, 2020, NPC, UNDP
४६. National Industrial Survey 2019/20, Provincial Report- Gandaki Province, 2022, CBS
४७. Summary Results of Nepal Living Standards Survey Fourth (2079/80),2023, NSO
४८. Provincial National Account Estimation, CBS and NSO, Kathmandu, Nepal
४९. Nepal distributive trade Survey, 2022, National Report, NSO, Kathmandu.
५०. https://unstats.un.org
५१. Pokhara Pure as Paradise, Nepal Tourism Board Gandaki Province, Pokhara, 2022
५२. Degree of Urbanization (DEGURBA) in Nepal, NSO, Kathmandu, 2023

पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमान स्थल

घान्द्रुक गाउँ

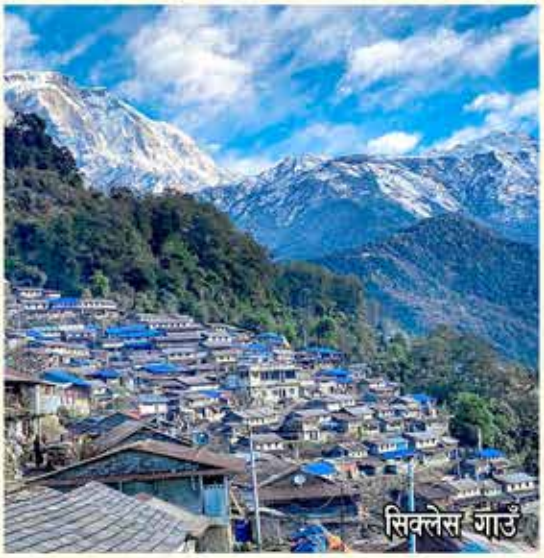
सिक्लेस गाउँ

प्यारागलाइडिङ्